

**T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN SORULARIN NİTELİK ARAŞTIRMASI**

DOKTORA TEZİ

Hüseyin DURU

ÇANAKKALE

Mayıs, 2014

T. C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde
Kullanılan Soruların Nitelik Araştırması

Hüseyin DURU
(Doktora Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Aziz KILINÇ

ÇANAKKALE

Mayıs, 2014

Taahhütname

Doktora tezi olarak sunduğum “**Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Soruların Nitelik Araştırması**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

02/07/2014

Hüseyin DURU

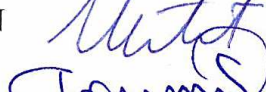

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Hüseyin DURU tarafından hazırlanan çalışma, 02.07.2014 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10027964

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Prof. Dr.	Aziz KILINÇ	
Üye	Prof. Dr.	Kemal YÜCE	
Üye	Doç. Dr.	M. Yunus ERYAMAN	
Üye	Doç. Dr.	Adnan KARADÜZ	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Mehmet TOK	

Tarih: 08.08.2014

İmza:

Doç. Dr. Ajda KAHVECİ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Çağımızda yabancı dil bilmek, nitelikli insanın vasıfları arasında ilk sıralarda yer aldığı için, yabancı dil öğrenmek isteyenlerin sayısı hızla yükselmektedir. Öğrenme süreçlerinin bireyselleşmesiyle de; kendi kendine öğrenme, öğretmen desteği ile öğrenme, internetle uzaktan öğrenme, bilgisayar destekli öğrenme, mektupla öğrenme gibi birçok eğitimsel araç keşfedilmiştir.

Ölçme ve değerlendirmede amaç, beklenen davranış değişikliklerinin görülmesi isteğidir. Dil öğretiminde öğrenilen kelime ve kavramlar yazılı veya sözlü olarak kullanılabilirse davranış değişikliği anlamına gelmektedir. Davranış değişikliği için hem ölçüm yapılmalı hem de ölçüm sonucunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dil edinimi ve öğretiminde hataların olması kaçınılmazdır. Önemli olan yeniliklere açık, planlı, programlı, özverili çalışmalar yapmaktır. Bu çalışmanın, Türkçenin yabancılarla öğretimi alanında yapılan yayınlar incelenerek öğretim elemanlarının ölçme değerlendirme uygulamalarında daha nitelikli çalışmalar yapmalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çok hızlı gelişmekte ve yaygınlaşmakta olup bu alanla ilgili yayınlar, öğretmen yetiştirme programları, yüksek lisans, doktora programları gibi akademik çalışmalar da hız kazanmıştır. Bu araştırmanın yabancı dil Türkçe öğretiminde yeni araştırmalara, yeni gelişmelere kapı açmasını temenni ediyorum.

Bu çalışmada emeği geçen çok değerli danışman Hocam; Sayın Prof. Dr. Aziz KILINÇ, bilgi ve tecrübelerinden istifade ettiğim hocalarım Prof. Dr. Kemal YÜCE, Doç. Dr. Mustafa Yunus ERYAMAN, Doç. Dr. Mehmet KURUDAYIOĞLU, Doç. Dr. Çavuş ŞAHİN, Yrd. Doç. Dr. Mehmet TOK, Yrd. Doç. Dr. Osman ÇEKİÇ Hocalarıma şükranlarımı arz ediyorum.

İstanbul, 2014

Hüseyin DURU

Özet

Yabancı dil öğretiminde çok çeşitli ölçme değerlendirme uygulamaları bulunmaktadır. Eğitim sürecinde hem ölçme hem de sonrasındaki değerlendirmenin yapılması kaçınılmazdır.

Yabancı dil öğrenme uzun zaman gerektirdiği için eğitim süreci etkili kullanılmadığında zaman kaybına neden olmaktadır. Etkin zaman kullanımı, her birey için önemli bir kazanımdır. Nitelikli sorularla ve etkinlik türleri ile öğrenim süreci çok iyi değerlendirilebilir.

Öğrencilerin hedef dili edinim ve kullanımdaki yetersizliklerinin elbette birçok nedeni vardır. Takip edilen programların yetersizliği, farklı alanlardan mezun olarak gelen öğretmenlerin formasyon bilgisi eksikliği, dil öğrenmenin ilgi çekici hale getirilemeyişi gibi nedenlerin yanında, ölçme değerlendirmenin iyi uygulanamayışından da kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada, yabancılarla Türkçe öğretimi sürecindeki sınıf içi etkinliklerde, ödevlerde, ölçme değerlendirme uygulamalarında kullanılan soru türleri; biçim, anlam, kullanım yönünden incelenmektedir.

Araştırmanın kapsamı olarak öncelikle ülkemizde en yaygın olarak kullanılan 3 farklı yayınevinin ders kitapları seçilmiştir. Bu kitapların içinden birbirinden farklı olan 96 soru türü tespit edilmiştir. Sonrasında da alanımızda çalışan ve en az 10 yıl mesleki tecrübesi olan 15 uzman öğreticinin, 5 kitap yazarının, 15 öğrencinin bu soru türleriyle ilgili görüşleri alınmıştır. Ele alınan kitapların dışında modern dillerin öğretiminde kullanılan kitaplardaki farklı soru türleri de araştırmamıza eklenmiştir.

Yabancılarla Türkçe öğretiminin ölçme değerlendirmesinde kullanılan sorularda içerik, seviye belirleme ve şekil yönünden daha pek çok çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Türkçe Öğretimi, Ölçme Değerlendirme, Soru Türleri, Ödevler

Abstract

There are great deal of various applications of assessment and evaluation in foreign language teaching. It is inevitable to assess during the period of education and also to evaluate post-education. Of course, there are many reasons behind shortcomings of students in gaining and using target language. But, this primarily stems from failing to apply assessment-evaluation in addition to causes such as inadequacy of plans and programmes followed, teachers' lack of formation knowledge, the fact that teachers belong to different branches and not being able to make language learning attractive. Evaluation of assessment instruments after their preparation and application requires experience, attention and sacrifice.

Since learning a foreign language entails long periods, education process causes waste of time when it is not used effectively. Effective use of time is an important acquisition for every individual. Educational process can be evaluated very well with effective questions and types of activities. In this study, question types, which have been used in in-class activities, assignments and assessment-evaluation applications during the course of teaching Turkish language to foreigners, are investigated in terms of form, meaning and usage.

Particularly, textbooks from three different publishing houses, which are most commonly used in our country, were chosen as the scope of this research. 96 distinctive question types were detected from these books. Then, opinions of 15 expert instructors, who have been working in our field and have at least 10 years of professional experience, 5 authors and 15 students were taken about these question types. Apart from covered books, different question types in books used for teaching modern languages were also added to our research.

Key Words: Teaching Foreign Language of Turkish, Assessment and Evaluation, Question Types, Assignments

İçindekiler

Taahhütname	i
Önsöz.....	iii
Özet	iv
Abstract	v
İçindekiler.....	vi
Tablolar Listesi.....	ix
Kısaltmalar	x
Ekler	xi
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	4
Araştırmanın Amacı	6
Araştırmanın Önemi ve Katkıları	7
Sınırlayıcı Etkenler	9
Varsayımlar	10
Tanımlar.....	10
Araştırma Alanının Genel Özellikleri.....	12
Dil becerileri kapsamında ölçme değerlendirme.	16
Okuma eğitimine yönelik sorular.	21
Konuşma eğitimine yönelik sorular.	31
Yazma eğitimine yönelik sorular.	36
Dinleme eğitimine yönelik sorular.	41
Dil bilgisine yönelik sorular.	44
Türkçe öğretiminde kullanılan soru türleri.	59
Soruların güvenilirliği ve geçerliliği.	66
Seviye belirleme ölçütleri ve seviye belirleme sınavları.	69
Ödevlerde ve projelerde soru türleri.	75
Ölçekler.....	80
Kuram ve yaklaşımlara göre ölçme	82
Alanda Yapılan Araştırmalar	91

Bölüm II: Yöntem	95
Araştırmanın Modeli.....	95
Araştırmanın Katılımcıları ve İnceleme Nesneleri	96
Araştırmanın katılımcıları	97
Veri Toplama Araçları.....	99
İnceleme nesneleri.	99
Kişisel bilgi formu	100
Görüşme formları.....	100
Odak grup görüşmesi	101
Veri Toplama Süreci.....	101
Verilerin Analizi	102
Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	104
Bölüm III: Bulgular ve Yorum.....	107
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	107
Ders Kitaplarında Yer Alan Yazma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular	107
Boşluklu sorular.	107
Seçenekli sorular.	108
Resimli sorular.	109
Ortam resimleri.	113
Kelime soruları.....	118
Cümle soruları.	126
Video, izleme soruları.	144
Çoktan seçmeli (test) soruları.....	146
Dil bilgisi soruları.....	149
Proje ödevleri.	152
Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular	154
Ders Kitaplarında Yer Alan Konuşma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular	155
Ders Kitaplarında Yer Alan Dinleme Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular	156
Ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumuna ilişkin bulgular ve yorum.....	158

Uzman Öğreticilerin Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum ..	158
Yazarların Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum.	196
Öğrencilerin Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular	211
Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	222
Tartışma	222
Sonuç	228
Öneriler	229
Öğrencilere öneriler.	229
Öğretim elemanlarına öneriler.	230
Alanyazın yazarlarına öneriler.	234
Araştırmacılara öneriler.	235
Kaynaklar	237

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Soru-cevap cümlelerinin olumlu-olumsuz durumları	66
2	AB Çerçeve Programına Göre A1 ve A2 Hedefler	83
3	Uzman Öğretim Elemanlarının Kişilik Bilgileri	113
4	Kitap Yazarlarının Kişilik Bilgileri	114
5	Odak Grup Görüşmesi Katılımcılarının Kişisel Bilgileri	114

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ADÖÇ	: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı
ADP	: Avrupa Birliği Dil Portfolyosu
ADP	: Avrupa Dil Portfolyosu(Portföyü)
AÜ	: Ankara Üniversitesi
BDYD	: Bilgisayar Destekli Yabancı Dil
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DGD	: Dil Gelişim Dosyası
DİLMER	: Dil Öğrenim Merkezi
Drl	: Derleyen
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Ö/D	: Ölçme değerlendirme
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezi
UTÖM	: Uzaktan Türkçe Öğretim Merkezi
YTÖ	: Yabancılara Türkçe Öğretimi

Ekler

Ek A: Soru Türleri Listesi

Ek B: Uzman Öğretmen Görüşme Formu

Ek C: Öğrenci Görüşme Formu

Ek D: Yazarlarla Görüşme Formu

Bölüm I: Giriş

Tarihin hiçbir döneminde dil öğrenme ihtiyacı günümüzdeki kadar yaygın olmamıştır. Artık yabancı bir dil biliyor olmak, nitelikli insanın en önemli vasıfları arasında sayılmaktadır.

Gelişmiş ülkeler kendi dillerinin öğretilmesini hem kültür aktarımını sağlama hem de ekonomik kazanımlar elde etme yolu olarak gördükleri için araştırma merkezleri kurmakta, yabancı öğrencileri çekecek cazip eğitim ortamları hazırlamaktadırlar.

Ülkemize, milletimize, kültürümüze ilgi duyanlara Türkçe öğretiminin modern diller ölçüsünde sunulması için içerik, şekil, yöntem açılarından üzerinde titizlikle çalışılması gerekmektedir. Yapı itibariyle bölgemizdeki tüm dillerden farklı olan Türkçemizin modern dil öğretim yöntemleri ile öğretilmesi belki de günümüze kadar sürekli gelişme gösteren dil öğretim kuramlarına yeni başlıklar, yeni açılımlar kazandıracaktır.

Dilimizin öğretimi alanında yapılan çalışmalar Türkçenin etkinlik alanını genişletmekte, beraberinde kültürümüzün, medeniyetimizin, ekonomimizin de gelişmesini sağlamaktadır.

Uygur (1996) *Kültür Kuramı* adlı eserinde belirttiği gibi; Dil, kültürü hem kurar hem geliştirir; ortak dili konuşanlar aynı kültürün de bir üyesidir. Dil kültürü dokuyan ipliktir, bütün unsurlarıyla kültürün görünmesini sağlayan ışıktır, kültürün yapısını bir arada tutan çimentodur.

Eğitim programları hazırlanırken dinleyici pozisyonundaki pasif öğrenci yerine eleştirel düşünebilen, farklılık peşinde koşan, ailesi/akranları ile birlikte demokratik ortamda hareket eden, çevresiyle diyalog kurabilen, kültürel ve yaşam farklılıklarını zenginlik olarak gören bireyler olması için çalışılmaktadır.

Günümüzde öğretim yöntemlerinin gelişmesi ile birlikte öğretmen algısı da değişmektedir. Modern dillerin öğretiminde öğretmenin verici, öğrencinin alıcı olduğu kabulünden vazgeçilmiştir. Yeni yönelimlerde öğretmen, alanında uzman olarak her türlü bilgiye sahip ve öğrencilerin de bilgiye ulaşmaları için yol gösterici, rehber, etkili ve kolay kaynaklar sağlayandır. Öğretmen, öğrencisinin öğrenme ortamı içinde demokratik, katılımcı, kendine güvenen bireyler hazırlamalıdır. Bu özelliklere sahip yetkin öğretim elemanlarına ihtiyaç vardır. Öğretmen yetiştiren kurumlar bu hedefler doğrultusunda seminerler, bilgi şöenleri düzenleyerek bu alanda araştırma ve geliştirmeye yönelmişlerdir.

Yabancı dil Türkçe öğretimi, doğası gereği çok kültürlü eğitim ortamlarında gerçekleşmektedir. Dil öğrenmek isteyenler kendi buldukları ortamdan (ülke, şehir, sınıf) dışarıya açılmayı düşünen üretken, yeniliklere açık bireylerdir. Dil öğrenimi, bireylere ileri düzeyde düşünme becerisini kazandırabilecek en etkili eğitim sürecidir. Çok farklı kültürleri bir arada bulduran, dünyanın her bölgesinden insanların düşüncelerinin bulunduğu eğitim yerleridir. Böyle durumlarda farklı düşünebilen, eleştiri kabiliyeti gelişmiş bireylerin yetişme imkânı daha yüksektir. Liderlik yapabilme, sosyal yönü kuvvetli, herkesle barışık yaşayan, kendi doğrularını başkalarına aktarırken karşısındakinin konumunu göz önüne alabilme diğer ortamlarda kazanılması güç bir beceridir. Bu becerilerin hepsi dil öğrenme aşamasında doğal yollarla kazanılmaktadır.

Yabancı dil öğrenme aynı zamanda bireyin kendi dil becerilerinin de gelişmesini sağlar. Kendi dilini sevme, temiz, düzenli kullanma bilincini geliştirir. Kendi dilinde ne kadar başarılı olursa olsun muhatabın kendisini anlamadığı durumda kelime ve kavramları değiştirir, jest ve mimiklerini kullanır, iletişimin sağlanabilmesi için kelimeleri özenle

seçmeye çalışır. Bu şekilde muhatabının bilgi ve kültürüne göre konuşma becerisi edinmiş olur.

Dil öğrenme bilinci, aynı zamanda etkili iletişim kurabilme becerisini kazandırır. Bu bilince sahip olanlar sorunlarını şiddete başvurmadan konuşarak çözmeyi başarırlar. Bu açıdan da teninin rengine, diline, dinine, yaşam tarzına bakmadan herkese insan ortak paydasından yaklaşarak birlikte yaşamayı olanaklı kılar. Dil öğrenimi ileri düzey düşünme becerisi ve eleştirel bakış açısı da kazandırarak olaylara/olgulara çok boyutlu bakmayı sağlar.

Öğrenilen dille ülkeler arasındaki sınırlar kalkar, insanlar arasındaki yabancılaşma önlenmiş olur. Birçok dil öğretim merkezinde farklı ülkelere gelen renkleri, dilleri, yaşam tarzları farklı olan kişilerin ders aralarında veya ders dışında birlikte sohbet ettikleri, dertleştikleri, sağlam dostluk köprüleri kurdukları görülmektedir. 23 Nisan Uluslararası Çocuk Bayramı'nda farklı ülkelere gelen çocukların çok kısa süre içerisinde hayatları boyunca unutamayacakları dostluklar kurmaları da bunun göstergelerindedir.

Yabancı dil Türkçe öğretiminde, ölçme değerlendirme uygulamalarında dil becerilerinin, (dinleme, konuşma, yazma, okuma, dil bilgisi) hangi soru şekilleri ile daha iyi ölçülebildiği bilinmelidir. İşlenen konuya, öğrencinin ilgisine, öğrenme türlerine göre soru şekilleri çeşitlilik göstermektedir.

Eğitim ve öğretimde sınavlar ve sınav süreci; öğretimin programlanması, uygulanması ve yöntem seçimi kadar önemlidir (Köse, 2008). Sınavlardaki kelime düzeyleri, bireylerin yaşına uygun konu seçimi ve soru türleri de önem arz etmektedir. Sınav sürecinde, sınav malzemeleri, sınav öncesi hazırlık çalışmaları, sınav sonrası değerlendirme kriterleri ile ayrı ayrı ilgilenilmesi gerekmektedir.

Araştırmamızın birinci bölümünde, literatür taraması kapsamında geçmişte ve günümüzde yapılan çalışmalar derlenmiş, sorun analiz edilmiş, araştırmanın kapsamı belirtilmiş, ikinci bölümde, uygulanan yöntem ve yaklaşımlara dikkat çekilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmanın uygulama alanları betimlenmiştir. Dördüncü bölümde dil becerilerine uygun soru türleri üzerinde betimlemeli çalışmalar yapılmıştır. Beşinci bölümde araştırmamızın özünü oluşturan doküman incelemesi yapılmış, nitel araştırma yöntemi olan görüşme yoluyla yabancı dil Türkçe öğretimindeki ölçme uygulamaları incelemeye alınmıştır. Altıncı bölümde de değerlendirmeler yapılmış, bu alanda çalışan uzmanlarla görüş paylaşımında bulunulmuştur.

Problem Durumu

Türkçe öğretimi ile ilgili ölçme değerlendirme alanında bugüne kadar pek çok yayın çıkarılmıştır. Bu yayınlarda sorular nitelik açısından tartışılmaktadır (Demir (2013), Demirel (1998), Derman (2013), Göçer (2007), Karadüz (2009a). Bu çalışmalarda sınıf içi uygulamalar, sınıf dışı verilen ödevler, proje kapsamında verilen araştırma soruları, ölçme değerlendirme soruları tartışılmaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılan soru türlerine yönelik literatürde farklı çalışmalar yapılmıştır. Özbay, Melanlıoğlu, Büyükkız, ve Uyar (2013) birlikte hazırladıkları eserde düzeylere göre soru örnekleri bulunmaktadır. Demir (2013) yazısında ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini düzeylere göre tablolar eşliğinde aktarmaktadır. Derman (2013) yazısında da, yabancı dil Türkçe öğretiminin ölçme değerlendirmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar yer almaktadır.

Ders kitaplarındaki soruların nitelikli olması ders sürecindeki etkinliklere uygulama başarısı olarak netice verecektir. Bu konuda Açık (2008) Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretirken karşılaşılan sorunları ele aldığı makalesinde dil öğretimindeki yöntem ve tekniklerde eksiklerin olduğunu bunun nedeninin soru türlerindeki yanlışlardan kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Ölçme değerlendirme uygulamaları mesleki bilgi ve tecrübe gerektiren bir alandır. Uygulama yapacakların diğer sosyal bilimlere ait alanlardan da haberdar olması gerekmektedir. Zira soruların nitelikli olması ve kitleyi iyi ölçmesi için birçok zekâ türüne uygun soru hazırlanması ve ölçüm sonrasındaki değerlendirmenin de bu bilgiler ışığında yapılması gerekmektedir. Demirel, Demir, İşcan, Tuncel, ve Karacaoğlu (2008) çoklu zekâ kuramına dayalı uygulamaların öğrenme üzerinde daha fazla etkili olduğunu belirtmesi bu savımızı desteklemektedir. Dolayısıyla soru türleri, çeşitliliği ve nitelik açısından incelenecek çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Eğitim programımızın hedef davranışlarına ulaşmak için erişim sınavlarından önce öğretim sürecinin iyi izlenmesi gerekmektedir. Eğitim sürecinin sonunda yapılan ölçmenin de süreci destekleyici ve ölçücü olması gerekmektedir. Ölçüm sonucunda yapılacak değerlendirmenin eğitim sürecine katkı sağlaması, eğitimin içerikleri ile bütünlük arz etmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak için alan çalışması yapacakların paydaşları da göz önüne alarak öğretmenler, öğrenciler, kitap yazarları ile birlikte soruna çözüm bulunması, ortak akıl doğrultusunda çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Karadüz (2006), kitaplarda çok farklı dil bilgisi terimlerinin kullanılmasının, dil ve anlatım yönüyle tutarsızlığa neden olmaktadır. Bu tutarsızlıklara, isim/ad, fiil/eylem, zamir/adıl, zarf/belirteç, sıfat-fiil/ortaç, yönelme durumu/e hali vs. gibi örneklerini

vermektedir. Bu durumda öğrencilerin kavramları karıştırmalarına neden olduğunu vurgulamaktadır.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda yabancı dil Türkçe öğretiminde soru türlerinin nitelik yönünden incelenmediği görülmüştür. Bu çalışmada eğitim sürecinde temel ders kitabı olarak kullanılan üç yayının ders kitaplarındaki dil becerileri kapsamında bulunan soru türleri içerik, şekil ve düzeye uygunluk açısından alanın uygulayıcıları ve paydaşları olan öğretim elemanları, yazarlar ve öğrencilerle birlikte incelenecektir.

Araştırmanın Amacı

Yabancılar Türkçe öğretimi alanında ölçme ve değerlendirmenin en önemli bölümünü hazırlanan sorular oluşturmaktadır. Sadece ders kitaplarında değil haftalık sınavlar, yeterlilik sınavları, kur geçme sınavları, ödevler, sınıf içi sorular, sözlü sınavlar, konuşma soruları, yazma soruları, projeler, performans ödevleri gibi süreçlerde öğrenciler birçok soru türüyle karşılaşmaktadırlar. Bu çalışmada ders kitaplarında bulunan soruların dil öğretimi temel becerileri kapsamında soru türlerinin tespit edilmesi ve bu amaca bağlı olarak da öğretim elemanlarının, dil öğretimi uzmanlarının, öğrencilerin soru türlerinin niteliği üzerine görüşlerinin alınması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada şu problemlere cevap aranmaktadır:

A. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hangi türde sorulara yer verilmektedir?

Bu probleme bağlı olarak şu alt problemlere cevap aranmaktadır.

- a. Okuma becerilerine ilişkin hangi tip sorulara yer verilmektedir.
- b. Yazma becerilerine ilişkin hangi tip sorulara yer verilmektedir.

- c. Konuşma becerilerine ilişkin hangi tip sorulara yer verilmektedir.
 - d. Dinleme becerilerine ilişkin hangi tip sorulara yer verilmektedir.
- B. Ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumu nasıldır?

Bu probleme bağlı olarak da şu alt problemlere cevap aranmaktadır.

- a. Öğretim elemanlarına göre ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumu nasıldır?
- b. Yazarlara göre ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumu nasıldır?
- c. Öğrencilere göre ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumu nasıldır?

Araştırmanın Önemi ve Katkıları

Çalışma kapsamında olan alanın üç önemli kaynak soru türleri bakımından incelenerek durum araştırması yapılmış ve alanın uzmanlarının, yazarların, öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Sorular nitelik yönünden tartışıldığı için hem alan yazın yazarlarına hem de öğretim elemanlarına bundan sonraki çalışmalarına ışık tutacağı öngörülmektedir.

Ölçme değerlendirme önemsizliği sınavlardaki, ödevlerdeki soruların içeriğini çok etkilemektedir. Alanın uzmanlarının bu konu ile ilgili değerlendirmeleri diğer çalışanlar için de referans olması açısından önemlidir.

Bu çalışmayla bir taraftan Türkçe öğretiminde kullanımı en yaygın olan 3 yayının uygulandığı birbirinden farklı soru türleri tespit edilmekte diğer taraftan da bu yayınlarda bulunmayan ama diğer dillerde kullanılan soru türleri de eklenerek öğretim elemanlarının ders malzemesi hazırlamasına katkı sağlanmaktadır.

Bu çalışmayla alanın en önemli üç yayınındaki soru türleri bir araya getirildiği için yabancı dil Türkçe öğretmenlerinin ünite ve dönem sonlarında, ara sınavlarda, konu tekrarı yapılan durumlarda aynı tip sorularla onlarca soru cevaplama yerine; aynı konuda farklı soru türleri ile dersler daha zevkli hale geleceği düşünülmektedir.

Ders kitaplarındaki soru türlerine muhatap olan öğrencilerin “Biliyorum ama cevaplayamıyorum.”, “Ben her soruya cevap veriyorum ama beklediğim puanı alamıyorum.”, “Çok çalıştım ama hiç beklemediğim yerlerden soru geldi.”, “Soru yönergelerini anlasaydım cevap verebilirdim.” şeklindeki şikâyetlerin kaynağına ulaşmak için öğrenci görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin kendilerini daha rahat hissettikleri soru türleri tespit edilmiştir. Araştırmamızın neticesinde öğrencilerin bu değerlendirmeleri hem kitap yazarlarının hem de öğretim elemanlarının dikkatleri çekilmiş olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızın bir başka katkısı da uzun yıllar bu alanda ders vermiş uzmanların ders kitabı olarak kullandıkları eserlerden ne ölçüde verim alabildikleri, kaynakların ölçme değerlendirme anlamında yeterli olup olmadığı konusunda düşünceleri alınmıştır. Onların muhatap oldukları öğrencilere dil öğrenimindeki danışmanlıklarında daha yararlı olabilmeleri için tercih ettikleri soru türleri tespit edilecek ve yazarların da daha sağlıklı ürünler çıkarmaları sağlanacaktır.

Ölçmenin başarılı olması için değerlendirmenin sağlıklı olması gerekir. Her değerlendirmeden bir sonraki ölçüm çalışması daha da başarılı olacaktır. Eğitim süreci girdiler bölümü diye düşünülürse, ölçüm sonuçları da çıktılar olacaktır. Çıktılara göre eğitimin içeriğini şekillendirme fırsatı olacaktır. Değerlendirmelerde; soruların zorluk derecesi, anlaşılabilirlik derecesi, öğrencilerin seviyesine uygunluğu, soruların çeşitliliği gibi başarıyı etkileyen birçok etmen tekrar göz önüne alınmış olacaktır.

Bilimsel araştırma, bilimsel alan yazına yeni açılımlar getirir, var olan bilgiye yenisini ekler. Bilimsel araştırmaların temelinde devamlılık ve birikimlilik vardır. Yeni her araştırma bir anlamda kendinden öncekilerin bir devamıdır ve ulaştığı sonuçları itibariyle ilgili alandaki bilgi birikimine de eklemeler yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çerçevede araştırmamızın yabancı dil Türkçe öğretiminde yayın yapacak yazar, bilim adamı, araştırmacılara kaynaklık edeceği düşünölmektedir.

Araştırmanın sonundaki değerlendirme bölümünde öğretim elemanlarına, yazarlara, öğrencilere öneriler sunulmuştur. Bu bilgilerin daha nitelikli Türkçe öğretimlerine katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Görgöl araştırma yöntemlerine (uygulamaya, deneye, gözleme) dayanan verilerle de desteklenen araştırmamızın alan çalışanlarına tecrübe aktarımı adına da kapı aralamaktadır.

Yine bu çalışmanın içinde yer alan ölçme değerlendirme araçlarını öğretim elemanlarının pratikte kullanması da mümkündür. Geleneksel ölçme araçlarının yerine farklı soru türleri ile daha zengin ölçme uygulamaları hazırlayabilirler. Ölçme değerlendirme uygulamaları olarak; *gözlem formları, grup değerlendirmeleri, akran değerlendirmeleri, konu sonunda yaprak test uygulamaları, öz değerlendirme, tutum ölçekleri, görüşme formları, uygulamalı projeler* şeklinde çok sayıda uygulama hazırlıklarında kullanılabiliceği düşünölmektedir.

Sınırlayıcı Etkenler

Dil öğretimlerinde soru türleri oldukça fazladır. Tüm seviyelerdeki soru türlerindeki değişiklik araştırmanın odağını değeriftireceği endişesi ile basamaklı kur sistemindeki sadece “*Temel Seviye*” ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmamızın sadece temel seviye ile (A1, A2) sınırlandırılmasının sebebi, dil öğretiminde bilgi ve tecrübe bakımından daha fazla donanım gerektiren aşama olmasındandır. Orta ve ileri seviyede nispeten ana dile daha yakın bilgi ve sınav hazırlama becerisi yeterli olduğu için daha kolay olmaktadır. Temel seviye soruları için kelime dağarcığı, konu önceliği, yaş seviyesinin önceliği gibi birçok bakımdan sınırlayıcılar vardır.

Varsayımlar

Araştırmamızın kapsamı dışında kalan üniversitelerde okutulan ders kitaplarının da benzer içeriklere sahip oldukları varsayımından hareketle en yaygın olarak kullanılan eserler incelenmiştir.

Araştırmaya katılan ve araştırmamızı destekleyen kişilerin veri toplama aşamasında da Türkçe öğretimine devam ettiklerini ifade etmelerinden dolayı verilen bilgilerin güncel olduğu düşünülmektedir.

Tanımlar

Bu bölümde araştırmamızda geçen alanla ilgili ölçme, değerlendirme, ADÖÇ, ölçek gibi terimlerin tanımları verilecektir.

Ölçme: Turgut (1990) göre en geniş anlamıyla ölçme, belli bir niteliğin gözlemlenerek gözlem sonuçlarının sayı ya da sembollerle ifade edilmesidir. Diğer ifadeyle temel dil becerilerinin değişik araçlarla ölçülüp bir birimle ifade edilmesidir. Birimler sayılarla veya sembollerle gösterilebilirler.

Ölçme, derecelendirme, sıralama, seviye belirtme, tanıma, yerleştirme, başarı düzeyini belirleme maksatlarıyla yapılır. Dil öğretiminde ölçme araçları dilin hem bilgi hem de kullanım becerisini ölçmektedir.

Derman (2013) göre öğrencinin zihinsel durumu, kapasitesi dikkati, ilgisi, hazır bulunuşluk düzeyi, başarısı eğitim sürecinde değişiklik gösterir. Süreç içindeki değişikliklerin sayılarla ve sembollerle gösterilmesi işidir.

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılması sonucunda bir değer yargısına (karara) ulaşma işidir (Turgut, 1990).

Eğitimin tüm alanlarında olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de ölçüm araçları, içerikleri, şekli ve uygulaması çok önemlidir. Değerlendirme, ölçüm sürecinin tüm boyutuyla göz önüne alınarak yapılması sonucunda sağlıklı neticeler vermektedir.

Temel (2010) göre değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçüte (kriter) vurularak bir yargıya ulaşılmasıdır. Değerlendirme, ölçüm neticesindeki bulguların yorumlanması işidir. Yorumlar sıralama, derecelendirme, seviye belirleme, durum belirtme maksatlarıyla yapılabilir. Değerlendirme bireyin bilgi ve beceri bakımından durumunun belirtilmesidir. Açıklamaların kişiden kişiye değişiklik göstermesi olasılığı vardır.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı (ADÖÇ): Avrupa Birliği ülkeleri tarafından geçerliliği onaylanmış, yabancı dil öğrenimi ve öğretme düzeylerine uygun içeriğe sahip hedeflerdir. Birliğe bağlı ülkelerde ortak standart belirlemek için hazırlanmıştır.

Bu çerçeve programına bağlı olarak dil portfolyosu ve dil pasaportu uygulamaları geliştirilmiştir.

Ölçek: TDK, “Birim kabul edilen herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü” olarak belirtmektedir.

Bilim dallarına göre farklı anlamlar ifade eden ölçek, dil öğretiminde, önceden belirlenen kurallara bağılı olarak verilerin sayılarla veya harflerle gösterilmesidir.

Ölçekler, sıralama ölçeği, sınıflama ölçeği, eşit aralıklı ölçekler, oranlı ölçekler şeklinde türleri vardır.

Araştırma Alanının Genel Özellikleri

Dil toplumsal bir olgudur. Bu bakımdan dil öğretiminin diğer tüm olgularla ilişkili yürütülmesi gerekmektedir. Esasen bütün olgular arasında iletişimi, köprü gibi bağlantıyı kuracak olan da dildir. Dil öğretimini sağlamak için tüm olgular öğrenme sürecine dahil edilmelidir. Müzik, tiyatro, sinema, eğlence, kültürel etkinliklerin hepsi dil öğretiminin malzemeleri olmaktadır.

Sınavlarda ilkeli tutum sergilenmesi, şeffaf olunması daha sonraki eğitim sürecine saygınlık katacak, eğitimin sürdürülebilir olmasında başarıyı artıracaktır. Sorular veya sınav ortamındaki olumsuzluklar eğitimin zayıflamasına, gevşemesine neden olacak, öğrencilerin motivasyonunu düşürecektir.

Dil öğretiminin temel seviye bölümünde kelime seçiminde çok dikkatli olunmalıdır. Öğretilecek kelimeler küme başlarında olan kelimeler olmalıdır. Binlerce haşarat veya sinek türleri yerine sadece “böcek” öğretilmelidir. ‘Koltuk’, ‘divan’, ‘iskemle’, ‘tabure’, ‘sedir’ gibi pek çok kelime ve kavram olmasına rağmen sadece ‘sandalye’ öğretilmelidir. ‘Lale’, ‘papatya’, ‘gül’ yerine başlangıç seviyesinde sadece ‘çiçek’ öğretilmelidir.

“Sofrada bir yemekler vardı, görecektiniz.” (Erkman, 2000) cümlesinde olduğu gibi soyut kavramlar, vurgu ile kazandırılan anlamlar temel seviyenin bitimine kadar bulunmamalıdır.

Öğretime başlamadan önce öğrencinin durumunun, seviyesinin belirlenmesi için ölçümün özen gösterilerek yapılması gerekir. Her öğrencinin dil becerileri bakımından farklı gelişim düzeyleri olabilmektedir. Konuşması becerisi bakımından bulunduğu kura göre iyi derecede olan bir öğrenci, yazma becerisinde oldukça düşük performans gösterebilmektedir. Bu durumda öğrencinin yazma becerisini kısa sürede düzeltebileceğine kanaat getirilirse konuşma seviyesine diğer bir ifadeye göre iyi olduğu becerisine göre bir üst kurdan başlatılabilir.

İkinci olarak öğretim aşamasında yine her öğrencinin gelişimi farklı olacağı için düzenli aralıklarla tüm becerileri ölçülmelidir. Grubun düzeyine göre farkı çok açan öğrenciler (ileri veya geri olabilir) grupları değiştirilmelidir. Grup değişikliğine uygun eğitim ortamı yoksa öğrenciye bireysel olarak destekleyici eğitim etkinlikleriyle farklı uygulamalar yapılmalıdır.

Üçüncü olarak da eğitim sürecinin sonunda (kur sonu veya yıl sonu) yapılan ölçmelerde de değerlendirme yapılmalıdır. Öğrencilerin; dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi alanlarına ilişkin performansları çeşitli ölçme araçları kullanılarak ölçülebilir. Bu belirlemeler için tutum ölçekleri, başarı testleri, gözlem formları, dereceli puanlama anahtarları gibi araçlar kullanılır. Burada yapılacak değerlendirme, öğretim yılı sonunda öğrencilerin nereden nereye geldiklerini görebilmemiz açısından önem taşımaktadır (MEB, 2006).

Ürün odaklı değerlendirmeler, dili farklı yerlerde öğrenmiş kişilerin düzeylerini belirlemek için yapılan ölçmelerdir. Eğitim sürecinde kurumlar arasında müfredat birliği olsa da uygulama ve konu sırasının farklılığından kaynaklı edimler ölçümlerin en önemli sorunlarından biridir.

Bu ölçekler öğrencilerin farklılıklarını tespit için çok yararlı olacaktır. Uygulama eğitimi için yapılan bir piknik sonrasında, bazı öğrenciler çok heyecanla katılsalar, eğlenseler bile kimi öğrenciler uygulamadan rahatsız oldukları hususları aktarmaktadırlar. Katılımcılardan alınacak bu değerlendirmeler daha sonra yapılacak uygulamaları yüksek verimle yapmamızı sağlayacaktır. Örneğin, daha sonra yapılacak pikniklerde, açık havada bir saat kitap okuma uygulaması, müzikli bir ortam olması, bay/bayan birlikte yapılması/yapılmaması vs. teklifler olacaktır/uygulanabilecektir.

Karadüz (2010), son yıllarda ülkemizde uygulanmaya çalışılan yapılandırmacı yaklaşımın yürütülebilmesi için ölçme değerlendirme uygulamalarının da dikkate alınmasının gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada, ders kitapları, öğretim teknolojileri öğretmen, okul kültürü gibi etkenler ölçme değerlendirmeden etkilendiği vurgulanmaktadır. Ölçme değerlendirme uygulanmakta olan yöntemlere engel değil destekleyici, pekiştirici olmalıdır.

Öğretmenler alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımında öğrenci performansına özen göstermeli ve onların bireysel farklılıklarını göz önünde tutmalıdır (Karadüz, 2009b). Diğer taraftan soru türlerinin çeşitliliği öğretim sürecinde hedeflerden uzaklaştırmamalıdır. Eğlendirici yönünün ağır bastığı durumlarda amaca yönelik uygulamalardan uzaklaşma riski de vardır.

Ölçme değerlendirme yapan öğretim elemanları aynı zamanda “dil doktorları”dır. Öğretim elemanları, öğrenci konuşurken, yazarken, ikili iletişim gerektiren durumlardaki aksaklıkları tespit ederek dil hastalıklarına tanımlar belirler. Tıp doktorlarının değişik tahliller sonucunda verilerden hareketle hastalıkları teşhis ettikleri gibi sınav sonuçlarına bakarak da öğretim elemanları bireylerin eksiklerini belirleyebilmektedirler. “*Öksürük var mı, midende*

yanma var mı, sabahları kalktığında ateşin oluyor mu” türünden sorularla belirtilerle hastalık teşhis edilir, sonrasında da gerekli tıbbi hamleler yapılır.

Sınav sorularının kendi aralarında bir uyum içinde olması gerekmektedir. Çoktan seçmeli soruların arasına farklı soru türleri girmemeli, kolaydan zora doğru soru türleri yerleştirilmelidir. Bireylere göre sınav soruları değiştirilmemeli, esnek olmalı, her zaman her yerde, herkese uygulanabilir olmalıdır.

Duyusal kayıt dönemi kısadır ve hemen işlemeye başlamaktadır. Bu bilginin çevresi, yakın anlamları düşünüldüğünde kısa süreli belleğe girmeye başlar. Kısa süreli bellekteki bilgiler tüm boyutlarıyla kullanılırsa uzun süreli belleğe geçmiş olur. Mesela;

Herhangi bir gül resminin gösterilip “gül” kavramının öğretildiğini varsayalım. Bu resimde gösterilen şekliyle öğrenci tüm çiçek türlerini “gül” şeklinde nitelendirecektir. Buraya kadar duyuşsal kayıt dönemidir. Cümle yapılarının arasında “gül” kelimesinin kullanılmasıyla öğrenci gülün ağaç olmadığını, ayçiçeği olmadığını, papatya olmadığını farkına varır. Kendi kuracağı cümlelerde de doğru olarak “gül” kelimesini kullanmaya başlar. Fakat gül kelimesinin yan anlamlarıyla hatta dilde olmadığı halde kendisinin yüklediği anlamlarla kullanılmasıyla artık gül kelimesinin uzun süreli belleğe geçmesi sağlanmış olur. Örneğin; “Gül gibi biri.”, “Gül varsa dikenini de vardır.”, “Gülün dikenine dikkat et.” gibi kullanımları uygulayabiliyorsa artık uzun süreli belleğe girdiğini gösterir. Bilgilerin kalıcı belleğe yerleşmesi için düzenli aralıklarla tekrar edilmesi de gerekir.

Köse (2008), sınavların hazırlanması ve uygulanmasıyla ilgili bir makalesinde alıştırmalar, ödevler, projeler, sınavlar hazırlanırken sorularda olmaması gerekenleri şöyle sıralamıştır:

- a. Çok fazla kültürel ya da bölgesel bilgi içermesi.

- b. Uygunsuz konular içermesi. Adayların rahatsızlık duyabileceği savaş, ölüm, politika ve dini inançlar vb.
- c. Adayların yaş grubu tecrübelerinin dışındaki konuları içermesi.
- d. Sözcük ve içerik bakımından aşırı yüksek düzeyde zorluk içeren metinler.
- e. İçerik bakımından hatalar içeren metinler. (yanlış bilgi aktaran metinler, dil bilgisi hataları olan metinler).
- f. Özgün metnin yanlış ya da eksik düzeltilmesi.

Kelime dağarcığı, dil öğretiminin en önemli etkenlerindedir. Öğretimine, uygulamasına, ölçme ve değerlendirme şekline özen gösterilmesi gerekir. Aynı şekilde Aşık (2007)'ın da belirttiği gibi yabancılara Türkçe kelime öğretiminde kullanım sıklığının dikkate alınması dil öğrenen kişinin başarısını artıracaktır. Eğitim sürecinde öğrenciye verilen her kelimenin ileride illaki karşısına çıkacak düşüncesiyle yükleme yapılması doğru değildir. Hatta o derste kullanılmayıp başka bir gün kullanılacaksa bile öğretmekten çekinmek gerekir. Öğrenilen kelimeler aynı dersin içinde birden fazla değişik yargı bildiren cümlelerin içinde işlenmeli, anlam bütünlüğü içinde bir takım etkinliklerle kullanılmalıdır.

Dil becerileri kapsamında ölçme değerlendirme.

Dil öğretim sürecinin tamamında günlük yaşamdan alıntılar olmalıdır. Çalışma saatleri, yeme içme, bayramlar, güzel sanatlar, ikamet ilişkileri, sosyal ilişkiler, iş alanları ve meslekler gibi konular bulunmalıdır.

Öğrencilerin kişisel becerilerine önem vermek gerekir. Öğrenciler kendi hayal dünyalarından alıntılar yapabilmelidir. Hatıralar, kendi yaşamından kesitler sunabilmelidir. Açık uçlu sorular kişisel verilerin işlenmesi için daha elverişli olmaktadır.

Toplumun katmanlarını irdeleyerek kişilik özellikleri zevkli bir şekilde irdelenebilir. Bu şekilde öğrenilen dilin kültürü de işlenmiş olacaktır. Örneğin; Karadeniz insanının karakter özelliklerinden, dili kullanma şekillerinden bahsedilebilir. Örnek uygulamalar gösterilebilir.

Sınavlar pek çok amaçla yapılmaktadır. Öğrencinin algılamasını ölçecek anlama soruları, bildiklerini sınama, eğlendirerek öğretme, öğrencinin tepkisini ölçme, sonuç çıkarma, bellek kapasitesini ölçme, belleğindeki çıkarma, elindekilerle yeni ürünler üretme, kültürünü veya bir değer yargısını aktarma, öğrencinin kendi bilgi seviyesine kendisinin karar vermesine imkânlar sağlama maksatlı sınavlar yapılmaktadır.

Yabancı Dil Türkçe kitaplarında, derslerde ve ölçme uygulamalarında yapay dil değil, kullanım dilini tercih etmek gerekir. Yapay dille, müfredatın dışına çıkılmadan yetiştirilen öğrenciler sokağa, insanların arasına çıktıklarında dili rahat kullanamadıkları ve kitabi konuştukları görülmektedir. Örneğin, ulaşım için taksiyi kullanmak isteyen birinin taksiciye;

“Affedersiniz, bir şey sorabilir miyim? Ben Taksim’e gitmek istiyorum. Taksim’e gidebilir miyiz? Müsait misiniz?” yerine,

“– Taksime gidelim.” , *“Taksim’e gidebilir miyiz?”* , *“Taksim’e gitmek istiyorum.”*

gibi daha rahat ve gündelik kullanımda olan cümle kalıpları öğretilmelidir.

Özdemir (2013) göre; öğretim ve öğrenim sürecinin temelini oluşturacak özgün ders malzemeleri hazırlamak, oldukça zordur. Nitekim mevcut basılı ders malzemelerinde, söz konusu nitelikler açısından incelendiğinde, çeşitli gerekçelerle de olsa, zaman zaman yapay bir dil kullanıldığı görülmektedir.

Dil öğretiminde yazılı basın ürünleri de çok kullanışlı olmaktadır. Çünkü gazeteler, dergiler, tanıtım broşürleri alanlarıyla ilgili güncel olayları, güncel dil yapılarını aynen

aktarırlar. Çünkü bu ürünler kitlelere hitap etmekte olduğundan halktan kopuk bir dil kullanamazlar. Gazetelerdeki haberlerde, sosyal ve psikolojik içerikli konular yer almaktadır. Sözvarlığı bakımından da günlük konuşma dilinin yansımaları görülmektedir. Öğrencilerin öğrendiği kelime ve kavramların işlevsel boyutunun yükseltilmesine de fayda sağlayacaktır. Sınıf ortamına taşınamayan ama güncel pek çok konu bu yayın organları ile öğrenciye kazandırılmaktadır.

Temel seviye öğrencileri (A1 ve A2) genelde öğrenmeye açık olsalar da asgari ihtiyaçlarını giderecek dilsel yetkinliğe sahip olmadıkları için, yeni edindiklerinde de tam öğrenme gerçekleşmediği için unutulmaya maruz kalmaktadır. Diğer yandan yeni öğrenilenlerle zihnini sürekli taze tutmaları gerektiği için ciddi oranda enerji sarf ederler. Bu yüzden dil öğrenmeyi kolaylaştırmak, bireyin zihnini sürekli teste tabi tutma yerine hem yazılı, hem sözlü olarak kelime ve kavramlarla desteklenmesi gerekir. Verilen kelimelerle cümleler kurdurulmalı, metnin içindeki boşlukları doldurmada çok sayıda kelime verip içinden uygun olanı seçtirme şeklinde sorular kullanılmalıdır. Orta seviyeye geldiklerinde eş anlamlı veya zıt anlamlı kelimeleri kendisi yerleştirebilecektir. Ama temel seviyede sınırlı sayıdaki kelimelerle boşlukları doldurması zor olmaktadır. Birçok alıştırmada öğrenci soruyu anladığı halde cevap vermekte güçlük çekmektedir. Kelimelerin farklı anlamlara da geleceğini düşünmemektedir. Ölçmeyi yapan öğretim elemanı öğretilen kavramın dışında farklı anlamı varsa bunları alıştırmaların içine yerleştirmemelidir. Edindiği bilginin dışında varsayımda bulunarak kelimelere yeni anlamlar yüklemesi öğrenciden beklenmemelidir.

Uygulamalarda cümleye, temaya uygun kelimeleri bulma zorluğundan dolayı akıcı konuşamaz, düzgün yazamaz, cümleleri düzgün oluşturamaz. Öğrencileri daha fazla bunaltmadan hemen destekleyici kelimeleri önermek gerekmektedir.

Öğrencinin doğaçlama yapması temel seviyede genelde mümkün olmaz. Kısa cevaplı tepkiler verebilir. AB dil kriterleri için tavsiye niteliğindeki çerçeve programında da belirtildiği gibi temel seviye öğrencisi eğitimin sonunda diyaloglar kurulabilir, başlanan bir konuşmayı sürdürebilir, kendisini ilgilendiren konularda konuşmaya katılabilmektedir.

Ders içinde bilgiler aktarılırken çoğu durumda öğrencinin hazmetme süresini beklemeden çıktı beklenir. Öğrencinin doğaçlama yaparak tepki vermesi beklenir. Yeni çıkarımlarda bulunması, farklı ortamlara uygun konuşma metinlerini işlemesi beklenir. Bu durumda öğrenci birçok zorlukla karşılaşır. Örneğin yeni kelimeler bulmakta zorlanır, cümlelerdeki kelime dizilişinde sıkıntılar çeker, özne yüklem uyumunu düşünürken uzun süre beklemesi gerekir. Neticede zor bir mücadeleden mağlup olarak çıktığı yargısına kapılır.

Kalıp ifadelerden (deyimler, atasözleri, soyut anlamlı kelime grupları, özlü sözler, batıl inançlar, slogan cümleleri vb.) temel seviyede mümkün olduğu kadar uzak durulmalıdır. Bu ifadelerin kelime anlamından ziyade bütün olarak ne anlama geldiği verilmelidir. Kalıp ifadelerde geçen kelimeler, birinci anlamlarının dışında olabilmektedir. Kalıplaşmış, soyut ifadeler de dilin zenginliğine bağlı olarak çok sayıda olabilmektedir. Bazen küçük akran grupları arasında bile farklı anlamlar yüklenmiş olabilmektedir. Bu yüzden temel seviyede sadece ihtiyaç ölçüsünde ve gerektiği kadar bilgi verilmelidir. .

Dil öğretiminde ne kadar çok uyaran olursa o denli bilgiler işlerlik kazanır. Sadece ders kitabı ile ders yapma yerine; video, görsel malzemeler, afişler, yazılı dokümanlar, ses malzemeleri, oyunlar kullanılmalıdır. Sınav sorularının içeriği de güncel konulardan alıntılarla örgülenmelidir.

Verilen bilgiler, işlenen konular sınava girecek öğrencinin veya derste bulunan öğrencilerin mesleki tecrübe, yaşam bilgileri veya deneyimlerinden olmalıdır. Denizle hiç

ilişkisi olmayanlar veya ekvatorlardan gelip kar görmeyenler, köy hayatını bilmeyenlere çiftlikle ilgili metinler sunulmamalıdır. Öğrencilerin zihninde yapılandırılmış, sanal bir dünya oluşturulmaya çalışılmamalıdır. Temel seviyede özel kapsamlı müzeler, folklorik gösterilerde sunulan kıyafetler, yel değirmenleri, üzüm bağları gibi nostaljik yerler ve durumlar yerine; şehir hayatı, iş hayatı, ev işleri gibi alanlardan konular seçilmelidir.

Soruların zorluk derecesini ayarlamak öğretim elemanının elindedir. Öğretim elemanı soru şekillerinde küçük değişiklikler yaparak aynı konu ile ilgili çok zor bir soruyu kolay bir soru şekline çevirebilir.

Zor sorunun özellikleri; Dil öğretimi araçlarındaki kelimelerin, günlük kullanıma göre düzenlenen kelime sıklığında ilk sıralarda yer almayanlardan oluşmasıdır. Örneğin; “*Evimiz*” ünitesinin ev eşyaları içinde “*masa*” bilinen, sık kullanılan bir kelime olduğu halde, ‘*sehpa*’ zor bir kelime grubunda bulunmaktadır.

Olay ve olguların karmaşıklığına göre zorluk derecesi de değişir. Öğrencinin ilgi alanına, eğitim alanına, çalışma ortamına göre kavramları edinmesi de değişiklik gösterir.

Sorular hazırlanırken ilkeli olmak gerekir. Ne zaman, nasıl olacağı belli olmayan sınavlar öğrencileri gereksiz yere öğrencilerin üzerinde gerginlik oluşturur; hatta bazı öğretim elemanları öğrencilerin gergin olmasından hoşlanırlar. Bu durumun oluşması için elinden gelen psikolojik baskıyı da uygularlar. Böyle bir tutum eğitimdeki iletişimi ve verimliliği düşürmektedir. Her sınavın doğasında var olan ve bireylerin kaçamadıkları miktarda sıkıntı vermektedir. Bu durumun giderilmesi yönünde çaba sarf edilmeli ve çalışmalar yapılmalıdır.

Sınavlarda ne tür soruların olduğunu öğrencinin şekil itibarıyla bilmesi gerekmektedir. Sürprizlerle karşılaşılması durumunda bildiklerini tam olarak yansıtamayacaktır. Ölçme

değerlendirme uygulamalarında maksat öğrencinin bilgi düzeyini ölçmektir, öğrencinin değişik stratejilere karşı savunma yapması beklenmemelidir.

Dili kullananlar açısından kolaylaştırılabilir bütün hamleler yapılmalıdır. Mesela ‘araç’, ‘malzeme’ ve ‘materyal’ birbirine yakın anlamdaki kelimelerdir. Hatta bazı durumlarda eş anlama bile gelmektedir. Eğitimde kolaydan zora ilkesi gereğince yerel dilde “materyal” kelimesi kullanılıyorsa; sınavların ve ödevlerin metinlerinde “materyal” kelimesinin tercih edilmesi gerekmektedir. Cümle ve kavramları bildiği halde sadece kelime eksikliğinden cevaplanamayacak sorular olmamalıdır. Kelime bilgisinin ölçüldüğü sınavlarda bu tür eş anlamlı kelimeler elbette sorulabilir.

Öğrenenin fiziksel ve duygusal durumu, bildirişimsel görev yapmasını etkiler. Uyanık ya da rahat yapılı biri, yorgun ve öfkeli bir öğrenenden daha önce öğrenebilir ve daha başarılı davranış geliştirebilir (TELC, 2012).

Çalışmamızın bu kısmında dil becerilerine göre ölçme uygulamaları üzerinde durulmaktadır. Tüm dil öğretim becerilerinin edinim derecesi belirlenirken dikkat edilecek konular yer almaktadır. Ölçme değerlendirme uygulamalarında edinilmesi gereken becerinin düzeyini iyi tespit etmek gerekmektedir. 1,5 yaşında yürümeye yeni başlayan bir bebeğin zıplaması beklenemeyeceği gibi temel seviye öğrencisinin kutlama programında açılış konuşması yaptırılmamalıdır.

Okuma eğitime yönelik sorular.

Okuma alışkanlığı bütün bilim sahalarında en önemli beceri olarak kabul edilmektedir. Okumayı seven araştırmacı insanlar; muhakeme etme, yeni fikirlere açık olma, değerlendirme yetisi daha tutarlı olmaktadır. Dil öğretiminde de anlayarak (veya anlamayarak da olsa)

okuyan bireyler kelimelerle sık sık karşılaştıkları için, kelimelerin zihinde uzun süreli kalıcılığı daha yüksek olmaktadır.

Okuma becerisinin sağlıklı olabilmesi için kelime dağarcığına dikkat edilerek hazırlanmış metinler olması önemlidir. Kelimelerin dizilişleri yüklendikleri anlamları sesletimi temel seviyeye uygun olmalıdır. Kelimelerin ilk anlamını tercih edip mecaz kullanımlara yer verilmemelidir. Cümleler öğrencilerin bildiği kelimelerle örgülü bile olsa mecaz anlamda kullanıldığında zorlanmaktadırlar.

Örneğin;

“İki göz bir evde kalıyordu.” Öğrenci ‘göz’ kelimesini organ olarak bildiği için bu cümleye anlam verememektedir.

Okuma becerisinde olduğu gibi yazma becerisinin de, konuşma becerisinin de sağlıklı olabilmesi için okuma alışkanlığı önemlidir. Kelimenin doğru yazılması ve seslendirilmesi yazılı olarak görülmesine bağlıdır. Sadece dinleme yoluyla yazma eğitiminin yapılması hata oranını yükseltecektir.

Okuma becerisinin sağlıklı olmasının yanında öğrencilerin ilgisini çekmek, öğrenme isteğini artırmak için sürekli öğretim tekniklerinde değişiklik yapılması, klasik yöntemlerin dışına çıkılması gerekmektedir.

Okuma sorularında, metinle ilgili kısa bilgilendirme yapılmalıdır. Metinleri okumaya başlamadan önce metni ne niyetle okuması gerektiğini, metindeki cümle dizimini, metne hangi açıdan yaklaşması gerektiği belirtilmelidir.

Okuma metinleri temel seviyede kurmaca olarak hazırlansa da orta ve ileri seviyelerde özgün metinlerin kullanılması gerekmektedir. Özellikle orta seviyede kurmaca metinlere devam edilmesi bireyleri gerçek hayata alıştıramama riski ile karşıya karşıya bırakmaktadır.

Orta ve ileri seviyelerde özgün metinler derken kelime ve kavramlarda küçük değişiklikler yapılabilir ama olaylar kurmaca olmamalıdır.

Türkçemizdeki yazılı olmayan kuralları öğrencinin kavraması ve sonrasında kendisinin de kullanması için Türkçe metinleri okuma alışkanlığı kazanması gerekir. Öğretim sürecinde bu bilgilerin tamamının edinilmesi mümkün olmamaktadır.

Örnek:

Geniş zaman kipinin olumlu, olumsuz, soru şekilleri öğretilirken olumsuz yapıda olmasına rağmen olumlu anlamda kullanıldığı öğretilmemektedir. Buna rağmen öğrenciler anlam kaymalarını okuma metinlerinde elde edebilmektedirler.

Metinler arasındaki ilişkilerle ilgili sorular temel seviyede sorulmamalıdır. Hem sorunun uzun olması hem de metinlerarasılık konusunda öğrencinin dil bilinci yeterli değildir. Ama sınıf içi etkinliklerinde, ödevlerde bu tür uygulamaların yapılması nitelikli öğretim için çok yararlıdır.

Okuma metinleri, Türkçe öğretimini hayatın içine indirgeyen unsurdur. Metinler gerçek hayatla öğrenci arasındaki bağıdır. Okuma metinleri sayesinde Türkçe öğrenen öğrenci yaşamı ve dünyayı daha iyi tanır (Şimşek, 2011). Okuma metinleri ile öğrenciler kendilerini hayatın içinde hisseder. Metin yazarları ile birlikte dünyayı dolaşır. İkinci bir hayat yaşar. Oturduğu yerden zarar görmeden, yorulmadan yeni bilgiler edinir, insanlarla iletişime geçer, onların duygularını paylaşır.

Okuma becerileri sesli ve sessiz okuma olmak üzere ikiye ayrılır. Sessiz okuma anlamayı güçlendirmek için; sesli okuma da, telaffuzu düzgün konuşmak için uygulanmaktadır. Öğrenciler, temel seviyede sesli okuma yapmaları için teşvik edilmelidir.

Okuma etkinliği ile öğrenciler yeni öğrendikleri kelimelerin cümle içinde nasıl kullanıldığını, ne tür şekillerde bulunduğunu, anlam bütünlüğü içinde nasıl yer aldığını görmektedir. Metinler bütün olarak ele alındığı için kelimeler arasındaki bağlamın farkına varırlar.

Temel seviye öğrencileri için çoğunlukla gündelik diyaloglar kullanılsa da kısa metinler de okuyabilmektedirler.

Temel seviye öğrencileri için seçilen metinlerde kullanılacak soru türlerinde;

- a. Uzun metin içindeki bazı kısımlar boş bırakılarak öğrenciden uygun cümle yazması istenebilir,
- b. Uzun metindeki olay sırası karıştırılarak öğrencilerden paragrafları yeniden düzenlemesi istenebilir,
- c. Paragrafın cümleleri karıştırılabilir,
- d. Metnin olay örgüsü içinde yer, zaman, şahıs bilgilerindeki yanlışlıkları düzeltmesi istenebilir (hırsızla polisın konuşmasındaki cümlelerin değiştirilmesi gibi),
- e. Metinde açıkça ifade edilmediği halde gizli düşünce ve niyetler sorulabilir,
- f. Metnin içindeki hatalı kelimeleri çıkarmaları istenebilir,
- g. Yeni öğrenilen konuya ait olan hedef kelimeleri, cümleleri, metnin içinden çıkartması istenebilir.

Bütünce çalışmalarını gerçekleştirmek uzun bir süreç gerektiriyor olsa da, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde mutlaka dikkate alınmalıdır. Böylelikle, öğrencilerin hangi kelimeleri seviyelerine uygun öğrenmeleri gerektiği, yöntemsel açıdan açık bir hal alacaktır

(Razı, 2012). Yabancı dil Türkçe öğretimindeki önemli eksikliklerden biridir sözlükler. Resimli sözlük, deyimler, sık kullanılan fiiller/kelimeler gibi pek çok çalışma yapılmalıdır.

Metnin dinlenerek takip edilmesi durumunda vurgunun, tonlamanın ve diksiyonun etkisi ile içeriğe odaklanma, içerikle ilgilenme daha fazla olmaktadır. Bu yüzden okunan metinlerin, hikâyelerin ses kasetlerinden dinleyerek takip edilmesi çok yararlı olmaktadır. Dilimizin öğretilmesi ile ilgili bu kaynaklar şimdilik çok yetersizdir. Bu ihtiyaç yaynevleri ve kurumlar tarafından görülüp giderilmelidir.

Kelime dağarcığı: Bebeklerin kullandığı kelime listesi incelendiğinde; ‘mama’, ‘su’, ‘baba’, ‘anne’ gibi kelimeler olduğu görülür. Yaşı ilerledikçe kelime sayısının çok hızlı bir ivme ile arttığı görülür. Çevresi ile iletişime geçmek için öğrendiği her kelimeyi kullanmaya çalışır. Kelimeleri günlük konuşmalarda yanlış bile olsa çekinmeden kullandıkları görülür.

Çocukların kullandığı 2000 kelimelik listede; “*münakaşa etmek*”, “*referans olmak*” gibi kelimeler yoktur. Çocuk yaştakiler bu kelimeleri duyduklarında anlamını sorarlar. Hatta kelimenin anlamı söylene bile nerede, nasıl kullanıldığını bilmezlerse yine yanlış yerlerde kullandıkları görülür. Bu kelimelerin yerine eş anlamlı, yakın anlamlı kelimeler kullanılır veya o yaş seviyesinde bu tür kelimelere ihtiyacı olmayacağı için böyle konular çocuklarla sohbet konusu yapılmamaktadır.

Bebeklerin ve çocukların kelime listesi olduğu gibi yabancı dil öğrenenlerin de vardır. Türkçe öğrenmeye yeni başlayan bir yabancı “*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.*” sözünden hiçbir şey anlamayacaktır. Yüksek sesle bağırarak da olsa, yavaş yavaş, tek tek söylesek de anlamayacaklardır. Çünkü kelime dağarcığında bu kelimeler bulunmamaktadır.

Yabancılarla Türkçenin öğretimi için son derece önem taşıyan temel söz varlığını belirlemede en önemli husus, kelimenin aslının Türkçe olup olmaması değil, sık kullanılması

ve Türk insanının kelimeye yüklediği anlam zenginliğidir (Barın, 2003). Türkçemizin duru kullanımını yayma düşüncesinde olan gönüllü kişiler yabancı dil Türkçe derslerinde de öz Türkçeyi kullanmaya özen gösterirler. Fakat bu durum öğrencilerin çevresi ile iletişim kurmasında bazı aksaklıklara sebep olmaktadır. Örneğin;

“Hocam size elmek/ileti gönderdim.” dese çevresindekilerden anlamayanlar çok olacaktır (elmek/ileti/e-posta ‘e-mail’ anlamında tavsiye edilen kelimelerdir).

Kelimeleri öğrenme güçlüklerini oluşturan durumlar;

- a. İşine yaramayacak, gereksiz kelimeler öğretildiğinde,
- b. Öğretim metodunun yanlış uygulanmasında,
- c. Kelimelerin kullanım şekilleri verilmediğinde,
- d. Öğretim araçları kullanmadan sade, klasik yöntemle doğrudan ezberlenmesi istendiğinde,
- e. Belirlenen öğretim yöntemlerine dikkat edilmediğinde,
- f. Kelimelerin yerel dildeki karşılıklarının sürekli verilmesinde,
- g. Kelimeler öğretilirken gereğinden fazla detaya girilmesi. Eş anlamlılar, zıt anlamlılar, diğer anlamlar gibi,
- h. Kelimelerin gerçek anlamının yanında mecaz anlamları da olmaktadır. Metinde hangisi geçerse o anlam üzerinde durulmalıdır.

Kelimelerle cümleler oluşturulmalıdır. Bir bina için tuğla, demir, çimento gibi malzemelere ihtiyaç olduğu gibi cümlelerde de fiil, sıfat, isimlere ihtiyaç vardır. Bunlar da dizilirken uyulması gereken kurallara göre dizilmez. Her öğretilen kelime ile ilişkili

olabilecek başka kelimeler de öğretilmelidir ki, düzgün cümle kurulmak istendiğinde kavram sıkıntısı çekilmemelidir.

Örneğin;

“*Kıyafetler*” ünitesinde sıfatlar, fiiller veya renkler de öğretilmelidir. Tek başına “*gömlek*” öğretmek yeterli değildir. “*Çizgili gömlek giyiyorum.*” cümlesi için sıfat ve fiilin de bilinmesi gerekmektedir. Bir derste 10 tane kelime öğretilcekse 4 tane isim, 3 tane fiil, 3 tane de sıfat öğretilmesi yerinde olacaktır. Öğrenciler sıfat ve fiillerle desteklenen isimlerden çok rahat cümleler kurabilecektir.

Dillerin kullanımında kelime dağarcığının önemi yadsınamaz. Kelime bilmeden, eksik kelimelerle dilin düzgün kullanılması mümkün olmayacaktır. Dil öğretiminde de kelime öğretim teknikleri üzerinde durulması gerekmektedir. Kelime öğretiminin sadece kavram olarak anlamı değil (Tunçel, 2011) diğer kelimeler arasındaki bağa dikkat çekilerek kullanım alanları üzerinde durulmalıdır.

Kelime demek kültür demektir. Kelime seçiminde kültürel unsurların aktarımında da özen gösterilmelidir. “*Kebap*”, “*ayran*”, “*yaprak sarması*”, “*çay bardağı*”, “*Osmanlı fesi*”, “*küçük tespih*”, “*ebru sanatı*” gibi kavramların öğretilmesi aynı zamanda Türk kültürüne ait öğelerin de aktarılmasını sağlar.

Burada unutulmaması gereken husus dille birlikte aktarılan kültürel unsurlarla misafir bireyin asimile olacağını, kültürünün, değer yargılarının değişime uğrayacağını iddia etmek doğru değildir. Dille kültürel değerler karşı tarafa tanıtılır. Aktarılan kültür misafir birey tarafından benimsenirse, üstün görülürse kabul edilir. Birey kendi kültürüne bağlı, sadık olursa yeni kültürün etkisinde kalmayacak sadece tanımış olacaktır. Bunun örnekleri pek çok

ülkede görülmektedir. Yeni bir ülkeye gidip tüm yaşamını oraya uyarladığı halde kültürel değerlerinden taviz vermeden devam ettiren milletler, halklar, bireyler vardır.

Yalçın ve Özek (2006) göre insanlar sözcükleri; kavramlaştırma, ayrıştırma ve adlaştırma özellikleri doğrultusunda dış dünyaya ait tüm yönelimleri ifade edebilir. Düşünceler kavramlarla, dilsel beceriler ve kavramlar sözcüklerle şekillenmektedir. Dolayısıyla bireylerin anlama ve anlatma becerileri de sözcük dağarcığına bağlıdır.

Okuma, dinleme, yazma gibi dil öğretim becerileri, kelime dağarcığının zenginleşmesine katkıda bulunur. Ayrıca edinilen kelimelerin unutulmasını önler, net olmayan geçici hafızada bulunan bilgilerin daha uzun süre bellekte yer etmesini sağlar.

Yazma ve konuşma dilindeki kelime sıklığı ile ilgili ülkemizde de çalışmalar (Göz, (2003); Ölker 2011; Tunçel 2011; Aşık 2007; ODTÜ Sözlü Türkçe Derlemi; ODTÜ-Sabancı Türkçe Ağaç Yapılı Derlem Projesi) yapılmaktadır. Alan yazınında çalışacakların, araştırmacıların, öğretim elemanlarının bu çalışmalar ışığında ürün vermeleri ile daha bilimsel yollarla dil öğretimini gerçekleştirecekleri muhakkaktır.

Son yıllarda ivme kazanan bu güzel çalışmaların getirdiği bir kısım sıkıntılar da vardır. Kelime sıklığını tespit etmek için yapılan çalışmalarda genellemelerin yapılması, her çalışmanın birbirinden çok farklı verilerle tamamlanması, yabancı kaynakların Türkçeye çevrilmesi, alıcı ve üretici kelime hazinelerinin karıştırılması, yabancı dil Türkçe öğretim kitapları arasındaki ortak kelime kullanımının üçte biri bile olmaması; bu alandaki çalışmaların güvenilirlik ve geçerlilikte başarı oranının düşük olduğunu göstermektedir (Baş, 2010).

Öğrencilerin anlamını bildiği ve kullandığı kelimeler aktif kelimeler, anlamını bildiği ama kullanmadığı kelimeler pasif kelimeler olmaktadır. Kelimeler pasif dairede durduğu

müddetçe unutulmaya maruz kalırlar. Pasif kelimelerin tamamını kullandıracak aktif daireye geçirilecek uygulamalar yapılmalıdır. Kelime kartları ve diğer hafıza teknikleri ile öğrenilen/ezberlenen kelimelerin tamamı pasif daireye girerler. Sonra onların konuşma, yazma aktiviteleri ile aktif kısma geçirilmesi gerekmektedir.

Kelimelerin edinimi; duyma → sezme → anlama → uygulama şeklinde gelişir. İnsanlar kelimeleri önce duyarlar veya görürler, sonra anlamını sezerler. Sezme aşamasında o kelimeyi kullanırlarsa çoğunlukla yanlış anlamda kullanırlar. Kurdukları cümlelerde ya kelimeyi yanlış yere yerleştirirler ya da anlamına uygun olmayan bir cümle kurarlar. Anlama aşamasında, soru yöneltildiğinde doğru/uygun cevap verebilirler. Kullanma aşamasına geçtiği andan itibaren de kelime kendilerinin olur, edinme gerçekleşmiş olur. Kullanma aşamasına gelindiğinde hem sesletim, telaffuz hem de vurgu öğrenilmesi gerekmektedir. Düzgün telaffuz edilmediğinde, vurgunun yerinde yapılmaması durumunda kelime tam anlamıyla edinilmiş olmayacaktır.

Alışlagelmiş zıtlıklar derslerde konu olarak işlenebilir ama sınavlarda sorulmaması gerekir. Sınavlarda öğrencilerin uzun uzun düşüneceği türden sorular olmamalıdır. Bu hatalı sorular için örnekler:

- a. Bacağı olmadığı halde yürüyebilenler; ‘yılan’, ‘balık’
- b. Bacağı olduğu halde yürüyemeyenler; ‘sakatlar’
- c. Kanatları olduğu halde uçamayanlar; ‘tavuk’, ‘deve kuşu’

Kelime ve kavramlar aynı zamanda sembol, göstergelerdir. Bu kavramlar resimle de sesle de gösterilebilir. Trafikteki “kapalı yol” işaretini görenler levhanın üzerinde yazı olmadığı halde yolun trafiğe kapalı olduğunu anlar. Öğrenciler de göstergeleri anlam olarak

kavrayabilirler. Sınavlarda kelime bilgisini ölçmek için şekil ve sembollerden istifade edilmektedir.

İnsanların düşünce zenginliği, bildiği kelime sayısı ile orantılıdır. Deniz ürünleriyle ilgili bilinen kelime kadar deniz hakkında bilgi sahibi olunur. ‘Yunus’, ‘istavrit’, ‘uskumru’, ‘palamut’, ‘levrek’, ‘kılıç balığı’, ‘hamsi’... gibi deniz ürünlerinde bilgimiz ölçüsünde sıralamamız devam eder gider. Bu kadar balık türünü balıkçının önünde her birini gösterebilirse deniz ürünleri konusunda bilgili olduğunu gösterir. Yoksa ilgisi olmayan birisi sadece ‘kılçıklı balık’, ‘kılçiksız balık’ der, geçer.

Okuma metinlerinde kelimelerin geçtiği yerler, kelimelere yüklenen anlamlar metin içinde farkındalık oluşturur. Dinleme etkinliklerinde de kelime dağarcığı aynı şekilde zenginleşmesini sağlar. Ayrıca kelime üretme oyunları (scrabble), sözlük okumaları, kelime ezberleme kartları, bulmacalar, kelime avı oyunları ile kelime bilgisinin sayısı arttırılabilir.

Günümüzde Türkçe öğreten kurumlarda genel kabul gören kelime sayıları şöyledir;

Temel seviye 1 (A1)’de : 500

Temel seviye 2 (A2)’de : 500 Temel seviyede toplam 800 – 1000 kelimeye kadar çıkmaktadır.

Orta seviye 1 (B1)’de : 800

Orta seviye 2 (B2)’de : 700 Orta seviyede toplam 2000 – 2500 kelimeye kadar çıkmaktadır.

İleri seviye 1 (C1)’de : 800 İleri seviyede toplamda 3000 – 3500 kelimeye kadar çıkmaktadır.

Konuşma eğitimine yönelik sorular.

Dil öğretimi bir bütündür. Okuma, anlama, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin bütün olarak gelişmesi lazımdır. Telaffuz, vurgu, ses tonu, jest ve mimikler en iyi sözlü sınavlarla ölçülebilmektedir. Yazılı olarak ölçülemez. Bu yüzden konuşma becerisini ölçmek için nitelikli ölçekler geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkçe öğretiminde dört becerinin de ölçülmesi gerekir. Okuma, anlama, dinleme becerilerine yönelik değerlendirmeler nispeten daha objektif olmasına rağmen konuşma ve yazma becerilerinin ölçümleri sonucundaki değerlendirmeler çoğunlukla objektif olmamaktadır. Konuşma becerisinin objektif olmamasının sebebi nitelikli ölçütlerin olmaması ve kanaate bağlı olarak değerlendirilmesindedir. Konuşma becerisinin değerlendirilmesinde ölçütler geliştirilmeli ve bu çerçevede değerlendirme yapılmalıdır.

Konuşma becerisine yönelik hazırlanan sorularda tekerleme sorulmamalıdır. Tekerlemenin vurgusu ve sesletimi oldukça zordur. Yabancılar için kolay edinilebilecek bir beceri değildir. Eğer metinlerde tekerleme bulunursa da onların anlamları kelime kelime açıklanmamalıdır.

Birçok dil öğreticisi (özellikle davranışçı kuramı benimseyenler) '*öğrencinin zihninde kelime ve yapı birikmeden dilin kullanılması, konuşulması gerçekleşmez*' diye düşünmektedir. Onlara göre "*öğrenci birkaç ay dil öğrenimi için çalışmalıdır. 3-4 ay sonrasında konuşmaya başlayacaktır.*" şeklinde düşünmektedir. Bu tezlerini güçlendirmek için de bebeklerin birinci yılını sadece dinleyerek geçirdiklerini bir yaşından sonra konuşma aktivitelerine geçtiklerini söylerler. Fakat unutulmamalıdır ki, çocukların kelime biriktirme aşaması olarak görülen ilk ayları aynı zamanda dilin, zihnin biyolojik gelişim süreci olmaktadır. Yetişkinler biyolojik

gelişimlerini tamamladıkları için çocuklarla dil gelişimlerinin tamamen aynı olmaları beklenmemelidir.

Dil öğretiminin ilk dersinden itibaren dört becerinin de uygulanması gerekmektedir. Tanışma, selamlaşma konusunu öğrenme aşamasında okuyabilmeli, dinlediğinde kelimeleri ayırt edebilmeli, konuşabilmeli ve yazabilmelidir. Bir sonraki aşamaya geçmek için bu dört becerinin de mükemmel gerçekleştirilmesini beklemeye gerek yoktur. Bir becerinin zayıf olması diğer konuya geçmesine engel teşkil etmemelidir.

Konuşma yetisinin düzgün işlemesi için birçok şartın yerine gelmesi gerekir. Biyolojik dil oranının büyüklüğü, kıvraklığı; sağlıklı bir kulak, beynin düzgün çalışması, kalp atışı gibi birçok etmen vardır. Konuşma sınavına giren bireyin özürlü olması bizim müsamaha ile bakmamızı gerektirmez. Bu durumun sınav sonucuna etkisi olmamalıdır. İnsani olarak yapmamız gerekenleri sınav sorumluluğunun dışına bırakmalıyız. Dile olan hâkimiyeti çok iyi bile olsa, okuması, yazması çok yüksek dereceli bile olsa konuşma organından kaynaklı düzgün konuşamıyorsa konuşma sınavına girmemelidir. Veya anlaşıldığı kadarıyla puan verilmelidir.

'Hayret', 'şaşıрма', 'kızma' ifade eden cümleler genellikle cümle kalıbı şeklinde öğretilmektedir.

"Ben nereden bileyim!"

"Kimmiş bu adam?"

"Böyle bir şeyi nasıl düşünürsünüz?"

"Ne kadar havasız burası böyle!"

"Bir şey rica edebilir miyim?"

Bu tür cümleleri vurgusu ile birlikte söyleyebilen öğrenciler dilin özünü, yapısını kavramış demektir. Cümleler okuma metinlerine, dinleme etkinliklerine, yaratıcı drama uygulamalarına sık sık yerleştirilerek öğrencilerin kullanımları sağlanabilir.

Doğaçlama etkinlikleri, ikili konuşma metinleri gibi etkinliklerde el, kol, yüz hareketleri ile destekte bulunulmalıdır. Uygulayıcılar isteklendirilmeli, yanırlarının küçük olduğu, yanırlara takılmadan daha hızlı uygulama yapmaları gerektiği vurgulanmalıdır. İçeriğe göre önceden hazırlanmış hatırlatıcı, yönlendirici resimler, video görüntüleri de kullanılabilir. Bu yardımcı malzemeler öğretmenin kişisel dolabında hazır bulundurulmalıdır. İş yükünü paylaşmak için öğrenciler küçük gruplara ayrılabilir. Kendi aralarındaki konuşma ve görüşmelerle birbirlerine destekte bulunabilirler.

Dolaylı anlatımlarla ilgili çok alıştırma yapılması gerekmektedir. Günlük yaşamda özellikle Türkçemizde sıklıkla dolaylı anlatım kullanılmaktadır. Kimi zaman yermeyi, kimi zaman övmeyi, kimi zaman da nazıkçe isteğimizi aktarmak için kullanılır. Temel seviye öğrencileri bu durumları bilmediğinde, sadece direkt anlatımlarla öğrendiğinde günlük iletişim dilinde çok sıkıntı çekmektedir. Örneğin;

“Burası çok havasız” Pencerenin açılması istenildiğinde,

“Lavabo nerede?” Tuvaletin yerini sormak için,

“Bir dakika” Dışarıda görüşmek için,

“Yemek tuzsuz olmuş.” Tuz istendiğinde kullanılan ifadelerdir. Bu gibi ifadeler, öğrencinin anlaması beklenmeden tekrar açıklayıcı bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Konuşmanın rahat ve akıcı olabilmesi için kalıp cümleler zamanla öğretilmelidir. *“Değerli arkadaşlar merhaba, özellikle belirtmek isterim ki”*, *“siz de iyi biliyorsunuz ki”*, *“bana göre”*, *“kabul ediyorum ama”* gibi cümle başı, paragraf başı konuşma kalıpları öğrencilere hazır olarak verilmelidir.

İnsanların kullandığı sesler binlerce çeşittir. Dillere ait seslerde ortak gibi görülen bu seslere ortak semboller bulunmuştur. “ı” sesi birçok dilde yoktur. Ortak sembol gibi görünen “a” sembolünde olan sesin diller arasında birçok farklı söylenişi vardır.

Konuşma iki türlü olmaktadır. Hazırlıklı konuşmalarda bireyler öncelikle konuşacağı metin üzerinde hazırlık yapar. Kelimeleri ve cümleleri özenle seçer, başkasından yardım alabilir. Bu eylemde önemli olan sesletimdeki telaffuz ve vurguya özenle dikkat etmek gerekmektedir.

Hazırlıklı konuşma da diyebileceğimiz ikili konuşma, karşılıklı konuşma eyleminde ise konuşanı dikkatlice dinleme, dinlerken verilecek cevabı düşünme fırsatı vardır. Konuşma sırası geldiğinde de ikna edici, kelimelerin yerinde kullanılması gerekmektedir. Cümledeki kelimelerin yerlerinde değişiklik yaparak devrik cümleler kurulabilir. Ara cümlecikler dediğimiz; “*Siz de biliyorsunuz ki...*”, “*Ben genellikle şöyle düşünüyorum....*”, “*Teşekkür ederim ama...*”, “*Çok çok özür dilerim fakat*” gibi ara cümleler konuşmacıyı rahatlatacaktır. Bu kalıplar öğretim sürecinde sınıfta, metinlerde, dinleme malzemelerinde kullanılmalıdır.

Yine öğrencilerin günlük iletişim dilinde çok sık karşılaşacakları onaylama, reddetme, kabul etme söylemleri metinlerde yer alması gerekmektedir. Yaratıcı drama etkinlikleri ile bu beceri çok rahat kazandırılmaktadır.

“*Tamam öyleyse*”, “*Gerçek mi?*”, “*Öyle mi?*”, “*Özür dilerim, gelemem.*”, “*Müsait değilim, işim var.*” Yaratıcı drama uygulamalarının dili kullanımdaki etkileri bu tür kalıp cümlelerin pekişmesinde kendini göstermektedir.

Diğer taraftan bu kısa ama etkileyici olan kalıp ifadeler dilin cazibesini artırmaktadır. Öğrenciyi ister istemez kullanıma özendirilmektedir. Türklerin “*Maladets*”, “*See you*”, “*Sir*”, “*Oley*” gibi kelimeleri kullandıkları gibi yabancı öğrencilerin de ailesinin Türkçe

bilmemesine rağmen aile içinde kullandıkları görülmektedir. ‘*Hocam*’, ‘*abla*’, ‘*abi*’, ‘*tamam*’, ‘*harika*’, ‘*arkadaş!*’ gibi.

Konuşma dili ile yazı dili arasındaki kelimeler, kavramlar, cümleler farklı olmaktadır. Yazı dilinde üslup bakımından çok farklılık olmamakla birlikte konuşma dilinde çok ciddi değişiklikler göze çarpmaktadır. Dil öğrenen bireylerin de kullanım yerlerine göre bu farklılıkları bilmesi, kavraması gerekmektedir. Ölçme neticesindeki değerlendirmelerde öğretim elemanlarının bu olguyu göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Öğrenciler konuşma dilini zaman zaman yazılı metinlerde de görebilmektedir. Romanlarda, tiyatro metinlerinde, şarkı sözlerinde karşılaşmaktadırlar. Örneğin;

Tunçel (2011), üniversitede okuyan yabancı öğrencilerle ilgili konuşma dilinin kelime sıklığı araştırmasında; alışveriş sırasında öğrencilerin bir şeyin fiyatını sormak için “Kaç lira?” ya da “Kaç para?” şeklindeki sorulardan ziyade “Ne kadar?” sorusunu kullandıklarını tespit etmiştir.

Ölçme uygulamalarında farklı olan seslere özel dikkat edilmesi gerekmektedir. Kelimeleri ve kavramları iyi bilen öğrencilerin bile sesletimde sıkıntılar yaşadığı görülmektedir. Öğrenciler kendi dilleri ile farklılık arz eden sesleri uzun süre ses çalışmaları yaparak öğrenebilirler.

Bilginin beyinde depolanması eğer düzensiz olursa insanlar konuşurlarken bu bilgileri anında geri getirip konuşmasında kullanamazlar. Bu da anlatımda başarısızlığa yol açar. Sınıflandırma bu açıdan çok önemlidir (Kurudayıoğlu, 2003). Uygulama öncesinde öğrencilerle birlikte metinlerde düzenleme yapılmalıdır.

Konuşma sınavlarında sınav öncesi konu hakkında öğrencinin bilgilendirilmesi öğrencinin sınavda başarılı olmasını sağlayacaktır. Örneğin, öğrencilere; ‘*kelime bilgisine*,

mimik hareketlerine, akıcı ve tutarlı konuşmasına, farklı fikirler’ gibi ölçüme dâhil olan kriterler hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.

Öğrencilerin konuşma kaygısını gidermek için giriş cümleleri önemlidir. *‘Hoş geldiniz’, ‘nasılsınız?’, ‘nerelisiniz’* gibi soru ve ifadelerle öğrencilerin rahatlatılması gerekmektedir. Kendisini rahat hissetmeyen öğrencinin konuşmasında teklemeler, kekelemeler, sessiz konuşmalar, cümlelerde kopukluklar, yanlış kelimeler kullandığı ve sık sık ne konuşacağını unuttuğu görülür.

Eğitim ortamlarında dil öğrenenler için dil becerileri arasında (okuma, dinleme, yazma, konuşma) en zor edinilen beceri konuşma becerisidir. Kelime bilgisi, sesletim, dil bilgisi bakımından doğruluk hepsi de konuşma becerisi için gereklidir. Fakat eğitim ortamında değil de günlük işlerde çalışanlar, pratik imkânı bulanlar için ise yazma becerisinde zorluk çekmektedirler.

Konuşma eğitiminin, telaffuz çalışmaları, kırıcı olmadan, saygılı bir şekilde özenle yapılmalıdır. Özellikle ‘ı’, ‘ü’, ‘ğ’, ‘ö’, ‘ç’, ‘h’ harfleri ülkemize uzak toplumlara göre daha fazla üzerinde durulması gereken harflerdir.

“*Nasılsınız?*” , “*Guuzel*”, Uzak Doğuluların “*aliskanlık*”; ‘ş’ yerine ‘s’ kullanmaları gibi sesletim yanlışları sık görülenlerdendir. Bu eksiklerini yoğun çalışma ile atlatmaları mümkündür. Ama öğretme ve tekrar sırasında kırıcı olmamaya özen gösterilmelidir.

Yazma eğitimine yönelik sorular.

Öğrencilerin ana dilinde yazma becerilerinde zorlananlar, başarısız olanlar yabancı dil yazma becerisinde de (Tok, 2012) başarısız olmaktadır.

Şahin (2008) de tezinde şu yargıya ulaşmaktadır. Türkiye’de Türkçe öğrenenlerin gündelik hayata dair olan sorulara verdikleri cevaplar çoğunlukla olumludur. Sorularda

günlük hayattan uzaklaştıkça cevaplar da olumsuzlaşmıştır. Ancak bu genelleme yazma becerisi için pek geçerli değildir. Çünkü öğrenciler günlük hayatta daha çok konuşma, dinleme ve okuma becerilerini kullanırlar. Yazma becerisi biraz daha mecbur kalındıkça kullanılan bir beceri durumundadır. Bu da yazma becerisinin geri kalmasına sebep olmaktadır.

Yazma çalışmalarındaki bir etkinlik gerek yazmanın doğası gereği gerekse içeriği nedeniyle uzun süre alabilmektedir. Bu nedenle yazma çalışmalarında etkinlik sayılarından ziyade içeriğin nitelikli olması gerekmektedir (Tok, 2012).

Yabancı dil öğretiminde özellikle okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde özel teknikler kullanılmaktadır. Söz gelimi konuyu verip kompozisyon yazdırmak yerine, konuyu öğrencilerle birlikte saptayıp, konuyla ilgili ana ve yan düşünceleri tartışmak ve daha sonra gerekirse öğrencilere yol gösterici bir planı birlikte geliştirmek öğrencileri düşünme disiplinine alıştırmak yönünden, en azından yazma çalışmalarının ilk aşamalarında, oldukça yararlı olabilir (Kocaman, 1983).

Yazma eğitiminde kullanılacak yönelimlerin başında buluş yoluyla öğrenme ve aktif öğrenme gelmektedir. Buluş yoluyla öğrenmede öğrenciler ortamı, eğitim araçlarını, çevresini, akranlarını, öğretim elemanını, yakın çevredeki olayları sürekli inceler, gözlemlerini ürüne dönüştürmenin yollarını arar. Buluş yoluyla öğretimin yapıldığı ortamlarda öğrencilerin aktif olarak derse katıldıkları ve akademik başarılarının daha hızlı geliştiği görülmektedir.

Aktif öğrenmenin sağlanabilmesi için öğretim elemanın birden fazla tekniği uygulaması gerekmektedir. Aktif öğrenme sayesinde öğrencilerin hayal güçleri, sezgileri, üretkenlikleri, edindikleri bilgilerin kalıcı olması sağlanmış olur.

Üretici yazma tekniği için öğrencilere birçok olayın sıralandığı eksilteli cümlelerden oluşan paragraflar verilir. Paragraftaki eksik cümlelerin yerine öğrenciler kendi hayal dünyalarından olaylar yerleştirirler. Bu şekilde üretici yazma tekniğine uygun çalışmalar yapılmış olur.

Yazma türleri arasında bulunan ‘işbirlikçi yazma’, ‘yaratıcı yazma’, ‘bireysel yazma’ gibi uygulamalar yaptırmak dil öğretimine çok elverişlidir. Bireysel yazma yaptırılırken diyalog yazdırılabilir. Diyalogda ne kadar çok yazma ögesi bulunursa o kadar çok puan verilebilir.

Bir başka yazma etkinliğinde de, öğrencilere;

Valizin içine hangi eşyalar konabilir?

Diş fırçası, tıraş malzemeleri, havlu, elbise, kitap, şampuan, sabun vb. şeklinde yazmaları beklenir.

Öğrenciler *yazma etkinliği* içinde; benzetim, açıklama, betimleme, orijinal fikir üretme, özel yazılmış metinlere uygun başlık seçtirme gibi çalışmalar yaptırılabilir. Yazma; serbest yazma, dikte ile yazma, bakarak yazma, sorulara cevap vererek yazma, benzerini yazma, örneğe uygun şekilde yazma gibi yazma türleri dil öğretimine uygundur.

İnsanların ilgisini çekecek ilginç konular yazma isteğini artıracak gibi yazmanın içeriğini de nitelikli kılacaktır. Kırmızı (2011) konu başlıkları bu konuda güzel seçilmiştir:

‘İnsanların mutluluğunu önemseyenlerin tutumları’,

‘Geleceğe ilişkin kişisel beklentilerin neler olabileceği’,

‘Zengin olmak ve başarılı olmak kavramlarının tartışılması.’

Dil öğrenim aşamasında en çok yapılan yazım yanlışları şöyledir:

a. A: Hangi sporları yaparsınız?

B: ...Futbol yaparım... (Öğrencinin cevabı)

Spor yapmak ile futbol yapmak kavramlarında aynı yardımcı fiili kullanmıştır.

b. A: ...Siz genellikle saat kaçta yatar mısınız?... (Öğrencinin cevabı)

B: Genellikle 23.00'te yatarım.

Soru cümlesinde hem soru kelimesi hem de soru eki aynı cümlede kullanmıştır.

Öğrencilerin cevap kâğıtları incelenerek tüm konulara ait yazım yanlışlarını, düşünce yanlışlarını, anlama yetersizliklerini inceleyen araştırmalar yapılmalıdır. Yazım yanlışlarından yola çıkılarak ülkelere, dillerle, milletlere göre öğrenme güçlükleri tespit edilebilir.

Yazmanın, insanlara rahatlamayı, duygu ve düşüncelerini paylaşmayı, soyut düşünme becerisinin gelişmesini, hayatın anlam kazanmasını sağladığı görülür. Bu faydaların elde edilmesi için de bireyin ihtiyaçları doğrultusunda konu belirlenmelidir.

Ünsal (2008) makalesindeki yazma türleri ile ilgili madde başlıkları yabancı dil Türkçe öğretiminde kullanılabilir konulardır.

a. Kontrollü yazma

Yer Değiştirme Alıştırmaları, Dönüştürme Alıştırmaları, Örneğe Uygun Bir Kompozisyon Yazma, Yeniden Sıraya Koyma, Sorulara Cevap Vererek Paragraf Yazma, Tamamlama Alıştırmaları

b. Güdümlü yazma

Dikte Yapma, Dikteli Kompozisyon, Not Alma, Özetleme, Öz yazma, Anahtarları Belirleme

c. Serbest yazma

Betimleme, Hikâye Etme, Tartışma, Görüş Bildirme, Mektup Yazma, Edebi Yazılar Yazma

Yazma becerisi temel seviyede daha kısa ve kolay olmalıdır. Örneğin, “*Son ekonomik krizin birey ve ülkeniz açısından değerlendiriniz.*” gibi sorular temel seviye öğrencisi için cevaplanması güç bir soru örneğidir. Temel seviye öğrencileri için AB kriterlerinde de belirtildiği gibi kendisini, yakın çevresini, akrabalarını, eğitim ortamını ele alan konularda yazma etkinliği yaptırılmalıdır. Sınavlarda ve ödevlerde; “*ailenizi tanıtınız, akrabalarınızın meslekleri ile ilgili örnekler veriniz.*” şeklinde sorular olmalıdır.

Yazılı değerlendirmelerde kelime kelime, kimi zaman da noktalama işaretleri bile değerlendirmeye tabi tutulur. Özellikle yabancı dil öğretiminde bu kadar detaylı bir değerlendirme yapma doğru değildir.

Aynen yazma: Bu çalışma öğrencinin yazma becerisini geliştirme, yeni öğrenilen kelimelerin zihinde uzun süre kalıcı olmasını sağlama maksatlarıyla yapılır.

Aynen yazdırılırken kelime kelime yazdırılabileceği gibi uzun metnin içinden öğrenilen yeni konu ile ilişkili cümlelerin seçilip sadece o cümlelerin yazımı da istenebilir. Örnek olarak hedef konumuz şimdiki zamanın olumsuzu olursa;

“Merhaba. Benim adım Ahmet. Ben bu sabah okula gitmiyorum. Çünkü hastayım. Başım ağrıyor. Kitap okuyamıyorum. Ders çalışamıyorum. Ben ilaç kullanıyorum. Odamda dinleniyorum.”

Bu metinde 6 tane şimdiki zamanlı cümle olmasına rağmen sadece 3 tane cümlede olumsuz fiil kullanımı vardır. Öğrenciden sadece bu üç cümleyi tekrar tekrar yazması istenebilir. Bu şekilde olumlu, olumsuz ayırımına daha fazla dikkat çekilmiş olur. Aynı şekilde metnin içinde geçen iyelik ekleri, yiyecek isimleri, renklerin olduğu cümleler de bulunabilir.

Temel seviye öğrencisinin yazma becerisini geliştirebilecek konu başlıkları:

a. Okuduğu kitabın özetini çıkarabilir,

- b. Okuduğu metin hakkındaki bir formu doldurabilir, (Adı, soyadı, işi, yaşı, ailesi, olay yeri vb.)
- c. Anahtar kelimelerden hareketle kendi metnini yazabilir,
- d. Sevdiği, sevmediği yiyecekleri, giyecekleri yazabilir,
- e. Hobileri ve fobileri hakkında bilgi verebilir,
- f. Özgeçmişini yazabilir,
- g. Ailesine mektup yazabilir,
- h. Sanal ortamdaki sohbet odalarından birisinden gelen mesajlara cevaplar yazabilir,
- i. Seri halinde devam eden resimlere yorumlar yazabilir,
- j. Hafta sonunu veya kısa bir tatilde yaptıklarını yazabilir,
- k. Uzun bir metnin cümleleri karıştırılıp tekrar düzgün bir şekilde yazabilir,
- l. Yarım bırakılmış bir hikâyeyi kendi isteği doğrultuda devam ettirebilir.

Dinleme eğitime yönelik sorular.

Dinleme eğitiminden beklentiler nelerdir? Hangi becerilere sahip olunursa başarılı kabul edilebilir? Dinleme eğitimi diğer becerilerin kazanılmasında da çok önemli bir faktördür. Dinleme eğitimini iyi alamamış bireylerin okuması, yazması, konuşması da sorunlu olmaktadır. Düşünme, yorumlama, yeni fikir yürütme, üretkenlik gibi üstün insani vasıflar da aksamalar olmaktadır. Bu yüzden büyükler; '*çocuklarına konuşma eğitimi yerine dinleme eğitimi vermeyi*' yeğlemektedirler.

Ana dilde dinleme eğitime çok önem verilmesi gerekir. Değişik kurslarda ve okullarda '*güzel konuşma*' konulu çok sayıda kurslar verilir. Bu programlarda güzel konuşmanın temelinde iyi bir dinleyici olma anlatılır. İyi dinleyici olmadan güzel konuşmacı olunamaz.

Anadilde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde dinleme eğitimi oldukça önemlidir. Dinleme eğitimini iyi almış bireyler kulak aşinalığı olanlar konuşma becerisinde daha iyi mesafe alabilirler.

Dinleme eğitimi, “*sessiz, akıllı, terbiyeli durma*” şeklinde anlaşılmalıdır. Asıl dinleme eğitimini alanların eğitim çizgisi daha istikrarlı olmaktadır.

Görüntülü veya sesli malzemelerde özellikle jest ve mimiklerden çok fazla istifade edilmelidir. Seslendirenlerin yaşı, ses seviyesi önemlidir. Türkçe öğretiminde dinleme bölümlerinin ders araçlarını hazırlarken temiz, özenli, kullanışlı ürünler hazırlanmalıdır. Yaşlı bir karakter için çocuk sesi seçilmemelidir.

Dinlemede kullanılan ses kayıtlarının aşırı yavaş olması durumunda dinleyenlerin beyinleri yorulacak, dikkati dağılacak, sorulara karşı isteksizlik baş gösterecektir. Ses kayıtlarının normal günlük konuşma çizgisine yakın hızda olmalıdır. Çok hızlı konuşan kişilerin konuşmaları metnin içinden çıkarılmalıdır. Hacivat-Karagöz tiplmesi dil öğretiminde kullanılmamalıdır. Hele sınavlarda hiç tercih edilmemelidir.

Demirel (1999) eserinde belirttiği dinleme etkinliklerinde öğrencinin kazanması gereken beceriler şöyledir:

- a. Duyduğu metnin ana hatlarıyla ne olduğunu fark edebilme,
- b. Duyduğu metinde geçen sözcükleri anlayabilme,
- c. Duyduğu metnin ayrıntılı olarak ne olduğunu anlayabilme,
- d. Duyduğu metindeki olayın nerede, ne zaman ve nasıl olduğunu anlayabilme,
- e. Duyduğu metinde geçen tümcelerin anlamlarını söyleyebilme ve yazabilme,
- f. Duyduğu metinde geçen kişilerin tutum ve düşüncelerini fark edebilme,
- g. Dinlenecek metnin ne hakkında olacağını öngörebilme,

- h. Anlamaya yardımcı olacak değişik tonlama ve vurguların kullanılmasını fark etme,
- i. Duyduğu metni kendi cümleleriyle başkasına aktarabilme

Dinleme etkinliğindeki malzemelerin niteliğini düşürenlerin başında gürültü gelir. Gürültü, iletişimi önemli derecede etkileyen sebeplerdendir. Sınav salonlarının gürültüye karşı yalıtılmış ortamlarda bulunması şarttır. Duvar malzemelerinin fayans vb. malzemelerden yapılmış olması durumunda da çok fazla yankı yapacaktır. Bazı duvar malzemeleri de sesi yutacak özelliktedir. Bu gibi durumlarda cihazın sesinin yüksek olması bile dinleyiciler tarafından yeterli olmayacaktır. Dinleme yapılacak salonların akustik özelliklerinin iyi ayarlanması gerekmektedir.

Dinleme metninin zorluğunu gösteren etmenler şunlardır:

- a. Farklı kişilerin sesini tek bir kişinin seslendirmesinde,
- b. Ortam sesi olarak kullanılan sesin konuşucuyu bastırması durumunda,
- c. Hızlı ve seri konuşmaların olması,
- d. Konuşma metninde geçen kelimelerin zorluk derecesi,
- e. Konuşma metnindeki konunun öğrencilerin ilgi alanına girmemesi gibi nedenlerdir.

Etkili bir öğrenmenin oluşmasında doğru dinleme etkinliği çok önemlidir. Doğrudan anlama ve kavramayla ilgili olan dinleme becerisinin işitme eylemiyle aynı doğrultuda olduğu düşünülemez (İşcan, 2012). Gerek dinleme etkinliklerinde gerekse dinleme sorularında hazırlık gerekmektedir. Dinleme öncesinde metinde geçen kelimelerin hazır olarak verilmesi, dinleme metnindeki olayla ilgili hazırlayıcı soruların olması, psikolojik olarak bireyin hazır bulunuşluğunu artırmak gerekiyor.

Önceden bilgilendirme yapılmadan hedefsiz, gayesiz olarak bir anda dinlemeye başlanması hedeflenen başarıyı yakalamakta güçlük çekilecektir. Ses kalitesinin anlaşılır olmasına ve sesletimi gerçekleştirenin yaş seviyesine dikkat edilmelidir. Metnin basit resimlerle çizdirilmesi, sıfatlarla tarif ettirilmesi de ayrıca dinleyiciye kolaylık sağlayacaktır.

Dinleme sürecinde bireyin not alması, kelimeleri biliyor olması, çevrede gürültü olmaması, soruları dinleme öncesi görmesi, anlaşılmayan soruya açıklık getirilmesi gerekir. Sorulara kısa, net cevaplar verilmesi gerektiği, uzun açıklama gerektiren cevaplarda da öğrenciye yorum yapılması gerektiği hatırlatılmalıdır.

Dinleme etkinliklerinde öğrenciye soru metinleri verilmeli, dinleme esnasında da metnin çevresine not almaları önerilmelidir. Metnin kenarına alınan notları temel seviyede öğrenciler genelde kendi dilinde yapmaktadırlar.

Dil bilgisine yönelik sorular.

TDK dil bilgisini; “Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer.” olarak tarif etmektedir.

Dil bilgisi dilin sistemini, yapısını anlatır. Doğru konuşma, yazma dil bilgisinin anlaşılmasıyla mümkün olur.

Dilin yetkin olarak iletişim becerisine dönüşmesi dil bilgisinin yetkinliğine bağlıdır. Dilin kurallarına sahip olmayanların maruz kaldıkları dil kazaları bu konunun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Dil bilgisinin öğretilmesi öğrenciye dil disiplini, özgüveni ve ölçünlü dil bilinci edinmesini sağlar. Dil öğretimi bilinçaltı yapılarıyla öğretilmelidir. Dil bilgisi öğretimi; bilinçaltındaki kazanımların bilinç düzeyine çıkarılması işlevidir.

Dil bilgisinin öğrenilmesi dilin özenli bir şekilde kullanılmasını sağlar. Dil bilgisini hiç hesaba katmadan öğretim sürecine dâhil etmeden de dil öğrenilebilir. Bu şekilde öğretildiğinde dili kullanım çok rahat, hızlı olabilir. Fakat iletişim sürecinde sık sık hatalar yapma olasılığı yüksektir. Bu sebeple dil bilgisinin öğretilmesinde kullanım hızını yavaşlatmayacak şekilde hissettirilerek öğretilmesi gerekmektedir. Hemen kullanılmayacak sadece bilgi düzeyinde kalacak bilgiler verilirse geriye ket vurma ile karşı karşıya kalınabilir. Öğretilen her bilgi kullanımda işe yarayacak şekilde olmalıdır.

Bu açıdan dil bilgisinin öğretimine yön verecek olan sınav soruları, ödevler, projelerde kullanılacak sorular kullanımda olan bilgilerle hazırlanmalıdır.

Dil bilgisi eğitimine çok yer verilmesi konuşma ve yazma becerilerinin de içinde olduğu anlatma becerisinin çok zayıf kalmasına sebep olabilmektedir. Bunun çözümü için dil bilgisel kullanıma dayalı örnekler içermelidir. Öğretilen dil bilgisinin işlevsel olmasına özen gösterilmelidir.

Dil bilgisi becerisi kuralların sıraya dizildiği bir ders değil, okuma alışkanlığı ile beraber kazandırılması gereken bir beceridir.

Dil bilgisinin öğretimi sırasında örnek olarak bir yapı gösterilir. Sonra kelime ve kişi ekleri değiştirilerek onlarca yeni cümle elde edilebilir. Bu şekilde konu öğretilir ve kalıcı olması için de bilgiler pekiştirilmiş olur.

Dil öğretiminde en büyük engellerden birisi de anlama becerisinin üzerinde durulduğu halde, anlatma becerisinin üzerinde yeteri kadar durulmamasıdır. Çoğu zaman *'her şeyi anlıyorum ama hiçbir şey anlatamıyorum'* şeklindeki serzenişleri sık sık duyarız.

Konuların tüm detaylarını değil en sık karşılaşılan durumlar öğretilir. İlgiye bağlı olarak, zamanın elverişliliğine göre, ana temayı öğrendiklerinde ve kullanabildiklerinde

detaylarına gidilebilir. Dilimizdeki eklerin öğretilmesi, kelimeleri robotik tarzda sıra ile yerine koyması hedef değildir, cümle içinde düzgün kullanılması esastır (Kılınç ve Duru, 2012). Dil bilgisi konuları, dilin sistematigindeki kuralların öğretimi değil öğretim süreci içinde hissettirilerek kazandırılmaya çalışılır.

Orta Asya, Balkanlar ve yakın çevredeki akraba topluluklarından gelen öğrencilere ders veren Türkçe öğretmenlerinin kendi eğitimleri süreci içinde lehçeler eğitimini almış olmaları gerekmektedir. Akraba topluluklarından gelen öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçleri daha hızlı olmakla beraber Türkiye Türkçesi ile yakınlığı olsa bile bazı hatalarını aşmakta çok zorlandıkları görülmektedir. Karşılaştırmalı dil bilgisi eğitimini alan öğretmenlerin akraba topluluklarından gelen öğrencilerin dil sorunlarını çözmeye daha başarılı olduğu söylenebilir.

Örnekler;

'Men sizge kelemin.'

Kazaklar; '-e' yönelme eki yerine 'ge' ekini kullanmaktadırlar.

'Şoför Bey, ben düşmek istirem.'

Azericede *'düşmek istirem'*, *'inmek istiyorum'* anlamında kullanılmaktadır. Anlam farklılıkları vardır.

'Uzbekistanlı gardaşlarımızla birlikta çalışıyoruz.'

Özbekçede 'kardeş – gardaş'; 'birlikte – birlikta' şeklinde kullanılmaktadır.

Fakat bu kadar dil yakınlığına rağmen konuşma sınavlarında vurgu ve telaffuz sıkıntısı yaşanmaktadır. Kelimeler aynı bile olsa vurguda ve sesletimdeki farklılıkları kullanımda düzeltmek uzun zaman almaktadır.

Akkaya (2011), doktora tezinde; karikatür destekli öğretimin dil bilgisi öğretiminde oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermede, akademik başarıyı ve derse karşı tutumu arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dil bilgisinin anlatımı, jimnastik hocası, yeni kursa başlayan birisine en hafif uygulamalar yaptırırken gün geçtikçe vücudunu çok estetik bir biçimde kullanabileceği hareketler yaptırır. Dil bilgisinde de ilk önce kelimeler, isimlere gelen çoğul ekleri, iyelik ekleri sonra fiillere gelen ekler gibi devam ettirilir.

Ölçme değerlendirme uygulamalarında sorular kolaydan zora doğru sıralanmalıdır. İlk sorular herkesin yapabileceği sorular olmalıdır. Dil bilgisi öğretiminde her konunun içeriğinde de en basitten başlanmalıdır. Fiillerle ilgili konuda ilk konu şimdiki zaman kipi ise önce fiillerin sözlükte mastar halinde yazıldığı sonra hiçbir değişime uğramadan sadece “-yor” ekinin geldiği fiilleri (uyuyor, okuyor) vermek gerekir. Daha sonra ‘-iyor’ şekli (geliyor, biliyor), en sonunda da daralmanın olduğu şekli (oy(n)auyor, bekl(e)iyor) verilmelidir. İstisnai durumlar, sıklıkla karşılaşılmayan fiiller verilmemelidir. Diğerlerinden farklı olan fiiller adına “yemek – yiyor / demek – diyor”, fiillerinin verilmesi yeterlidir. Bu fiillerin yanında bazı kitaplarda da geçtiği gibi fiillerle daha yeni karşılaşan, kip olarak da şimdiki zamana yeni başlayan öğrenciye; çevirmek, sallamak, gülümsemek, tırmanmak’ gibi sıklıkla karşılaşmayacağı fiilleri dil bilgisi öğretiminde verilmemelidir. Bu fiillerin yerine; ‘yazmak’, ‘okumak’, ‘bilmek’, ‘gelmek’, ‘gitmek’, ‘içmek’, ‘yemek’ gibi günlük hayatta çok kullanılan fiiller verilmelidir.

Kuralları öğrenirken; “*lüzumsuz, sıkıcı, aptalca*” olarak değerlendirenler kavramakta, benimsemekte zorlanırlar. Dili kullanırken yanlış yaptığında; “*hata yaptığını, haksızlık*

ettiğini” düşünmek gerekir. Tabii bu durumu yabancı dil öğretiminde kuralları anlatarak değil uygulamalarla, hissettirerek aktarmak gerekir.

Dil bilgisi öğretimlerinde şekil, şema, tablolaştırma çok yaygın kullanılır. Fakat ölçme değerlendirmede tablolaştırma, şekil yaptırma uygulamaları çok yanlıştır. Ölçme değerlendirmede cümlenin anlam bütünlüğüne, cümlenin öğeleri arasındaki uyuma dikkat edilmelidir.

Ölçme değerlendirmedeki soruların zorluğu karşısında birçok öğrenci dili öğrenmeden ziyade sınavlarda başarılı olmak için sınav stratejilerine vakit ayırmaktadır. Bu yüzden sınavların içeriği öğretim sürecini takip etmelidir. Öğretimin içeriği sınavları takip etmemelidir. Sınavlardaki sorular beklenen, arzulanan davranışlara ne kadar ulaşıldığını ölçmelidir. Ö/D aşamasında dil bilgisi sorularının çok yer etmesi öğrencileri ezberciliğe götürmektedir.

Türkçenin yabancılara öğretiminde öğrencilerimizi en fazla yoran elbette eklerdir. Sınav sorularında da sürekli eklerin sorulduğu sorular olmaktadır. Eklerin sorulması yerine eklerle birlikte anlam bütünlüğüne vurgu yapılan soruların sorulması Türkçe bilgisini daha iyi ölçecektir.

Dil bilgisi konuları Türkçe öğretiminin omurgasını oluşturur. Tüm becerilerin öğretiminde dil bilgisinin bir konusuna zorunlu olarak girilmektedir. Öğrencinin dil bilgisi yanlışları göz ardı edilemez. Yanlışların etik ölçüler içerisinde giderilmesi gerekmektedir.

Dil bilgisi öğretim aşamasında iyelik eklerinin iyi pekiştirilmesi için;

A: Nereye gidiyorsun?

*B: (Ben) (benim) **evime** gidiyorum.*

şeklindeki kullanım verilir. Oysa ana dil konuşurları arasında ‘evime gidiyorum’ değil ‘eve gidiyorum’ şeklindeki kullanım yaygındır. Sınıfta, ders esnasında öğrenciye bu şekilde bilgi verilebilir ama sınavlarda bu şekilde yanıtlanması zorunlu tutulmamalıdır.

Günümüzde hala tartışılan konular (Sarıçiyil, 2008) yabancılara Türkçe öğretiminde de farklı öğretilere sebep olduğu görülmektedir. İstek kipi, emir kipi 2. ve 3. tekil şahısların varlığı, yokluğu tartışılmaktadır, öğrenciler bu tartışmaların içine çekilmemelidir.

İletişim hatası ne kadar çok olursa yanlış anlama/anlaşılma da o kadar çok olacaktır. Yazmalı veya konuşmalı, anlatımda hata oranını düzeltmek için bilgilendirme yeterli olmayabilir. Hataların üzerinde sürekli egzersiz/alıştırmalar yapılmalıdır. Verilecek ödevlerde, projelerde, değerlendirme sırasında eksik olan kısımların üzerinde durulması gerekmektedir.

Konuşma becerisini ölçecek sorularda telaffuz sıkıntılarının giderilmesi gerekmektedir. Kelimeyi tam olarak seslendiremeyen bireyler onu kullanmaktan çekinirler. Tam olarak seslendirebildiği kelimeleri kullanmayı tercih ederler. Dolayısıyla öğrenciler seslendiremedikleri kelimeleri benimsemeyeceklerdir.

Söylem: Dütün çok güzeldi.

Söylenmek istenen: a) *Düğün çok güzeldi.* b) *Dün çok güzeldi* (Tüm, 2010)

Sınav sorularında en sık yapılan hatalar: İkilemeler dilin üretkenliğini, güzelliğini, zenginliğini gösterir. İkilemeleri kavrayan bireyler, dilin kullanımından zevk alacaktır. Deyimler, atasözleri, ikilemeler ve kalıp ifadelerde kelimeler ayrılarak eşleştirmeleri veya eksikleri tamamlamaları istenmektedir. Bu durum yeni öğrenenler için yanlış öğretme olacağından sakıncalıdır. Örnek:

“İster istemez”, “elden ayaktan düşmek”, “akıl sır ermemek” gibi deyim ve ikilemelerin ayrılarak eşleştirmeleri veya boşluk olarak doldurmaları temel seviye öğrencisinden istenmemelidir.

- a. Kalıp sözlerdeki kelimelerin yerine eş anlamlı farklı kelime getirilip kalıp ifadenin asıllarının istenmesi yabancı öğrenci için oldukça zor olmaktadır.
- b. Öztürkçecilik konusunda gereğinden fazla hassas olanlar halkımızın yaygın olarak kullandığı kelimeler yerine “öztürkçe kelimeler” diye derslerde, sınavlarda kullandıkları, öğrettikleri görülmektedir.

Hata çözümlemesi: Benzer olan yanlışların gruplara ayrılması şeklinde çözüme yönelik adımlarda ölçme değerlendirme önem arz etmektedir. Bu çalışma ile çözüm yöntemlerinde daha isabetli kararlar verilecektir.

Ölçme değerlendirme çalışmaları neticesinde kuruma, bölgeye, ülkeye göre dil öğretim yöntemlerinden hangisi ile daha başarılı oldukları tespit edilebilir. Mesela; Rusya eğitim sisteminden gelen bir öğrencinin çeviri yönteminde daha başarılı olabileceği gibi.

Soru metinlerinde öğrenciyi radikalizme sevk edecek soru ve cevaplardan sakınılmalıdır. Bu tür soru metinleri veya öğrencinin tepki vermesini sağlayacak şekilde cevap beklenen sorular çağdaş eğitimin felsefesine aykırıdır. Örneğin;

- a. “X” dininden olan kişiler vatanımıza, milletimize, ailemizin namusuna göz dikmektedir. Gençlerimizin bilinçlenmesini nasıl sağlayabiliriz?
- b. Ülkemizi işgal etmek isteyen çevre ülkelere karşı ne tür tedbirler almalıyız?

İlk soruda öğrenci soru metni ile 2. soruda da vermesi gereken cevapla tahrik edilmektedir. Aynı ülke, aynı din, aynı kültür birikiminden gelen öğrenciler bile olsalar uyum sorunu olmamalıdır. Farklılıkların zenginlik olacağı, her birinin üstün yönlerinin anlatılacağı, kültürler arası güzelliklerin paylaşılacağı ortamlar oluşturulmalıdır.

Bu düşünceyi somutlaştıracak örnek soru şöyledir:

- a. Ülkenizde hangi bayramlar kutlanmaktadır? Bayramlarda ne tür hazırlıklar yapılır?
- b. Kendi dilinizle Türkçe arasında sesletimi ve anlamı aynı olan 50 tane kelime yazınız.

Soru metinlerinin cümle yapısı kısa olmalıdır. Özellikle temel seviye sorularında bağlaçlarla örgülenmiş uzun cümlelerden sakınmak gerekir. Mümkün oldukça cümleler parçalanmalıdır. Örnek;

“Ahmet, Ankara’ya nasıl, ne ile gideceğini düşünerek bir sağa bir sola gidiyordu.” şeklinde uzun cümleler olmamalıdır.

‘Yeşilimtırak’, ‘turkuaz’, ‘sarımtırak’ gibi ara renkler olmamalı, herkesin bileceği yaygın olarak kullanılan mavi, kırmızı, siyah vb. renkler tercih edilmelidir.

TDK sözlüğünde “Tamam” kelimesinin bile 6 çeşit anlamda kullanıldığı bildirilmektedir. Vurgu ve tonlamayı da eklersek bazen olumsuz bir anlama bile geldiği anlaşılacaktır.

A: Ya söyle, gerçekten akşama bize gelecek misin?

B: Tamam, geleceğim.

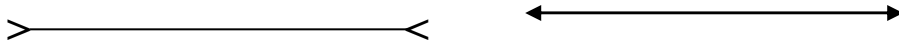
A: Akşam geldiğimde biletleri orada görmek istiyorum.

B: Tamam. (Dudak büzerek, istemeyerek) söylenmesi durumunda yapılmaması, yapılmak istenmediği anlamı çıkmaktadır.

Görenleri ürkütecek şekilde uzun kelimeler kullanılmamalıdır. Kısa kelimeleri öğrenciler daha fazla sevmektedirler. Eş anlamlısı varsa kısa olanlar tercih edilmelidir. Aynen internet sitesindeki uzun adresler yerine kısa adreslerin tercih edilmesi gibidir. Örneğin; *“thy.com”* yerine *http://www.turkishairlines.com/* yazmanın zor olması gibi. *“Affedersiniz!”*,

“Allahaismarladık”, “Çekoslovakyalılaştıramadıklarımızdan mısınız?” gibi kelimeler uzadıkça zorluğu da artmaktadır.

Sorularda göz yanılmalarına sebep olacak görsel öğeler kullanılmamalıdır. Sorular bireyin zekâsını değil dil bilgisi ve dili kullanma becerisini ölçmelidir.

İnsan şu iki çizgiye dikkatle bakarsa ve bunlardan hangisi uzun diye bir soru ile karşılaşır soldakini göstermekte bir an bile tereddüt etmez. Gerçekte ise her iki çizgi aynı uzunluktadır. Fakat soldaki ilave edilmiş olan dışarıya yönelik ve onu adeta uzatan ufak çizgilerin yönüne katmaktadır (Porzig, 1990).

Tosun (2005) da değindiği, dildeki kör noktalar; sınav sorularında, ödev içeriklerinde üzerinde durulması gereken bir husus olmalıdır. Kelime benzerlikleri, anlam benzerlikleri, kültürel farklılıklar, ekonomik sorunlar gibi alanlarda daha sık karşılaşılmaktadır.

Ölçme sonucu, amaçlarla sonuçlar arasında yeterli bağ kurulamıyorsa öğrenmeden söz edilemez (Temel, 2010). Ölçme; merakın giderilmesidir. Esasen öğretim elemanı öğrencisinin başarısını değil kendisinin öğrencisini ne kadar tanıdığını ölçer. Bu merakını gidermek için ölçümler yapar. Bu tanıma işlevinin sonucu iyi de olsa kötü de olsa sonraki öğretim etkinliklerine yaklaşımını etkileyecektir. Eğitim sürecinin başında belirlenen amaçlar düşünüldüğünde ne kadar yol alındığı görülür.

Öğrencilerin güdülenmesine etki edecek bir diğer yöntem de ‘ilgi envanteri’ nin çıkarılmasıdır. Yabancı dil öğretimine gelen öğrencilerin sosyal yaşantıları, kültürleri, bilgi düzeyleri, ilgi alanları bakımından en farklı eğitim ortamları olmaktadır. Bu durumdan yararlanılabilir. Müzikle ilgilenen, el işleri, sanat işleri, resim, heykel, spor alanları, kültürel

unsurlara ilgileri gibi birçok yönden ilgili öğrenciler bulunabilir. Öğrencilerin ilgileri önceden tespit edilirse ödevler, projeler, tutum ölçekleri hazırlarken göz önünde bulundurulması, öğrencinin değerlendirilmesi anlamında da yararlı olacaktır.

Öğrenci Gözüyle Ölçme Değerlendirme. Dilin bütün işlevleriyle kısa sürede öğrenilmesi zordur. Önemli olan sürdürülebilir bir iletişimin sağlanabiliyor olmasıdır. Türkçeyi yeni öğrenenler sınavlarda dili ne kadar kullanabildiklerini göstermelidirler. Yoksa eksiksiz öğrenme çabası öğrenciyi bunaltır. Ders notlarına göre çok iyi çalıştığı halde sorulara istediği gibi cevap veremediği için üzülen pek çok öğrenci vardır. Soruya verilecek yanıtın öğretmeninki ile aynı olması için ezberleme yoluna giden öğrenciler, sınav sırasında bu yanıtları tam aktaramadıkları zaman, anlatım bozukluklarına, ifade eksikliklerine, yanlış kelime kullanımına itmektedir. Oysa öğrenci sorulara kendi açısından nasıl cevaplar verebileceğini düşünse kendini daha rahat hissedecek ve uygun cevaplar da verecektir.

Öğrencilerin sınavlardan zevk alması beklenmez fakat sınavların sıkıntısının azaltılmasının yolları vardır. Sınavlar ölüm kalım meselesi yapılmamalıdır. Başarısız olduğunda tekrar alabilmesinin yolları açılmalıdır. Öğrenci dil becerilerini kazandığında sınavdan başarılı olacağını bilmelidir.

Öğrenci kendini değerlendirdiğinde eksiklerini bilmelidir. Sınavlarda eksiklerinden soru çıkmamasını dileme yerine eksiklerini giderecek çalışmalar içine girmesi gerekir.

Ana dilini bilen bir kişi dil kullanımının birçok temel alanında ne kadar yetkinse yabancı dil öğrenen bir birey de bu temel alanlarda aynı becerilere sahip olabilmelidir (Bayraktar, 2012). Sınavları zor olan hocalar vardır. *'Ne kadar çalışırsak çalışalım yüksek puan alınamaz'* hoca gözüyle değerlendirilmektedir. Öğrenci kendi öz değerlendirmesine göre dili ne kadar edindiğinin muhasebesini yapmalıdır.

Öğretim elemanı açısından ölçme değerlendirme. Pek çok öğretim elemanı sınavları yük olarak görür. Sınav haftalarındaki uygulamalardan sıkılır, öğrencileri küçük görür, defalarca üzerinde durduğu halde beklediği cevabı alamamanın üzüntüsünü yaşar. Bazı durumlarda da öğretim aşamasındaki yıpranmışlığın, yorgunluğun karşılığını öğrenciden almak ister.

Sınavlar, ödevler eğitim sürecinde, eğitimin bir parçası olarak düşünülmelidir. Sınavları büyümlü bir ortama çevirmek öğretmen ve öğrenci açısından daha sıkıntılı olmaktadır. Eğitimin içinde basamaklar halinde uygulamak daha kolay olmaktadır.

Öğretim elemanının dosyasında nitelik yönünden farklı pek çok sorudan oluşan soru bankası olmalıdır. Öğretim elemanı, öğrencilerin gelişim seviyelerine, yaş seviyelerine, bilgi düzeylerine uygun şekilde soru bankasındaki sorulardan çok rahatlıkla seçme yapabilmelidir.

Sorularda yazım yanlışları olmamalıdır. Soru türü bakımından benzer sorular alt alta gelmelidir. Metinlerde kullanılan yazı şekilleri okunaklı olmalıdır. Çünkü farklı alfabeden gelen öğrenciler yazıları okumakta ciddi sıkıntılar çekmektedir. Yazının güzel görünmesi, el yazısına benzetilmesi düşüncesiyle yazı sitili değişikliğine gidilmesi doğru değildir.

Örneğin;

“Merhaba, nasılsınız?” (Brush Script MT) metninin;

“Merhaba, nasılsınız?” şeklinde yazılması okumada kolaylık sağlayacaktır.

Öğretmen için zaman önemli bir kavramdır. Öğretmek için zamana gerek vardır. Bunun yanı sıra öğrettiklerini değerlendirmeye alıp öğrencilerine geri bildirim vermesi de gerekir. Öğrenciye vereceği öğrenme görevlerini onların yapabilecek zamanı olup olmadığının yanı sıra bunları değerlendirip öğrenciye geri bildirim vermek için de zamanı olup olmadığını dikkate alması gerekir (Köksal ve Varışoğlu, 2012). Ölçme uygulamalarının

öğretmene yansıyan tarafından en büyük zorluğu değerlendirme kısmıdır. Puanlandırmanın adilce yapılma isteği, değerlendirme için uzun zaman gerektirmesi, kısa sürede değerlendirmenin yapılma zorunluluğu öğretmenler için çoğu zaman bunaltıcı olmaktadır.

İşlenen konudaki cümleler, verilen metinde geçen cümleler, aynen cevap olacak şekilde sorulmamalıdır. Öğrencinin metinden çıkarıp aldığı cümleler çoğu zaman kavrama sıkıntısına yol açar. Metni bir bütün olarak anlaması ve kendi öz değerlendirmeleriyle cevaplaması hedeflenmelidir.

Sorular bilgi ölçecek şekilde tarih, coğrafya, kimya, fizik kuralları gibi bilgilerin gerekli olduğu sorular olmamalıdır. Türkçenin iletişim dili olması için sorular iletişime yönelik olmalıdır. Örnek:

“Fatih Sultan Mehmet kimdir?” şeklinde sorular olmamalıdır.

Karışık kelimelerden düzgün cümle yapılması istenen sorularda, temel seviyede üçe en fazla dörde bölünmelidir. Bazı bağlaçlar veya ikili kelime grupları birleştirilmelidir. Oysa kitaplarda temel seviye öğrencisine 7, 8 kelimedenden oluşan cümlelerin de sorulduğu görülmektedir. Orta ve ileri seviyede uzun cümlelere gidilebilir.

ÖRNEK:

“Ahmet / bu / okula / sabah / gitmedi.” sorusu yerine cümle;

“Ahmet / bu sabah / okula gitmedi.” şeklinde birbiriyle bağlantılı olan “bu sabah” kelimeleri birleştirilebilir.

Türkçe de cümle yapıları özellikleri gereği isim ve fiilden oluşur. Hatta sadece fiil yeterlidir. “Gitti.” kelimesi tek başına bir cümledir ve Türkçe dinleyicileri bu cümlede “O”nun gittiğini anlar. Bu kelimenin açık ve uzun yazılışı; “O gitti.” şeklindedir. Temel zaman kavramları şimdiki zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman kipleridir. Bu

zaman kiplerini öğretirken de önce fiil ve fonksiyonlarını sonra da isimlerle, sıfatlarla, zarflarla cümleler zenginleştirilebilir.

'Gittim.'

'Okula gittim.'

'Ben okula gittim.'

'Ben sabah okula gittim.'

'Ben bu sabah okula gittim.'

'Ben bu sabah otobüsle okula gittim.'

Bu cümlelerin hepsi de temel seviye öğrencisinin rahatlıkla çözebileceği kelimelerden oluşmaktadır. Öğretimde kolaylaştırma bu yolla mümkün olabilecektir. Tümevarım yöntemi olan bu yolla ilgili değişik çalışmalar da yapılabilir.

Alan yazın tarandığında genelde tümden gelimin tercih edildiği görülmektedir. Bazı öğretim yöntemlerinde özellikle dil bilgisi yaklaşımını benimsemeyenler cümle kalıplarını bol tekrar etme ve cümle çözümlenmeleri uygulandığı görülmektedir.

Dil öğretiminde asıl hedef sağlıklı iletişimin gerçekleştirilmesidir. Dil öğretim becerilerinin kazandırılması için de iletişim odaklı eğitim planlamaları yapılmaktadır.

İletişimsel yeti, bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir. İletişimsel yeti belli bir durumda kime ne söyleneceğini ve onun uygun olarak nasıl söyleneceğini de bilmeyi gerektirmektedir (Aktaş, 2004). Öğrenciler bu becerileri uygulamalarla dilin konuşulduğu ortamlarda edinilebilirler.

Alışlagelmiş olan dört temel dil becerisi burada farklı sınıflandırılmaktadır: Dinleme ve okuma becerileri anlama kategorisine dâhil edilirken, konuşma becerisi ikinci kategoriye

oluşturmakta ve iki aşamada ele alınmaktadır: Karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım. Yazma kategorisinde yer alan yazılı anlatım da, tüm diğer becerilerde olduğu gibi altı farklı düzeyde betimlenmektedir (Güler, 2005).

Dini ve kültürel simgeler. Hilal, haç, ejderha, mason işaretleri gibi dini ve kültürel işaretler mümkün olduğunca kullanılmamalıdır. İdeolojik yaklaşımlar dil öğreniminde beklenmedik tepkilere neden olmaktadır. İnançları ve duyguları bu gruplardan olanlar da olmayanlar da, ilgilenenler de rahatsız olmaktadır. Birlikte yaşamayı değil ayrışmaları doğurmaktadır.

(<http://www.enkisa.com>, 08.03.2013)

İki dil arasındaki denklemlerin çok olması, öğrencilerin genelleme yapmalarına neden olabileceğinden, sözde denklemleri bilmemeleri durumunda, bunların anlamlarının da aynı olduğu yanılgısına düşebilirler (Erkır, 2011). Bu durumun çözülmesi için aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi uygun yöntemlerle formüle edilmesi gerekmektedir.

Türkçeyi ana dili olarak kullananlar arasında bile büyük sorun olan tasdik/ret gerektiren olumsuz soru cümlelerine verilecek cevaplar yabancılara Türkçe öğretiminde de büyük zorluk yaşanmaktadır. Kaya (2006) sunduğu bildirisinde; 1. Olumluluk – olumsuzluk bakımından soru ve cevap aynı türden ise, başlangıç kelimesi ‘*evet*’, aksi takdirde ‘*hayır*’ olur. ‘*Evet*’ ve ‘*Hayır*’ kelimeleri olumluluk ve olumsuzluk değil, tasdik ve ret ifade eder.

Sınavlarda soru sayısı arttıkça güvenilirlik artmaktadır. Konunun veya ünitenin çok yönden soru şekline çevrilmesi gerekmektedir. Konunun aynı kısmından birbirine benzeyen sorular değil konuyu farklı yönlerden değerlendirecek sorular olmalıdır.

Tablo 1

Soru-cevap cümlelerinin olumlu-olumsuz durumları

Soru	Cevap	Başlangıç Kelimesi
Olumlu	Olumlu	Evet
Olumsuz	Olumsuz	Evet
Olumlu	Olumsuz	Hayır
Olumsuz	Olumlu	Hayır

Ölçme ve değerlendirmede soruların düzenli dağılımı çok önemlidir. Çok kolay, kolay, zor, çok zor şeklinde düzenli dağılan sorular daha ölçücü olmaktadır. İşlenen ünitelerin ağırlıklarına göre soru sayısı belirlenmelidir. Fakat önemli konunun sorusu çok yüksek puanla değil çoklu soru türleri ile soru sayısının artırılması daha uygun olacaktır. Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında yapılan sınavlarda bu sıkıntı en sık görülen uygulama hatalarındandır.

Dil öğretiminde öğrencinin bilgisini ölçmek için yanlış sorular risklidir. Kalıcı belleğe geçme durumu vardır. Bu yüzden doğruların yoğunlukta olduğu sorular seçildiğinde hatanın kalıcılığı önlenecektir.

Öğretmenler soruları her zaman güncel tutmalıdırlar. 20 yıl, 30 yıl önceki olaylara ve kişilere bağlı kalmadan güncel bilgilerle sürekli yenilenmelidir. 1970'lerin Zeki Müren'ini bugünkü çocuklar bilmeyecektir. Anı yaşayan nesil için yaşayan dilden istifade edilmelidir.

Sözel sorularda öğretmenin tepkisi de önemlidir. Eksik veya yanlış cevaplarda; “Tamam”, “güzel” demek doğru değildir. Cevabı biraz daha açması, dili düzgün kullanması istenmelidir. “Biraz açar mısın”, “anlamadım”, “yani..” gibi tepkiler verilmelidir.

Sorularda kullanılabilir malzemeler. Gazeteler, makaleler, reklam broşürleri, tanıtım dosyaları, filmler, radyo yayınları, okuma parçaları, hikâye kitapları, haritalar, fotoğraflar gibi çevremizde gördüğümüz her malzeme dil öğretiminin araçları olabilir.

Öğretim elemanları kendi dolabında ünitelere paralel olarak hazırlanmış malzeme arşivine sahip olması gerekir. Bu malzemeler dersin öncesinde hazır bulundurulmalıdır.

Sorularda kullanılabilir malzemeler de yine bireyin çevresinde sıklıkla karşılaştığı olay ve olgulardan seçilmelidir. Bir elektrik faturası, alışveriş etiketi, manavdaki fiyatları gösteren resimler gibi malzemeler olmalıdır. Öğrencinin hiç karşılaşmadığı veya karşılaşmayacağı durumlardan soru hazırlanmamalıdır. Eskimoların elbiseleri, yiyecekleri; pilotların kule ile konuşmaları, deniz firkateyninde görev yapan askerlerin günlük konuşmaları gibi konulardan soru metni oluşturulmamalıdır.

Türkçe öğretiminde kullanılan soru türleri.

Soru türleri dilin kullanılacağı alanla ilgilidir. ‘Diplomasi dili’, ‘alan dili’, ‘yazı dili’, ‘konuşma dili’ ve ‘resmi dil’ gibi dil kullanım alanları vardır. Fakat bu çalışmamızda genel kullanımda olan “konuşma dili” esas alınmaktadır.

Soru sorma, sanat yönü de olan bilimsel bir etkinliktir: Hem yabancı dil Türkçe öğretim elemanlarına hem de Türkçeyi yeni öğrenen öğrencilere soru sorma tekniklerini öğretmek gerekir. Sorma tekniklerini bilmeyen bireyler gerekli olan cevabı alamadıkları gibi daha fazla zorlanmaktadırlar.

Sınav sorularını hazırlayan öğretim elemanları veya sınav komisyonundaki uzmanlar sınavların içeriğini aşağıdaki basamaklara göre belirlemelidirler. Bloom’un taksonomisinde de bulunan bu basamaklandırma soruların içeriğinin de düzenini oluşturmaktadır.

Sınavlarda;

- a. Anımsama basamağına giren sorular
- b. Anlama basamağına giren sorular
- c. Uygulama basamağına giren sorular
- d. Analiz basamağına giren sorular
- e. Değerlendirme basamağına giren sorular
- f. Üretme basamağına giren sorular

şeklinde sorular incelemeye alınmalıdır. Eksikleri varsa tamamlama yoluna gidilmelidir. Öğretim elemanları hizmet içi seminerlerle, metodolojik yayınlarla, çok çeşitli eğitim malzemeleri ile desteklenmelidir.

Ünsal (2009) göre Türkçedeki soru tümcesi oluşturmanın a) ezgiyle b) soru sözcüğüyle d) mI- soru ilgeciyle olmak üzere üç yolunun olduğunu açıklamaktadır. Örnek olarak da 'Ne çare.' (Çaresi yok) – 'Yaz geldi mi tatile çıkaracağız.' [yaz geldiği zaman / gelince tatile çıkaracağız] yapılarını vermektedir.

Soru sorma basamakları: Bilinçli bir çalışma yapmak için bilimsel temellere dayanmak gerekir. Nitelikli soru hazırlama ve bu başarının devamının sağlanması için ilkelerin belirlenmesi gerekmektedir. Soru metinleri oluşturulurken bilişsel basamaklar göz önünde bulundurma arzulanan hedefe ulaşmada belirleyici olacaktır.

Eğitim sürecindeki her bir sınavın bilişsel basamaklara göre değerlendirilmesi öğretim elemanını tutarlı hale getirecektir. Basamaklar arasındaki geçişin de belirleyicisi kazanılan dil becerisinin göz önüne alınması gerekmektedir. Bilgi basamağındaki bir öğrencinin sentez ve değerlendirme yapabilmesi için anlaması, anladıklarını uygulaması gerekmektedir. Metinlerin içeriklerini kavrayamayan öğrenciler metinler arası sentezde başarılı olamayacaktır.

Öğretimin basamaklandırılması öğrenmeyi, beynin daha iyi çalışmasını, sistemli bilgi edinmeyi sağlayacaktır. Bilgilerin gerektiğinde ve istendiğinde çıkarılıp kullanılması daha kolay olacaktır.

Sorun araştırması, sorunun teşhisi için hazırlanan sorular, öğrencinin verdiği cevap ve son olarak da çözüm için öneriler düşünülmelidir. Varsayım olarak bir sorun çerçevesinde konuyu örneklendirirsek;

- a. **Örnek Sorun:** Durum eklerinde bilgi eksikliklerini tespit etme.
- b. Sorunu tespit etmek için örnek soru:

Boşlukları “durum ekleri” ile tamamlayınız.

*Bugün cumartesi ve ailemde herkes evdedir. Babam iş..(ten).. ev..(e).. geliyor.
Kardeşim bahçe..(de).. top oynuyor. Annem pencere..(den).. bakıyor. Ben ve ablam
balkondayız. Ablam kedi..(yi).. seviyor. Ben kitap..(-).. okuyorum.*

A. Öğrencinin verdiği cevap:

*Bugün cumartesi ve ailemde herkes evdedir. Babam iş..(den).. ev..(ye).. geliyor.
Kardeşim bahçe..(de).. top oynuyor. Annem pencere..(de).. bakıyor. Ben ve ablam
balkondayız. Ablam kedi..(i).. seviyor. Ben kitap..(-).. okuyorum.*

B. Sorunun Çözülmesi: Öğrencinin verdiği cevaplardan;

- a. Sert sessizlerin uyumu kuralını bilmediği (işden).
- b. İki sessiz harfin yan yana gelmeyeceğini bilmediği (evye).
- c. “Bakmak” fiiline “-den” ön ekinin gelmesi gerektiğini (pencerede).
- d. İki sesli harfin arasına kaynaştırma harfi olarak “y” gelmesi gerektiğini bilmediği görülmüştür (kediye). Bu konuları kapsayacak şekilde konunun tekrarı gerekmektedir.

Sınıf içi etkinliklerindeki soru türleri. Günlük kullanımda çok sık rastlanan hemen hemen hiçbir kitapta konu olarak yer almayan (Özgen, 2010b) bir başka soru türü de ‘ezgi soruları’dır. Ezgi sorusu demek; içinde soru kelimesi veya eki olmadığı halde vurgu ile soru anlamı yüklemektir.

Aşağıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Uzun (2006) ‘ezgi soruları’nı 3 bölüme ayırmaktadır.

Yan odada bir tıkırtı olur:

– Ali? / – Evet, benim.

Onaylanması istenen bir işe başlarken:

– Alıyorum? / – Al, al.

– Gidiyorum? / – Gidersen git.

– Ben? / – Tamam, sen de git!.

Bağlam ve ortama duyarsız biçimde tam tümcelerle ezgi yoluyla sorulması "*doğal*" değildir: Biri sınıfa girip içeridekilere:

– ‘Siz burada ders yapıyorsunuz?’ şeklinde cümle kuramaz.

Coğrafya bilgisinde "*dilsiz harita*" kavramı vardır. Üzerinde yazı olmayan ama dağ, ova, ırmakları gösteren haritalara denir. Türkçe öğretiminde resim yorumlama bölümlerinde çok maksatlı "*dilsiz resimler*" getirilmelidir. Bu tür ortam resimlerinin kullanıldığı eğitim araçlarında kişilere ad verilir, ne yaptıkları veya ne yapmadıkları sorulmaktadır.

Öğrenciler, soru cümlelerini yerleştirirken kelimelerin dizilişi ile ilgili bilgi vermek gerekmektedir. Özgen (2010a) makalesinde şu örneği vermektedir:

Zıt anlamlılar: ‘Bengü genç mi, yaşlı mı?’

Olumlu ve değil kavramları ile: ‘Bengü genç mi, değil mi?’

MURAT mı ESRA mı bu kitabı Bengü'ye verdi?

Soru cümlesini çözmek için sınıfta sık sık alıştırmalar yapılmalıdır.

Ahmet BAHÇEDE oturuyor.

Ahmet NEREDE oturuyor?

AHMET bahçede oturuyor.

KİM bahçede oturuyor?

Ahmet bahçede OTURUYOR.

Ahmet bahçede NE YAPIYOR?

Bunların dışında şu yapılar da kullanılabilir;

Ahmet mi bahçede oturuyor?

Ahmet bahçede mi oturuyor?

Ahmet bahçede oturuyor mu?

Bu konu ile ilgili etkinlikler dil öğretiminin tüm aşamalarında uygulanabilir. Öğrencilerin dili kullanabilmesi için soru sorma becerisini elde etmelidirler. Bu tür etkinlikler gündelik dil ihtiyaçlarının giderilmesi için de yararlı olmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarında soru tümcelerine ayrı bir bütüncül bölüm ayrılmamış; ayrılan bölümlerde de klasik betimlemelerden yola çıkılarak yalnızca ‘evet/hayır’ soruları ve ‘ne’ sorularına değinilmiştir (Özgen, 2010a). Soru türleri hakkında daha geniş araştırmalar yapılmalı, öğrencinin gündelik hayatta daha rahat iletişim kurabilmeleri için kitabi konuşmaların dışında sözlü konuşma kalıplarının da ders ortamlarına taşınması gerekmektedir.

Sınıf içi öğretimlerde; kavram, işlev, bağlam üçlüsü üzerinde durulmalıdır. *Kavram* ile kelimelerin anlamı, *işlev* ile kelimelere gelen eklerin belirlenmesi, *bağlam* ile de kelimelerin kendi aralarındaki dizilişinin anlama uygunluğu dikkate alınmasıdır.

“*Otobüs*” kelimesi <binek aracı> olması yönüyle öğrenilmesi kavram,

“*Otobüse binmek*” kalıbında “-e” yönelme ekiyle işlevlik kazanmıştır.

“*Ben otobüse yeni bindim.*” ile “*Ben yeni otobüse bindim.*” cümlelerinde “*yeni*” kelimesinin yerinin değişmesi ile anlamları da değişmiştir. Söylenmek istenen, cümleye yüklenmek istenen anlam ne ise o da bağlamı oluşturmaktadır.

Eşyaların veya kavramların özüne uygun cümleler kurulmalıdır. Mesela; “*Teşekkür ederim*”, “*Pencereyi açar mısınız?*” gibi cümleler artık dil öğretiminde kalıplaşmış ifadelerdir. “*Pencere*” kelimesini kullanırken “*Pencereyi temizler misin?*”, “*Pencereye bakar mısın?*”, “*Pencerede bir kuş var.*” örneklerinde olduğu gibi orta ve ileri seviyelerde elbette kullanılacaktır ama temel seviyede işlevinin dışında kalıplar kullanılmamalıdır.

Yine aynı şekilde ortamlara uygun sorular hazırlanmalıdır. Öğretmenin araba pazarında araba satın olması günlük hayatta olağan bir durumdur. Fakat ders sürecinde verilen örnek metinlerde veya soru cümleleri kurgulamalarında öğretmene araba pazarında araba satın aldırılması uygun değildir. Öğretmen kavramı; okul, ders, eğitim bağlamında değerlendirilmelidir.

Yabancı dil Türkçe öğretimindeki sınavlarda diğer meslek veya teknik bilgi gerektirecek sorular olmamalıdır. Yalnızca öğrencinin Türkçe bilgisini ölçecek nitelikte soruların olması gerekmektedir. Örneğin; *Adapazarı, Bandırma bölgelerini kapsayan Marmara depreminin yılını* sormak doğru değildir. Yabancı öğrencinin Türkiye’nin gündemini bilmesi de beklenmemelidir. Bunun yanında fizik, kimya, coğrafya, tarih gibi bilim dallarına ait bilgilerdeki eksiklik öğrencinin Türkçe eksikliği olarak görülmemelidir.

Her amaca uygun farklı soru ve düzen geliştirilebilir. Benzer amaçları olan sınavlar olabileceği gibi farklı amaçlar hedeflenen sınavlar da olabilmektedir. İş dünyasının ihtiyaçları doğrultusunda yazma becerisinin çok önemli olmadığı ama konuşma becerisinin çok önemli olduğu bir sınav sonucu istenirse herhangi bir sınav örneğinin getirilip öğrenciye uygulanması

doğru değildir. Bu durumda hedeflenen becerilere uygun yeni sınav soruları ve bölümleri hazırlanması gerekmektedir.

Sınav geliştirme. Sınavların hazırlanma aşamasında elbette titiz olmalı, özen gösterilmeli, yanlışlara karşı dikkatli olunmalıdır. Fakat bir o kadar da üzerinde durulması gereken konu sınavların geliştirilmesidir. İlk hazırlanan sınavda öğrencinin seviyesi, soruların niteliği, puanlandırmadaki tutarsızlıklar, uygulamadaki hatalar gibi geçerliliğini ve güvenilirliğini tehdit eden birçok etmen vardır. Hatasız bir sınav olması imkânsız gibidir. Fakat uygulama sonrasında, sınav geliştiricileri tarafından yapılan çalışmalar daha iyi uygulamalar için fırsat olarak görülmelidir.

Sınavın değerlendirilmesi öğrencinin değerlendirilmesi kadar soruların da değerlendirmeye alınmasını gerektirmektedir. En çok yanlış yapılan sorular, en az yanlış yapılan sorular, konuların dağılımı, soru tipleri, puan dağılımı, gerçek durumu yansıtmaya göstergesi, sınavlar arasındaki başarı grafikleri gibi birçok yönden sınavlar incelenmelidir.

Sınavda yanlış yapılan soruların nedenleri üzerinde de durulması gerekir.

- a. Öğrenciler soru metnini doğru anladılar mı?
- b. Sorulardaki ifadeler yeterince anlaşıldı mı, açık mı?
- c. Daha açık olması için resim veya göstergeler kullanılabilir miydi?
- d. Kelime ve konu öğrencinin bilgi dağarcığına uygun mudur?

gibi sorularla irdelenmelidir.

Önemli sınavların birkaç defa benzer gruplara denenmesi gerekir. Denemeler neticesinde içerik, bilgi, tasarım, yazım kuralları çerçevesinde gözden geçirilip eksiklikler giderilmelidir.

Soruların güvenilirliği ve geçerliliği.

Nitelikli soru hazırlamak için her bir soru güven ve geçerlilik testinden geçirilmelidir. Sınıf ortamında veya gözlemlerimiz sonucunda öğrencileri sıraladığımızda beklenmeyen, şaşırtıcı bir sonuç çıktı ise soruların madde analizinden geçirilmesi gerekmektedir.

Soruların zorluk derecelerinin arttırılması için anlaşılabilirliğini bozmak, cümleyi uzun tutarak karmaşık hale getirmek doğru değildir. Terim ve içerik bakımından zorlaştırılmalıdır, çeldiriciliğini arttırmak gerekmektedir.

Sınav sonuçlarının geçerliliği ve güvenilirliği gerçek değerlere yaklaşıldıkça artacaktır. Bunun için;

- a. Soruların ifadeleri açık, tartışmasız olması gerekmektedir.
- b. Soruların okunaklı, gözü yormayacak rahatlıkta, temiz kâğıtlarda olması gerekmektedir.
- c. Soru metnindeki hatalar güvenilirliği sarsacaktır. Soruların hatasız, dil bilgisi kurallarına uygun olması gerekmektedir.
- d. Yabancı dil Türkçe sınavlarında en sık karşılaşılan güçlük, cevapları bildiği halde soru metnini tam anlayamamaktan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden soru metninin ifadesinin anlaşılır olması için sürekli denemeler yapılması, sınav geliştiricilerinin her sınavda öğrencinin cevabı bilmesi ile ilgili değil de soru metnini gerçekten anlayıp anlayamadıklarını sorgulaması gerekmektedir.

Anlamayı, kavramayı, uygulama yapmayı ve hatırlatmayı ölçücü soru türleri vardır. Bu hedeflere uygun soru türleri de; eksilteli sorular, boşluk doldurma, uzun cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, fark soruları, eş anlamlı sorular, ters anlamlı sorular, resim yorumlamaları, eşleştirmeler (resimlerle kelimeleri eşleştirme, kelimeleri eşleştirme, cümle ile

kelime eşleştirme), doğru/yanlış soruları gibi pek çok soru türü yabancı dil öğretimlerinde kullanılmaktadır.

Doğru/yanlış sorularında şans faktörü %50 gibi büyük bir orana sahiptir. Şans faktörünü azaltmak için yanlış seçeneklerde yanlışa sebep olan kelimenin altı/üstü çizdirilebilir. Sınavlarda yazım yanlışları, cümledeki anlam bozuklukları, olumlu veya olumsuz cümleler sorulabilmektedir.

Öğrencinin dikkatini ölçecek sorular değil Türkçe bilgisini ölçecek sorular olmalıdır. Yani 4 madde olumlu cümle iken beşinci madde “-me/-ma” olumsuzluk eki ile soru tamamlanmamalıdır.

Anlamca olumsuz ama şekil itibariyle olumlu sorular öğrenciyi yanıltma niyetiyle yapılmaktadır. Bu şekildeki sorular dil öğretiminde kusurlu soru olarak görülmektedir. Öğrencinin dikkatini, zekâ düzeyini, seçiciliğini ölçen sorular dil öğretimine uygun olarak görülmemektedir.

Ünite analizi tablosu. Çalışmamızın bu bölümünde örnek olması için sadece bir ünite ele alınmıştır. Eğitim verilen ortamlara göre değişiklik yapılabilir, geliştirilebilir.

Sınavlarda soruların içerikleri hedef tabloda belirtilenlerden oluşmalıdır. Hedef içinde olmayan kelime ve kavramlardan soru gelmemelidir. Öncelikli hedef davranışlar olduğu için diğer durumlar içeriğe eklenmemelidir. Aşağıdaki tablo meslekler ünitesi kapsamındadır. Ders kitaplarındaki metinlerde senaryonun tamamlanması için güvenlikle ilgili, yemek kültürü ile ilgili kavramlar geçse bile sınav sorularının kapsamına alınmamalıdır. Kitapta geçen her kelime sınavda soru kapsamına alınmamalı, hedef kelimeler değilse sınavlara dâhil edilmemelidir.

Bu tablodaki içerikler AB çerçeve programının kazanılması gereken hedef davranışlar kapsamındadır. Sadece temel-1 (A1) seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır A2 ve diğer üst kurlar için genişletilmelidir.

Hedef kelimeler. Ünite içine ‘*sınıf*’, ‘*okul*’ gibi kelimeler alınmamıştır. Çünkü o kelimeler, ‘*Sınıfımız*’, ‘*Okulumuz*’ ünitesinde yer almaktadır. Yeni öğrenilecek kelimeler değıllerdir. Fakat ünite içindeki metinlerde geçmektedir.

Buradaki hedef kelime sayısı bu üniteye geçildiğinde öğrenilmesi gerekli öncelikli kelimelerdir. Öğrenilmesi gereken toplam sayı: 25

Kim? : Doktor, öğretmen, öğrenci, tamirci, müdür, polis, satıcı

Ne? : Kaç gün, kaç saat, kim, nerede

Nerede? : Hastane, okul, alışveriş merkezi, market, lokanta, Pazar

Ne yapıyor? : Muayene etmek, tamir etmek, okula gitmek, çalışmak, satmak, almak, araba sürmek.

Hedef davranışlar. Öğrenciler aşağıdaki cümleleri düzgün kurabilmelidir. Düzgün soru cümleleri yazabilmeli, sorulara uygun cevaplar verebilmelidir. Bu soru kalıplarındaki kişi eklerini de değıştirip tekrar yeni cümleler kurabilmelidir.

- a. Haftada kaç gün çalışıyorsunuz?
- b. Mesleğiniz nedir?
- c. Ne iş yapıyorsunuz?
- d. Kaç saat çalışıyorsunuz?
- e. Doktor musunuz?
- f. Nerede çalışıyorsunuz?

Meslekler ünitesinde öğrencilerin ilgilerine, ihtiyaçlarına göre yeni eklenmesi gereken kelimeler olacaktır. Örneğin; aşçı, sporcu, avukat, hemşire, marangoz, pilot, mimar, iş adamı, iş kadını, diş doktoru, boyacı, postacı, futbolcu. Bunlar öncelikli kelime grubuna girmemesi gerekmektedir. Sınavlarda da sorulmamalıdır. Sınıf içi etkinliklerde cümle aralarında, metinlerde kullanılmalıdır.

'Ne?', 'Hangisi?', 'Ne zaman?', 'Nasıl?', 'Nerede?', 'Kim?', 'Ne kadar?', 'Anlamı ne?' v.b. kendimize soracağımız sorularla ve 'tanımlayayım', 'açıklayayım', 'bulayım' gibi kendimize vereceğimiz emirler yardımı ile herhangi bir konuda bilgi edinme yoluna gidebiliriz (Güzeliş, 2005). Soru kalıpları dil öğretiminin iletişimsel boyutunda çok önemli bir yere sahiptir. Dili yetkin kullanamayan pek çok öğrenci soru sormada kendini yetersiz görmektedir. Dolayısıyla eğitim sürecinde öğrencilere sık sık soru sorma becerisini kazandıracak etkinlikler düzenlenmelidir.

Eğitimden beklenen hedeflerin gerçekleşmesi için doğru soru üretmek beceri ister. En açık şekliyle; birine bir şeyi "Neden yaptığını?" sormak, almayı umduğumuz yanıtı getirmeyebilir. Eğer birine, "Neden bu derse geldin?" diye sorulursa, çeşitli biçimlerde yanıtlayabilir. "Çünkü patronum beni bu derse yolladı.", "Çünkü X konusunu öğrenmek istedim." (Mackay, 1997).

Seviye belirleme ölçütleri ve seviye belirleme sınavları.

Kurumsal çalışmalarda sınav komisyonu kurulmalıdır. Her türlü sınavın hazırlık aşamasında ders öğretmenleri tarafından sorular hazırlanmalıdır. Belirlenen ve soru bankasında birleştirilen bu sorular ölçme değerlendirme uzmanlarının gözetiminden geçirilmelidir.

Soru bankaları sürekli, yıl boyu çalışması gerekir. Düzenli aralıklarla sınav komisyonu bir araya gelmeli ve sorular, sınav yöntemi üzerinde değerlendirmeler yapılmalıdır. Öğretmenlerden gelen sorular kodlamalarla arşivlenmeli, her soru üzerinde hazırlayan öğretim elemanının ismi, veriş tarihi, konusu, puan değeri gibi bilgiler de bulunmalıdır.

Özdemir (2012) yapmış olduğu araştırmasında; *“Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda bir standardın olmadığı anlaşılmış ve dil öğretimini belirli ölçütlere göre düzenleyip, bunun bir standarda bağlanmasını öngören Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni'nin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmasının faydalı olacağı görülmüştür. Bunun yanında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin evrensel bir çerçeveye oturtulması açısından da son derece olumlu bir adım olacağı düşünülmektedir. Bu sayede hem daha etkin bir yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sağlanacak hem de dil öğretimi konusunda Avrupalı devletlerle bir birliktelik sağlanacaktır.”* demektedir.

AB'nin öneri çerçeve programının temel seviyeye uygun gördüğü ölçütleri TELC (2012) yayınında şöyle aktarılmaktadır:

Tablo 2

AB Çerçeve Programına Göre A1 ve A2 Hedefler

	A1	A2
EDİNMEŞİ GEREKEN DÜZEYLER	<p>Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir.</p> <p>Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıtırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir.</p> <p>Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir.</p>	<p>İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir.</p> <p>Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışlagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir.</p> <p>Geçmiş, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir.</p>
DİNLEME	<p>Benimle ya da ailemle ilgili veya benim çevremde dolaşan somut şeyleri bildiğim sözcüklerle çok basit tümcelerle ve ancak yavaş yavaş ve tane tane konuşulduğunda anlayabilirim.</p>	<p>Tek tek tümceleri ve günlük yaşamda en çok kullanılan sözcükleri, eğer benim için, örneğin kişi ve aile, alışveriş yapma, iş, yakın çevre üzerine ve benzeri gibi önemli şeylerle ilgili ise anlayabilirim. Kısa, açık ve basit mesajları ve duyuruları anlayabilirim</p>
BAĞLANTILI KONUŞMA	<p>Tanıdığım kişileri ve oturduğum yeri betimlemek için basit ve kalıplaşmış ifadeleri ve tümceleri kullanabilirim</p>	<p>Kendimi bir dizi tümceyle ve basit araçlarla; örneğin, ailem, başkaları, evim, eğitim ve meslek hayatımla ilgili konularda ifade edebilirim</p>
OKUMA	<p>Örneğin tabelalarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan bildiğim adları, sözcükleri tek tek ve çok basit tümceleri anlayabilirim</p>	<p>Çok kısa, basit metinleri okuyabilirim. Günlük yaşamla ilgili örneğin ilan, prospektüs (tanıtım), yemek listesi, seyahat tarifesi gibi metinleri, somut, önceden tahmin edilebilen bilgileri bulabilirim ve kısa, basit, kişisel mektupları anlayabilirim.</p>

BİR KONUŞMAYA KATILIM	<p>Konuşma arkadaşım biraz yavaş ve yineleyerek konuşursa veya başka bir deyişle söylerse ve demek istediklerimde bana bu sırada dile getirmem için yardımda bulunursa kendimi basit bir biçimde ifade edebilirim. Doğrudan doğruya gerekli şeylerle ve çok iyi bildiğim konularla ilgili konularda basit soruları sorabilir ve soruları yanıtlayabilirim</p>	<p>Kendimi basit, doğrudan bilgi alışverişini, bildiğim konuları ve etkinlikleri ilgilendiren basit alışıl gelmiş durumlarda ifade edebilirim. Karşılıklı kısa bir konuşmaya katılabilsem de; genelde konuşmayı sürdürebilecek derecede anlayamıyorum</p>
YAZMA	<p>Örneğin tatil selamları göndermek için kısa ve basit bir posta kartı yazabilirim; otellerde, adları, adresleri, ulusal kimliği ve ben-zerlerini formlara işleyebilirim</p>	<p>Kısa, basit notlar, haberler yazabilirim. Örneğin bir şeye teşekkür etmek için çok basit kişisel bir mektup yazabilirim</p>

Bilgisayar veya internet ortamındaki sınavlar uygulama alanında oldukça kolaylık, rahatlık sağlasa da günümüzde bilgisayar, internet denildiğinde sınavların güvenilirliği hususunda çok titizlik gösterilmesi gerekmektedir. Kopyalamanın en kolay olduğu bu sistemde sınav öncesi, sınav sonrası, sınav süreci ile birlikte çok titiz çalışma yapılmasını gerekmektedir. Güvenirlilik sarsıldığında tekrar tesisi çok zor olmaktadır.

Günümüzde bilgisayar/internet temelli ölçmelerde geçerliği sağlamak büyük problem olarak görülmektedir. Bunlara çözüm olarak yeni yaklaşımlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Yeni yaklaşımların başında araştırma ve proje geliştirme, dijital kimlik vb. bulunmaktadır (Semerci ve Bektaş, 2005). Bilgisayar destekli sınav sistemlerinde geçerlilik ve güvenilirlik aşağıdaki hususlar olduğu müddetçe sağlıklı işlemeyecektir;

- a. Ses yalıtımı iyi yapılmamış, gürültülü, havalandırma sisteminin olmaması, havasız, ışığın yetersiz olduğu, loş ortamlar,
- b. Uzun süre oturulacağı için koltuklar rahatsız edici, yüksek veya alçak olması, katılımcının boyuna göre ayarlanabilir olmaması,
- c. Salonun bodrum katında veya arkada, başka binalarla çok yakın durması,
- d. Kullanılan eşyaların çok yıpranmış, eski, çok dikkat çekici olması veya gözü yoracak renklerin kullanılmış olması,
- e. Bilgisayarların eski model olup, parçalarının kirli, çok büyük/çok küçük, çok kullanımla yıpranmış olması, güncel olmaması,
- f. Gözetmenlerin konuşması, katılımcıların çok yakınında durması, katılımcılara sözlü veya fiziki müdahalesi, kıyafetlerinin düzgün olmaması, dikkat çekici hareketler yapması,
- g. Katılımcıların ve gözetmenlerin salona yiyecek, içeceklerle girmesi,
- h. Girişlerde, kimliklere dikkat edilmemesi, sınav sürecinde giriş-çıkışa izin verilmesi, sınav salonlarına resmi görevlilerin dışındaki kişilerin girmesi

gibi sebeplerin güvenilirlik ve geçerliliğini sarsmaktadır. Bu durumlarda ölçümlerin de sağlıklı neticeler vermesi beklenemez.

Dil öğretiminde temel seviye sorusu hazırlamak daha fazla dikkat gerektirmektedir. Her bilgiyi değil bilginin ne kadarını istemek gerektiği önemlidir. “*Tanışma-Selamlaşma*” konusu her seviyede ele alınır. Ama temel seviyede sadece sorulması gerektiği miktarı sınav sorularının bulunduğu havuzda önceden bilinmesi gerekmektedir. Aşağıda temel seviyede olması gereken selamlaşma cümleleri geçmektedir.

A1: Merhaba, günaydın, iyi akşamlar, iyi geceler,

A2: Hayırlı sabahlar, hayırlı akşamlar, Selamünaleyküm, Selam, N'aber, .

AB dil kriterlerinde dil seviyeleri temelde 3 gruba (temel, orta, ileri) ayrılrsa da detaylarla birlikte 6 veya 10 gruba ayrıldığı da görülür.

Temel : A1, A2

Orta : B1, B2

İleri : C1, C2

Fakat bazı detaylı değerlendirmelerde A1-1, A1-2 şeklinde derecelendirmelere de gidilebilmektedir. A1+ şeklinde ifade edilen bu aşamada öğrencinin A2 seviyesine ulaşmadığı ama A1'den de daha fazla bilgiye sahip olduğu durumlarda kullanılır. A2 ve diğer seviyelerde de aynı durum söz konusudur.

Seviyelerde “+” ile gösterilen öğrenciler aynı seviyedeki arkadaşlarından daha fazla bilgiye sahip olabilirler. Ders sürecinde de bunlar dikkat çekmektedir. Örneğin A2 seviyesinde akrabalık ilişkileri amca, dayı ile sınırlı iken A2+ adayı öğrenci yeğen, teyze, yenge gibi daha fazla bilgiye sahip olabilir.

Yine saatlerin öğretilmesi ile ilgili bir başka örnek de;

A: Saat kaç?

B: Saat dokuz otuz beş. (A1 öğrencisi)

A: A! Çok geç kaldık. Haydi, çabuk gidelim.

Burada (Saat dokuza yirmi beş var.) A2 öğrencisi,

(Saat dokuza yirmi beş kala ...) B1 öğrencisinin bilmesi gereken bir bilgidir.

Ödevlerde ve projelerde soru türleri.

(A1) temel seviye öğrencileri; yeni bir ülke ve ortama geldikleri için ödev/proje konularında ilk ihtiyaç duyulan konularla ilgili sorular hazırlanmalıdır. Şehrin gezilecek yerleri hakkında bilgiler, sıklıkla tüketilen yiyeceklerin ve içeceklerin ücretleri, kurs yerine kadar kullandıkları ulaşım araçları, yol üzerindeki kamu kurum ve kuruluşları vb. hayata hazırlayacak birçok ödev konuları olabilmektedir. Bu konuların seçilmesi ile öğrenci ihtiyaç duyacağı konuları öğretmenin yönlendirmesi ile daha çabuk öğrenecek ve sınıfta öğrendiği dilin kendi ihtiyaçları doğrultusunda belirlendiğini görecektir.

Öğrencilerin masa başında hazırlayacağı ödevler değil, bilgileri sorularla öğreneceği ve cevapları da sınıf ortamında başkaları ile paylaşacağı ödevlerle daha etkili öğrenme gerçekleşmektedir. Örneğin, şehrin en kalabalık merkezinde yabancı öğrencileri konu alan bir anket yaptırılması gibi. Öğrenci ankette, *'Yabancıların çalışması hakkında ne düşünüyorsunuz?'* gibi bir soru yönlendirdiğinde muhatapların şu cevapları vermesi beklenir:

- Türkiye'de işsizlik sorunu vardır. Yabancılar gelirse işsiz sayısı daha da artacaktır.
- Yabancılar düşük ücretle çalışırsa biz geçinemeyiz.
- Yabancıların, ülkemizin güvenliği için tehdit olduğunu düşünüyorum.

Bu tür çalışmalar öğrencilerin öğrendikleri Türkçe bilgileri merakla, ilgiyle kullanmalarını sağlayacaktır.

Bir başka örnek de;

Komşunuzu tanıtan bir haber metnini sununuz. Bu sunum için kendi sorularınızla birlikte aşağıdaki soruları da düşünebilirsiniz.

- Komşunuzun evi kaç odalı?*
- Kaç çocuğu vardır?*

- c. *Mesleği nedir?*
- d. *Nerede çalışmaktadır?*
- e. *Hangi günler çalışmaktadır?*
- f. *Birlikte bir etkinlik yaptınız mı?*

şeklindeki sorular öğrencinin araştırıp öğreneceği, öğrendiği bilgileri de sınıftaki arkadaşları ile paylaşabileceği aktif öğrenme konulardır.

Projeler: Proje ödevlerinin her öğretmenin dosyasında bulunması gerekmektedir. Her kura (seviyeye) göre verilebilecek proje başlıkları eğitim sürecinin başında belli olmalıdır. Proje konuları alternatifleri ile birlikte olmalıdır. Trafik, ulaşım, yiyecekler, kıyafetler gibi önceden proje konusu belli olsa da öğrencilerin yönelimlerine göre yedek birkaç tane daha listede bulundurulması gerekmektedir.

Proje konuları dağıtılırken birden fazla konu yerine başlığını öğrencilere göstererek; “*Hangisini yapalım?*”, “*Ne düşünüyorsunuz?*” şeklinde sorulması öğrencileri daha iyi motive edecektir. Öğrencinin ilgisini çeken proje, yük olmaktan çıkıp yapılması konusunda öğrencileri istekli hale getirecektir.

Öğrencilere projeler verilirken;

- a. Projenin teslim süresi
- b. Projede kullanılacak malzemeler listesi
- c. Projede olmaması, kullanılmaması gerekenler
- d. Projenin raporlandırma şekli
- e. Projeyi kabul etmeyenler için diğer alternatifler
- f. Projenin öğrencilere kazanımlarının neler olacağı
- g. Proje hazırlama mekânı

(f) maddesinde bulunan '*Projenin öğrencilere kazanımları*' maddesi özenle hazırlanmalıdır. Bu kısım öğrencileri motive edecek ve proje üzerinde yanlış anlaşılma sonucu oluşacak hatalı çalışmalar önleyecektir.

Projeler grup çalışması şeklinde olursa hep birlikte bir amaç için çalışacakları için en iyisini, doğrusunu, güzelini yapmak için çaba sarf edeceklerdir. Kendi aralarında hedef dilin özellikleri ile ilgili de destekleyici, uyarıcı çalışmalar yapacaklardır.

İşbirlikçi öğrenme de diyebileceğimiz çevresinin/çevresindekilerin bilgisine ihtiyacı olacak şekilde konu başlıkları tespit edilmelidir. Arkadaşının evinin özellikleri, onun sevdiği/sevmediği şeyler türünden çalışmalara sık sık yer verilmelidir.

Değerlendirme: Ölçme birçok yolla yapılabildiği gibi değerlendirmenin de çok yönlü, çok maksatlı yapılabilmesi doğaldır. Değerlendirme karar verme aşamasıdır. Ölçme sonucunda düşüncelerimiz daha da karmaşık hale geldi ise sağlıklı değerlendirme yapılamıyor demektir.

Ölçme sonucunda değerlendirmenin kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği, sonuçların yorumlanması farklı olabileceği doğal karşılanmamalıdır. Değerlendirme ölçütleri, ölçmeden önce belirlenirse bu tür sıkıntıların önüne geçilmiş olunur. Değerlendirenlerin kanaatine göre değişen sonuçlar sağlıklı değerlendirme olmamaktadır.

Değerlendirmede basamaklar;

'*Alma*',' *düzenleme*', '*kılavuzluk etme*', '*yönlendirme*' basamakları dilin öğrenilmesi aşamasında kullanıma dayalı olarak değerlendirmemize yardımcı olan basamaklardır.

Alma: basamağında sadece işittiklerine anlam verebilir. '*Gel*' denildiğinde gelir, '*otur*' denildiğinde oturur.

Düzenleme kısmında kelimeleri kendisi düzenleyerek cümle kurabilir. Sözlükten veya bir posterden öğrendiği kelimeyi cümle içinde kullanabilir.

Kılavuzluk etme: kendisinin çalıştığı, alana hakim olduğu bir konuda bilgi paylaşımında bulunabilir. Fizik öğretmeninin fizik terminolojine hakim olup dersini rahatlıkla anlatması gibi. Ama aynı fizik öğretmeni bir veli toplantısında öğrencinin psikolojik durumu ile ilgili bilgi verememesi durumu da vardır. Bu yüzden öğrenci öğrendiği kelime ve kavramları kendi isteği doğrultusunda değerlendirebilir ama dile tam olarak hakim değildir. Edebi bir metni veya alan bilgisi gerektiren konuları tam olarak kavrayamaz.

Yönlendirme: olaylara ve durumlara göre başkalarına soru sorabilir, muhatabının fikrini kabul etmediğinde kendi fikrini anlatabilir. Başkalarına tavsiyede bulunabilir. Bu birey dili yetkin bir şekilde kullanabilir.

Değerlendirme yapacak öğretim elemanları öğrencileri bu basamaklar hakkında bilgilendirir, kendisinin bulunduğu basamağı söylemeli, önünde sahip olması gereken beceriler olduğunu ve nelere dikkat etmesi gerektiğini ikna edici şekilde açıklamalıdır.

Öğrenci ürün dosyası (portfolyo): Öğrenci ürün dosyası değerlendirme için önemli bir çalışma olmaktadır. Olumlu ve olumsuz yönleri bu bölümde tartışılacaktır.

Ürün dosyası, öğretmenin desteği ve danışmanlığında yapılırsa başarısına katkıda bulunur. Öğretmen için yorucu ve zaman alıcı olabilmektedir. Öğrenci sayısının çok yoğun olduğu kurumlarda takip zorlaşmaktadır. Öğrencinin bilmediklerinden ziyade bildiklerini gösterir. Bu yüzden öğrencinin eksikleri için değerlendirme aracı olarak kullanılamaz.

Öğrencinin yaptığı çalışmaların sistematik olarak toplanması sonucu oluşturulan bireysel gelişim dosyaları öğrencinin farklı yeteneklerini ve düzeylerini, güçlü olduğu yönlerini, başarılarını ve bir süreç içindeki gelişimini bütünüyle değerlendirme imkânı

vermektedir (Öncü, 2009). Ürün dosyaları öğrenciye kendi durumunu değerlendirme fırsatı verir. Birey; yaptıklarını/yapamadıklarını bilir. Öğrencinin kişisel özgüvenini geliştirir. Daha fazla çalışma isteği uyandırır. Bayan öğrencilerin erkeklere göre daha titiz, temiz ve düzenli oldukları görülür. Erkeklerden de fitratlarının ötesinde bayanlarla aynı ölçüde dosya tutmasını isteme doğru değildir. Erkekler teşvik edilmeli ama zorlanmamalıdır.

Uluslararası dil ölçüm kuruluşu TELC (2012) değerlendirme ile ilgili paylaşımları da şöyledir: Bütün dil sınavları, birer değerlendirme şeklidir; ancak bir dizi değerlendirme yöntemi de bulunmaktadır (Örneğin, sınav olarak nitelendirilmeyen sürekli değerlendirme kontrol listeleri; öğretmenin resmî olmayan gözlemi).

Özgen (2008) çalışmasının sonunda “Çıktı aşaması konuşma etkinliği olmak zorunda değildir, yazma da olabilir ancak etkileşimli olmasında fayda vardır.” demektedir.

Araştırmamızın kapsamında olan “İstanbul” ders kitabında öğrencinin kendini değerlendirmesi istenmiştir. Bu bölümler AB dil kazanımları esas alınarak hazırlanmıştır. Ünitenin sonunda öğrenci emin olmadığı durumda konuyu tekrar etme fırsatı bulacaktır. Bu cümleleri öğrencinin yalnız olarak anlaması mümkün değildir. Öğretim elemanından yardım alması gerekmektedir.

ÖZ DEĞERLENDİRME					
Bunları Türkçede yapabilir misiniz? Her cümle için kendinize bir puan veriniz. 1: Yapamam, 2: Biraz yapabilirim, 3: Yapabilirim, 4: İyi yapabilirim, 5: Çok iyi yapabilirim.					
1. Bir kişiyle tanışabilirim.	1	2	3	4	5
2. Adımı, soyadımı, ülkemi söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
3. Nesnelere ve kişileri sorabilirim.	1	2	3	4	5
4. Nesnelere yerini sorabilirim ve söyleyebilirim.	1	2	3	4	5

Öz değerlendirme formu örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Denetleme sistemi düzgün çalışmadığı sürece eğitimde ivme kazanılamaz. Sınav sistemlerinde de sınav hazırlama komisyonu, uygulayıcıları ve değerlendirme ekibinin düzenli takip edilmesi, ihtiyaç duyulan eksiklerde destek olunması gerekmektedir.

Öğrencinin kendisini değerlendirmesi: Öğrencilerle yakın ilişkilerin mümkün olduğu sınıflarda bireyin kendisine bırakılmasının çok faydalı olduğu görülmektedir. Kalabalık sınıflarda ise değerlendirmenin sonucu genel puana etki etmeyecek şekilde veya düşük etkilemesi kaydıyla yapılabilir.

Özellikle kompozisyon sorularında anahtar kelimeler değerlendirmenin daha sistematik yapılmasını sağlayacaktır. Hedef kavramlar ana tema kapsamında cevabın içinde bulunması arzu edilen kodlardır. Örneğin günlük meşgalelerle ilgili bir yazı beklendiğinde; '*çalışmak*', '*ödevler*', '*dinlenmek*', '*boş vakit*' gibi kelimelere değinilmesi beklenebilir.

Ölçekler.

Ölçekler birimleri hep aynı cinsten olan ölçüm araçlarıdır. Bu bölümdeki bilgiler genel ölçme değerlendirme ölçütleri kapsamında ama özelden direkt olarak yabancı dil Türkçe öğretimi alanındaki uygulamalardan bahsedilmektedir. Ölçeklerin bazıları mutlak değer ifade ederken bazıları da öğretim elemanına göre değişiklik arz edebilir.

Eğitim öğretimde hatasız ölçüm yapmak mümkün değildir. Öğretim elemanından, öğrenciden, ölçüm ortamından, ölçüm araçlarından kaynaklı hata çıkacaktır. Fakat hata miktarı düştükçe ölçümün başarısı artacaktır.

Öğrencinin mutlak bilgisi, mutlak dil becerisi belli değildir. Ölçümle de mutlak değer tespit edilemez. Yapılan ölçümlerin hepsi göstergelerin bir değerlendirmesi olup mutlak değere yaklaşmak için yapılan çalışmalardır.

Sıralama Ölçeği: Öğretim sürecine dâhil olanların tamamı veya sınıftaki öğrencilerin tamamı arasında bilgi, yetenek, başarı bakımından kendi içerisinde sıralanmasıdır. Futbol liginde puanı en yüksek olanların ödüllendirilmesi, puanı barajın altında kalanların küme düşürülmesi gibi uygulamalardır. İlkokullarda peki, iyi, orta, geçer, başarısız şeklindeki sıralamalar da sıralama ölçeğidir.

Sınıfın içinde en yüksek puandan en düşük puana kadar sıralanması da bu ölçek grubuna girer.

Dil öğretim merkezlerinde ölçüm sonundaki derecelendirmede sıralama üç gruba ayrılmaktadır. Geçenler, kalanlar, ek dersle takviye ile geçenler. Örneğin kur geçme sınavında;

80-100 arası puanlar direkt bir üst kura geçerler. 60-79 arası puan alanlar eksik konular tekrar anlatılarak, ek dersler verdikten sonra bir üst kura çıkarılırlar. Buna şartlı geçiş de denir. 0-59 puan alanlar ise kuru tekrar almak zorundadırlar.

Sınıflama Ölçeği: Ölçme ve değerlendirmede özellikleri bakımından birbirine benzer olanlar gruplara ayrılırlar.

Örneğin; Türkçeye uzak olanlar, Türkçeye yakın olanlar, Akraba topluluklar, Türklerle evli olanlar, küçük yaşta olanlar, ileri yaşlarda olanlar, mesleklere göre (polisler, tıp öğrencileri) gibi. Dil öğretiminde bireylerin günlük ihtiyaçları veya öğrenim alanları dikkate alınarak eğitim programı belirlenir. Ölçme değerlendirme aşamasında da bu sınıflamaya göre ölçümlerde değerlendirmeler yapılır. Yani bir bilgi Afrika'dan gelenler tarafından yüksek puanla değerlendirilirken Azerbaycan'dan gelenler için çok kolay ve ölçüme dâhil bile edilmeyebilir. Çünkü Azerice Türkî dillerin bir kolu ve Türkçenin lehçesidir.

Eşit Aralıklı Ölçekler: Sınavlarda soruların puan dağılımı aynı olmayabilir. Her soru grubunun içindeki madde sayısı da aynı olmayabilir.

Örneğin 1. soruda 3 madde varsa 5'er puandan toplam 15 puan değerinde olabilir. Fakat 2. soruda 5 madde ve 2'ser puandan toplam 10 puan ağırlığında olabilir. Klasik (yazılı) sınavlarda bu tür puanlama yapılmaktadır.

Oranlı Ölçekler: Birimler arasında, puanlar arasında oranla ifade edilmesi için kullanılır. Örneğin; sınıfta bulunan öğrencilerin yarısının bu hafta diğer yarısının gelecek hafta pikniğe gidecek olması gibi. Bunun yanında kantinde her masaya 4 öğrencinin oturacak olması, ödevlerden alınan puanın 1/3'ünün sınavlara tesir etmesi, vize sonuçlarının %40 final sonuçlarının %60 geçme puanında değerlendirilmesi gibi durumlardır.

Ölçekleri uygulama yöntemleri: İlgi envanteri, tutum ölçekleri, özgüven ölçekleri, özdeğerlendirme, akran değerlendirme, sunum, drama, kavram haritası, ödevler, performans ölçütleri, projeler, kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri, çeteleler gibi birçok yöntem vardır.

Örneğin; "kontrol listesinde" okunan kitapların listelenmesi, okudukça puan verilmesi, kur boyunca yaptıkları ödev başına puan verilerek liste tutulması gibi.

Kuram ve yaklaşımlara göre ölçme

Bu bölümde dil öğretimiyle ilgili kuramlar ve yaklaşımlar hakkında genel bilgiler verilecektir. Dil öğretim tarihi, kuramların tanımları, doğuşları, birbirleri arasındaki farkları ele alınmayacaktır. Sadece kuramlar hakkında uygulamaya yansıyan, iletişime önem veren, çalışmaya ek katkı sağlayacak bilgilere yer verilecektir. Bunun yanında dilbilim kuramlarıyla Türkçe Öğretimi arasındaki ilişki tartışılacaktır.

Yabancı dil öğretimine tarihsel açıdan bakıldığında, dil öğretim yöntemlerinin, her dönemin kendine özgü koşullarına ve gereksinimlerine uygun olarak, değişmeler gösterdiği gözlemlenebilir. Bu yöntemlerin günümüz koşullarıyla ele alındığında, hiçbirisi mükemmel olarak değerlendirilememekle beraber, yine hiç birisi de işe yaramaz olarak değerlendirilemez (Toprak, 2010). Dil öğretimindeki yönelimler bilinirse ve ona göre ders içeriklerine ve uygulamalara yansıtılırsa daha istikrarlı bir eğitim gerçekleşecektir.

Gelişim bakımından ilk aşamalarda ana dili doğal yollarla, sistemsiz bir şekilde edinilir ama yabancı dil bir sistem içinde öğrenilir. Hazırlanacak çalışmalar sistemin başarısını, öğretim sürecinin kısalmasını, maliyetin düşmesini, nitelikli insan sayısının artmasını sağlayacaktır.

Sarıçiyil (2008) göre dilbilgisi öğretiminde iki yaklaşımdan bahsedilebilir: Kuralcı dilbilgisi ve betimleyici dilbilgisi yaklaşımı. Bunu da biçim, anlam ve işlev üçlüsüne oturtan bir model olarak tanımlamak mümkündür. Bir sözcüğün nasıl sesletildiği nasıl yazılması gerektiği “*biçimi*”, dildeki yapıların ne anlama geldiğini “*anlam*”, dilbilgisel yapıların hangi bağlamlarda ne anlama geldiğini de “*işlev*” ortaya koyar.

Güzel sanatlar bilinçaltına daha kolay ulaştığı için şarkı, dans, tiyatro, resim, oyun gibi hem rahatlatıcı, hem eğlendirici hem de öğretici etkinliklerden mutlaka yararlanılmalıdır. Bu etkinlikler ilgiyi dil bilgisinden çok dil kullanımına yöneltir. Diyaloglar akşam yatmadan önce ve sabah kalktıktan sonra okunmalıdır. Çünkü bu anda bilinç ile bilinçaltı arasındaki sınır çok belirsizdir; gizli yeteneklerin ortaya çıkması için en elverişli zamandır. Yanlışlık yapmak önemli değildir; önemli olan dili kullanmaktır (İşcan, 2011). Dilin yapısının öğrenilmesinin yanında edinmek de gerekir. Dil kullanılabildiği oranda beceriler gelişecektir.

Öğrenme ortamında, öğrencilerin öğrenme amaçları ortaktır ve grup üyelerinden birinin amaçlarını gerçekleştirmesi, gruptaki diğer bireylerin de amaçlarını gerçekleştirmesine bağlıdır. Amacın gerçekleşmesi için, grup bireyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Bu yaklaşım, problem çözme ve yaratıcı düşünme yetilerinin kazandırılmasında da etkili bir araçtır (Gümüş ve Buluç, 2007). Sınıf içi etkinliklerinde öğrencilerin birbirinin tecrübesinden yararlanmaları sağlanmalı, birlikte yapabilecekleri uygulamalar seçilmelidir.

Yabancı dil öğretimi disiplinler arası bir uygulamadır. Yabancı dil öğretiminin planlanması, uygulanması, ölçme ve değerlendirilmesi eğitim biliminin, dil ve dili oluşturan öğelerin tanımlanması, dilin bireysel ve toplumsal kullanımı, dil öğrenimi – edinimi dilbilimin çalışma alanında yer alır. Başarılı bir yabancı dil öğretimi için yabancı dil öğretiminin planlayıcıları ve uygulayıcıları hem eğitim bilimi hem de genel dilbilim ve alt dallarında yapılan çalışmalardan yararlanmak zorundadır (Şahin, 2007). Dilin bütün yönleri ile biliniyor olması öğrenmede destekleyici unsurdur. Bu genel bilgiler öğrencilerin kendi dillerinde yazılı veya sözlü olarak da bilgilendirilebilir.

Doğrudan Yönteme göre anadil edinimine benzer bir yabancı dil öğrenim süreci geçirilmesi amaçlandığı için öğrenciler ilk olarak dinleme becerisi üzerine odaklanırlar. Anadil ediniminde çocuk ilk önce duyar, sonra konuşur, sonra okur ve en son yazar. Bu durum göz önüne alınarak hazırlanan izlencelerde de sırasıyla dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirecek çalışmalar yapılır (Sülüsoğlu, 2008). Eğitimin içeriğinde dinleme etkinlikleri yer almadığında dil becerileri sağlıklı gelişmeyecektir.

Yapılandırmacı yaklaşım. Dil öğretiminin tüm aşamalarında var olan bilgiler dikkate alınarak yeni bilgiler ekleme yoluyla dil edinimi geliştirilmektedir. Bu yüzden önceki

bilgilerden haberdar olarak yeni bilgilerin üzerine bina edilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin bilgilere kendilerinin ulaşması hedeflenmektedir. Öğretmen yol göstericidir.

Günümüzde yapılandırıcı yaklaşımla birlikte “Dil, sosyal etkileşim aracıdır.” görüşü gündeme gelmiştir. Bu yaklaşımda dil, zihinsel, duyuşsal ve sosyal becerilerin geliştirilmesi ön plana alınmış ve çeşitli etkinlik, görev, proje vb. aracılığıyla dil öğretimi yapılmaktadır (Güneş, 2011). Bu etkinlikleri uygulama aşamasında bireysel ihtiyaçlar göz önüne alınarak konular belirlenirse yeni bilgiler edinecek dil gelişimi düzenli olarak gerçekleşecektir.

Yapılandırmacı eğitim anlayışı doğrultusunda, öğretmenlerin öğrencilerin başarılarını değerlendirirken, geleneksel ölçme araçlarından olan yazılı sınavlar, çoktan seçmeli testler, doğru yanlış testleri, kısa cevaplı testlerin yanında projeler, ürün dosyaları (portfolyo), performans ödevleri, ders içi performans formları, akran ve öz değerlendirme formları gibi alternatif ölçme değerlendirme araçlarını daha etkin bir şekilde birlikte kullanması önerilmektedir (Çelikkaya, Karakuş, Öztürk Demirbaş, 2010). Alternatif ölçme değerlendirme yapılandırmacı eğitimin uygulamaya geçirilmesinde etkin bir yoldur.

Dil bilgisi-çeviri yönteminde ölçme. Bu yöntemde öğretmen sınıfta otoriterdir, öğretmenin anlatıp öğrencilerin dinlediği klasik bir uygulamalardır. Metinler kelime kelime veya cümle cümle ele alınır. Anlatımlarda ana dil etkili bir biçimde kullanılır. Genelde yazı dili ele alınır, dokümanlar incelenir. Hedef dilin yapısı, dil bilgisi anlatım yoluyla ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Öğrenciler ders dışı ödevlerde destekleyici ders araçlarıyla kendi kendine de çalışabilmektedirler.

Çeviriler okuma etkinliklerinden sonra yapılır. Hedef dilden ana diline veya ana dilinden hedef dile çevrilir. Öğrenciler önce klasik metinleri daha sonra da dil bilgisi çevirileri

yapmaktadırlar (Durmuş, 2013). Dil öğrenmenin başlangıç aşamasında bu yöntem diğer yöntemler tarafından da kullanılmaktadır.

İşbirlikçi öğrenme modelinde ölçme: Öğrenciler, eğitim süreci içerisinde birlikte hareket ederler, birbirlerinin eksikliklerini giderme yoluna giderler; ikili iletişimlerin yüksek olduğu, kaynaşma, diyalog, hoşgörü ortamlarında, endişe ve çekincelerden uzak, kendilerini güvende hissederler. Yanlış cevap verme endişesi daha az görülür, birilerinin kazanıp birilerinin kaybettiği ortamlar değil hep birlikte kazanmanın yolunu ararlar. Öğrenciler üzerlerine sorumluluk alırlar. Toplumsal, gönüllü elçilikler yapabilirler. Grup üyeleri birbirini tanımalıdırlar. Çalışmalarda yuvarlak masa toplantısı, beyin fırtınası, serbest tartışma, her bireyin ferdi saha araştırmalarını paylaşması gibi etkinlikler yapılabilir.

İşbirlikçi öğrenmede grubun başarısı veya başarısızlığı tüm üyeleri etkiler (Bölükbaş, 2013). Düşük düzeyli öğrencilerin de diğer üyelere etkilenerek başarısını artırdığı görülmektedir. Bu eğilimde bireyler arkadaşlarını dinler, başkalarının düşüncelerindeki eksiklikleri tamamlar, kendi fikrine destek olanlarla yakınlaşmaya başlar, grup karşısında heyecanlanmadan konuşmayı öğrenir, söz alır, başkalarına söz hakkı verir, konuşulanların sonunda karar safhasına gelindiğinde ortak akılla karar vermeyi öğrenirler.

Köksal ve Varışoğlu (2012) göre işbirlikçi öğrenme ortamlarda öğrenci merkezli eğitim yapılır. Öğrenciler hem bağımsız çalışmayı öğrenir hem de grupla birlikte hareket etmeyi öğrenir. Bu yolla öğrencilerin profesyonelleştiğini belirtmektedir.

Bireysel Çalışma Modelinde Ölçme: Bireysel çalışmada da birçok bakımdan uygulanabilecek durumlar vardır. Mektupla öğretim, bilgisayar destekli öğretim, internet ortamında uzaktan yapılan öğretim, telefonla öğretim, mesajla öğretim, televizyonla ve radyo

yayınlarıyla öğretim vb. İşverenler, konsolosluk çalışanları, sağlık engeli olanlar bu tür çalışma modelini seçebilirler.

Demirel (1978) göre değerlendirme sürecinde not verilmeden yapılan düzeltmelerde öğrencilere bireysel olarak ilgilenme daha yararlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu öğretim modelinde öğrencinin yazılı ve sözlü ölçümlerinin sonunda yapılan değerlendirmelerle bireylere yön verilmeye çalışılır. Bireyler yaptıkları yanlışları görerek tekrar yapmamak üzere motive olurlar.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde drama tekniğinin kullanılma amacı, uzun vadede bilgileri hatırlamalarını sağlama ve onları daha ileri düzeyde kullanmaları konusunda güdüleme, yeni ortamlarda uygulayabilecekleri bilgileri sunarak bilişsel becerilerini geliştirebilmeyi sağlamaktır (Tüm, 2010) Bu tekniğin uygulanabilmesi için uygun konular belirlenmelidir. Bir pazar alışverişi, market alışverişi, fatura ödeme büroları, doğum günü partisi gibi olayların canlandırılması mümkün olmaktadır.

Konuşsal–işitsel yöntemde ölçme. Öğretmen yazılı sınavlardan daha çok öğrenci ile diyaloga geçer, dinleme metinlerinin arkasında konuşturarak yorum yaptırarak dil becerisini ölçer. Öğrencinin iletişim kurması için konuşma becerisine yönelik sorulara ağırlık verilir.

Dinleme ve konuşma becerileri üzerinde yoğunlukla durulduğu için bu beceriler erken gelişmektedir. Günlük konuşmalarda çok hızlı mesafe alınabilmektedir. Öğrenci öğretmenin söylediklerini taklit ederek tekrar eder. Sürekli yapılan tekrarlarla dil alışkanlık halinde öğrenilir. Dili yanlış kullanımda hemen uyarılır çünkü tekrarlarla zihinde kalıcı olmasından endişe edilir.

Öğretmen alışkanlık olması için sürekli tekrarlarda bulunur, öğrenilen kelime ve kavramların telaffuzu üzerinde ısrarla durur. Hedef kısa sürede konuşmaya geçebilmektir. Dil

bilgisinin üzerinde durulmaz. Kelime öğretiminin üzerinde durmadan cümle kalıpları üzerinde durulur. Karşılıklı küçük skeçler sıklıkla yaptırılır (Zengin, 1995). Yöntemin etkileri çok kısa sürede görüldüğü için ilk aşamalarda öğrenciyi heyecanlandırır. Dili öğrenmeye karşı isteklendirir.

Bildirimsel–işlevsel yaklaşımda ölçme. Ölçme değerlendirilmede daha çok öğrencinin yakın çevresinde iletişime geçeceği, ihtiyaçlarını gidereceği ortamlar soru metinlerinde bulundurulur.

Öğretmen öğrencilerin dildeki konuşmalarına bakarak ihtiyaçlarını belirler çeşitli yönergelerle, sınıf içinde etkinlikler düzenleyerek destekte bulunur. Öğretmen öğrenciyeye bilginin edinim yollarını göstermekte bilgiye ulaşmak için rehberlik etmektedir. Öğrenci merkezli bir yaklaşımdır ve grup çalışmalarında, öğrencilerin birbirlerinden etkilenmeleri istenir. Öğrencilere hata yapmaktan korkmamaları salık verilir. Öğretmen de hataların üzerine gitmez. Gerekli gördüğü yerlerde müdahale eder. Öğrenilen bilgilerin kullanılmasına önem verir.

Bu yaklaşımda temel amaç; dili günlük yaşamda tespit edilen işlevlere ve alt işlevlere bölüp, bu işlevlere göre bir izlenim programı hazırlayarak öğrencilerin bu bölünmüş dil parçalarını edinmelerini amaçlamaktadır (Zengin, 1995). Bireyin ihtiyaçlarına öncelik verildiği için de daha düzenli öğrenmeler gerçekleşmektedir.

Bilişsel öğrenme yaklaşımında ölçme: Kelime ve temaların sıralaması önemlidir. Sınavlarda da sorular kolaydan zora doğru sıralanır. Önce kelime bilgisi sonra cümleler daha sonra paragraf soruları gelir.

İnsanların doğuştan dil öğrenme yeteneğinin olduğunu savunur. Eğitim sürecinde yeni bilgiler önceki bilgilerin üzerine eklenerek yapılmalıdır. Önceki bilgiler tekrarlanarak hatırlanması sağlanacak ve yeni bilgiye geçilecektir.

Konu tekrarları yapılır, ana temanın çevresindeki alt başlıklar da belirlenir. Hafızanın işlenmesi için gerekli olan hatırlama, yeni bilgilere işleme ve çağrışım uygulamaları yapılır. Uzun süreli hafıza kaydı için çalışmalar bu yönde yoğunlaştırılır. Çağrışımında bulunma, hatırlama maksatlı ipuçları vererek anahtar kelime uygulaması yapılmaktadır.

Bilgileri edinme sürecinde zihin faaliyetleri etkin bir şekilde kullanılır. Dikkat konuları ve üst düzey bilişsel yöntemleri etkin bir biçimde kullanılır.

Kültürler arası bildirişim odaklı yaklaşımda ölçme. Öğrencinin kültürü hakkında öğretmenlerin bilgileri vardır. Sorularda kültürel unsurlara sık sık yer verilir. Kültürel unsurlar sorulara ilgiyi artırır. Cümlelerin arasında da kültürel unsurlar özenle yerleştirilir. Örneğin, “Bugün markete gitmek istiyorum.” cümlesinin yerine “Bugün Topkapı müzesine gitmek istiyorum.” cümlesi kullanılır.

Hedef dili öğrenenler çevre ülkelerinden gelmekte iseler bazı kültürel bilgilere sahiptirler. Etkileşim ve değişim çok fazla olmamaktadır. Fakat uzak coğrafyalarda ise kültür farklılığı çok yüksek olmaktadır. Dolayısıyla dil öğretiminde kullanılacak malzemeler, öğelerde de dersin bir parçası olarak bulundurulması gerekmektedir. Afrikalılar, uzak doğulular, Avrupalılar arasında kültür ve yaşam bakımından çok farklılık vardır. Her biri diğeri için ilginç gelmektedir. Dili öğrenirken kültürel unsurlar merak edilmektedir. Merakını gidermeye yönelik tüm yaklaşımlar dile karşı yaklaşmayı sağlamaktadır.

Öğretmenler de bu durumdan istifade ile kültürel unsurların eğitim sürecinde daha fazla yer almasını sağlamalıdır.

Ahlâk, kültürlerarası yaklaşımda kültürlerin çatışma yaşadığı dinden sonra gelen en önemli öğedir. Ahlaki değerler toplumun her ferdi ve değerini yakından ilgilendirir ve etkiler. Her toplumun kendine özgü ahlaki kuralları vardır. Bu kurallar bir toplum tarafından doğal karşılanırken diğer toplumlar tarafından ahlâka aykırı şekilde algılanabilir (Demir, 2010). Ahlaki konuların sınıf ortamında tartışılması, üstünlükleri veya anlamsızlıklarına dair yorumların yapılması tehlikelidir. Bazı öğrenciler sınıf ortamında rahatsızlıklarını bastırsalar da bu durumdan memnun olmayacaklardır.

Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kültür aktarımın önemli araçlarından biri olan metinlerin işlenişinde, öğrencilerin metinler yoluyla yeni düşünüş biçimleriyle, yaşam tarzlarıyla karşılaşmalarını; kendi kültürleri ile Türk kültürünü karşılaştırarak Türk kültürüne karşı hoşgörülü yaklaşmayı öğrenmelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir (Bölükbaş ve Keskin, 2010). Bu karşılıklı bu anlayış ortamı ders içi etkinlikleri, metinlerin içerikleri ile kazandırılabilir.

Bütünlük ilkesinde ölçme. Diğer ortamlarda olduğu gibi, dil öğretiminde de, eğitimin bir bütün olarak ele alınması gerekir. İnsanın gelişim süreci; fiziki, bilişsel, psikososyal (Senemoğlu, 2011) olmak üzere üçe ayrılır. Gelişim sürecine göre ihtiyaç olan sosyolojik, psikolojik konular paralelinde dersler işlenmelidir.

Ölçme değerlendirme açısından da bireylerin yaş seviyesi göz önüne alınarak sorular yöneltilmelidir. Ödevler, projeler bireyin yaşına ve sosyal yaşantısına uygun olmalıdır.

Türkçe öğretimini gerçekleştirecek kişilerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında istedikleri verimi elde edebilmeleri; Türkçe öğretiminin temel hedeflerini kazandırmaya yönelik iletişim yeteneklerini geliştirici etkinlikleri bünyesinde bulunduran yazılı ve sözlü

sınav türlerini tercih etmelerine bağlıdır (Üstüner ve Şengül, 2004). Üzerinde çalışılmış, iyi hazırlanmış bir etkinlik öğrencinin sosyal iletişim becerisini de geliştirecektir.

Sınav sorularının içeriği hazırlanırken üst düzey düşünme becerileri dikkate alınmalıdır. Soruların yönergeleri ile öğrenciler eleştirel düşünmeye sevk edilerek üst düzey düşünme becerileri açısından gelişmeleri sağlanabilir. Şen'e (2009) göre eleştirel düşünmenin tanımları, boyutları ve özellikleri dikkate alındığında eğitimcilerin özelde de Türkçe eğitimcilerinin eğitim/öğretim ortamlarında uygun etkinliklerle öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini kazanmaları için çaba göstermelidir.

Alanda Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde araştırmamıza temel oluşturmak için alan yazın taraması yapılmış elde edilen bulgular ışığında bağlam geliştirilmiştir.

Dünyada bulunan tüm dillerin öğretiminde kullanılan öğretim teknikleri birbirine benzemektedir. Aynı şekilde yabancı dil öğretiminin ölçme değerlendirme uygulamalarında da pek farklılık olmamaktadır. Bu alanda yapılan akademik çalışmaların bir kısmı şöyledir:

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özcan DEMİREL'in, Avrupa Dil Gelişim Dosyasının içeriği ile ilgili yapmış olduğu çalışmalar yabancı dil Türkçe öğretiminin ve bu araştırmamızın da temelini oluşturmaktadır. Demirel bu çalışmasında, *Dil Gelişim Dosyasını* (DGD) nasıl anlamamız gerektiğini, Türkçenin yapısına uygun örneklendirmeleri kullandığı bu eseri alanda kullanılabilecek önemli bir kaynaktır.

Melanlıoğlu (2013), dinleme becerisi üzerine yazdığı makalesinde ana dili öğretiminde dinleme becerilerinin ölçme değerlendirmeye etkisi üzerinde durmaktadır. Dinleme

etkinliklerinin süreç–sonuç bağlamındaki kazanımlarını araştırmıştır. Bu eser yabancı dil öğretiminde de kaynak olarak kullanılabilir niteliktedir.

Türkyılmaz (2008), makalesinde yazılı sınavların kullanımı konusunda yaptığı anket soruları ile öğretmenlerin görüşlerini almıştır. Bu makalede Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine yaptığı ankette çıkan sonucu ana dili Türkçe öğretimi kapsamında değerlendirmiştir. Elde edilen verilerde öğretmenlerin, yazılı sınavlarda kompozisyon yazdırmaya yönelik soru sormayı tercih etmedikleri ve soru sorarken de sınıf genelinin cevaplayabileceği kolay, orta, zor düzeylerde soruları seçtikleri, bilen ile bilmeyeni ayırt etmeye yönelik sorular sormayı tercih ettiklerini tespit etmiştir.

Özgen'in (2010a) yüksek lisans ve devamında yayınladığı makalesinde soru tümcelerinin yabancı dil Türkçe öğretiminde kullanılma şeklini ele almıştır. Evrensel dil bilgisi öğretimi çerçevesinde soru tümcelerinin yetersizliğini betimlemiştir.

Zengin (1995), alıştırma türleri üzerine yaptığı yüksek lisans tezinde ders kitaplarının dil öğretim yöntemleri kapsamında değerlendirmesini yapmıştır. Türkçe öğretiminin bilimsel verilerle bina edilmesi, alıştırma türleri, ödevlerin, destekleyici ve pekiştiricilerin nitelikli olması gerektiği üzerinde durmuştur. Türkçe öğretiminde yapılacak tüm çalışmaların kültür aktarımı ve milli politika olarak benimsenmesi, teşviklerle desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Aydemir ve Çiftçi (2008), yaptıkları araştırmada; Bloom'un sınıflamalarına göre Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarından soru hazırlamalarını istemiştir. Öğretmen adaylarının hazırladıkları sorulardan %33'ü bilgi; %26'sı kavrama, %11'i uygulama; %13'ü analiz; %6'sı sentez; %11'i ise değerlendirme basamağından oluşmaktadır. Bu neticelerle de, öğretmen adaylarının üst düzey bilişsel basamaklara göre soru sorma yeterliğini kazanamadıkları sonucuna varmaktadırlar.

Üstüner (2004) ise test tekniğinin Türkçe öğretimine yansımaları ele almıştır. Makalesinde Türkçe öğretiminde kullanılan çoktan seçmeli testler, öğrencilerin belli bir konu üzerinde düşünme, düşündüklerini yazılı ve sözlü olarak ifade etme, yaratıcılıklarını ortaya koyma, eleştirel düşünme, yorumlama, çözümlenme ve konu üzerinde değerlendirmelerde bulunmasına olumsuz yönde etki ettiğini belirtmektedir.

Göçer de (2007) makalesinde ders kitaplarının konu sonlarında bulunan alıştırmaların içeriklerine uygunluğunu tartışmıştır. Bu alıştırmaların temel dil becerileri kapsamında değerlendirmesini de yapmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile eserler taranarak elde ettiği veriler ışığında temelde içinde ve sonunda bulunan soruların hedef kitlenin seviyesine uygun olduğunu tespit etmiştir. Kitaplardaki soruların dil öğretim sürecindeki işleyişe katkı sağladığını belirtmektedir.

Özbay vd.nin (2013) birlikte hazırladıkları 4 bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde dil ölçütleri, yabancı dil Türkçe öğretimi ve ADÖÇ'nin kullanım alanları, amacı, hedefi hakkında genel bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca Türkçe öğretiminde soru türlerine göre ölçme değerlendirme uygulamalarının nasıl olması gerektiği ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Diğer bölümlerde ise çoğunluğu test olan kurlara göre kullanılabilir sınav örnekleri bulunmaktadır.

Ayrıca Erdem'in (2009) yapmış olduğu kaynak araştırmasında makaleler, ders kitapları, kaynak kitaplar, tezler, makaleler, sempozyum ve bildirilerden istifade edilmiştir. Bir diğer kaynak araştırması da Göçer, Gürkan, ve Aydın'ın (2012) hazırlamış olduğu kaynakçadır. Bu çalışmanın verilerinden hareketle pek çok kaynağa ulaşılarak çalışmanın içeriği zenginleştirilmiştir.

Soru türleri kapsamında; kavram haritaları, araştırma raporu, dilsiz harita, performans değerlendirme, deneme sınavları, akran-grup değerlendirmesi, görüşme (mülakat), gözlem formları, kısa cevaplı (test usulü), öğrenci ürün dosyası, öz değerlendirme, proje, sözlü sınavlar, yazılı sınavlar, yarışmalar, boşluk doldurma, eşleştirme, soruya uygun cevap verme gibi çok sayıda soru türü bulunmaktadır.

Çalışmamızın gereği olarak sadece yabancılara Türkçe öğretimi değil diğer yabancı dil öğretiminde kullanılan pek çok alan yazın taranmıştır. Diğer dillerin öğretiminde kullanılan ve eğitim stratejileri bakımından farklılık gösteren kaynaklar da incelenmiştir (Altmışdört (2010); Susüzer (2006)).

Öğrenci grubunun özelliklerini dikkate alan açık ve esnek bir öğretim modelinin uygulanması, öğrencinin gerçek yaşamda işine yarayacak konular ve sözcük dağarcığının öğretilmesi, dilin kitaplardaki mekanik boyutundan kurtarılıp yaşayan ve kullanılan bir araç olarak algılanması gerekmektedir (Bayraktar, 2012). Dil öğretiminin eğitim süreci bu nitelikte olsa da ölçme değerlendirmeyi aynı şekilde dikkate almak gerekmektedir.

Bölüm II: Yöntem

Bilimsel araştırmalarda sorunun belirlenmesi, araştırılması, sonuçlandırılması bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analiz şekli hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel olarak tasarlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013), nitel araştırma yöntemini seçmenin en temel amacının araştırılan konuyla ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunulmak istenmesi olduğunu belirtmektedir. Araştırmada Türkçe kitaplarında kullanılan soru türleri hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışmalarının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan üç farklı ders kitabında bulunan soru türleri nitelik açısından derinlemesine incelenmiştir.

Araştırmacı durum çalışması yaparak araştırma problemleriyle ilgili genel durumu yansıtmayı amaçlamıştır. Yabancı dil Türkçe ders kitaplarındaki soru türlerinin tespit edilmesi ile hâlihazırdaki durum çalışması yapılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2013), durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama tekniği kullanıldığını belirtmektedir. Çalışmada veri toplamak amacıyla iki farklı yöntem kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ilk veri toplama yöntemi doküman incelemesidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmada yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan üç farklı kitap incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ikinci veri

toplama yöntemi grup görüşmeleridir. Nitel araştırmalarda en çok kullanılan tekniklerin başında grup görüşme tekniği gelir. Grup görüşmeleri bireysel görüşmelerin yanında nitel veri toplamada önemli bir işleve sahiptir. Grup dinamikleri sorulara verilen yanıtların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etkidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Gerçekleştirilen grup görüşmelerinde bireylerin kendi yanıtları yanında diğer grup üyelerinin yanıtlarını da duymalarının yararlı olacağı düşünölmüştür. Yıldırım ve Şimşek de (2013) grup görüşmelerine katılan bireylerin diğer grup üyelerinin yanıtlarını duymalarının kendi düşüncelerin belli bir çerçeveye girmesi adına yararlı olabileceğini savunmaktadır. Grup görüşmeleri yabancı dil olarak Türkçe öğrenen on beş öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla odak grup görüşmeleri yanında uzman öğretim elemanları ve kitap yazarları ile ayrıca ikili görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013), ikili görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar araştırma için veri toplanmasında etkin kullanılabilindiğini belirtmektedir. Bu amaçla alanında deneyimli öğretim elemanları ve kitap yazarları ile yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kullanılan soru türlerinin içerik, görsellik ve seviyeye uygunluğu açısından görüşleri alınarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın Katılımcıları ve İnceleme Nesneleri

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın katılımcıları ve inceleme nesnelерinin tespitinin nasıl yapıldığı ve örneklemin özellikleri ele alınacaktır.

Araştırmanın katılımcıları

Doğru sonuçlara ulaşmak için doğru araç ve doğru araştırma yollarının seçimine özen gösterilmiştir. Araştırmamızın içeriğinde de “amaçlı örneklem” için “*eserlerin yazarları*”, “*öğretim elemanları*” ve “*öğrenciler*” ile görüşmeler yapılmıştır.

Örnekleme tekniğimiz, derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde de bilgi bakımından zengin durumların çalışılmasını öngörür. Burada önemli olan nokta şudur: aşırı veya aykırı durumlar normal durumlara göre daha zengin veri ortaya koyabilir ve araştırma problemini derinlemesine ve çok boyutlu bir biçimde anlamamıza yardımcı olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu kapsamda araştırmacı, soru türlerinin çeşitliliği, katılımcıların alanla ilgili tecrübeli olmaları araştırma sorularına örnekleme tekniğinin uygun olduğunu düşünmüştür. Odak grup görüşmesinin katılımcılarının da Türkçeye yakın dilli ülkeler ve uzak olan ülkeler olmak üzere geniş bir yelpazede olması araştırma probleminin derinlemesine ve çok boyutlu irdelenmesini sağlamıştır.

Uzman öğretim elemanları; 13 erkek, 2 bayan toplam 15 kişiden oluşmaktadır. Öğretim elemanlarının mesleki tecrübeleri de 10–20 yıl aralığındadır. Çalıştıkları kurumlar devlet üniversiteleri, vakıf üniversiteleri ve özel dil öğretimi kurslarıdır.

Tablo 3

Uzman Öğretim Elemanlarının Kişilik Bilgileri

Katılımcı*	Mesleki deneyim süresi (yıl)	Üniversite (Devlet/Vakıf) Dil Kursları
Abdullah	20	DK
Ahmet	15	D
Ayşe	12	D
Fatih	16	DK
Onur	15	V
Aslı	10	DK
İbrahim	14	V
Mustafa	13	V
Hamza	12	DK

Yıldırım	10	D
Osman	13	D
Kerem	11	DK
İsmail	16	D
Bekir	20	V
Ercan	20	DK

* Kimlik belirtmemesi için katılımcı isimleri kodlanmış ve gerçek isimleri gizli tutulmuştur.

Kitap yazarları; 4 erkek, bir bayan olmak üzere toplam 5 kişidir.

Tablo 4

Kitap Yazarlarının Kişilik Bilgileri

Katılımcı*	Mesleki Deneyim Süresi (yıl)
İbrahim Bey	20
Abdullah Bey	20
Aysun Hanım	12
Mustafa Bey	20
Sedat Bey	20

* Kimlik belirtmemesi için katılımcı isimleri kodlanmış ve gerçek isimleri gizli tutulmuştur.

Öğrenciler; 10 erkek, 5 bayan olmak üzere toplam 15 öğrenciden oluşmaktadır.

Öğrencilerin yaş seviyeleri 18–36 yaş aralığındadır. Türkçe bilgi seviyeleri de AB dil ölçütlerine göre temel seviyeyi (A1, A2) tamamlamış öğrencilerdir. Öğrencilerin yabancı dil Türkçeyi öğrenme sırası olarak; ikinci dil (4), üçüncü dil (7), dördüncü dil (4) şeklindedir.

Avrupa, Asya, Afrika, Amerika, Avustralya kıtaları olmak üzere 15 farklı ülkeden gelen yabancı uyruklu üniversite öğrenci adaylarıdır.

Katılımcı öğrencilerin evrenini buldukları üniversitede yaklaşık 1500 öğrenciden 95 farklı ülkedendir. Odak grup görüşmesine katılan öğrenciler 5 farklı kıtadan 15 farklı ülkeden birer kişi, gönüllülük esasına göre örneklem olarak belirlenmiştir.

Tablo 5

Odak Grup Görüşmesi Katılımcılarının Kişisel Bilgileri

Katılımcı*	Cinsiyet	Ülke	Türkçe kaçınıcı dil
Aksana	K	Rusya	2
Almas	E	Kırgızistan	4
Alex	E	Amerika	3
Amparo	K	Filipinler	3

Dalila	K	Kenya	2
Elena	K	Makedonya	3
Emil	E	Bosna	4
Erkebulan	E	Kazakistan	4
Folami	K	Nijerya	3
Jeevan	E	Hindistan	3
Khan	E	Bangladeş	3
Michael	E	Avustralya	2
Mohammad	E	Mısır	2
Murat	E	Türkmenistan	4
Samnang	E	Kamboçya	3

* Kimlik belirtmemesi için katılımcı isimleri kodlanmış ve gerçek isimleri gizli tutulmuştur.

Araştırmamız için belirlenen örneklem ise *amaçlı örnekleme yöntemlerinde bulunan en yüksek çeşitli* örneklemeler kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda doküman analizi, açık uçlu sorular ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış formlar araştırmacıya araştırma içeriğiyle ilgili derinlemesine irdellemek için sorular üzerinde değişiklik yapmasına fırsat vermektedir. Bu durum soru türlerinin içerik, kapsam, şekil ve seviyeye uygunluk gibi pek açıdan değerlendirilmesine fırsat vermiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizidir. Araştırmamızda da doküman analizi önemli bir bilgi kaynağı olmaktadır.

İnceleme nesneleri.

Bu çalışmada, incelemeye alınan ders kitapları da en az 15 yıldır Türkçe öğretimi yapan kurumların kullandığı temel eserlerdir. Araştırmamızda üç önemli kurumun ders kitabı olarak seçtiği kitaplardan soru türleri derlenmiş ve *amaçlı durum örnekleme*lerinden “*kolay ulaşılabilir durum örnekleme*” uygulanmıştır.

Alanda en yaygın kullanılan ders ve alıştırma kitaplarından 3 tanesi (Yeni Hitit Temel Seviye Ders/Alıştırma Kitabı, Dilset Lale 1-2 Ders/Çalışma (A1/A2) Kitabı, İstanbul Temel Seviye (A1/A2) Türkçe Ders/Çalışma Kitabı), set olarak incelenmiş ve birbirinden farklı olan soru türleri listelenmiştir. Belirlenen her üç yayın da birden fazla kurum tarafından temel ders kitabı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Ankara Üniversitesi TÖMER (Hitit Yayınları), yabancılara Türkçe öğretme maksadıyla 1984 yılında kurulmuş Türkiye'nin en köklü kurumudur.

Yabancı dil Türkçe öğretimi; ülkemizde basamaklı kur sisteminin uygulandığı kurslarda AB dil düzeylerinin içeriklerine göre düzenlenmektedir.

Kişisel bilgi formu

Odak grup görüşmesine katılan öğrencilere adı-soyadı, kaç dil bildiği, cinsiyeti, Türkçe düzeyleri, yaşı, geldikleri ülkeler vb. birçok bilgi verilerin analizinde temel oluşturmaktadır. Yabancı dil Türkçe öğretiminde bireysel farklılıkların dil öğretimine yaptığı etkiler dolayısıyla kişisel bilgi formlarının analiz edilmesi önemlidir.

Uzman öğreticilere ve kitap yazarlarına alandaki tecrübe yılı, çalıştığı kurum bilgileri de sorulmuştur.

Görüşme formları

Görüşme formunun tanımı veya önemi ile ilgili bir alıntı yapılacaktır.

İkili görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanmıştır. Görüşme formlarında doküman incelemesinden elde edilen veriler katılımcılarla paylaşılmış, soruların içerikleri hakkında olumlu ve olumsuz görüşleri alınmıştır. Soru türlerinin her birisi

incelenerek şekil, içerik, seviye açısından değerlendirmeler yapmışlardır. Katılımcılar dil becerileri kapsamında soru türünün uygulanıp uygulanamayacağı, soruların varsa eksiltileri hakkında değerlendirmeler alınmıştır.

Odak grup görüşmesi

Odak grup görüşmesi katılımcılarına yönelik hazırlanan formda doküman incelemesinden elde edilen veriler katılımcılarla paylaşılmıştır. Soru türlerinin her birisi hakkında olumlu olumsuz görüşleri alınmıştır.

Görüşme formlarında katılımcılarla paylaşılan soru türlerinin her birisi hakkında görüşleri ayrı ayrı alınmıştır. Katılımcılara soruların içerikleri, soru şekilleri, soruların zorluk dereceleri, anlaşılır olması yönünden değerlendirmeler yapmışlardır.

23-25 Ekim 2013 tarihlerinde araştırmacının görev yaptığı İstanbul'daki bir üniversitenin sürekli eğitim merkezi toplantı salonunda gerçekleştirilmiştir. 23 Ekim 2013 tarihinde yapılan birinci görüşmeye 8 öğrenci 25 Ekim 2013 tarihinde yapılan ikinci görüşmeye 7 öğrenci katılmıştır. Her iki görüşmede de öğrencilere aynı uygulama gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın birinci aşamasında ele alınan ders kitaplarının her birisinden soru türleri belirlenmiştir. Aynı soru türünden pek çok soru olduğu halde sadece bir tanesi model olarak seçilmiştir. Örneğin, eşleştirme sorularından pek soru olmasına rağmen içeriğini tartışabileceğimiz soru türü olarak “ülkeler” ünitesinden ülkelerle başkentlerin ele alındığı soru türü belirlenmiştir. Araştırmacının bu soruyu seçmesindeki sebep, farklı kitaplarda

Türkiye'ye uzak olan ülkeler, büyük ülkeler, tanınmış ülkeler gibi içeriğini oluşturan etmenlerin tartışılmasını istemesidir.

96 adet olarak belirlenen soru türleri görüşme sürecinde benzer olanlar eksiltilerek 82 soruya düşürülmüştür. Daha sonra A4 kâğıtlara sayfa tasarımı da yapılarak 10 sayfa halinde renkli çıktı alınmış görüşme öncesi hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında uzman öğretmenler ve kitap yazarları ile görüşme oluşturmaktadır. Bu aşamada zamanın büyük çoğunluğu görüşme zamanını ayarlama, görüşme ortamlarına ulaşım gibi durumlar oluşturmaktadır. Katılımcılarla görüşmeler 20-45 dakika arasında gerçekleşmiştir.

Araştırmanın üçüncü aşamasında odak grup görüşmesi yer almaktadır. Bu aşamada belirlenen üyelerle iki grup halinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler temel seviyeyi henüz tamamlamış oldukları için soruları ve içeriklerini, öğretmenlerin uygulamalarını hatırlamaktadırlar. Soruları dil öğretim sürecindeki uygulamalara dayanarak olumlu ve olumsuz yönleri rahatlıkla ifade ettikleri görüşmüştür.

Çalışmanın dördüncü ve son aşamasını elde edilen tüm verilerin çözümlemesi ve yorumlaması oluşturmaktadır. Görüşmelerde birbirine benzer ifadeler çıkarılarak gereksiz uzamaların önüne geçilmiştir. Yapılan yorumların orijinalliği bozulmaması için konuşma dilindeki haliyle yazıya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmamız, nitel bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesi, yapılandırılmış odak grup görüşmesi ve ikili görüşme şeklinde yapılmıştır. Sorular önceden hazırlanmış olup

katılımcılara cevaplarında esneklik tanınmıştır. Tüm kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler “*betimsel analiz tekniği*” ile çözümlenmiştir.

Betimsel analiz tekniğine göre elde edilen veriler önceden belirlenen çerçeve doğrultusunda özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırmacının belirlediği sorular temelinde düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde ortaya konulan sorularla da olabilir. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Nitel araştırma yöntemimizde öğretim elemanlarına sorulacak sorular tespit edildi. Sorular üzerinde önceden planlanandan bir miktar farklı olarak, süreç içinde değişiklikler yapılmıştır.

Verilerin analiz edilmesi için uzman öğretim elemanları ve kitap yazarları ile yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak ikili görüşmeler yapılmış ve öğrencilerle de odak grup görüşmesi yapılarak görüşleri alınmıştır. Bu veriler daha sonra betimsel analizle değerlendirilmiştir.

Kitapların incelenmesi doküman incelenmesi yoluyla yapılmış, katılımcılara yönelik seçilen sorular alan uzmanlarınca incelenmiş, ekleme, eksiltme ve düzeltme işlemleri yapılmıştır. Bu amaçla hazırlanmış görüşme formları yeniden düzenlenmiş, soruların muhatapları tarafından da tamamı yanıtlanmıştır.

Ayrıca uzman eğitimci ve kitap yazarları ile ikili görüşmelerde örneklem yanlılığından kurtulmak için farklı üniversite ve kurumlarda görev yapan kişilerle (devlet/vakıf/özel üniversite) çalışmalar yapılmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Ölçüm araçlarının güvenirliliği için ortam ve şartlar değişmediği müddetçe tekrar uygulamalarında aynı neticeler alınması gerekir. Araştırmanın güvenirliliği adına da, doküman incelemesinden yola çıkılarak somut veriler elde edilmiş sonrasında yapılan odak grup görüşmesi ve ikili görüşmelerin farklı ortamlardan kişilerle yapılması, çalışmamızın güvenirliliğinin göstergesidir.

Ayrıca görüşme sorularının sayısının yeteri kadar fazla ve çeşitli oluşu, olumlu ve olumsuz cümlelerle çeldiricilerin de bulunması çalışmanın geçerliliğini gösterdiği gibi katılımcıların alandaki bilgi ve tecrübelerini içtenlikle paylaştıkları görülmüştür.

Temel seviyeyi bitiren öğrencilerle yapılan sormacada, anlamakta zorlandıkları sorular açıklayıcı ifadelerle genişletilmiştir. Bu yaklaşımla da iletişim sıkıntısı çekilmediği görülmüştür.

Görüşme sırasında; kültürel yaşantı, politik görüş, dini eğilimler gibi duyarlı olunması gereken konuların da ele alınmasına özen gösterilmiştir (Arap, Budist, Yahudi öğrenciler gibi)

Özçelik'in (2010) "*Test Hazırlama Kılavuzu*" adlı eserinde de belirttiği gibi, özelliği ölçülen varlık veya olayların bir değişme olmadıkça onları hep aynı sıraya koyan ölçüler vermelidir. Yapılan tekrarlarda hep aynı sonucu vermesi güvenirliliğini gösterir. Bu çalışmamızda da alanın uzmanları ve ders kitaplarının yazarlarının fikir birliği ettiği hususlar özellikle belirtilmiştir. Bu durum verilerin güvenirliliğini ve geçerliliğini kanıtlar düzeydedir.

"Gözlem", "görüşme", "tarama modeli" gibi veri toplama araçları birden fazla yöntemle hazırlandığı için verilerde "yöntem çeşitlemesi" yapıldığı görülmektedir. Görüşmelerin sağlıklı olması ve sağlıklı sonuçlar elde edilmesi için gözlemler yapılmıştır. Veri çeşitlemesi ile araştırmanın güvenirlilik ve geçerlilik düzeyi artırılmıştır. Araştırmamızda

nicel sayılardan çok “*nasil*” ve “*niçin*” kavramları üzerinde durularak betimleyici yaklaşım benimsenmiştir.

Araştırmanın başlangıcında kitaplardaki soru türlerinin tespit edilmesi ile “*durum çalışması*” yapılmıştır. Diğer paydaş alanlardan uzman görüşü ile ilgili de İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça dillerinde çalışmalar yapmış kişilerle görüşme yapılmıştır.

Ayrıca nitel araştırma yöntemlerimizde konunun detaylarına inilerek hazırlanan adımlar nitel araştırma uzmanlarının görüşlerine başvurulmuş ve onların yönlendirmeleri sonucunda önemli veriler elde edilmiştir.

Görüşme programlarının içeriğinde tüm katılımcılara, görüşmenin kayıt altına alınacağı, kayıtların paylaşılmayacağı, verilerin hedef gözetmeksizin araştırma içinde değerlendirileceği şeklinde güvenceler verilmiştir. İlk sorularda kolay olanlardan başlanmış, detaylı ve konunun özünü teşkil edecek sorulara basamak basamak yaklaşmıştır. Görüşme süreleri katılımcıların verdiği bilgilere bağlı olarak 20-45 dakika arasında değişmektedir.

Katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verdikleri görülmüştür. Soruların betimlenmesinde ayrıntıların fark edilmesi için kendi tecrübelerini de anlatarak konuları daha anlaşılır hale getirmişlerdir. Görüşmeler sürecinde gerekli görülen noktalar için “*sondalar*” hazırlanmış ve detaylara bu sondalarla ulaşılmıştır.

Görüşme soruları konuşma tarzında hazırlanarak katılımcının rahat cevap vermesi hedeflenmiştir. Özellikle odak grup görüşmesi olarak düzenlenen öğrenci görüşmelerinde katılımcıların bilmedikleri kelime ve kavramlar kullanılmamıştır.

Görüşme sırasında katılımcıyı cesaretlendirmek, rahatlatmak, ayrıntılı bilgi almak amacıyla destekleyici ifadelerde bulunulmuş, ikram ve iltifatlar edilmiştir. Görüşme notlarından da görülebileceği gibi odak grup görüşmelerinde paydaş oldukları düşünceler

çoğunlukta olsa bile farklı düşünenler de olmuştur. Farklı düşüncelerin belirgin olması için dikkatle kayıt altına alınmıştır. Benzer fikirlerin tekrar olmaması ve farklı fikirlerin ortaya çıkması için titizlikle ayıklanmıştır.

Bu çalışmamız sosyal bir olay olduğu için doğası gereği genellemede bulanamayız. Çünkü eğitim süreci durağan değildir; sürekli gelişme ve değişim göstermektedir. Araştırma süreci belirli sahada cereyan etmektedir.

Bölüm III: Bulgular ve Yorum

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda verilerin analiz edilmesi için dört farklı kategori oluşmuştur.

Soru türlerinin tespitine öncelikle belirlenen 3 kitap seti ile (Ders ve Çalışma Kitapları) başlanmış, sonrasında da modern dillerin öğretiminde kullanılan kitaplardan farklı soru türleri de eklenmiştir. Soru türlerinin her üç kitapta da benzer olanların içinden herhangi biri alınmıştır. Sayısı ve kullanım sıklığı dikkate alınmamıştır.

Ders Kitaplarında Yer Alan Yazma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular

Yazma becerilerine ait 32 adet soru türü tespit edilmiştir. Cümle içinde boşluklar, paragraf içinde, diyaloglardaki eksik cümleler, kelimelerin içindeki eksik harfler şeklinde türleri vardır.

Boşluklu sorular.

Bu türdeki sorularda, diyalog halinde verilen metnin içindeki boşlukların tamamlanması istenmektedir. Bunların kelime bazında olduğu gibi cümle bazında da hazırlandığı görülmektedir. Her üç kaynakta da en sık rastlanan soru türüdür.

Aşağıdaki boşlukları diyaloga göre doldurunuz.

A: Hoş geldiniz.
 B:
 A:?
 B: Osman.
 A: ne?
 B: Soyadım Kara.

Soru Türü 1, Boşluk doldurma türünün cümle sorgulu soru örneği (Dilset Yayınları)

12. Aşağıdaki boşlukları metinlere göre dolduralım.

1. Ben İranlıyım. 33
2. Ben 60
3. Ben Koreliyim. Benim Yong.
4. Ben Kenyalıyım. Eşim

Soru Türü 2, Boşluk doldurma türünün kelime sorgulu soru örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Seçenekli sorular.

Diyaloğu tamamlamak için seçenekler verilmiştir. Öğrenciden uygun seçeneğin işaretlenmesi istenmektedir.

Doğru cevabı diyaloga göre işaretleyiniz. (✓)

1. A:	2. A: Nasılsın?	3. A:
B: Merhaba	B:	B: Görüşürüz.
☐ Merhaba	☐ Sen nasılsın?	☐ Merhaba
☐ Sağ ol.	☐ Ben de	☐ Görüşmek
☐ Görüşürüz.	☐ İyiyim.	☐ Görüşmek üzere.

Soru Türü 3, Seçenekli soru türünün soru örneği (Dilset Yayınları)

Harflerin öğretimi aşamasında kelimelerin içindeki hedef harflerin sorulmasında da aynı soru türü kullanılmaktadır.

Örnekteki gibi yazınız.**Örnek:** M E R H A B A

1. G _ R Ü _ Ü R _ Z

2. _ O _ B _ L _ _ K

3. H O _ G _ _ D İ _ _ _

4. İ _ İ _ Ü _ L E _

5. S _ L A M _ N A L _ Y K _ M

Soru Türü 4, Boşluk doldurma soru türünün harf sorgulu soru örneği (Dilset Yayınları)

Örnek metin verip benzer yeni diyalog cümleleri oluşturma; farklı soru türü olarak kullanılmıştır.

Örnekteki gibi yeni diyaloglar yazınız.

1. A: Marketten ne aldın?
B: Bir kilo zeytin, bir kutu salça ve bir şişe süt aldım.
A: Kaç lira ödedin?
B: 15 lira ödedim.
2. A:?
B:
A:?
B:
2 kg peynir - 1 paket yoğurt
2 litre yağ - 20 TL

Soru Türü 5, Boşluk doldurma soru türünün benzerini sorma soru örneği (Dilset Yayınları)

Resimli sorular.

Resimli sorular her yaş ve dil seviyesinde ilgi çekici olmaktadır. Dil öğretiminin vazgeçilmez malzemelerindendir. Cümlelerle anlatılamayacak birçok durum resimle kolaylıkla aktarılabilmektedir. Fakat birçok Türkçe öğretim kitaplarında resimlerin yaş seviyelerine uygun olmadığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerine çocuk resimleri veya

küçük yaştaki öğrencilerin ders kitaplarında yetişkinlerle ilgili resimler görülmektedir. Muhatap öğrencilerin yaş seviyelerine dikkat edilmelidir. Kültüre, dini inançlara, alışkanlıklara dikkat edilmesi gerekmektedir. Hırsızlığın anlatıldığı bir resimde dini (haç işareti gibi), milli, kültürel unsurlar öğretime engel olmaktadır.

Resimli sorular diğer soru türlerinde de kullanılmaktadır. Bu bölümde sadece resmi ilgilendiren soru türleri ele alınmaktadır.

Cümle içindeki boşluklara küçük imgeleri ipucu olarak vererek tamamlaması istenmektedir

Aşağıdaki resimlerin yerine kelimeleri yazarak metni tamamlayınız.

Bizim iki katlı bir imiz var. Evimizde üç oda, bir salon var. Salonunda , ,

 , ve 6 adet var. Yatak odasında bir , bir

 bir de 2 kapılı var. Mutfakta , , ,

 ve var. Benim çalışma odamda bir , bir ,

bir ve var. Banyoda bir ve var.

Soru Türü 6, Resimli sorular soru türünün kelime sorgulu soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıdaki soruda resimler dikkate alınarak düzgün cümle kurmaları istenmektedir.

Resimdeki kişiler ne yapıyor? Boşluklara yazınız.

1. Şarkı söylüyor.

2.

Soru Türü 7, Resimli sorular soru türünün cümle sorgulu soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilere bir konu ile ilgili hatırlatıcı resimler verilerek onlardan örneğe benzer yeni resimler çizmeleri istenmektedir.

Soru Türü 8, Resimli sorular soru türünün kelime sorgulu soru örneği (Hitit Yayınları)

Resim yorumlamalarında öğrencilerin konuşma becerileri gelişmektedir. Bu aktivite ile ilgili çok örnek yapılmalıdır. Eserde öğrencilere modelleme olması için aşağıdaki örnek de verilmiştir:

Örnek:

A: Ben genç bir babayım. Benim 2 çocuğum var. Çocuklarım küçük. Eşim zayıf ve uzun boylu. Ben, eşim ve çocuklarım bahçede yürüyoruz.

B: Resim 1.

A: Evet, doğru. Şimdi de sen bana anlat.

11 Aşağıdaki resimlere bakalım. Bir resim seçelim. Bu resmi bir arkadaşımıza anlatalım. "Hangi resim?" diye soralım.

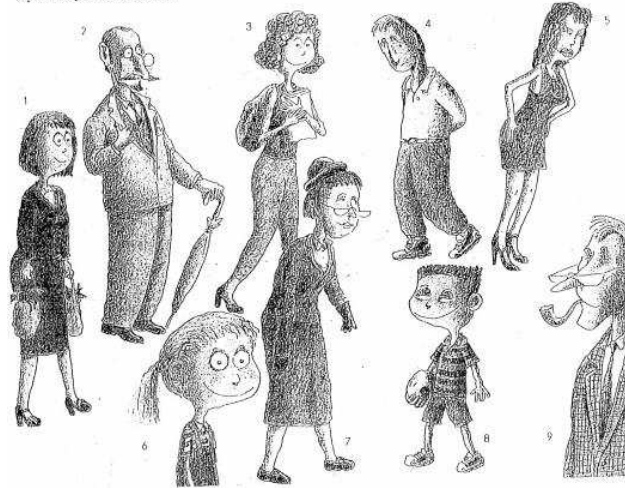

Soru Türü 9, Resimli soru türünün 'yorumlama' soru örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Ders malzemesi olarak karikatürlerin kullanılması ilgiyi artırır. Karikatürler genellikle hiciv, güldürü, eleştiri konularında kullanılır. Fakat dil öğretiminde hislerin, mimiklerin anlatımında çok kullanılan ders araçlarındandır.

Hislerle ilgili sıfatlar ve fiiller öğretilirken birbirine yakın olanlar her zaman sıkıntı oluşturur. Bunların öğretimi ile ilgili örnek cümlelere ağırlık verilmelidir.

12 İnceleyelim, eşleyelim

Soru Türü 10, Resimli soru türünün 'yorumlama' örneği (Hitit Yayınları)

Ortam resimleri.

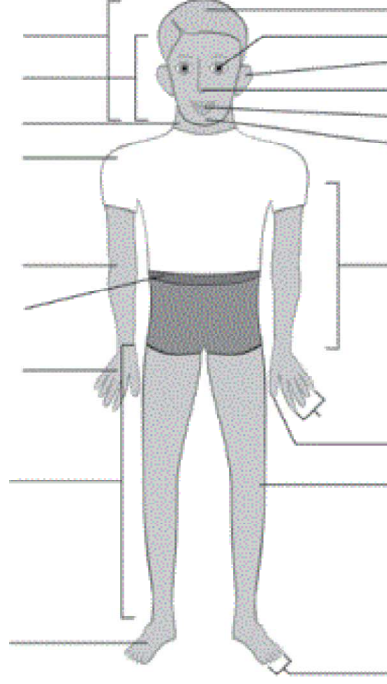
Ortam resimlerinin üzerindeki sayılarla kelimeler eşleştirilmiştir. Bunun gibi “*Şehir*” ünitesinde cadde görüntüsü, “*Okulumuz*” ünitesinde sınıfın görüntüsü, “*Piknik*” alanındaki kişilerin eylemleri “*Yiyecekler*” ünitesinde manavdaki tezgâhın görüntüsü resimli soru olarak kullanılabilir.

Aşağıdaki uygulamada (Soru Türü 11) “4” numaralı seçenek kitabın yazarı tarafından saat olarak değerlendirilmiştir. Fakat araştırmacı; uzmanlar, öğrenciler ve diğer yazarlar gibi kuş kafesi olarak değerlendirmiş ve “*Konu/ünite dışı unsurlar resimlerde gösterilebilir mi?*” diye sorarak farklı açıdan da değerlendirmeler almayı düşünmüştür.

Soru Türü 11, Resimli soru türünün ‘ortam resimleri’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Ortam resimleri mekânla sınırlı değildir. Bir insan vücudu, bir arabanın parçaları, binanın bölümleri, şehir merkezi de gösterilmektedir.

Soru Türü 12, Resimli soru türünün 'genel görünüm' soru örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Bu tür sorularda birbiri ile ilişkili resimler bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki ile yorum yapılabilen resimlerdir. Aile, akrabalık ilişkileri, hastalıklara göre organların isimleri, mesleklere göre yapılan işler, aletler gibi konularda resimler kullanılmaktadır.

2 Yerleştirilim

anne • baba • hala • teyze • amca • dayı • oğabey • abla
anneanne (ninel) • babaanne (ninel) • dede (büyük baba)

Suna Ahmet

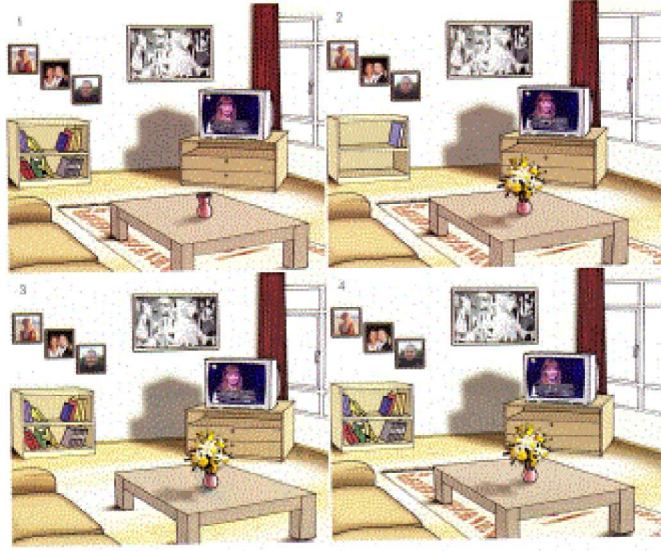
Mine Özgür Ozan

Oğuz Leyla Meral Ayfen Selçuk Sedat

Sevrim Ali

Soru Türü 13, Resimli soru türünün 'ilişkili resimler' soru örneği (Hitit Yayınları)

Resimler arasındaki farkı bulma soruları, edinilen bilgilerin değerlendirilmesi bakımından çok yararlı olmaktadır. Aşağıdaki resimlerin her birinde farklılıklar vardır. 'Hali', 'vazo', 'kitaplık' kısımlarında farklılıklar vardır.

Soru Türü 14, Resimli soru türünün 'ortam resimleri' soru örneği (Hitit Yayınları)

Oyunlarla Türkçe öğretimi: Oyun sadece çocuklar için değildir. Dil öğretiminde her yaş seviyesinde oyun kullanılabilir. Önemli olan öğrenci bireylerin yaşına ve kişiliğine uygun oyunların seçilmesidir. Yayınlarda aşağıdaki örnekteki gibi oyunlar bulunmaktadır.

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

Aşağıdaki kelimeleri tablodan bulalım. İşaretleyelim.

MERHABA GÜNAYDIN İYİ GÜNLER ADINIZ NE ADIM

İ	Y	İ	G	Ü	N	L	E	R	G	J	S	R	V	D	A	R	Z	C	P	Ü	
V	D	A	K	O	Z	I	L	S	K	T	I	S	D	H	S	K	H	Y	L	F	
R	Ü	G	Z	K	P	G	O	K	A	P	J	G	A	K	Ü	I	L	C	N		
I	Ü	P	A	R	Ü	S	K	H	Ü	P	G	H	N	B	N	S	R	R			
O	V	K	R	F	G	K	H	N	C	G	Y	N	J	A	Y	I	J	K	G		
L	C	N	M	Y	R	V	J	Z	H	O	E	I	N	B	Z	Ü	G				
Ü	F	E	T	S	R	E	L	N	Ü	G	I	Y	I	V	K	R	J	I	C	G	V
O	O	R	A	L	J	Y	M	D	N	I	D	Y	A	N	Ü	G	I	B	S		
İ	Y	İ	A	K	Ş	A	M	L	A	R	A	Z	Y	J	O	Y	V	O	V		
Y	B	E	I	G	V	J	P	K	K	C	M	E	R	H	A	B	A	N	Z		
B	H	V	İ	Y	İ	G	E	C	E	L	E	R	A	D	I	M	Y	E	H	P	
K	O	K	V	D	D	O	Z	N	F	F	E	N	Z	I	N	I	D	A			

Soru Türü 15, Oyun soru türünün 'kelime bulma' soru örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Resimli bulmacalar çok sık kullanılan bir soru çeşididir. Karışık harflerden örgülü bulmacanın kelimeleri resimlerle verilmiştir. Bu uygulama katılımcılarımızın tamamı tarafından beğenilmiştir. Diğer ünitelerde de olması gerektiği vurgulanmıştır.

Aşağıdaki kelimeleri tablodan bulunuz ve işaretleyiniz.

B	S	P	O	R	T	A	K	A	L	T	K
Y	K	M	H	A	P	Z	E	F	I	Ç	A
O	İ	K	E	F	A	İ	M	K	P	A	R
D	R	M	Y	L	T	Ç	Y	E	Z	V	P
M	E	T	İ	S	M	Z	O	L	Ç	Y	U
V	Y	M	A	N	D	A	L	I	N	A	Z
İ	Ş	O	R	K	Y	S	İ	Ç	P	H	U
Ş	L	Ü	M	N	İ	Z	M	B	K	F	G
N	T	A	U	Z	O	P	O	İ	S	H	A
E	H	E	T	B	M	Y	N	N	F	Ü	İ
M	U	Z	O	F	T	S	K	C	Y	Z	S
Y	T	F	S	Ç	E	İ	F	A	Ü	İ	
Ç	D	U	T	Y	H	Ş	O	R	Z	M	Y
K	L	Y	O	P	Z	F	İ	N	I	Ç	A
S	P	N	U	V	A	K	Z	A	P	M	K

Soru Türü 16, Oyun soru türünün 'kelime oyunları' soru örneği (Dilset Yayınları)

Kelimelerdeki harf sayıları ile belirlenen kutulardan oluşan bulmacalar da yetişkinlerin derslerinde çok sık kullanılmamalıdır. Eğlendirerek öğretme, boş zamanları değerlendirme etkinlikleri olarak alıştırmaya kitaplarında olmalı ama yetişkinlerin ders kitaplarında bulunmamalıdır.

Aşağıdaki resimlere bakarak bulmacaya kareleri doldurunuz.

Soru Türü 17, Oyun soru türünün 'kelime bulma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Bilgisayar programları, tablet uygulamaları, akıllı tahta gibi elektronik aletlerle daha da zevkli oynanabilen bu oyun herkes tarafından beğeni ile takip edilmektedir. Kelime listesinin verilmesi isteğe bağlıdır. Yayınlarda bu tür sorular sık sık yer almaktadır.

Sormacadaki kelimeler sadece ünite ile ilgili olmalıdır. Ünite dışı kelime sorulduğunda bilmeleri çok zor olmaktadır.

Soru Türü 18, Oyun soru türünün 'kelime bulma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Bu oyunda da harf sayısınca çizilen kelimelerdeki boşlukların tamamlanması istenmektedir. Etkinliğin üstünde kelimelerin verilmesi ile ilgili görüşler de şöyledir:

Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi doldurunuz.

burun / boyun / parmak / masa / sandalye / mutlu / çalışkan
/ zengin / fakir / tembel / geniş / yakın / hasta / zayıf

Örnek: A S K İ L İ K

1. ___ S T ___

2. T ___ M ___ L

3. Z ___ Y ___ F

4. ___ A S ___

5. M ___ T L ___

Soru Türü 19, Oyun soru türünün 'harf bulma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerin kelimelerin yazılışlarını doğru öğrenmeleri için araya farklı harfler de katılarak aşağıdaki gibi sorular oluşturulduğu görülmektedir:

Aşağıdaki sıfatları bulalım. Örnekteki gibi çiftler hâlinde yazalım.

açalışkangincejküçükkıyimgüzeldyumuşakcsıcaknçirkindbü

Soru Türü 20, Oyun soru türünün 'kelimeleri ayırma' soru örneği (İstanbul Ü. Yayınları)

Kelime soruları.

Kelime öğretimine yönelik soru çeşidi oldukça fazladır. Resimlerle, oyunlarla olan diğer soru gruplarındaki soru türleri burada da işlenebilir. Bu bölümde yukarıdaki soru modelleri ile aynı olan bilgileri tekrar etmemek için farklı olanlar ele alınmaktadır.

Eşleştirme soruları pek çok tipte yapılabilir. Zıt anlamlılara göre, eş anlamlılara göre, kelime gruplarına göre, ilgilerine göre, bağlı oldukları gruplara göre düzenlenebilir.

Eşleştirmelerde seçeneklerin sayısı birbirinden farklı olan sorular da tespit edilmiştir. Bir sütunda 7 seçenek varken diğer sütunda 5 seçenek verilmektedir. Uygun olmayan eş olmayanları öğrencinin elemesi istenmektedir.

2. Aşağıdaki ülkelerle başkentleri eşleştiriniz.

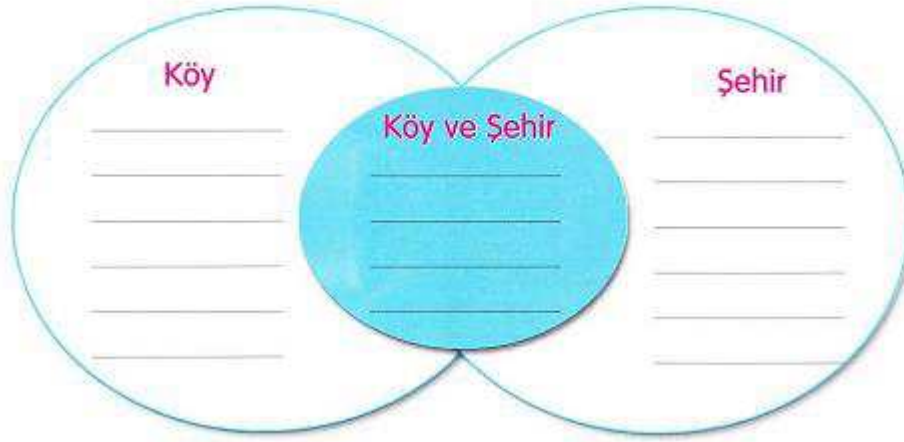
1. Yunanistan	a. Ankara
2. Türkiye	b. Pekin
3. Hindistan	c. Yeni Delhi
4. Çin	d. Londra
5. İngiltere	e. Atina

Soru Türü 21, Kelime soru türünün 'eşleştirme' soru örneği (Dilset Yayınları I, s. (86)

Kelimeleri gruplara ayırma sorularının birçok çeşidi vardır. Resimlerle verilerek yapılanların örneği aşağıda vardır. Sadece kelimeler verilerek de yapılabilir. İsimlerle fiiller gruplandırılabilir. Sıcak–soğuk, büyük–küçük, pahalı–ucuz olmalarına göre de gruplamaları istenebilir. Her üniteye uygun bir kelime gruplaması yapılabildiği görülmektedir.

17 Yerleştirelim

tarla • dağ • tiyatro • eğlence merkezi • apartman • çiftlik • hastane • traktör • doğal ürünler • metro • kalabalık • sinema salonu • köy ekmeği • banka • üniversite • bahçe • durak • temiz hava

Soru Türü 22, Kelime soru türünün 'gruplama' soru örneği (Hitit Yayınları)

Kelimelerin kullanım alanlarına göre gruplanması istenmektedir. Bu soruda resim kullanılmamıştır.

Ülkenizde hangi sebze ve meyveler yetişiyor?
Yazınız.

SEBZE	MEYVE

Soru Türü 23, Kelime soru türünün 'gruplama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Karışık harflerden oluşan kelimelerin düzgün yazılması istenmektedir. Kelimelerin zihinde kalması için öğretici bir oyun çeşididir.

Karışık harflerden ders isimleri yazınız.

1. ORCAAFYĞ
2. RİHAT
3. RTEKÜÇ
4. RBİİGSAALY
5. ZKÜMİ
6. GİLİECNİZ
7. MATKİTEMA
8. AYİMK

Soru Türü 24, Kelime soru türünün ‘harfleri düzenleme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Bu tür sorular klasik olarak her eserde bulunmaktadır. “Resimlerin altına kelimeleri yazınız.” veya “Sözcükleri yerleştirelim” yönergesi ile kavramları yazmaları istenmektedir.

3 Sözcükleri yerleştirelim

adet • avuç • bardak • demet • dilim
kilogram • kutu • litre • paket

 <i>bir</i> _____ <i>sit</i>	 <i>bir</i> _____ <i>vişne</i>	 <i>bir</i> _____ <i>meyve suyu</i>
 <i>dört</i> _____ <i>(tane) yumurta</i>	 <i>dört</i> _____ <i>dondurma</i>	 <i>bir</i> _____ <i>fındık</i>

Soru Türü 25, Kelime soru türünün ‘isimlendirme’ soru örneği (Hitit Yayınları)

Aynı özellikte olan bilgilerin sıralanması için kelimelerin gruplanması tablo halinde istenmektedir.

Yemekler (Sabah, öğlen, akşam yemekleri menüsü / Çorbalar, tatlılar, yemekler, salatalar, içecekler); *Kıyafetler* (yazlık, kışlık elbiseler), *Dersler* (Sayısal, sözel dersler), *Ülkeler* (Dil, başkent, kıta, uyruk) şeklinde gruplandırılmalar yapılabilir.

Aşağıdaki tabloyu yandaki resimden faydalanarak doldurunuz.

	Ülke	Başkent	Dil	Milliyet
Piramitler			Arapça	
Eyfel Kulesi	Fransa			Fransız
Boğa Güreşleri			İspanyolca	
Efes Antik Kent		Ankara		
Kremlin Sarayı	Rusya			
Pizza Kulesi			İtalyanca	
Tac Mahal		Yeni Delhi		Hintli
Çin Seddi	Çin			

Soru Türü 26, Kelime soru türünün 'gruplama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Alfabenin doğru yazılması için yapılacak çalışmalardan biri de gördüğü metnin aynen tekrar yazılmasıdır. Küçük harflerden oluşan kelimeleri büyük harflerle yazınız, şeklindeki sorular da yazma becerisinin gelişmesi için güzel bir yöntemdir.

Aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi yeniden yazınız.

Örnek: masa → MASA

1. öğretmen
2. kitap
3. küçük harf
4. tahta
5. kalem

Soru Türü 27, Kelime soru türünün 'yeniden yazma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Yabancıların okuma çalışmalarında hecelerin bölünmesi önemli bir sıkıntı oluşturmaktadır. Aşağıdaki soru tipleri bu becerinin kazanılması için faydalı bir soru modelidir.

Örnekteki gibi anlamlı kelimeler yazınız.

1. SAN-YE-DAL : SANDALYE
2. RET-MEN-ÖĞ :
3. TE-VİZ-YON-LE :

Soru Türü 28, Kelime soru türünün 'hecelere ayırma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Yazım yanlışları olan kelimeleri verip doğrusunu yazmaları istenmektedir. Bu tür sorularda *fazla, eksik veya yanlış harf* sorularına da rastlanmıştır.

Örnekteki gibi yanlış kelimelerin doğrusunu yazınız.

Örnek: garaej: garaj

1. mardivan :
2. bahça :
3. pencera :
4. oturma odasi :
5. tûvalet :

Örnek: bujdolabı : buzdolabı Örnek: Lavbo: Lavabo

Soru Türü 29, Kelime soru türünün 'düzeltme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Grup dışında kalanlar: Karışık kelimeler verilip alfabetik harf sırasına göre yeniden düzenlenmesini isteyen sorular tespit edilmiştir. Ayrıca verilen kelimeler içinden anlam, çeşit, tür, kullanım alanı bakımlarından farklı olanların sorulduğu sorular vardır. Bir örneği şöyledir:

Farklı olan kelimeyi işaretleyiniz. (✓)

1.	☐	ayva	☐	karpuz	☐	vişne	☐	havuç
2.	☐	soğan	☐	salatalık	☐	kiraz	☐	patlıcan
3.	☐	mantar	☐	çilek	☐	kavun	☐	muz
4.	☐	bezelye	☐	portakal	☐	marul	☐	kabak
5.	☐	fasulye	☐	havuç	☐	elma	☐	soğan

Soru Türü 30, Kelime soru türünün 'grup dışındakini bulma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Kelime sorularında dünyada kabul gören sembollerin kullanılması da etkinliğe görsellik katacak ve öğretilen kelimenin zihinlerde kalıcı olmasını sağlayacaktır.

2. Tekrar dinleyiniz ve duyduğunuz sporu işaretleyiniz.

Soru Türü 31, Kelime soru türünün 'duyduğunu işaretleme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Araştırmamızın kapsamındaki ders kitaplarında kelimelerle resimler eşleştirilerek de sorular uygulanmıştır.

Aşağıdaki resimlerle uygun kelimeleri eşleştiriniz.

1.		a. Tat almak
3.		c. Yürümek
4.		d. Görmek
5.		e. Koklamak

Soru Türü 32, Kelime soru türünün 'resimlerle kelimeleri eşleştirme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıdaki soruda açıklamaları verilen kelimeler, öğrencilerden istenmektedir. Açıklama metinleri kelimelerin sözlük anlamları ile yapılmıştır.

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1.: Çok yolcu taşır, motorlu bir kara yolu taşıdır.
2.: Genellikle çift at çeker. Turistik bir binek arabasıdır.
3.: Deniz üzerinde insan ve yük taşır.
4.: Raylar üzerinde gider, insan ve yük taşır.
5.: Hava yolu taşıdır. İnsan ve yük taşır.

Soru Türü 33, Kelime soru türünün 'açıklama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Yabancı öğrencilerin en çok ihtiyacı olacak telefon numaralarının, sayıların öğretiminde alıştırmaya sorusu olarak kullanılmıştır. Bu bölüm sınıf panolarında, okul gazetelerinde de bulundurulmalıdır. Otobüs bilet ücretleri, şehir haritası, kurs yerinin krokisi, kursun telefon numaraları, acil durumda yardım edebilecek asistan irtibat bilgileri, yurt numaraları gibi tüm bilgiler öğrencilere derslerde ders içeriği olarak sunulmalıdır.

Acil Telefonlar

Polis	
İtfaiye	
İlk Yardım/Ambulans	
Elektrik Arıza	
Su Arıza	
Doğalgaz Arıza	
Jandarma	

Soru Türü 34, Kelime soru türünün 'bilgilendirme' soru örneği (Hitit Yayınları)

Resimlere bağlı kalarak eşleştirme soruları da oldukça kullanışlı bir soru türüdür. Tasarım ve görselliğine özen gösterilirse oldukça zevkli ve öğretici etkinlikler üretilebilmektedir. Aşağıdaki etkinlikte;

- Eşleştirme yapılabileceği gibi,
- “Yasemin’in nesi var?” gibi tüm hastalara soru yöneltilebilir,
- “Kimin karnı ağrıyor?” şeklinde her bir hastanın ismi sorulabilir,
- “Kaç erkek, kaç bayan hasta vardır?” sorusu ile hasta sayısı sorulabilir,
- “Burası neresi?” sorusu ile de etkinlik tamamlanır.

23 Eşleyelim

1. Aslı'nın	dişi ağrıyor.
2. Mehmet'in	başı ağrıyor.
3. Alper'in	öksürüyor.
4. Ali'nin	nezle.
5. Yasemin	karnı ağrıyor.
6. Ayhan'ın	boğazı ağrıyor.
7. Ece'nin	midesi bulanıyor.
8. Ceren	bacağı kırık.

Soru Türü 35, Kelime soru türünün 'eşleştirmelerle cümle oluşturma' soru örneği (Hitit Yayınları)

Açıklaması verilen kelimeleri sorma çok yaygın kullanılan bir soru türüdür. Fakat aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi kelimelerin harfleri adedince boşluk bırakmak oldukça kullanışlı bir teknik olmaktadır.

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

Aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. 11 kişilik bir spor. Kalecisi var. İki takım karşılıklı oynuyor. F_____
2. Ünlü Rus bir yazar. En ünlü kitabı Suç ve Ceza. D_____
3. Ünlü bir Türk yazar. Nobel ödülünü aldı. En ünlü kitabı " Kar ". O_____ P_____
4. Latin Amerikalı ünlü bir futbolcu. Çocukken sakatlık yaşadı. Kısa boylu ama çok iyi futbol oynuyor. İ_____
5. Osmanlı zamanındaki ünlü mimar. İstanbul'daki en ünlü eseri Süleymaniye Camisi. M_____ S_____

Soru Türü 36, Kelime soru türünün 'anahtar kelimeler' soru örneği (İstanbul Yayınları)

Cümle soruları.

Sorulara uygun cevap verme ve cevaplara uygun soru cümlesi yazma şeklindeki sorulardır. En sık kullanılan soru türlerindedir.

Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

1.?

Kebap çok güzeldi.
2.?

Ahmet Bey sabah evde kahvaltı etti.
3.?

Hayır, Fatih Bey köfteyi beğenmedi.
4.?

Evet, kıymalı börek çok lezzetliydi.
5.?

Öğle yemeğinde yayla çorbası, yaprak sarması ve soslu makarna vardı.

Soru Türü 37, Cümle soru türünün 'sormaca' soru örneği (Dilset Yayınları)

Sorulara uygun cevap verme soru modellerinde, soru cümlesinin anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Uzun ve eş anlamlı kelimeler aynı cümle içinde kullanılmamaya dikkat edildiği görülmektedir.

3. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bir haftada kaç saat dersiniz var?

.....

2. Bugün Türkçe kaçınıcı ders?

.....

3. Okulunuzda hangi günler tatil?

.....

4. Yarın günlerden pazar mı?

.....

5. Salı günü kimya var mı?

.....

Soru Türü 38, Cümle soru türünün ‘cevap verme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerin içinde anlamı bozan kelimeleri sorma veya cümlelerin anlamına uygun olan kelimeyi bulma şeklinde sorular da kullanılmaktadır. Bu yöntem için parantez içindeki kelime sayısı 3, 4, 5 tane de olabilir. Ayrıca 4 tanesi uygun olup uygun olmayan 5. kelime de sorulabilir. Örnek:

Doğru cevabı yuvarlak içine alınız.

1. Bir (çanta / şişe) süt almak istiyorum.

2. Süpermarkette parayı (kasiyere / garsona) ödüyorum.

3. Tezgâhtar paketleri (şişeye / rafta) koyuyor.

4. İnsanlar süpermarkette meyve ve sebzeleri (alışveriş arabasıyla / kamyonla) taşıyor.

5. Tezgâhtar eti (terazide / rafta) tartıyor.

Soru Türü 39, Cümle soru türünün ‘seçmeli’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilere hedef kelimeler verilip cümle içinde kullanılmaları istenebilir. Burada rastgele kelimeler değil, öğretilmesi hedeflenen kelimeler seçilmelidir. Kelimelerin ya hepsi sıfat ya fiil ya da isim olmalıdır. Bir soru içinde 3 kelime grubunun da olması doğru değildir. Yabancı öğrenciler bunu fark etmekte güçlük çekmektedirler.

Aşağıdaki kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. pişirmek

.....

2. soymak

.....

3. tadına bakmak

.....

4. sipariş etmek

.....

5. ismarlamak

.....

Soru Türü 40, Cümle soru türünün 'cümle kurma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dil öğretiminde ezberleme de bir yöntemdir. Cümle kalıplarının hem ezberlenmesi hem de kendi dilindeki karşılığının bilinmesi açısından kendi dillerine tercüme yapmaları istenmektedir.

4. Aşağıdakileri tercüme ediniz.

1. Hoşça kalın.

.....

2. Güle güle.

.....

3. Günaydın

.....

4. Merhaba

.....

5. Memnun oldum.

.....

6. Adınız ne?

.....

7. Nasılsınız?

.....

8. İyi günler.

.....

Soru Türü 41, Cümle soru türünün 'tercüme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerin anlamlarına göre sıralanması istenmektedir. Aşağıdaki örnekte dinleme metnindeki cümleler sıralanmıştır. Dinleme aktivitesinde öğrenci cümlelerin dizilimini önceden duyduğu için sıralayabilir. Fakat dinleme çalışması değil de normal bir metin olsaydı birbirine anlamca pek yakın cümlelerin sıralanması çok zor olurdu. Sıralama sorulurken olay örgüsü çok belirgin olmalıdır.

4. Aşağıdaki cümleleri diyaloga göre sıralayınız.

- Lena sen söyle. Bu ne?
- Evet. Bu, kalem. Hasan otur.
- Hasan, bu ne?
- Hayır. Bu, harita değil.
- Evet. Bu, defter.
- Sen söyle David. Bu ne?
- Bu, kalem.
- Bu, harita
- Bu, defter.

Soru Türü 42, Cümle soru türünün 'sıralama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümleler arasında eşleştirmeler de yapılmaktadır. Sorular bir sütunda, cevaplar diğer sütunda yer almaktadır. Tersisi de uygulanabilir.

1. Aşağıdaki sorularla cevapları eşleştiriniz.

1. Bu ne?	a. Bu, Türkçe öğretmeni.
2. Bu, defter mi?	b. Doksan beş.
3. Bu, bir çanta mı?	c. Evet. Bu, bir çanta.
4. Bu, kim?	d. Bu, kalem.
5. Bu, kaç?	e. Hayır. Bu, defter değil.

Soru Türü 43, Cümle soru türünün 'cümle eşleştirme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlenin kelimeleri karışık verilip sıralı cümle yapması istenmektedir. Bu tür cümlelerde temel seviyede fiiller çekimli olarak verilmesi daha uygundur. Çünkü öğrenciler daha cümle sıralamasını tam kavrayamadıkları bir aşamada ikinci bir bilinmeyen olan fiilin çekimi de sorulmamalıdır. A2 temel seviyenin ikinci aşamasında ölçülü bir şekilde yavaş yavaş sorulabilir. Orta seviye ve sonrasında fiiller artık mastar halinde verilmelidir. İkinci kurda çekimli halde verilmesi sorunun kalite seviyesini düşürecektir. Öğrenciler A2 seviyesinde fiiller konusunda daha bilinçlidir.

Aşağıdaki karışık kelimelerden anlamlı ve kurallı cümleler kurunuz.

1. var / odasında / televizyon / oturma

.....

2. yok / odamda / bilgisayar / benim

.....

3. bahçeli / bir evimiz / müstakil / var / bizim

.....

4. yanında / var / buzdolabının / fırın

.....

5. odalı / kiralık / üç / var mı? / eviniz

.....

Soru Türü 44, Cümle soru türünün 'kelime sıralama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelere uygun kelime veya kelimeye uygun cümleler de sorulduğu görülmektedir.

Özellikle alan bilgisine yönelik sorular oldukça fazla yer almaktadır.

Yiyecekler – (Kebab: Etlı yemekleri çok severim.)

Spor – (Futbol: 11 kişi ile oluşan takımlar arasında 90 dakika oynanan spor.)

Ulaşım – (Metro: Çok fazla yolcu taşıyabilen ve raylı yer altı ulaşım aracı.)

Meslekler ünitesi ile ilgili örnek soru:

Aşağıdaki tabloyu resimlere göre doldurunuz.

1	Berber	
2		Ders anlatıyor.
3	Şoför	
4		Mektup dağıtıyor.
5	Terzi	

Soru Türü 45, Cümle soru türünün 'cümle içinde kullanma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Doğru, yanlış soruları sık karşılaşılan bir soru türüdür. Cümledeki yazım yanlışları, anlam bozuklukları, konuyla ilgili olup olmadığı gibi içeriklerle hazırlanabilmektedir.

Aşağıdaki örnekte de bir diyalog verilerek cümlelerin doğru mu, yanlış mı olduğu sorulmaktadır.

1.2 Diyaloga göre doğru cümlelerin başına “D”; yanlış cümlelerin başına “Y” yazınız.

1. () Birinci ders bilgisayar.
2. () Eski ders programında matematik var.
3. () Yeni ders programında Türkçe yok.
4. () Şimdi iki saat fizik var.
5. () Matematik dersi cuma günü.

Soru Türü 46, Cümle soru türünün ‘doğru yanlış’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerden bir metin yazmaları istendiğinde konunun dışına çıkılmaması için çerçevenin çizilmesi oldukça önemlidir. Önceden verilecek sorularla bunu sağlamak mümkündür.

2. Evinizi anlatınız.

- Apartmanda mı, müstakil mi?
- Kaç odalı?, Odalarda neler var?
- Bahçesi var mı?
- Kira mı, sizin mi?
- Eviniz şehilde mi, köyde mi?

Benim evim:

.....

.....

.....

.....

Soru Türü 47, Cümle soru türünün ‘paragraf yazma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerin çok sevdikleri ve kolaylıkla cümleler oluşturabildikleri bir etkinliktir. Özellikle (A1) temel seviyede fiiller mastar halinde verilmemelidir. Öğrenciler gruptaki bilgileri bir araya getirdiğinde düzgün cümle olmaktadır. Kimi yerlerde miktarları, kimi yerlerde de fiilleri eşleştirmeleri istenmektedir. Şahıslar verilip fiiller mastar halinde verilirse

öğrenciden uygun ek getirmeleri de istenmektedir. Benzer çalışma öğrencilere de hazırlanabilir.

Aşağıdaki tablodan örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

.....	kilo paket tane litre	süt zeytin kola makarna ekmek konserve	almak istiyorum. alacağım.
-------	--------------------------------	---	-------------------------------

Örnek: 1 kilo zeytin almak istiyorum.

1.
2.
3.
4.
5.

Soru Türü 48, Cümle soru türünün ‘karışık kelimelerden cümle kurma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıdaki soru modelinde öğrencilere televizyon programı verilip programın içeriğine göre sorulara cevap vermeleri istenmektedir. “*Tatil programlarını*”, “*gezi turlarını*”, “*öğrenci eğitim kamplarını*” konu alan bu tür soru türleri bu modele benzer şekilde düzenlenebilir.

Aşağıdaki soruları tabloya göre cevaplayınız.

Günler	Saatler	Programlar
Pazartesi	10.15	Haberler
Salı	18.00	Spor Haberleri
Çarşamba	16.00	Radyo Tiyatrosu
Cuma	14.20	Müzik Saati

1. Müzik Saati, ne zaman başlayacak?

.....

2. Spor Haberleri, saat kaçta başlayacak?

.....

Soru Türü 49, Cümle soru türünün ‘tabloya göre cevap verme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerin içine yerleştirilen yanlış kelimelerin düzeltilmesi istenmektedir. Bunlara paralel olarak yanlış cümle, yanlış ek düzeltirme gibi değişik uygulamalar da vardır. Bu tür

uygulamalarda edatlar, bağlaçlar yanlış yerleştirilmiştir ve doğrusu ile değiştirilmesi istenmektedir. Temel seviye sorularında edatlar ve bağlaçların yerleştirilmesi oldukça güç olmaktadır.

Cümlelerdeki hataları örnekteki gibi düzeltiniz ve cümleleri yeniden yazınız.

Örnek: Sınıfta bütün öğrenci vardı.

Sınıfta birkaç öğrenci vardı.

1. Dolapta bazı kitap vardı.

.....

2. Dün gece birçok süt içtim.

.....

Soru Türü 50, Cümle soru türünün 'düzeltme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerin metne göre cevaplanması istenmektedir. Form şeklindeki bu sorgular günlük hayatta öğrencinin sıklıkla karşılaşacağı şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca form metni verip öğrenciye paragraf yazdırılması da çok önemli bir beceri kazandıracaktır.

SEVGİ GENELLİKLE MÜZİK DİNLER

Sevgi 15 yaşında. O, benim en iyi arkadaşım. O, genellikle müzik dinler. Bağlama çalar.

O, televizyon seyretmez. Çünkü televizyon programlarını çok sevmez. Ama ara sıra konsere gider.

2.3 Aşağıdaki boşlukları metne göre doldurunuz.

1. Adı

.....

2. Yaşı

.....

3. Hobileri

.....

Soru Türü 51, Cümle soru türünün 'metne göre cevap verme' soru örneği (Dilset Yayınları)

AB dil öğretimi ölçütlerinde de üzerinde durulduğu gibi bireyin kendisi, ailesi ve yakın çevresi hakkında bilgi verebilecek bir seviyeye ulaşması arzu edilen hedeflerdendir. Aşağıdaki örnekte de bunun uygulandığı görülmektedir.

Aynı şekilde adres tariflerinin yapıldığı ünite de evinin çevresini anlatması, okulundaki arkadaşlarının fiziki ve psikolojik durumunu anlatması, iş yerleri ile ilgili tariflerin yapılması bu model sorular için uygun olmaktadır.

Örnekteki gibi kendinizi anlatınız.

Adım Sevgi. 15 yaşındayım. Boş zamanlarımda genellikle müzik dinlerim, sinemaya giderim. Futboldan hoşlanmam. Bu yüzden asla futbol oynamam.

.....

Soru Türü 52, Cümle soru türünün 'kendini anlatma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Olaylar, olgular arasında derecelendirme yapabilmek, veriler arasında kıyaslama yapabilmek için hazırlanan sorular da kullanılmaktadır. Aşağıdaki soruda birbirine yakın özellikteki hayvanlar verilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu eşdeğer değil de daha masum hayvanın konması gerektiğini savunmuşlardır. Bir kısım katılımcı da eşdeğer hayvanların verilmesi ile her ikisini savunanlar olabileceğini, bu şekilde daha fazla konuşma ortamı olacağını söylemektedirler.

1. Resimlere bakarak örnekteki gibi sorular ve cevaplar yazınız.

<p>Yılan mı daha tehlikeli, timsah mı? Bence timsah, yilandan daha tehlikeli.</p>	 <p>Yılan</p>	 <p>Timsah</p>
<p>1.? (Yavaş)</p>	 <p>Kaplumbağa</p>	 <p>Salyangoz</p>

Soru Türü 53, Cümle soru türünün 'resme göre cümle kurma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerin düzgün cümleler kurması, kendisinin planlayıp yazması istendiğinde konu başlığı verilip yazmaları beklenir. Bu çalışmalarla öğrenciler özgün cümleler üretmektedirler.

Doğum gününüzde neler yaptınız? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Soru Türü 54, Cümle soru türünün 'olay anlatma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerden hem olumlu hem de olumsuz cevap verilmesi istenmektedir. Bu tarz sorular verildiğinde öğrenci olumlu da olumsuz da olsa cevap vermede kolaylık sağlayacaktır. Hepsi doğru olduğunda veya hepsi yanlış olduğunda öğrencinin cevap verme süresi uzayabilmektedir.

B Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Bu gömlek mi? Evet, Hayır,	4. Okulda ders var mı? Evet, Hayır,
2. Çantada kitap var mı? Evet, Hayır,	5. Çay sıcak mı? Evet, Hayır,

Soru Türü 55, Cümle soru türünün 'hem olumlu hem olumsuz cevap verme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dilimiz eklemeli dil olduğu için boşlukların eklerle tamamlandığı cümleler yaygın olarak kullanılmaktadır. Noktaların arası açılırsa soru eklerinin ayrı yazıldığına dikkat çekilmiş olur. İki farklı kelime olduğunu belirtmek gerekir. Fiilleri kök olarak yazmadan satır sonunda ayraç içinde mastar halinde verilen soruların olduğu görülmüştür.

Örnekteki gibi tamamlayın.

1. Bu akşam yemeğe dışarı çık..... ?
2. O, seni akşam ara..... ?
3. Bu kitapları dolaba koy..... ?

Soru Türü 56, Cümle soru türünün 'fiili tamamlama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilere paragraf yazmaları istendiğinde kelimeler verilir. Kelimeler isim, sıfat, fiil şeklinde de ayrı ayrı verilebilir. Burada birlikte verildiği görülmektedir.

Yazalım

Sınıftan birkaç arkadaşınızla birlikte aşağıdaki sözcüklerden yararlanarak bir diyalog yazın.

acı- / ısmarla- / ye- / iç- / bit- / hesabı al- / yer ayır- / hesabı öde- / hesap / fiyat / tuz / biber / mönü / garson / kürdan / lezzetli / tuzlu / acı / enfes / nefis / yağlı / taze / bayat

Soru Türü 57, Cümle soru türünün 'diyalog yazma' soru örneği (Hitit Yayınları)

Öğrencilere yakın çevreden soru yöneltilmesi ile günlük yaşamı kolaylaştırıcı soru içerikleri hazırlanmaktadır.

17 Tabelaya bakalım, yanıtlayalım

6. KAT	Sınıflar 18, 19, 20, 21, 22, 23
5. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 13, 14, 15, 16, 17
4. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 9, 10, 11, 12
3. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 5, 6, 7, 8
2. KAT	İdare Amirliği Sınıflar 1, 2, 3, 4
1. KAT	Öğrenci İşleri - Halkla İlişkiler, - DVD Kulüp Dil Kütüphanesi - Okuma Salonu

- Kütüphane kaçınca katta?
Birinci katta
- Öğrenci işleri kaçınca katta?
- 4 numaralı sınıf kaçınca katta?

Soru Türü 58, Cümle soru türünün 'tabloya göre cevap verme' soru örneği (Hitit Yayınları)

Öğrencilerin dil ediniminde sorulara cevap vermesi oldukça kolay olmasına rağmen soru sormaları daha zordur. Bu sıkıntıyı aşmak için her konuda, her adımda soru sormaya teşvik edilmelidir.

10 Yerleştirelim

ne • nasıl • niçin • neden • hangi • kim
ne zaman • nerede

1. A: Ne _____ içiyorsun?
B: ay içiyorum.
2. A: Murat _____ konuşuyor?
B: Murat çok hızlı konuşuyor.
3. A: Ankara'ya _____ geliyorsunuz?
B: Hafta sonu geliyoruz.
4. A: O _____ konuşmuyor?
B: Çünkü Türkçe bilmiyor.

Soru Türü 59, Cümle soru türünün 'uygun soru' örneği (Hitit Yayınları)

Öğrencilerin kendilerini daha rahat hissedebilecekleri cümle kalıplarını edinebilmeleri için kıyaslamaların olduğu sorular vardır. Aşağıdaki örnekte de katılımcılar daha çok kavramların ve cümle yapılarının sunumuyla ilgili konuya dikkat çekmişlerdir. Soru modeli olarak çok beğendiklerini ama öğrencilerin yakın çevreleri ile ilgili konuların ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. “Pazar – alışveriş merkezi”, “tatil için; köy – deniz kenarı”, “kitap okuma – belgesel seyretme” gibi konuların işlenmesinin daha doğru olacağını söylemişlerdir.

16 Bulalım

Köy mü, Şehir mi?

1. Sebze ve meyveler her zaman taze. (köy)
2. Kalabalık ve gürültülü. (_____)
3. Hava daha temiz. (_____)
4. Eğlence merkezleri yok. (_____)
5. Metro kullanmak mümkün. (_____)
6. Daha çok ağaç var. (_____)
7. Komşuluk önemli. (_____)

tarla • dağ • tiyatro • eğlence merkezi • apartman • çiftlik • hastane • traktör • doğal ürünler • metro
kalabalık • sinema salonu • köy ekmeği • banka • üniversite • bahçe • durak • temiz hava

Soru Türü 60, Cümle soru türünün 'gruplama' soru örneği (Hitit Yayınları)

Cümle yapıları ve uzunlukları düşünüldüğünde temel seviyeye uygun olmadığı görülecektir. Orta seviyeye daha uygundur. Temel seviye için cümlelerdeki kelime sayıları azaltılmalı, metinler de daha sade olmalıdır.

14 Metne ekleyelim

☐ Ben bu savaşı sahnedeyaptım.	☐ Ama savaşmak çok kötü.
☐ Bu yüzden savaşlardan nefret ediyorum.	☐ Bu yüzden yaşamak istemiyorum.

Soru Türü 61, Cümle soru türünün 'paragrafi tamamlama' soru örneği (Hitit Yayınları)

Okunan uzun metnin alıştırmaları bitince son olarak özet yazdırılan sorular vardır. Bu uygulamaya sadece Hitit yayınlarında rastlanmıştır. Bu uygulamanın da öğrenmeye çok yararlı olacağı düşünülmektedir. Metnin içinde boşluk sayısının çok olması yanıt vermede (katılımcıların da üzerinde önemle durduğu gibi) güçlük çekilmektedir. Bunun yerine fiiller hatırlatıcı olarak mastar halinde verilirse daha kolay soru türü olacağı düşünülmektedir.

15 Özetleyelim

Sanık anlatıyor...

Saat beşte _____ çıktım. _____ çok bozuktur. _____ için Likya Bar'a _____ . Bir iki duble _____ . Sonra Akün _____ "Cesur Yürek" filmi _____ . Filmden sonra eve _____ .

Soru Türü 62, Cümle soru türünün 'parafteki eksik kelime' soru örneği (Hitit Yayınları)

Yanlış düzeltme sorularında doğrusu ile birlikte yeni cümle kurulması istendiğinde günlük kullanım için çok faydalı olmaktadır.

10 Düzeltelim

1. Paris İngiltere'de.

Paris İngiltere'de değil, Fransa'da.

2. Berlin İtalya'da.

3. Ferrari ucuz bir araba.

Soru Türü 63, Cümle soru türünün 'düzeltme' soru örneği (Hitit Yayınları)

Öğrencilere anket soruları hazırlattırma, bu sorularla uygulama yaptırma öğrenilen dilin işlevliliği ile ilgili çok faydalı olmaktadır. Sorular genellikle günlük hayattan seçilmelidir. Öğrencinin kursla evi arasında veya boş zamanlarını geçirdiği coğrafya üzerinde olması uygulanabilirliğini artıracaktır.

A: Affedersiniz, size okul yıllarınızla ilgili birkaç soru sorabilir miyim?

B: Tabii, ama çok uzun zaman önceydi. Hah ha!

A: Kaç yaşında okula başladınız?

B: Yedi yaşında.

A: Kreşe ya da anaokuluna gitmediniz mi?

B: Yo, gidemedim. Çünkü bizim zamanımızda bu okullar yaygın değildi. Çocuklara anneler ya da büyükanneler _____.

Soru Türü 64, Cümle soru türünün 'devam ettirme' soru örneği (Hitit Yayınları)

Diyalog oluşturulurken soru cümleleri de öğrenciye verilmiştir. Öğrenciden bu soruların cevaplarıyla birlikte bir diyalog oluşturması istenmiştir.

8 Aşağıdaki cümleleri kullanalım ve sınıftaki arkadaşlarımızla bir diyalog yazalım.

- Senin adın ne?
- Nasılsın?
- Nerelisin?
- Memnun oldum.

Soru Türü 65, Cümle soru türünün 'diyalog yazma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerdeki yazım yanlışlarının bulup düzeltmeleri istenmektedir. Yazım yanlışları konusunda da konu bütünlüğü olmalıdır. Öğrenciler, yanlışları tespit için hangi yönden inceleyeceklerini bilmelidirler.

1. Aşağıdaki yanlışlıkları düzeltelim.

1. Ben 24 yaşındasın.
2. Masada üç kitaplar var.
3. Sınıfta hiç öğrenciler var.
4. Türkiye’te 75 milyon insan var.
5. Biz genç değilsin.
6. Siz okulda mıyız?
7. Onlar çalışkan değil miyim?
8. Ali evde mü?
9. Bir ayda 365 gün var.
10. Sen ne yaşındasın?

Soru Türü 66, Cümle soru türünün ‘bilgi yanlışlığını düzeltme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Bir paragrafın içindeki boş bırakılan yerler, konuya uygun eklerle tamamlanması istenmektedir. Fakat birden fazla konuya ait bilgi sorulması sorunun cevaplanmasını zorlaştırmıştır.

1. Metni uygun ad durum ekleri ve şimdiki zaman eki ile dolduralım.

Engin Bey bir doktor. O İzmir’ yaşa..... . O hafta içi 06.00’ kalkıyor. Çık..... . 08.00’da iş..... başla..... . 13.00’da öğle yemeği yiyor. 18.00 Ev..... yemek yiyor, gazete oku....., televizyon izle..... . Saat 23.30’da Engin bey ve eşi hafta sonları dışarı..... çık..... . Onlar sinema.....

Soru Türü 67, Cümle soru türünün ‘ekleri yazma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümlelerin kime ait olduğunun sorulması da konuşma becerisinin kazandırılmasında önemlidir.

4 Bu cümleleri kim söylüyor? Tahmin edelim ve yazalım.

1. Benim ablam yok, bir ağabeyim var. (.....)
2. Öğrencilerimi çok seviyorum. (.....)
3. Evde en küçük benim. (.....)
4. Her akşam ders çalışıyorum. (.....)
5. Hastalara ilaç veriyorum. (.....)

Soru Türü 68, Cümle soru türünün ‘cümlelerin sahibini bulma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Araştırmamızın katılımcılarının hepsi aşağıdaki soruyu temel seviye için ağır bulmuşlardır. “*Hem metni anlamaları hem de konu dışı soruyu tespit etmeleri çok zordur.*” demişlerdir.

	Doğru	Yanlış
1. Efsanenin ismi nergis çiçeğinden gelmiştir.	☐	☐
2. Tanrılar Narkissos’u Olimpos Dağı’nda cezalandırmış.	☐	☐
3. Eko Narkissos’un aşkını reddetmiş.	☐	☐
4. Narkissos suyu içememiş, çünkü adeta donmuş.	☐	☐

Soru Türü 69, Cümle soru türünün ‘metinde cevabı olanı bulma’ soru örneği (Hitit Yayınları)

Kalıp ifadeler veya kavramların açıklamalarıyla birlikte eşleştirilmesi istenmektedir. Kalıp ifadelerin açıklamaları kısa ve bilindik kelimelerle olursa faydalı bir uygulama olmaktadır.

4. Aşağıdaki cümleleri eşleştiririm.

1. Güle güle kullanın.	a. Bir kişi yolculuğa çıkıyor.
2. Allah bağışlasın.	b. Bir kişinin yakını ölüyor.
3. Yolunuz açık olsun.	c. Bir arkadaşınızın bebeği oluyor.
4. Kolay gelsin.	ç. Bir arkadaşınız yeni bir araba alıyor.
5. Başınız sağ olsun.	d. Bir kişi iş yapıyor.

Soru Türü 70, Cümle soru türünün ‘cümle eşleştirme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Cümle ikiye bölünerek eşleştirme soruları yapılmıştır. Uygulama çok başarılıdır. Fakat cümlenin bütününe teşkil eden kelime sayısı fazla olmamalıdır.

7. Aşağıdakileri eşleştiririm.

1. Derslerini bitirmeden	a. odadan çıkıp gitti.
2. Osman yanına para almadan	b. çocuklarıyla övünür
3. Gözlüklerimi takmadan	c. kimseye kapıyı açma.
4. Tartışmadan sonra arkasına bakmadan	ç. uyuyamam.

Soru Türü 71, Cümle soru türünün ‘yarım cümleleri eşleştirme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Bu modele uygun bir başka soru türü: İki grup cümle verilir. Birinci grupta sorular, diğer grupta da soruların cevapları olur. Öğrencilerden sorulara göre cevapları bulmaları istenir veya tersi de olabilir. Cevaplar öğrencilere verilerek soru cümlelerini bulmaları ve eşleştirmeleri istenebilir. Bu uygulamayı yaparken önce sorular verilir ve öğrencilerden cevaplamaları istenir. Sonra bizim hazır olan cevaplar verilir ve eşleştirmeleri istenebilir. Kendi cevapları ile farklı olan hususlar gösterilebilir.

Video, izleme soruları.

Görüntülü dersler, dil öğretiminde sık sık yapılması gereken çalışmalardır. Fakat derse hazırlanma ve teknik donanım sıkıntıları yüzünden en az uygulanan yöntemlerdendir.

Seyrediniz ve boşluklara uygun isimler yazınız.

1. : Bu, Osman. Bu da Ömer.
2. : İyi değilim Osman.
3. : Soyadım Kara.
4. : Sağ ol Osman.

Soru Türü 72, İzleme soru türünün ‘cümleyi söyleyeni bulma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

İzleme derslerinde izlenen görüntüye, kişilerin karakterine, ilgilerine göre öğrencilerin görüşleri tablo halinde sorulmaktadır. Öğrenciler ‘tik’ koyarak görüşlerini paylaşmaktadır. Bu konu sıfatlarla olabileceği gibi boş zamanlarda yapılabilecek etkinlikler, kültürel geziler, gidilecek yerle ilgili ulaşım araçlarının seçimi gibi konularda da yapılabilir.

1. Aşağıdaki tabloyu filme göre doldurunuz.

	Önemli	Sıkıcı	Yorucu	Tehlikeli	Faydalı
Doktorluk					
Polislik					
Şoförlük					
Öğretmenlik					
Ev hanımlığı					

Soru Türü 73, İzleme soru türünün ‘sıfatları derecelendirme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

İzlenen görüntüde geçen konuşmaların hepsi metin halinde yazılır. Öğrenciden metni dinlerken yanlış yazılan kelimenin çizilmesi istenmektedir.

Seyrediniz ve doğru kelimelerin altını çiziniz.

Merhaba. Benim adım Emre / Osman. Ben öğrenciyim. Burası benim sınıfım / evim. Ben **9-A / 9-C** sınıfındayım. Bugün günlerden **çarşamba** / perşembe. Bugün **bir** / iki saat matematik, bir saat **resim** / müzik, iki saat **Türkçe** / İngilizce ve iki saat beden eğitimi var. Okulumda **beş** / altı gün ders var. Cumartesi ve pazar günü **tatil** / boş. Okulda ders yok.

Soru Türü 74, İzleme soru türünün ‘doğru kelimeyi bulma’ soru örneği (Dilset Yayınları)

İzleme sırasında görüntüdeki cümlelerde boşluk bırakılarak öğrencilerin tamamlaması istenen sorular bulunmaktadır. Metnin çok uzun olmamasına, boşluk sayısının fazla yoğun olmamasına dikkat etmek gerekmektedir.

B. İZLEME SIRASINDA

1. Aşağıdaki boşlukları filme göre doldurunuz.

Spiker : Adınız ne?

Sermet : Adım Sermet.

Spiker :

Sermet : Iraklıyım. Bağdat'ta Işık
Lisesi'nde okuyorum.
sınıfta öğrenciyim.

Spiker : Çok güzel Türkçe konuşuyorsunuz. Başka
..... dil biliyor musunuz?

Sermet : Evet, biliyorum.

Soru Türü 75, İzleme soru türünün 'paragraftaki cümleleri tamamlama' soru örneği (Dilset Yayınları)

Çoktan seçmeli (test) soruları.

Çoktan seçmeli (test tekniğindeki) sorular yabancı dil öğretiminde pek tercih edilmemektedir. Lise ve ortaokul bitirme sınavları gibi binlerce öğrencinin girdiği sınavlarda zorunlu olarak test tekniği uygulansa da (Üstüner ve Şengül, 2004) yabancı dil öğretim süreci içerisinde uygulamaktan çekinilmektedir. Test tekniği öğretim elemanı tarafından oluşturulan şablona öğrencinin ne kadar cevap verebileceği ölçülür ama ölçüm neticesinde kesinlikle öğrencinin bilgisi tam olarak belirlenemez. Bireylerin ölçme değerlendirmeden daha fazla bilgisi olma ihtimali vardır. Diğer taraftan dil öğretimi dersleri bilgi, beceri ve uygulama içeriklidir. Tek başına bilmenin yeterli olmadığı, uygulamanın da gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan da test tekniği dil öğretimi için uygun değildir.

Cümle içindeki boşluğa uygun kelimelerin seçenekler arasından tespit edilmesi istenen örnekler şöyledir:

Aşağıdaki test sorularını cevaplayınız.

1. "Ders çalışıyorum yarın sınav var."

Yukarıdaki boşluğu doldurunuz.

- A) ama B) çünkü C) de D) fakat

Soru Türü 76, Çoktan seçmeli soru türünün 'doğru seçenek' soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıdaki soru türünde diyalogdaki boşluğa uygun cümle, seçenekler halinde sorulmaktadır.

8 Yerleştirelim

düşünürüz • teşekkür ederim • özür dilerim
affedersiniz • kutlarım • tebrik ederim
korkarım • fark etmez • yine bekleriz • rica
ederim • umarım • sen bilirsin • sanırım
mutluluklar dilerim • bilmem • olur

1. A: Baba, bana yeni bir bisiklet alır mısın?
B: Sen sınıfını geç, düşünürüz.
2. A: Yemekler harikaydı, teşekkürler.
B: Afiyet olsun efendim, _____.
3. A: Doktor bey, tahlil sonuçlarım nasıl?
B: _____, pek iyi sayılmaz.

Soru Türü 77, Çoktan seçmeli soru türünün 'diyalogdaki eksik cümle' soru örneği (Hitit Yayınları)

Sorunun cevabı seçenekler halinde verilmiştir. Seçeneklerden sadece bir tanesi doğrudur. Diğer modern dillerin öğretiminde bir fazla doğru bulunmaktadır ve öğrenciden doğruların tamamını işaretlemesini istemektedirler.

Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere özellikle tek doğrunun olduğunu belirtmek gerekmektedir. Kendi sistemlerinde olduğu gibi birden fazla seçeneği yanlışlıkla işaretledikleri görülmektedir.

Türk alfabesinde kaç sessiz harf vardır?

- A) 29 B) 8 C) 21 D) 4

Soru Türü 78, Çoktan seçmeli soru türünün ‘bilgi’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Direkt olarak seçeneklerin sorulduğu soru türleri de vardır. Bu tür sorularda “*hangisi doğrudur*”, “*hangisi farklıdır*”, “*hangisi doğru değildir*” şeklinde de soru yönergelerinin olduğu görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) (320) Üç yüz yirmi sıfır
B) (510) Beş yüz on
C) (610) Altı yüz on
D) (826) Sekiz yüz yirmi altı

Soru Türü 79, Çoktan seçmeli soru türünün ‘yanlış seçenekli’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Bu soru türünde de birden fazla boşluk bırakılarak cevapların sıra ile verilmesi istenmektedir.

1. Ellerimle
2. Gözlerimle
3. Kulaklarımla
- Yukarıdaki boşlukları doldurunuz.**
- A) dokunurun / görürüm / anlarsın
B) görürüm / işitirim / dokunurum
C) dokunurum / görürüm / işitirim
D) dokunurum / görürüm / dokunurum

Soru Türü 80, Çoktan seçmeli soru türünün ‘çoklu boşluklu metin’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Seçenekler arasında bir uyum olduğunda farklı olanın bulunması istenilen sorular da vardır. Bu tür soruların hangi açıdan farklı olduğunu tespit etmek, soruya yaklaşım tarzını

bilmek oldukça zordur. Öğrenciler, yazarın beklediği cevabın dışında farklı değerlendirmeler yapabilmektedir. Meyve ve sebzeler arasındaki uyumun konu edildiği bir soruya öğrencinin meyvelerin renklerini düşünerek cevap verdiği de görülebilmektedir.

Aşağıdaki taşıtlardan hangisi diğerlerinden farklıdır? İşaretleyiniz. (✓)

1. ☐ Otobüs	☐ Kamyon
☐ Taksi	☐ Gemi
2. ☐ Gemi	☐ Traktör
☐ Vapur	☐ Feribot

Soru Türü 81, Çoktan seçmeli soru türünün 'çoklu boşluklu metin' soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıdaki soruda da öğrencinin en uygun seçeneği bulması istenmektedir.

1. Aşağıdaki boşluklar için en uygun seçeneği işaretleyelim.

1. Dün akşam rahat

a. uyumam b. uyuyabilmedim c. uyuyamadım ç. uyuyamam

2. Bu kelimenin anlamını sözlükten

a. bulabilmedin iz b. bulayamadınız c. bulmayadınız ç. bulabilirsiniz

Soru Türü 82, Çoktan seçmeli soru türünün 'en uygun seçenekli' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dil bilgisi soruları.

Bir dil bilgisi konusunun başka bir konuya dönüştürülmesi ile ilgili sorular vardır. Özellikle kipler arasında geçiş yaptırılmaktadır. Bu tür soruların hazırlanmasında dikkatli olunmalıdır. Kiplerin değişiminde sadece fiillerin düzenlenmesi yeterli değildir. Zaman kiplerinin değiştirilmesiyle yeni oluşturulan cümlenin anlamsız hale gelmemesine dikkat edilmelidir.

Aşağıdaki cümleleri görülen geçmiş zamana çeviriniz.

1. Aşçı, sebze yemeği hazırlıyor.

.....

2. Ayşe Hanım iki kilo pırasa alacak.

.....

3. Perşembe günü markete gidiyoruz.

.....

Soru Türü 83, Dil Bilgisi soru türünün 'zaman kipini değiştirme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dil bilgisi konularında kipler varsa fiil çekimleri kaçınılmaz olarak sorular arasında yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

	OLUMLU	OLUMSUZLUK	SORU
Ben	okusam	söylemesem	yesem mi?
Sen	gel.....	otur.....	yap..... mı?
O	git.....	tut.....	iç.....?
Biz	çalış.....	al.....	yürü.....?
Siz	dinle.....	ver.....	sev.....?
Onlar	oyna.....	seyret.....	çiz.....?

Soru Türü 84, Dil Bilgisi soru türünün 'fiil çekimi' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dil bilgisi sorularında birden fazla bilinmeyen olursa sorunun zorluk derecesi artacaktır. Fakat iyelik eklerinde bilinmeyen olarak seçenek sınırlı ve belirli olduğu için öğrencinin çok zorluk çekmeyeceği düşünülmüştür.

Örnekteki gibi tamamlayın.

1. Sen..... defter..... nerede?
2. Siz..... adres..... ne?
3. Ben..... ev..... büyük.
4. O..... kardeş..... öğretmendir.
5. Biz..... sınıf..... çok geniş.

Soru Türü 85, Dil Bilgisi soru türünün 'iyelik ekleri' soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilere sorular verilirken dikkat edilmesi gereken özellikli kelimeler varsa bunları karışık değil de benzer olanları birlikte vermek gerekir. Aşağıdaki örnekte de ses düşmesinin olduğu kelimelerin birlikte gruplandırıldığı görülmektedir.

Boşlukları doğru biçimde tamamlayın.

1. Onun (isim) ne?
2. Sizin (şehir) nerede?
3. Senin kaç (oğul) var?

Soru Türü 86, Dil Bilgisi soru türünün 'ses düşmesi' soru örneği (Dilset Yayınları)

Dil bilgisini zevkli hale getirmek için oyunlaştırılmıştır. Sayılarla ilgili bilgilerin pekiştirilmesi için disiplinler arası bilgiler kullanılmıştır.

4. Aşağıdaki soruların cevaplarını harflerle yazalım.

1. seksen dört – kırk altı =
2. otuz iki + yirmi beş =
3. seksen dokuz + kırk iki =
4. kırk beş / dokuz =
5. altmış altı + otuz üç =

Soru Türü 87, Dil Bilgisi soru türünün 'zihin jimnastiği' soru örneği (Dilset Yayınları)

Proje ödevleri.

Ödevler öğrencilerin dil gelişimleri için çok önemli çalışmalardır ve öğrencilere birçok beceri birlikte kazandırılmaktadır. Ödev türünün seçimi, takdim edilmesi öğrencilerin motive edilmesi konusunda özen göstermek gerekmektedir.

Proje ödevlerinin her öğretmenin dosyasında bulunması gerekmektedir. Her kura (seviyeye) göre verilebilecek proje başlıkları eğitim sürecinin başında belli olmalıdır. Proje konuları alternatifleri ile birlikte olmalıdır. Trafik, ulaşım, yiyecekler, kıyafetler gibi önceden proje konusu belli olsa da öğrencilerin yönelimlerine göre yedek birkaç tane daha listede bulundurulması gerekmektedir.

Aşağıdaki proje sorusu vücut organları, kişisel karakter özelliklerinin işlendiği bir ünitenin sonunda öğrencilere değerlendirme projesi olarak verilmiştir.

Aynı şekilde Lale Türkçe setinde; ülkeler ünitesinde (ülkesinin haritasını çizip, komşu ülkelerinin adlarının yazılması), hayvanlar ünitesinde (evcil, yabani, sürüngen ve kuş türünden üçer hayvanı resim ve özellikleriyle beraber tanıtılması), müzik ünitesinde (ülkenizdeki meşhur sanatçıları fotoğraflarıyla tanıtılması) şeklinde verilmiştir.

Sevdiğiniz bir takımı ve oyuncularını fotoğraflarla tanıtınız.

Proje Ödevi

Ünlü kişilerin fotoğraflarını bularak altlarına fiziki özelliklerini yazınız.

Soru Türü 88, Proje ödevleri soru türünün 'poster hazırlama' soru örneği (Dilset Yayınları)

'İstanbul' ders kitaplarında proje yerine kullanılabilir etkinliklere yer verilmiştir. Ünitinin sonunda öğrencinin kendisine göre cevaplaması gereken ve konuyu özetleyecek bir çalışma verilmiştir.

YA SİZ?

Siz de yemek yapıyor musunuz? En iyi hangi yemeği yapıyorsunuz? Tarif edelim.

16 Arkadaşımıza, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinden evimizi tarif edelim.

Soru Türü 89, Proje ödevleri soru türünün 'tarif etme' soru örneği (Dilset Yayınları)

Proje ödevleri; konuşma, okuma, araştırma olabileceği gibi yazma çalışması da olabilir.

YAZMA

9 Hep birlikte dünya turuna çıkıyoruz. Nerelere gidelim? Neler yapalım? Önerilerimizi yazalım.

Soru Türü 90, Proje ödevleri soru türünün 'kompozisyon yazma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Aşağıda soru türündeki ödevde bir tane örnek olay verilerek benzeri 10 tane yazmaları istenmektedir.

YAZMA

7 Aşağıdaki konulardan birini seçelim ve bu konuda 10 tavsiye yazalım.

- Genç bir insanın yaşlı bir insana yardımcı olması için neler tavsiye edebilirsiniz?
- Fakir insanlara yardım etmek için ne yapabiliriz?
- Okulda başarılı olmak için neler yapabilirsiniz?

Soru Türü 91, Proje ödevleri soru türünün 'öneri cümleleri' soru örneği (Dilset Yayınları)

Yabancıların sıklıkla karşılaştıkları sosyal problemleri konu ederek sohbet konusu açmak, konuşma aşamasındaki öğrencilere çok güzel imkân sağlamaktadır. Fakat aşağıdaki uygulama katılımcılarımızın tamamında olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Bu sorunun iyi irdelenmesi gerekir. Uygulama niyeti iyi olabilir ama sonuçları düşünüldüğünde zararı yararından daha fazladır.

YAZMA

10 Yabancı bir şehirde başınıza neler gelebilir? Örnekteki gibi cümleler yazalım. Dikkat et! Çantayı çalabilirler.

Soru Türü 92, Proje ödevleri soru türünün 'ikaz cümleleri yazma' soru örneği (Dilset Yayınları)

Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular

Okuma metinlerine yönelik sorular hazırlanmaktadır. Pek soruda benzerlik olduğu için bir tanesini örnek olarak verilmektedir.

3 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Kerem eşiyle beraber nereye gitmek istiyor?
2. Tur nereden başlayacak?
3. İngiltere’de nereleri gezecekler?
4. Fransa’da Versay Sarayını gezecekler mi?
5. Kerem ödemeyi nasıl yapacak?

4 Aşağıdaki yerler hangi ülkede? Yazalım.

1. Buckingham Sarayı (.....)
2. Şanzelize (.....)
3. Pisa Kulesi (.....)
4. Liverpool (.....)
5. Milano (.....)
6. Anglikan Katedrali (.....)
7. Seine Nehri (.....)

Soru Türü 93, Okuma becerilerine yönelik soru türlerinden ‘metinle ilişkili sorulara cevap verme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Ders Kitaplarında Yer Alan Konuşma Alanındaki Soru Türlerine İlişkin

Bulgular

Konuşma becerileri genellikle günlük ihtiyaçların karşılanması, pratiğinin yapılmasına yönelik hazırlanmaktadır. Sorularda benzerlik olduğu için tek soru türünü yeterlidir.

11 Sınıfımıza bakalım. Aşağıdaki gibi sorular yazalım.

Arkadaşlarımıza soralım.

- Burası okul mu?
- Bu kalem mi?
- Bu kim?
- Sınıf büyük mü?

Soru Türü 94, Konuşma becerilerine yönelik soru türlerinden ‘tema kapsamında kalıp cümleler’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Ders Kitaplarında Yer Alan Dinleme Alanındaki Soru Türlerine İlişkin Bulgular

Dinleme çalışması dil öğretiminin bütün safhalarında uygulanmaktadır. Her ünite, her yaşta uygulanır. Dinleme soruları da çok çeşitlidir.

Aşağıdaki soruda dinleme yapılan metinde geçen kelimeler veya cümleler uygun olan resimle eşleştirilir. Sıralama yapılır.

Dinleyiniz ve duyduğunuz kelimeyle ilgili resmi işaretleyiniz. (✓)

1.	☐		☐		2.	☐		☐	
3.	☐		☐		4.	☐		☐	

Soru Türü 95, Dinleme becerilerine yönelik soru türlerinden ‘ilgili resmi işaretleme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Öğrencilerden önce soruları okumaları, sonra dinleme metninde geçen doğru cevapları işaretlemeleri istenmektedir.

Doğru cevabı diyaloga göre işaretleyiniz. (✓)

1. A: Kiralık ev var mı?

B:

Var

Yok

Çok

3. A: Kaçınca kat?

B:

Üçüncü kat

Dördüncü kat

Beşinci kat

2. A: Müstakil mi olsun.
Apartman dairesi mi?

B:

Müstakil

Bahçeli

Apartman dairesi

4. A: Kirası kaç lira?

B:

700 lira

600 lira

500 lira

Soru Türü 96, Dinleme becerilerine yönelik soru türlerinden ‘seçenekli cevaplar’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Dinlenen metinde geçen sayısal değerlerin yazdırılması istenmektedir. Aynı şekilde; yiyecekler, elektronik eşyalar, mutfak malzemeleri, dil merkezinde kurs ücretleri, satın alınan ürünlerin ücretleri, hava durumu ile ilgili derecelendirmeler de ders içeriği olarak kullanılabilir.

2. Dinleyiniz ve duyduğunuz rakamı uygun kutucuğa yazınız.

Soru Türü 97, Dinleme becerilerine yönelik soru türlerinden ‘doğru cevabı rakamla işaretleme’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Dinleme metnindeki bilgilere göre formun doldurulması istenmektedir. Uçak bileti, vize işlemleri formu, telefon kayıt formu, iş başvuru formu gibi pek çok formun aslı sınıfa getirilerek öğrencilere doldurtulabilir.

OTEL FORMU

ERDEM OTEL, ANKARA			
Adı:	Soyadı:	Gunay
Adres:	Gül Mahallesi..... Sokak. No:..... Emek / Ankara		
Telefon no:	Geliş tarihi:11.2012
Oda numarası:	Gün sayısı:

Soru Türü 98, Dinleme becerilerine yönelik soru türlerinden ‘uçak bileti formu’ soru örneği (Dilset Yayınları)

Ders kitaplarında yer alan soru türlerinin düzeye uygunluk durumuna ilişkin bulgular ve yorum

Uzman Öğreticilerin Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Soru Türü 1 ve 2’ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde konuşma diyalogları veya soru-cevap metinlerindeki boşluklar ele alınmaktadır. Katılımcılar boşlukların miktarının fazla olmaması gerektiği ve boşluklara gelecek kelimelerin yukarıda listelenmesinin kolaylaştırıcı olacağını vurgulamaktadır.

İsmail: Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediği bu tarz sorularda daha belirgin olmaktadır.

Yıldırım: Boşluklara gelecek kelimelerin yukarıda verilmesi durumunda öğrenci cümleyi anlamasa da küçük bir çağrışımla yerleştirebiliyor. Boşluk sayısı ve zorluğu abartılmazsa öğrenci doldurabilir. İpuçlarına gerek kalmaz.

Onur: Öğrencilerin hatırlamaları için daha kolay olmaktadır. Faydalı olmaktadır.

Soru Türü 3’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Seçenekli olan bu soru türünde diyalogu tamamlamak için seçenekler verilmiştir. Öğrenciden uygun seçeneğin işaretlenmesi istenmektedir. Katılımcılar olumlu görüş bildirmekle beraber yetişkinler için gerek olmadığını belirtmişlerdir.

Mustafa: Diyalogdaki boşluğun seçenek halinde verilmesi gayet güzel. Öğrenci için kolaylık sağlayacaktır.

Abdullah: Bu tür alıştırmalara yetişkinler için gerek görmüyorum. Küçük yaştakiler için olabilir.

Soru Türü 4’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Yine seçenekli soru türü olan bu soru da, harflerin öğretimi aşamasında kelimelerin içindeki hedef harflerin sorulmasında da aynı soru türü kullanılmaktadır. Katılımcılar soru

türünün kullanımını olumlu ama bir kelimenin kullanımının uygunsuz olduğu hakkında görüş bildirmektedir.

Osman: İlk ünitelerde bu tarz kelime öğretimine yönelik alıştırılmalar olabilir fakat son maddede olduğu gibi “selamünaleyküm” kullanım alanı sınırlı bir selam türünün kitapta yer almasına gerek yoktur. Yani yabancı öğrenciye “Bu selamlaşma sadece müslümanlar arasında yapılır. Siz kullanamazsınız.” gibi açıklamanın yapılması huzursuzluğa sebep olmaktadır. Gerçek nedenini anlatamadığımız için ayrımcılık olarak nitelendirebilmektedirler. Temel seviye için gereksiz tartışmaya girmek lazımdır. Ders kitapları tüm kesime hitap etmelidir. Müslüman ülkelerinden gelen öğrenciler zaten biliyor. Diğer öğrenciler de bu selamlaşmayı kullanmayacaklarına göre gereksiz bir soru diye düşünüyorum.

Soru Türü 5’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Örnek metin verip benzer yeni diyalog cümleleri oluşturma; bir başka soru türü olarak kullanılmıştır. Katılımcılar örnek diyalogun verilmesini doğru bulmaktadır. Fakat örneğin veriliş şekillerinde farklı önerileri bulunmaktadır. Diğer alanyazın kaynaklardan gördüklerini ve kendi tecrübeleri doğrultusunda önerileri vardır.

Yıldırım: Bu yerleştirmelerde öğrenciler çoğunlukla zorlanıyor. Yerine konacak kelimelerin altı çizilse, kalın olsa veya renk farklılığı olsa öğrenci için daha kolay olacaktır. bu şekilde olunca çoğu zaman sıkıntı çekiliyor.

Abdullah: Bence de aşağıdaki yeni diyalogda kullanacağı kelimeler resimlendirilse daha kullanışlı olur. Peynir, zeytin resimleri küçük küçük yerleştirilirse sorun çözülür diye düşünüyorum.

İsmail: Ben olsam; diyalogu bütün olarak veririm kelimelerin geleceği yerleri boş bırakarak veririm. Diyalogun tamamının boş bırakılması doğru değil. Öğrenciler bilmiyorlar nereye yerleştirileceğini. Hatta doldurulacak kelimeleri de alt alta yazıyorum, öğrenci istediğini seçebiliyor. 20 lira yerine farklı sayılar da yazıyorum ki, öğrenci yiyeceklerin çeşidine göre kendisi farklı ücret verebiliyor. Hatta buçuklu bir sayı bile koyarım.

Ercan: Yukarıdaki sıkıntılar ilk ünitelerde yaşanabilir ama konular ilerledikçe, kelime bilgileri arttıkça sıkıntı olmamaktadır. Öğrenciler rahatlıkla uygulamayı yapabilmektedirler.

Soru Türü 6’ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle içindeki boşluklara küçük imgeleri ipucu olarak vererek tamamlaması istenmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin de bu tür sorularda eğlenerek cevapladıklarını söylemişlerdir. Bu tür soruların sayısının daha da arttırılmasını önermektedirler.

Mustafa: Güzel bir çalışma. Görsel açıdan cümle doldurma ile ilgili örneklerin sayısı artırılmalıdır. Kitaplarda olmasa da sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler için ders araç ve gereçler arasında bulundurulmuştur. Güzel bir kelime öğretim metodudur. Öğrenciler hem kelimeleri öğreniyorlar hem de cümleler arasındaki bağlamı kavramış olmaktadır.

Soru Türü 7'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde resimler dikkate alınarak düzgün cümle kurlmaları istenmektedir. Kimi sorularda soru metnini kimi sorularda ise cevap metnini yazmaları istenmektedir. Katılımcılar soru türü hakkında olumlu görüş bildirmektedirler ama daha iyi olması için önerileri vardır.

Osman: Eğitim araçlarında görselliğin olması elbette çok güzeldir. Fakat resimler belirgin olmalı, güncel olmalı, çizimi görselliği albenisi olmalıdır. Bu resimde olduğu gibi de eski bir ekran yerine daha şık, güzel bir ekran çizilmelidir. Tüplü televizyon veya tüplü ekran resimleri verilmemelidir.

Abdullah: Diğer taraftan görsellerde kültürel unsurların kullanılması gerekirdi. Dünya mirasına geçmiş ünlü sanatçılarımız; Barış Manço'nun, Tarkan'ın resmi veya sazımızla ilgili görsellerin kullanılması gerekirdi.

İsmail: Resimli sorular akıllarda kalıcı olmaktadır. Öğrencilerin ilgilerini çekmektedir.

Onur: Kültür aktarımı konusunda bizim kitaplarımız çok zayıf. Daha fazla kültürel unsurlar olmalıdır. Diğer dillerin eserleri baştan sona kültür unsurları içermektedir. Bizim ülkemizde de markalaşmış, dünya mirasına yerleşmiş sanatçılarımız, kültürel malzemelerimiz, eserlerimiz vardır. Bu kadar köklü bir medeniyetimiz olmasına rağmen başkalarına tanıtma konusunda müstağni davranıyoruz. Yazık ediyoruz.

Hamza: Resimlerin yeni olması ile ilgili eleştirilere katılmıyorum. Çünkü ne resmi koyarsanız koyunuz belli bir süre sonra eskiyecektir. Önemli olan konuyu tam yansıtabiliyor mu? İlk bakışta gördüğünde istediğimiz kavramı görebiliyor mu, bu önemlidir. Bazı resimlerde anlatılmak istenen kavram dikkatlice bakıldığında görülebilmektedir. Resim kavramı tam olarak yansıtabiliyorsa bence yeterlidir.

Abdullah: Bence biraz daha güncel bir sanatçı düşünülmelidir. Barış Manço unutuldu artık. Onu yaşatmak istiyorsak önce Türk öğrencilere tanıtılmalıdır. Yabancı öğrencilere Tarkan, İbrahim Tatlıses gibi uluslararası şöhret yapmış ünlü

sanatçılarımız konmalıdır. Diğer resimle ilgili de artık okullarda tablet kullanılmaktadır. En azından resimlerde dizüstü bilgisayar, LCD ekranlar konmalıdır.

Soru Türü 8'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde öğrencilerden bir konu ile ilgili hatırlatıcı resimler verilerek onlardan örneğe benzer yeni cümleler kurmaları, resimler çizmeleri, diyaloglar yazmaları istenmektedir. Katılımcılar soru türü hakkında olumlu görüş bildirmekle beraber diğer temalarda da kullanılması için örnekler vermişlerdir.

Ercan: Resimler açık değil, 'öğrencinin ne alması gerektiği mi, resimdekilerden hangilerini alacağı mı soruluyor' belli değil. Resimler küçültülerek daha fazla eşya konup, "Yolculuğa çıkarken yanınıza hangilerini alırdınız?" gibi sorulsa daha faydalı olurdu. Resimlerin içinden ihtiyaçları seçmesi istenebilirdi.

İsmail: Burada resim sayısı az kalmış, resimler küçültülerek arttırıldığında cümle kurmaları adına daha da yardımcı olacaktır.

Yıldırım: Bu soru biraz daha geliştirilirse çok güzel bir uygulamadır. Farklı konularda da hazırlanabilir. Kampa giderken yapılacak hazırlıklar, pikniğe giderken yapılacak hazırlıklar gibi.

Soru Türü 9 ve 10'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde öğrencilerden resimler hakkında yorum yapmaları istenmektedir. Katılımcılar bu aktivite ile ilgili çok örnek yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Resimlerde dikkat edilmesi gereken noktaları katılımcılardan bazıları şöyle dile getirmektedir:

Mustafa: Resimlerde herkes mutlu ve hepsi aile, hepsi gülüyor. Farklı yönleri pek yok. Bu resim yerine hayatın değişik katmanları içinde farklı ilişkiler içinde olan aileler olsa tarifi ve belirleyiciliği daha iyi olurdu.

Aslı: Resimdeki kişiler Türk ailelere benzemiyor. İnternette toplama resimlerle kitap hazırlanmamalı.

Soru Türü 11'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türü ortam resimleri ile ilgilidir. Ortamda görülen eşyalar, insanların davranışları, karakter tahlilleri gibi sorular sorulmaktadır. "4" numaralı seçenek kitabın yazarı tarafından saat olarak değerlendirilmiş fakat uzmanlar kuş kafesi olarak değerlendirmiştir.

“Konu/ünite dışı unsurlar resimlerde gösterilebilir mi?” diye sorarak farklı açıdan da değerlendirmeler almayı düşünmüştür.

Osman: Resimli sorular her zaman ilgi çekici olmaktadır. Ortam resimleri ise daha da kullanışlı olmaktadır. Fakat burada olduğu gibi yoğun nesnelerin olduğu resimler daha büyük ve rahat olmalıdır. Ayrıca eşyalar üst üste olmamalıdır. Bu resim en az A5 boyutu kadar büyükçe olmalıdır.

Onur: Bu resimde iki insan kullanılmış ve kravat, ceket ve diğer kavramlar iç içe geçmiştir. Gerekirse daha fazla insan kullanılmalı ve her birinden sadece bir tanesi sorulmalıdır.

Kerem: Ayrıca bu resimde kravat, gömlek çok net olarak belli olmamaktadır. Resimdeki kişiler biraz daha öne çekilmelidir. Öğretim elemanları resimleri kendisi hazırlıyorsa daha belirgin çizmesi veya temin etmesi gerekmektedir. Çizgi filmlerde de öyledir. Karakterin koklaması gerekiyorsa burnunu aşırı büyütür oraya vurgu yapılır. Koklama anında burnunun aşırı şekilde büyütülmesi gibi. Dil öğretiminde de resimdeki vurgu yorumlamayı kolaylaştıracaktır.

Ercan: Ben de ‘4’ numarayı anlamaya çalışıyordum. Saat niyeti varsa direkt saat resmi olsa iyi olur. Kuş kafesine benzetmeye gerek yokmuş. Kadının veya erkeğin koluna saat takılabilirdi. Duvar saatinin de sadece ‘saat’ olarak öğretilmesi doğru değildir.

Soru Türü 12’ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru yine ortam resimleri kategorisindedir. Bir insan resmi gösterilerek organlar ve bölümlerinin isimlerinin yazılması istenmektedir. Katılımcılar, verilen bilginin dil düzeyi düşünülerek sayısının azaltılması konusunda görüş bildirmektedirler.

Abdullah: Bu resimde çok fazla bilgi sorulmaktadır. Baş kısmını ayrı bir resim olarak çizip ‘göz’, ‘kaş’, ‘kulak’, ‘burun’ orada gösterilmelidir. Ayrıca temel seviyede öğretilmemesi gereken sayıda kavram sorulmaktadır. Günlük konuşmada ihtiyacı olan en öncelikli kelimeler sorulmalıdır.

İsmail: Tahtaya yansıtıldığında yarışmalar düzenlenebilir. Ana kelimeleri, önemli kelimeleri her birey biliyordur ama detaylı kelime bilgisi sadece daha dikkatli ve öğrenme heyecanı olan öğrenciler tarafından kullanışlı oluyor. İlgisi düşük olan öğrencilerin sadece öncelikli kelimeleri bilmesi yeterlidir.

Osman: Öğretme aşamasında hepsi olmalıdır. ‘Bu neydi, bu neydi’ sürekli bu sorulara muhatap olmaksızın hepsi resmin üzerinde olsun. Sınavda en kolayları sorulabilir. Kolaylık derecesi öğrenciye göre ayarlanabilir. Öğrenci sözlüğe bakma yerine hepsini burada görsel olarak bulabilsin. Çünkü öğrenci ders kitabını referans kitap olarak düşünüyor. Her aradığını farklı yerlerden bulacaksa daha fazla zahmet çekmektedir.

Soru Türü 13'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde aile, akraba ilişkileri sorulmaktadır. Birbirleri ile bağlantılar yapılarak çözümü hakkında ipucu verilmektedir. Soy ağacı düşüncesi ile ağaç üzerinde gösterilmiştir. Bu tür sorularda birbiri ile ilişkili resimler bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki ile yorum yapılabilen resimlerdir. Aile, akrabalık ilişkileri, hastalıklara göre organların isimleri, mesleklere göre yapılan işler, aletler gibi konularda resimler kullanılmaktadır. Katılımcılar, yine düzeye göre kelime sayısının çok fazla olduğu hususunda görüş bildirmektedirler.

Mustafa: Resim çok karışık gibi görünüyor. Sınavlarda bu kadar yoğun olmamalıdır. Ders içinde tahtaya yansıtılıp işlenebilir ama sınavlarda daha sade resimler kullanılmalıdır.

Yıldırım: Buradaki resim biraz daha sade ama birçok eserde çok fazla detay verildiğini görüyoruz. Yeğen, teyze, hala, torun gibi detayların da olduğunu görüyoruz. Bu şemalar oldukça sadece olmalıdır. Çünkü temel seviyede kelime sayısı çok sınırlı tutulmalıdır.

Ahmet: Bizim öğrencilerimiz yetişkin olduğu için akrabalar da dâhil olmak üzere çok geniş tutulmalıdır. Önceden ben de küçük ailenin verilmesini düşünüyordum. Fakat öğrencilerden gelen dönütler neticesinde fikrimi değiştirdim. Öğrencinin yakın çevresinde 'yeğeni' varsa bunu öğrenmek istiyor. Sözlüğe bakma yerine de tüm kavramları şekilde görmek istiyor. Aradığı herkesi buradan bulup cümlesinde kullanabiliyor. Öğretirken isteğe göre cevaplanabilir. Ama sınavlarda en kolayını sormak lazımdır. 'Enişte', 'yenge', 'kuzen' gibi çok detaya girilmemelidir. Hepsini aklında tutamazlar. Sınavda babanın kız kardeşi şeklinde sorulması, dedenin sorulması yeterlidir.

Onur: Dede ve nenenin iki defa kullanılması taraftarıyım. Anne tarafı ve baba tarafının bilgileri de şekilde bulunmalıdır. Hepsinin ezberlenmesine gerek yoktur ama öğrenci ihtiyaç olduğunda cevabını burada bulmalıdır. Hala, teyze, amca bizde çok kullanılan kavramlardır. Bunların da temel seviyede kullanılması gerekmektedir.

Hamza: Kitap hazırlanırken resimlerde tasarruf düşünülmemelidir. 'Kes – yapıştır'larla kitap hazırlanmamalıdır. Daha sevimli, net, güzel resimler tasarımın kalitesini artıracaktır. Bazı resimlerde gösterilen kişiler Türk insanını temsil etmediğini düşünüyorum.

Soru Türü 14'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde aynı ortamla ilgili birbirinden farklı resimler verilerek aralarındaki farklılara dikkat çekilmektedir. Ortam resimleri ile ilgili yorum sorusudur. Resimlerin her

birinde 'halı', 'vazo', 'kitaplık' kısımlarında farklılıklar vardır. Katılımcılar, ana dilde olduğu gibi çok detaylı, dikkat gerektiren yerler sorulmamalı görüşündedir, öğretilecek kelimelerin sorulması gerektiğini savunmaktadırlar.

İbrahim: Bu tür resimler kullanılırken çok detaylar sorulmamalıdır. Temel seviye öğrencisinin kelime dağarcığına uygun kavramlar sorulmalıdır. Etkinliği daha kolay kılmak için resimde kullanması gereken kelimeler resmin kenarına sıralanabilir. Sıfatlar da kullanılması isteniyorsa sıralanmalıdır. Önemli olan kelime değildir bu resimde. Yer zarfları verilecekse onları düzgün cümle ile değerlendirmesi hedeflenmelidir.

Abdullah: Üçüncü resimde halı "var/yok" şeklinde düşünülmüştür. Bunun yerine dikkat çekici renkler verilerek halının rengi sorulabilirdi. Beğendiğim soru türlerinden birisidir. Fakat soru üzerinde daha fazla emek verilse idi güzel bir model olabilirdi. Mesela televizyon hepsinde açık, birinde kapalı olabilirdi. Tablolarda farklı resimler olabilirdi. Kız Kulesi, Galata Kulesi, Pamukkale, Sultanahmet gibi. Odanın duvarlarının rengi farklı olabilirdi. Sorularda öğrencilerin dikkatini ölçmekten ziyade kavramları ifade etme becerisinin ölçülmesi gerekir.

Soru Türü 15'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türü oyun grubundadır. Karışık harflerin içinden kelimelerin bulunması istenmektedir. Ayrı olan kelimeler oyun gereği birleşik yazılmaktadır. Katılımcılar, bu soru türünü olumlu olarak değerlendirmektedirler. Bulunacak kelimelerin verilmesi yönünde görüş bildirmektedirler.

İsmail: Bulmaca güzel ama yanında kelimeler verilirse hangi kelimeleri bulacaklarını bilirler. Bu şekilde zorluk derecesi arttırılmış olmaktadır.

Mustafa: Bulmacanın görselliği için kullanılan çocuk resimlerinin yerine bulmacada yer alan teyze, hala gibi kelimelere ait resimler olsaydı daha güzel bir uygulama olurdu.

Soru Türü 16'ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Yine oyun türünün bulmaca kelime sormacalı soru türüdür. Fakat burada bulunacak kelimelerin resimleri de verilmiştir. Katılımcılar, sınavlarda soru olarak bulunmasını doğru bulmamaktadır. Beğenilen bir soru türüdür.

Bekir: *Bu tarz sorular son derece başarılı, eğlendirici ve öğrenmeye uygundur. Fakat sınavlarda kullanılamazlar. Yetişkinlere de bazen kullanılabilir ama tekrarı sıkıntı oluşturmaktadır.*

Yıldırım: *Diğer bulmacalardan farklı olarak burada resimleri ile birlikte verilmiş. Hem öğretici hem eğlendirici bir özelliği olmuştur.*

Soru Türü 17'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bir önceki soru türüne benzemektedir. Bu oyun türünün bulmaca şeklinde cevaplanması istenen kelimelerin resimleri verilmektedir. Katılımcılar, yetişkinler için uygun olmadığı görüşündedirler.

Bekir: *Küçük yaştaki öğrenciler için kullanılabilir ama yetişkinlerin eserlerinde olmaması gereken etkinliklerdendir. Sınavlarda hiç kullanılmamalıdır.*

Fatih: *Bu tür oyunları yetişkinlere yaptıramıyoruz biz. Küçük yaştakilere olabilir ama yetişkinlerin kitaplarında olmasını uygun görmüyorum.*

Soru Türü 18'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Oyun türünün bulmaca şekli olan bu soruda da hedef kelimeler verilmektedir. Katılımcılar, bu tür soruların ders içinde değil ödevlerde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Kelimelerin yazımı ile ilgili pekiştirici olduğu görüşündedirler.

Osman: *Bu tür bulmacalar güzel olmaktadır. Ama sınıf içi etkinliklerde kullanılmamalıdır. Ders süresi lüzumsuz geçirilmektedir. Öğrenciler evlerinde eğlence aracı olarak değerlendirmelidirler.*

Abdullah: *Öğrencilerin kelimelerin doğru yazılışlarını öğrenmeleri ve pekiştirmeleri için çok yararlı olmaktadır. Ama sınıf içi etkinliği değil de eve ödev olarak verilmelidir.*

Soru Türü 19'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Oyunlarla ilgili bu soru türünde kelimelerin içindeki bazı harfler verilmiş ama sesli veya sessiz harfler gizlenmiştir. Katılımcılar, tema dışından kelimenin olmaması gerektiğini belirtmektedirler. Rastgele kelime değil öğretimdeki hedef kelimeler sorulması gerektiği görüşündedirler. Bu soru türü ile ilgili genelde olumsuz görüş bildirmektedirler.

Onur: İlk ünitelerde sık kullanılan bir etkinliktir. Fakat burada konunun ne olduğu belli değildir. Fazlasıyla karıştırılmıştır. Sıfatlar, isimler, farklı komular bir arada verilmiştir. Örnek de farklı bir konuya aittir. Bu yüzden etkinliğin uygulanabilirliği oldukça düşüktür.

Hamza: Çok yapıcı, üretken bir yapısı yoktur. Konu bütünlüğü olmadığı için de öğrenciler, bağlam içinde değerlendiremeyecektir. Bu tarz soruların kullanılmaması gerekir.

Soru Türü 20'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde hedef kelimeler yan yana dizilmiş, her kelimenin arasına bir farklı harfle ayrılmış. Öğrencilerden yabancı olan bu harfleri bularak kelimeleri ayırmaları istenmektedir. Katılımcılar, daha önce bu tür soru ile karşılaşmadıkları için çok beğenmişlerdir. Her konuda yapılabileceğini belirtmektedirler.

İbrahim: Çok başarılı ve güzel bir uygulama, öğrenciler açısından zevkle takip edilmektedir. Sıfatlar, isimler, fiiller veya ünitelerle ilgili kelimeler için uygulamalar yapılabilir. Normal bir paragraf da etkinlik içinde değerlendirilebilir. Bu çalışma tahtaya yansıtılarak sınıf içinde bir öğrenciye yaptırılabilir.

Ercan: Ben çok beğendim ve orijinal geldi. Bu modelde değişik uygulamaları daha hazırlanabilir. Tebrik ediyorum bu fikri ortaya atanlara.

Soru Türü 21'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru kelime sorularından eşleştirme soru türüdür. Ülkelerle başkentlerin eşleştirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, her yayında kullanılan bir soru türü olduğunu belirtmişlerdir. Kimi katılımcılar genel kültür sorularına gerek olmadığını kimileri de büyük bilinen ülkelerin sorulması gerektiği görüşündedirler.

Aslı: Eşleştirmeler çok sık kullanılan sorular olmaktadır ama öğrencinin yakın çevre ülkelerinden olması gerekir. Kimi zaman çok uzak coğrafyalardan küçük ülkelerin de sorulduğu görülmektedir. Ders kitapları tüm dünyaya hitap ettiği için gelişmiş büyük ülkelerin yazılması daha iyi olur. Öğretmen sınıf içi aktivitelerinde çevre ülkeleri sorabilir.

İsmail: Avustralya gibi ülkelerde genel kültüre çok ilgi yoktur. Kendi ülkesinin başkentini bile bilmeyen, merak etmeyen öğrenciler vardır. Başbakanın ismini bilmez mesela. Kitaplar tüm ülkelere hitaben yazıldığı için gelişmiş büyük ülkelerin başkentleri olması gerekir. Diğer ülkelerdeki öğretmenler de kendi çevre ülkelerinden

örnekleri sınıf içi aktivitesi olarak yapması gerekir. Avustralya'daki, Amerika'daki bir öğrencinin Letonya'nın başkentini kitapta olduğu için öğrenmesi zorunlu olmamalıdır.

Yıldırım: Avustralya'nın tam tesine Azerbaycan'da da genel kültüre çok önem verirler. Diğer ülkelerle ilgili pek çok bilgiyi yarışmalarla, etkinliklerle öğretmeye çalışırlar. Bence iyi bir soru modelidir. Daha da çeşitlendirilebilir.

Soru Türü 22'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından grupta soru türü örneğidir. Köy ve şehir özelliklerine göre kelimelerin gruptandırılması istenmektedir. Katılımcılar, bu soru türünün her zaman kullanıldığını diğer ünitelerde de olduğunu belirtmişlerdir. Bu uygulamada kelimeler verilmediği durumda da öğrenciler kendileri iki grup için de kelime bulabilirler görüşündedirler.

Mustafa: Diğer dillerde buna benzer sorular var. İnsan, hayvan, eşya kavramlarının verilmesinde iyi olmaktadır, gereklidir. Evcil–vahşi hayvanlar, bayan–erkek kıyafetleri, sebze–meyve isimleri, mutfak–oturma odası eşyaları gibi diğer ünitelerde de kullanılmaktadır.

Osman: Resimlerin yanında isimleri verilmiş. Oysa kelimeler ayrı bir liste halinde verilseydi daha nitelikli bir soru olurdu. Hatta kelimeler hiç verilmeseydi, öğrenciler kendileri resimlere bakarak yazabilseler daha güzel olur. Bu şekilde çok kolay olmuş.

Soru Türü 23'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime soru türünün grupta soru türü örneğidir. Meyve ve sebzelerin gruptandırılması istenmiştir. Resim kullanılmamıştır. Katılımcılardan bir kısmı ülkelere göre grupta değiştiği için sorunun zorluğundan yakınmıştır. Sık karşılaşılan bir soru türüdür.

Abdullah: Oldukça zor bir soru türüdür. Çünkü sebze ve meyve gruplamaları ülkeden ülkeye, kişiden kişiye değişebilmektedir. Diğer taraftan dil öğretimine bir katkısı da olmamaktadır. Bu tür sorular kullanılacaksa meyve ve sebze isimleri yukarıda sıralanmalıdır.

İsmail: Faydası olduğunu düşünmüyorum. Meyve ve sebzelerin isimlerini bilmesi, cümle içinde uygun bağlamda kullanması daha yararlıdır. Meyve mi, sebze mi olduğu konusunda tartışılmasını kelimelerin listelenmesini uygun bulmuyorum. Anadilde bile sıkıntısını çektiğimiz kelimeler vardır. Karpuz, kavun, ceviz, mısır gibi yiyeceklerin sebze-meyve ayrımı ülkeden ülkeye hatta Türkiye içinde bile kişiden kişiye değişmektedir.

Ahmet: *Burada endişelenecek bir durum yok. Türkçe öğretiyoruz ve öğrencilere Türkiye’de nelere sebze nelere meyve denildiğini öğretiyoruz. Dolayısıyla diğer ülkelerde farklı denilse bile bu durum Türkiye’de söylenenleri bağlamaz, diye düşünüyorum.*

Kerem: *Soru yönergesinde “ülkenizde” denilmektedir. Kendi bildiği ve yakın çevresindeki yiyecekleri yazması istenmektedir. Kendi ülkesinde meyve deniyorsa meyve yazsın. Burada bir sıkıntı görmüyorum.*

Mustafa: *Bu tür sorularda ülkenizdeki değil de herkes tarafından kabul gören yiyeceklerin resimleri verilerek (elmaya herkes meyve der, sebze diyen çıkmaz) gruplandırılmaları istenebilir. Daha sonra dersin öğretmeni kendi bölgelerindeki yiyeceklere göre ayrıca malzeme hazırlayabilir ama herkese hitap eden kitaplar genele hitabedecek şekilde hazırlanmalıdır.*

Soru Türü 24’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde karışık harflerden oluşan kelimelerin düzgün yazılması istenmektedir. Kelimelerin zihinde kalması için öğretici bir oyun çeşididir. Katılımcılar, yetişkinler için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Sık yapılması durumunda sıkıcı olabileceğini düşünmektedirler.

Onur: *Karışık harfler küçük yaştaki öğrencilerin olduğu ortamlarda kullanılabilir ama yetişkinler için doğru değildir. Sınavlarda da sorulmamalıdır. Küçük yaşlarda da ilk ünitelerde kullanılması yeterlidir. Her üniteye bulunması doğru değildir.*

Yıldırım: *Öğrencilere hatırlatma anlamında elbette faydası olur ama sıkıcıdır, meşgale, oyalama açısından düşünülürse vakit kaybı olarak düşünülmektedir. İlk birkaç üniteye kullanılabilir ama ileriki örneklerde kesinlikle kullanılmamalıdır.*

Soru Türü 25’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde resimlerden istifade ile cümleler tamamlanması istenmektedir. Katılımcılar, görsellerin iyi seçilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Soru içinde konu bütünlüğü olması gerektiğini söylemişlerdir.

Abdullah: *Resimlerin seçimi çok önemlidir. Herkes tarafından bilinen, net resimler olmalıdır. Buradaki resimler güzel ama burada olduğu gibi karışık değil mutfak resimleri, oturma odasının resimleri ayrı ayrı verilmelidir. Karıştırılmamalıdır.*

Soru Türü 26’ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime sorularında gruplama sorularından bir başka şeklidir. Tanınmış önemli turistik yapıların madde başı yapılarak bulunduğu ülkenin ismi, dili, milliyeti yazılması istenmektedir. Katılımcılar, iyi derecede genel kültür bilgisi gerektirdiği için turistik yapıların yanına veya alt zeminine bayrak resimlerinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Konuyu bilmenin yeterli olmadığı genel bilginin de bilinmesi gerektiği için sorunun zorluğunu daha da artırmakta olduğu görüşündedirler.

İsmail: Meşhur tarihi eserlerin öğretimi temel seviye konusu değildir. Bu yüzden resim veya bayrak kullanılarak bu etkinlik yaptırılabilir.

Osman: Öğrenci için yeni olan bu konuda; dili, milliyeti, ülkeyi, başkenti bilecek bir de o ülkenin meşhur bir kültürel eserini bilecek. Oldukça ağır bir uygulamadır. Ben de resimlerle eşleştirilmesinin daha uygun olacağını düşünüyorum.

Ayşe: Ben diğer görüşlere katılmıyorum. Kavramayı kolaylaştırmak için yanlarına minicik ikonlar konabilir ama onların seslendirmeleri öğretilmiş olur. Çünkü dillere göre bu kültürel değerler farklı yazılabilir, seslendirilebilir. Türkçe yazılışı ile gösterilmiş olmaktadır. Burada iş öğretmene düşmektedir. Ödevlerde, sınavlarda onlar sorulmamalı, sadece özel isim olarak değerlendirilmelidir. Ben yazının kalması taraftarıyım.

Soru Türü 27'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime bilgisi ile ilgili küçük harflerin büyük yazılmasını isteyen bir soru türüdür.

Katılımcılar, alfabesi farklı olan ülkelerde uygulanabilir ama Latin alfabesini bilen öğrencilerin bulunduğu sınıflarda gereksiz görmektedirler.

Ercan: Latin alfabesini kullanan ülkelerde bu etkinlik hiçbir işe yaramıyor. Latin alfabesi İngilizce, Almanca, İspanyolca, Fransızca ile birlikte dünyanın büyük bir bölümünde bilinmektedir. Ders kitaplarında bu tür soruların olmasını doğru olarak değerlendirilmemektedir.

Yıldırım: Bu uygulamadan daha fazla verim alabilmek için küçük ve büyük harfler arasında çok farklı olan kelimeler seçilmelidir. Burada verilen "masa" gibi örnek uygun değildir. "m" biraz büyütüldüğünde "M" olmakta, "s" büyütüldüğünde "S" olmaktadır. Bilgisayarla değil de el yazı ile yazıldığı düşünülürse bu örneğin uygun olmadığı görülür.

İbrahim: Bizim ülkemizde kril alfabesi kullanılmaktadır ve küçük harfle büyük harf aynı olmaktadır. Bazılarında ise küçük-büyük harfler arasında çok büyük fark var. Bu yüzden bizim ülkemizde gerekli bir uygulamadır.

Osman: *Bu uygulamanın bence en güzel yeri Küçük “ı”, büyük “I” veya ‘ı’, ‘i’, ‘I’, ‘İ’ farklılıklarını gösterme yeridir. Bu farklılıklar bence en güzel bu tür sorularla pekiştirilebilir. Ben bu sorunun üzerinde biraz daha çalışmak istiyorum.*

Soru Türü 28’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından heceleme soru türüdür. Kelimelerin sesletime uygun olarak hecelere bölünmesi sorulmaktadır. Katılımcılar, ilk ünitelerde olabileceğini ama sonraki ünitelerde tekrarında sıkıcı olabileceğini vurgulamaktadırlar.

İsmail: *İlk ünitelerde kullanılabilir ama daha sonraki ünitelerde vazgeçilmesi gerekmektedir. Heceleme kelimelerin düzgün okunması için oldukça iyi bir etkinliktir. Ama sınavlarda sorulmaması gerekir.*

Onur: *Öğrencilerin kelimeleri doğru okumalarını sağlamanın güzel bir yoludur. Okuma becerisinin de gelişmesini sağlar. Oldukça faydalı bir uygulamadır. Bunun biraz daha ileriye götürülmesi lazım. Yani “te-le-viz-yon”, “tele-viz-yon”, “tele-vizyon” gibi ikiye, üçe bölünmeleri de yapılabilir.*

Soru Türü 29’a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından yanlış düzeltme soru türüdür. Her kelimenin içine bir tane yanlış harf eklenmiştir. Katılımcılar, yanlış kelimelerin zihinde kalıcı olabileceği endişesi ile sakıncalı olarak değerlendirmektedirler.

İbrahim: *Yanlış kelimeler öğrencilerin aklında kalabiliyor. Yanlışın yazılı hale getirilmesi doğru değildir. Kendilerinin yazım yanlışları oldukça fazla olduğu için yanlışta destek verilmiş olmaktadır. Gereksiz bir uygulamadır. Sınavlarda da sorulmamalıdır.*

Aslı: *Yanlış yazımlar sözlü ifadelerde çok zarar vermez ama öğrencinin yazılı olarak görmesi eğitimi açısından sıkıntı oluşturmaktadır.*

Osman: *Bence de yanlış harf yerine sesli veya sessiz harflerin boş bırakılması daha mantıklı gelmektedir.*

Soru Türü 30’a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime soru türlerinden grup dışı kelime sorulmaktadır. Katılımcılar, kelime sayısının çok olması durumunda hedef kelimelerin öğrenilemeyeceğini ve düzeyi aşan sorular olacağını düşünmektedirler.

Yıldırım: *Yine çok sık kullanılan bir soru çeşididir. Fakat kelime yoğunluğu çok fazla olduğu için birçok uygulamada, kelime dağarcığının dışına çıkıldığı görülür. Burada da yine uygun olmayan kelimeler vardır. Kabak, mantar, ayva vs.*

İsmail: *Hocam, madde sayısı üçte kalsa kelime sayısı düşer, 12 kelime iyidir. Bu oldukça uygulanabilir, yararlı diye düşünüyorum.*

Soru Türü 31'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde kelimeler sembollerle gösterilmektedir. Kelime sorularında dünyada kabul gören sembollerin kullanılması da etkinliğe görsellik katacak ve öğretilen kelimenin zihinlerde kalıcı olmasını sağlamaktadır. Katılımcılar tarafından beğenilen bir soru türüdür. Fakat gerçek resimlerin kullanılmasının daha uygun olacağını düşünenler de vardır.

Bekir: *Araştırmamıza katılan bazı uzman öğretmenlerden; öğrenciler için orijinal gelebilir ama gerçek resimlerin kullanılmasını yeğleyenler de olmaktadır. Sembollerin herkes tarafından iyi anlaşılamayacağını savunmaktadırlar. Cin Ali gibi çizgi yorumlar kaliteyi düşürdüğünü ifade etmektedirler.*

Mustafa: *Oldukça ilginç geldi bana. Tabii ki böyle semboller kullanılmalı. Bu işaretler herkes tarafından bilinir. Ben çok beğendim. Kullanmak isterim.*

Onur: *Bizim spor salonumuzda bu simgeler var. Uluslararası bilinen şeyler. Gayet güzel.*

Soru Türü 32'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde kelimelerle resimlerin eşleştirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, yaygın olan bu soru türü hakkında olumlu görüşler belirtmişlerdir.

Abdullah: *Resimler rahat ve anlaşılardır. Kullanımı kolay ve öğretme aşamasında kullanılabilir. Sınavlarda da kullanılabilir. Tasarımla ilgili sorunlar da giderilirse güzel sorulardır. Gözde gerçekçi resim diğerlerinde çizim kullanılmıştır.*

Soru Türü 33'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime sorularında kelimenin açıklaması verilip öğrenciden kelimeyi yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, kelimelerin kavram olarak açıklanmasını olumlu yönde değerlendirmişlerdir.

Kerem: *Bu tür uygulamaların dikte çalışmalarına da faydası olmaktadır. Oldukça kullanışlı güzel bir uygulama olduğunu düşünüyorum.*

Hamza: *Kelimelerin öğretilmesi, kavranması, düzgün yazılması için çok güzel bir uygulama. Çok beğendim. Değişik konularda da yapılabilir.*

İbrahim: *Cevapları kolay olmasına rağmen açıklama cümleleri karmaşık ve zor olduğu için öğrenciler cevaplayamamaktadır. Cümleler daha sadece olmalı veya resimle desteklenmelidir. Bu haliyle temel seviyeye uygun değildir.*

Onur: *Sorunun üzerinde kelimeler verilmelidir. Öğrenci böyle cevapları bilemez. Bu şekilde oldukça zor görünüyor.*

Soru Türü 34'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Duvar panosundaki bilgilerin ders içeriğine alınması uygulamasıdır. Bilgilendirme soru türüdür. Öğrencilerden acil telefon numaralarını öğrenip yazmaları istenmektedir. Katılımcılardan gereksiz görenler olduğu gibi ilk kez görenler de oldu. Denemek istediklerini söylemişlerdir.

Yıldırım: *Acil telefonlar temel seviye için gerekli değildir. Sınıf içi panolarında bulundurulabilir. Ama ders kitaplarında işlenmesi gereksizdir. Temel seviye öğrencisi elektrik arıza numarasını bilse bile yardım almadan telefon edip konuşamayacağı için bu bilgilerin edinilmesi de gereksizdir.*

Fatih: *Daha önce hiç karşılaşmadığımız bir uygulamadır. Ben de denemek istiyorum.*

İsmail: *Afrika ülkelerinde bu şekilde numaralar kullanılmamaktadır. Ders kitaplarında da olmasına gerek yok.*

Soru Türü 35'ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Önce resim verilerek resimdeki bilgiler eşliğinde kelime eşleştirmeleri istenmektedir. Resimde hastane bekleme salonunda değişik hastalıkları olan kişiler vardır. Bu kişilerle ilgili cümleler eşleştirilmesi gerekmektedir. Katılımcılar, bu uygulamayı çok beğenmişlerdir. Uygulanabilir, eğitici, öğretici olarak değerlendirmişlerdir.

Ahmet: *Bu uygulama çok iyi düşünülmüştür. Tasarım da güzeldir. Fakat resimler daha da albenili olmalıdır. Bu uygulamayı ben de yapmak istiyorum.*

Ercan: *Uygulama gerçekçi olmuş. Çok hoş bir uygulama.*

Abdullah: *Bu uygulama tersten de yapılabilir. Yani; "Kimin boğazı ağrıyor?", "Kimin dişi ağrıyor?", "Kimin karnı ağrıyor?" gibi sorularla da pekiştirilebilir.*

Osman: *Hocam bunu ben de çok beğendim. Derslerimde bunu kullanmak istiyorum.*

Soru Türü 36'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Kelime soru türüdür, açıklaması verilen kelimeler sorulmaktadır. Katılımcılar, cümlede kullanılan kelimeleri düşünüldüğünde çok zor soru olduğunu söylemektedirler. Temel düzeydeki öğrencilerin cevaplamakta zorlanacaklarını düşünmektedirler.

Mustafa: *Temel seviye öğrencileri için oldukça zor bir uygulama. Model olarak güzel ama kelime ve kavram bakımından elden geçirilmesi gerekmektedir.*

Bekir: *Seviye sorunu çözülmüşse kullanılabilir bir soru modelidir.*

Onur: *Rusya'da çok uygulanan bir soru modeli. Kendi kitaplarında da okutuyorlar. Onlar kendi uygulamalarında yapabilirler ama her yerde bu soru modeli uygulanamaz.*

Soru Türü 37'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soruları türünden bir soru vardır. Cevapları verilen diyalog cümlelerine uygun öğrencilerden soru cümleleri yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, temel seviye düzeyine indirilebilirse güzel bir uygulama olduğunu, çok yaygın kullanıldığını belirtmektedirler.

Yıldırım: *Bu tür sorular öğretim adına çok faydalı olmaktadır. Ama dil öğretiminde soru sorma basamağı zordur. Bu etkinlikte de hata oranı yüksektir ama yine de bu tür çalışmaların sürekli yapılması gerekmektedir. Örneğin; "Kebap çok güzeldi." cümlesinin sorusu "Kebap nasıldı?" olmalı. Fakat öğrencilerin "kebab hangisi, kebab ne, kebab güzel miydi, kebab çok güzel?" gibi hatalı olarak boşlukları doldurdukları çok sık görülmektedir.*

Soru Türü 39'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde de soru cümleleri vardır, öğrenciden uygun cevap vermeleri istenmektedir. Katılımcılar, yaygın olarak kullanılan bu soru türü ile ilgili beğendiklerini gösterir olumlu tepkiler vermişlerdir.

İsmail: *Sorular günlük kullanımdan alındığı için oldukça başarılı etkinliktir. Ama "Türkçe dersi saat kaçta?" gibi gündelik farklı kullanımları da öğretmenler bu etkinliğin paralelinde vermelidir.*

Ercan: *Öğrenciler genelde soru kelimelerinin seçiminde zorlanıyorlar. "Hangi kalem almak istiyorsun?" sorusu yerine "Ne kalem almak istiyorsun?" gibi hatalı soru kelimeleri kullanmaktadırlar. Bu tür etkinliklerin sayısı artırılarak öğrenilmesi sağlanmalıdır.*

Soru Türü 39'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soru türünden olan bu soruda cümle içindeki hedef kelimeye yakın iki kelime verilmiştir. Cümleye uygun olan kelimenin seçilmesi istenmektedir. Katılımcılar, uygulamanın kullanışlı ve yararlı olduğunu düşünmektedirler.

Aslı: Oldukça kullanışlıdır, sık sık bu tür uygulamaları ben de hazırlıyorum. Cümleye uymayan kelimeler çıkartılıyor. Başarılı buluyorum.

Soru Türü 40'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle kurma sorularından olan bu soru türünde bir kelime verilmiş ve öğrencilerden o kelimenin içinde olacağı bir cümle yazması istenmektedir. Cümleler tema kapsamında olması istenmektedir. Katılımcılar, bu soru uygulanmasını gerekli ama sorunun zayıf olduğu konuda birleşmektedir. Fiilin tek başına verilmesinin uygulamada güçlükler neden olduğunu söylemektedirler.

Osman: Bu soru temel seviyeye göre oldukça zor kavramlar içermektedir. Terimler temel seviyeye uygun öncelikli kelimeler arasından seçilmelidir. Sorunun sadece "soymak" olarak verilmesi de doğru değildir. Kolaylaştırmak için fiillerin karşısına ilgili bir resim yerleştirilebilir. "Soymak" fiili için "patates" resmi gibi.

Mustafa: "Soymak" fiilini tek başına kullanmıyoruz biz. Öğrencinin algısının daha iyi olması için patates resminin yanına "soymak" yazısı konsa, "yemeğin tadına bakmak", "pizza sipariş etmek", "çay ismarlamak" gibi kavramlarla cümleler kurdurulursa daha işlerlik kazanır sorular.

Soru Türü 41'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru türü de cümle sorularından tercüme sorusudur. Katılımcılar, tercümenin kitapta olmasının uygun olmadığını, uygulamalarla öğretmenin etkinlik olarak yapmasının daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Hamza: Tercüme çalışmaları uygulamalarda olması gerekir, kitaplarda olması uygun değildir. Öğretmen kitaplarında veya sınıf içi uygulamalarında ders işleme yöntemi olarak kalmalıdır.

Yıldırım: Bizim öğrencilerin en çok sevdiği etkinlik tercüme. Zaten tercüme olmayan diğer alıştırmalarda da tercümeleri yazdıkları için bunu çok daha gönüllü yapıyorlar.

Soru Türü 42'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Bu soru da cümle soru türünden cümlelerin sıralandığı bir sorudur. Diyalogda geçen tüm cümleler karıştırılmış, öğrenciden düzgün olarak sıralaması istenmektedir. Katılımcılar, kitaplarda çok uzun sıralama soruları olduğunda öğrenci cümleleri anladığı halde sıralama için çok zaman harcadığını belirtmektedirler. Kısa ve ayırt edilebilir cümleler olduğunda güzel bir etkinlik olmaktadır.

Abdullah: Soru modeli olarak oldukça güzel fakat burada olduğu gibi nitelik yönünden özürlü bir sorudur bu. Birden fazla sıralama şekli olabilir, kişiden kişiye değişebilir, tam doğrusunu bulmak zor. Bu, bu, bu şeklinde 3 tane cevap var. Cümlelerden birisi "bu ne", diğeri "bu kim" olarak düzenlenirse belki aşılabılır. Selamlaşma cümleleri de katılırsa belki biraz daha kolaylaştırılabilir.

Onur: Soru türlerinin içinde en sıkıntı verici, en zor olan sorular bunlar oluyor. Bir de soru hazırlanırken özen gösterilmediyse tamamen kopuyor öğrenciler. Burada "Bu kalem, Bu harita, Bu defter" gibi birbirine benzeyen üç tane kelime grubu verilmiş. Ben bu şekilde bir soruyu derslerimde kullanmıyorum.

İsmail: Çok uzun olmasına gerek yok.4 cümleyi geçmemelidir. Uzadıkça karmaşıklığı artıyor. Öğreticilikten çıkıyor.

Soru Türü 43'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularının eşleştirme türünden olan bu soruda soru cümleleri ile cevaplarının karıştırılarak eşleştirmeleri istenmektedir. Katılımcılar, bu uygulama ile ilgili olumlu görüş bildirmektedirler.

Osman: Cümle kalıplarının yerleştirilmesi adına güzel bir soru. Bu, tüm ünitelerde uygulanabilir.

Soru Türü 44'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soru türlerinden kelimeleri sıralama sorusudur. Katılımcılar, cümledeki kelime parçaları dördü geçtiğinde sorunun güç cevaplandığını söylemektedirler. Çok yaygın kullanılan bir soru türüdür.

Bekir: Temel seviyede kelime sayısı dördü geçmemelidir. Kelimeler basit olmalı, cümleler sade olmalıdır. “müstakil” gibi temel seviyeye uygun olmayan kelimeler bulunmamalıdır.

Ayşe: Çok sık kullanılan bir soru modelidir. Her üniteye uyguluyorum. Ünite içinde yoksa ben kendim ders malzemesi hazırlarken mutlaka bulunduruyorum. Sınavlarda da kullanılabilir.

Soru Türü 45’ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle içinde kullanma soru türüdür. Verilen kelimenin cümle içinde kullanılması istenmektedir. Katılımcılar, resimli, sembollerle, kullanılan araçlar verilerek de yapılabileceğini belirtmişlerdir.

Fatih: Oldukça güzel, yararlı bir etkinliktir. Sayıları artırılabilir, resimlere göre yaptıkları işler yazılabilir.

Soru Türü 46’ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından doğru yanlış soru türüdür. Haftalık ders programına göre cümlelerin doğruluğu sorulmaktadır. Katılımcılar, çok yaygın kullanıldığını belirtmişlerdir. Yararlı bir etkinlik olduğunu söylemektedirler.

Yıldırım: Doğru/yanlış soruları dil öğretiminde sık kullanılan bir soru modelidir. Burada tablo verilmiştir ama diyalog da verilebilir, paragraf bilgisi de ölçülebilir.

Soru Türü 47’e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından paragraf yazma soru türüdür. Paragrafta bulunması gereken cümleler üstte soru cümlesi olarak verilmiştir. Öğrencilerden soruları cevaplayarak paragrafı şekillendirmeleri istenmektedir. Katılımcılar, soru cümlelerinin iyi olması durumunda çok kullanışlı bir soru türü olduğunu belirtmektedirler.

Kerem: Öğrencinin paragraf yazabilmesi için soru cümlesi verilmesi güzel ama sorular iyi seçilmelidir. Bu soruda öğrencinin evinin müstakil, apartman, şehirde mi köyde mi gibi kullanışlı olmayan bilgiler var. Bu durum yazmayı daha da zorlaştırmaktadır. Temel seviyede kullanılabilecek cümleler verilmelidir.

Soru Türü 48’a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından karışık kelimelerden düzgün cümle yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, tablo şeklinde verilen kelimelerle daha düzenli olduğunu ve yaygın kullanılan bir etkinlik olduğunu söylemektedirler.

Onur: Dil öğretiminde çok kullanışlı bir etkinliktir. Fakat burada ilk sütun noktalı olmasına gerek yoktur. "Bir, iki veya üç" sayılarının yazılması daha iyi olurdu. Belirsiz olmasına gerek yoktur.

Soru Türü 49'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soru türünün tabloya göre cevap verme soru türüdür. Bir radyonun yayın akışı tablo halinde verilerek öğrencilere sorular yöneltmiştir. Katılımcılar, uygulamanın güzel olduğunu ama içeriğiyle ilgili değişik önerileri olmuştur.

Mustafa: Yukarıda bilgi olduğu için sorunun cevaplanması kolaydır, kullanılabilir. Yalnız "haberler" ve "spor haberleri" arka arkaya gelmiştir. Onun yerine belgesel yazılabilirdi.

Ercan: Öğrencilerin temel seviye derslerini gördüğü sırada Türk televizyonlarını seyretmeleri, televizyon programları ile ilgili sorulara cevap vermeleri erken istenmiştir. Orta seviyeye konmasının daha uygun olacağını düşünüyorum.

Soru Türü 50'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından düzeltme soru türüdür. Öğrencilerden cümle içindeki yanlış verilen kelimelerin doğrularını yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, soru türünün çok iyi olduğunu ama içeriğiyle ilgili sıkıntılardan bahsetmektedir. Düzey açısından sıkıntılı soru olduğu görülmüştür.

Osman: Temel seviye için bu tarz bağlaç ve edatlarla ilgili soru sorulmasına gerek yoktur. Dilin yapısını daha yeni kavramaya çalışan öğrencilere böyle detaylar sorulması doğru değildir.

Ahmet: 'Bütün', 'birkaç', 'hepsi' gibi edatları cümle içinde kullanmak gerekir ama soru olarak temel seviye öğrencilerine sorulmaması gerekir. Öğrenciler anlamakta da zorlanıyor ve sevmiyorlar da. Paragraflarda, cümlelerin içinde geçebilir. Geçtiğinde tekrar anlatabiliriz ama soru olarak geldiğinde sıkıntı oluşturmaktadır.

Yıldırım: Öğrenci derste anlasa bile kısa sürede yine unutmakta, karıştırmaktadır. Ben İngilizcesini verip geçiyorum. Üzerinde fazla durmuyorum.

Soru Türü 51'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından metne göre cevap verme soru türüdür. İki paragraflık bir metinle ilgili sorulara cevaplar verilecektir. Katılımcılar, bu tür soruların dil öğretimi için çok yararlı olduğu görüşündedirler.

Hamza: Metinden sorular, bilgiler çıkarma, üretme dil öğretimi için oldukça yararlıdır. Sayısı daha da arttırılmalıdır. Fakat öğretmenlerimizin ihmal ettiği bir soru türüdür.

İsmail: Oldukça güzeldir. Yararlı bir uygulama. Bu tür uygulamaları sıklıkla yapıyoruz zaten.

Soru Türü 52'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından kendini anlatma soru türüdür. Örnekteki gibi bir paragraflık kendini tanıtıcı yazı istenmektedir. Katılımcılar, iletişim dilinin öğretilmesi için bu tür sorulara sık yer verilmesi gerektiği görüşündedirler.

Abdullah: Yapılması gereken önemli bir aktivitedir. Öğrencilerin kendilerini ifade etmesi, örneklerle bunu öğrenmesi gerekmektedir. Kelime öğretimi ile öğrenciler konuşmamaktadır. Kelimelerin kendi aralarındaki bağlamı öğrenmesi paragraf veya diyaloglarla gerçekleşmektedir.

Soru Türü 53'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soruları kapsamında resme göre cümleler kurmaları istenmektedir. Öğrencilere birbirine yakın olgular görsel olarak verilmiş ve kalıp cümleler eşliğinde tartışmaları istenmektedir. Katılımcılar, resimlerin ve verilen olguların daha kolay ve genellenebilir olmasını istemektedirler. Öğrencilerin tartışma yapacak düzeyde olmadıklarını belirtmişlerdir. Soru türünün güzel ama içeriğinin eksik olduğunu belirtmektedirler.

Onur: Temel seviye öğrencileri tartışmalar yapamaz. Sıfatların derecelendirilmesi için belirgin farkların olması gerekmektedir. Gerçekten tehlikeli bir hayvan ile tehlikesi pek fazla olmayan başka bir hayvan eşleştirilmelidir. Tartışma götürmeyen somut bilgiler olmalıdır. Hızlı kavrama için tavşan-kaplumbağa ikilemi herkes tarafından bilinen bir olgudur. Böylece öğrencilerin zekâlarını zorlayacak değil kelimeye kilitleyecek bilgiler gösterilmelidir.

Mustafa: *Bu resimde tehlikeli olan hayvanların ikisi de sürüngen olmuş. Birisi vahşi bir hayvan olabilirdi. Aslan, kurt gibi.*

Soru Türü 54'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından olay anlatma soru türüdür. Geçmişte yaşanmış bir olayın, olgunun anlatılmasındır. Burada öğrenciden son doğum günü kutlamasını anlatması istenmektedir. Katılımcılar, temel birkaç soru ile öğrencilerin anlatmaları daha da kolaylaştırılabileceğini düşünmektedirler. Öğrencinin önünü açacak birkaç soru ile yol gösterilebileceği belirtilmektedir.

Ayşe: *Öğrencilerin çok zorlandıkları bir soru çeşididir. Olayları yorumlama, durumları açıklama temel seviye öğrencileri için güç olmaktadır. Doğum günü etkinlikleri maddeler halinde sıralandıktan sonra öğrencilere hangilerini yaptıkları seçtirilirse daha başarılı olacaklardır. Tek bir cümle ile geniş bir metin yazdırılması doğru değildir.*

Aslı: *Öğrenciler, kelime veya resimlerle desteklenmesi lazımdır. Pasta, mumlar, misafirler, hediye paketleri, müzik, eğlence ortamı, süslenmiş bir oda gibi birçok görsel malzeme kullanılabilir.*

Yıldırım: *Ama benim gibi pek çok öğretmen bu tür soruları kullanıyoruz. Buna benzer pek çok uygulama yaptırıyoruz. Kitapta olması da fena olmaz.*

Soru Türü 55'ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soruları içinde olumlu ve olumsuz cevap verme sorularındandır. Kısa sorulara öğrenciden hem olumlu hem de olumsuz cevap vermesi istenmektedir. Katılımcılar, uygulamanın pratik kullanıma yönelik güzel bir uygulama olduğunu söylemişlerdir ve içeriği ile ilgili de önerilerini paylaşmışlardır.

İsmail: *Dilin pratikte kullanımı için hem olumlu hem de olumsuz cevabın birlikte alınması oldukça güzeldir. Fakat olumsuz cevapta illa "Hayır, yok" diye cevap verilmesi istenmemelidir. Sadece "yok" cevabın da doğru olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Eksilteli cümleler kurmasına izin vermek gerekir. Günlük hayatta eksilteli cümlelerin kullanımı çok yaygındır.*

Ercan: *Soru eklerine verilecek olumlu ve olumsuz cevapların birlikte kullanılması gerçekten çok güzel olmuş. Pratik Türkçenin kullanımını kolaylaştırmak için güzel olmuş. Kullanılabilir bu tür sorular.*

Soru Türü 56'ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından tamamlama soru türüdür. Cümleler soru ekleri ile birlikte uygun fiil getirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, Türkçe öğretiminde bu tür sorulara çok ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadırlar.

Abdullah: Matematikte olduğu gibi terim anlamları, kuralları öğretmekle konu öğrenilmiş olmuyor. Bu tür etkinliklerde örnekler verilip öğrenciden aynı şekilde birçok uygulama yaptırılmalıdır. Bu uygulamalarla öğrenciler dilin pratiğini kazanmış olur.

Onur: Dilimiz eklemeli olduğu için bu tür sorularla ekleri kavratmak gerekir.

Soru Türü 57'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle soruları kapsamında karşılık kelimelerden cümle kurma sorusudur. Bu soruda kelime sayısı fazla verilerek öğrenciler bu kelimelerden kendi cümlelerine uygun olanları seçerek cümle kuracaklardır. Katılımcılar, kelimelerin karışık ve zor olduğunu, öğrencileri sıkacak bir soru olduğu görüşündedirler.

Hamza: Oldukça zor, karmaşık, uygulaması güç bir sorudur. Öğrencileri soğutabilir. Kelimelerin sayısı azaltılarak, gruplandırılarak, diyalogun bir kısmı verilerek daha da kolay hale getirilebilir.

Mustafa: Ben böyle bir uygulamayı yapmam. Çok karışık, uygulanması zor etkinlik olmuş.

Soru Türü 58'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından tabloya göre cevap verme soru türüdür. Tabloda binanın yerleşim planı vardır. Katılımcılar, uygulamanın iyi olduğunu fakat içeriğinin düzeye uygun olmadığı görüşündedirler. Kelimeler daha basit olarak seçilebileceğini belirtmişlerdir.

İbrahim: Bilgiler hazır olarak verildiği için uygulanabilir bir sorudur. Fakat bilgiler temel seviye konularına ve kelime dağarcığına göre düzenlenirse daha nitelikli soru haline gelecektir.

Osman: 4 yerde "öğretim elemanları" geçmektedir. Bunun yerine; 'kütüphane', 'müdür odası', 'kantin', 'derslikler', "tuvalet" gibi kelimeler verilseydi daha kullanışlı olurdu.

Soru Türü 59'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından uygun kelimeyi yazma soru türüdür. Cümlelerde boş bırakılan yerlere üstte verilen soru zarflarının yerleştirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, çok yaygın kullanılan bu boşluk doldurma sorusunun güzel olduğunu ama sayısı çok olursa özgün metin yazmayı kısıtlayacağı görüşündedirler.

Yıldırım: Sorularla birlikte kelimelerin de verilmesi oldukça kolaylaştırıcı olmaktadır. Öğrencilerin cevaplara itirazlarının da önü kesilmiş oluyor. Bu tür soruların olduğu sınavlarda da daha objektif değerlendirmeler yapılmaktadır.

İsmail: Fakat bu tür uygulamalar özgün metinlerin yazılmasını da engellemektedir. Boşluklara birden fazla cevapların verilebileceği, bireyden bireye değişiklik gösteren soruların da olacağı etkinlikler de faydalı olmaktadır.

Soru Türü 60'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından grup yapma soru türüdür. Köy ve şehir için ayırt edici özellikler verilmiştir. Bu özelliklere göre öğrencilerden cümleleri gruplandırmaları istenmektedir. Katılımcılar, cümlelerin tartışmaya meydan vermeyecek netlikte olması gerektiğini düşünmektedirler. Bu soru türünün dil öğretiminde çok yararlı olduğunu düşünmektedirler.

Bekir: Uygulama güzel ama bu tür etkinliklerde sorular daha ayırt edici olmalıdır. Burada olduğu gibi komşuluk her yerde önemlidir. Şehirde de hava temiz olabilir. Eğlence merkezleri köylerde de olabilir. Örneğin sınıf eşyalarının sıralandığı sorularda masa, sandalye, televizyon gibi eşyaların hem evde hem de sınıfta olabileceği düşünülmeli; yazı tahtası, sıra gibi daha belirleyici eşyalar verilmelidir.

Onur: Açık uçlu, yoruma dayalı sorular olmamalıdır. Cevaplar net olmalıdır. Burada bazı maddeler iki türlü de cevaplanabilecek şekildedir.

Abdullah: Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler genelde varlıklı insanlar olmaktadır. Köy hayatından gelip de yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenemezler. Ana dili değil ki, köy çocuklarına da hitap edilsin. "Okul mu, market mi" gibi bir alan belirlenirse daha isabetli olur.

Soru Türü 61'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Paragraftaki eksik bırakılan yerlere uygun olan cümlenin yazılması istenmektedir. Katılımcılar, bu tür soruların temaların son etkinliği olarak yapılması gerektiği, kavrama,

üretme, değerlendirme, analiz etme gibi üst düzey düşünme becerilerin gelişmesini sağlayacağı görüşündedirler.

Ayşe: Soru modeli olarak çok güzel bir etkinliktir. Fakat cümle ve kelimeler temel seviyeye göre düzenlenmesi gerekmektedir. Soru yönergeleri de açıklayıcı, eksiltili olmayan düzgün ifadeler olmalıdır.

Bekir: Paragraftaki eksik cümleyi tamamlama orta seviyeye daha uygun olacaktır. Temel seviyede diyaloglardaki eksik cümlelerin tamamlanması daha isabetli olmaktadır.

Soru Türü 62'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Paragrafın içindeki eksik kelimeyi bulma sorusudur. Metnin bütününde bir olay anlatılmaktadır. Olayın akışına göre boş bırakılan yerlere uygun kelimelerin getirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, metnin düzeye uygunluğu sağlandığında çok güzel bir soru türü olduğunu belirtmektedirler. Bu soruda soru düzeyinin yüksek olduğu görüşündedirler.

Mustafa: Son derece zor bir sorudur. Temel seviyedeki öğrencinin cevaplama beklememelidir. sadece soruyu hazırlayan öğretmenin öğrencilerine soru hakkında bilgi vermesi ile çözülebilir. Bu sorunun kullanılması gerekiyorsa da cevapları seçenekler halinde veya karışık halde verilerek öğrencinin uygun olanı seçmesi istenebilir.

İbrahim: Temel seviye öğrencilerinin bildiği fiil sayıları sınırlıdır. Bu yüzden bu türden özgün metinlerin yazdırılmasında daha kolaylaştırıcı destekleyici bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Soru Türü 63'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Yanlışı düzeltme soru türüdür. Kelime veya yanlışı düzeltme değil bilgilerde yanlışlıklar yapılmıştır. Öğrencilerden bilgileri düzeltmeleri istenmektedir. Katılımcılar, temanın içeriğine bağlı kalındığında çok güzel bir soru olduğunu söylemektedirler.

Bekir: Bunlar bilgi sorularıdır. Gündelik kullanımda da olan bilgilerdir, kullanılabilir.

Onur: Soru modeli olarak güzel ama konu bütünlüğü yok. Sıfatlarla ülkeler, şehirler karıştırılmış. Bence konu bütünlüğü olmalıdır.

Soru Türü 64'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından devam ettirme soru türüdür. Uzun bir diyalogun yarıda kesilerek öğrencilerden kendi hayal dünyası ile diyalogu yönlendirmesi istenmektedir. Orta ve ileri seviyelerde sık sık kullanılan bu soru türü ile ilgili katılımcılar, temel seviyeye göre düzeyi zor bulmuşlardır. Ama temel seviyede de uygulanabileceğini belirtmektedirler.

Fatih: Oldukça güzel bir uygulama olmasına rağmen metnin temel seviyeye göre ağır olması uygulanabilirliğini düşürmektedir.

Kerem: Temel seviye öğrencisinin metni anlayacağını düşünmüyorum. Metin sadeleştirilirse güzel bir çalışma olur.

Soru Türü 65'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Diyalog yazma soru türüdür. Diyalogdaki konu akışının da sınırları çizilmiştir. 4 tane soru cümlesi verilerek diyalogu bu çerçevede yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, soruların öğrencileri yönlendirmede hedef göstermede kolaylaştırıcı olduğunu söylemektedirler. Fakat sürekli bu tür soruların kullanımı da özgür metin yazmanın önüne geçeceğini vurgulamaktadırlar.

İsmail: Yazma etkinlikleri zor çalışmalardır, zahmetlidir. Öğrencilere sıfırdan bir metin yazdırmak temel seviye öğrencisi için zor olmaktadır. Fakat diyalog veya paragraf içindeki boşlukları doldurmak daha kolay gelmektedir. Metnin tamamı yazdırılacak etkinlikler olmalı fakat sürekli aynı uygulama yaptırılmamalıdır.

Soru Türü 66'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Yanlış düzeltme soru türüdür. Olumlu, olumsuz, soru cümleleri bulunan etkinliğin içinde harf, ek yanlışları bulunmaktadır. Katılımcılar, yanlışları tek konu etrafından olması gerektiğinin üzerinde durmaktadırlar. Konu dağınık olursa öğrencinin yanlışları tespit etmesinin zor olacağını düşünmektedirler.

Yıldırım: Yanlışları düzeltme kullanılabilir fakat amacı belli olmalıdır. Aynı çalışmanın içinde iyelik ekleri, zaman ekleri, durum ekleri, anlam bakımından yanlış kelimeler gibi bir çok konudaki yanlışları olan etkinlikler sıkıntı vermektedir.

Abdullah: *Yanlış düzeltmelerinin hepsine karşıym ben. Yanlıklar kalıcı olabilmektedir. Öğrenci dil öğretimi sürecinde zaten sürekli doğruları bulmanın peşinde. Her an yanlış yapmakta. Bir de yanlış göstererek doğrusu istenmemelidir.*

Soru Türü 67'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Paragraf içindeki ekleri tamamlama sorusudur. Ekler de ad durum ekleri ve şimdiki zaman ekleri ile sınırlandırılarak boş bırakılmıştır. Katılımcılar, dil bilgisi yapısı gereği iki konunun birbirini tamamlayan değil farklı konular olduğunu dolayısıyla konu dağınıklığının olduğu görüşündeler. Sorunun cevaplama güçlüğü yüksek olduğunu belirtmektedirler.

Osman: *Eklerin kavratılması için oldukça yararlı bir etkinliktir. Fakat konu bütünlüğü olmalıdır. Tek bir konu kapsamında eklerin doldurulması istenmelidir. Sorunun niteliğinin artırılması için metnin zorlaştırılması doğru değildir.*

Hamza: *Birden fazla konuda boşluk bırakılmamalıdır. Mükemmel öğrenci ancak yapabiliyor bu tür soruları.*

Soru Türü 68'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından cümlenin sahibini yazma soru türüdür. Metinde geçen konuşmalar dikkate alınarak cevaplanır. Katılımcılar, içeriğinin özenle hazırlanması durumunda çok güzel bir soru türü olduğunu belirtmektedirler.

Ercan: *Metnin cümleleri basit yapıları fakat cevapları oldukça karmaşıktır. Zekâ seviyesini ölçen sorular türünden olan bu uygulamalar öğrencileri zorlamaktadır ve öğretim hedeflerinden uzaklaştırmaktadır.*

Mustafa: *Uygulama çok güzel tasarlanmış ama cümleleri zayıf kalmış. Aynı cümleyi birden fazla kişi söyleyebilir, kimin söylediği belli olmayan cümleler vardır.*

Soru Türü 69'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularında doğru yanlış soru türlerindedir. Metinde geçen olayların doğruluğu sorulmaktadır. Katılımcılar, metnin düzeye çok ağır olduğunu belirtmektedirler.

Onur: *Metinle ilgili sorularda metin dışı cümleler biraz daha dikkat gerektirmektedir. Metnin dışındaki soruyu bilmek için metnin tamamına hakim olmak gerekmektedir. Bu yüzden temel seviye öğrencisi metnin tamamına hakim olamaz. Metinden genel olarak haberdar olduklarında cevaplayabilecekleri soruları tercih edilmelidir. Bilginin ortaya çıkarılması zorlaştıkça öğrenme gecikecektir.*

Yıldırım: *Doğru/yanlış soruları temel seviye için daha kullanışlı olmaktadır. Bu soru modeli de çok güzel ama orta seviyeye daha uygun olacağını düşünüyorum.*

Soru Türü 70'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından eşleştirme sorusudur. Kalıp ifadelerin açıklamaları ile eşleştirmeleri istenmektedir. Katılımcılar, sorunun düzeye uygun olmadığını ifade etmektedirler.

Ayşe: *Kalıp ifadelerin temel seviyede de öğretilenleri vardır. Fakat burada olduğu gibi kalıp ifadenin açıklamasını yapıp öğrencinin eşleştirmesini istemek doğru değildir. Kalıp ifadeler metnin, diyalogun içine uygun olan/olmayan şekilde verilmesi durumunda daha nitelikli olacağını düşünüyorum.*

Soru Türü 71'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından eşleştirme soru türündendir. Uzun cümleler ikiye ayrılarak sebeple sonuç karıştırılmış ve eşlerinin bulunması istenmiştir. Katılımcılar, soru türünü çok beğenmiş ama uzun cümlelerin temel seviyeye uygun olmadığını belirtmişlerdir. Cümlelerde geçen dil bilgisi uygulamaları da yine seviyeye göre olmadığı görüşündedirler.

İsmail: *Soru modeli olarak çok güzel bir uygulamadır. Fakat burada kelimeler, dil bilgisi becerileri bakımından temel seviyenin üzerinde bilgi gerektirmektedir. Soru ağırlığı bakımından tekrar düzeltilirse güzel bir uygulama olacaktır. Temel seviye cümlelerinde 3-4 kelimelik cümleler kullanılmalıdır. Burada gereğinden fazla uzun cümleler de kullanıldığı görülmektedir.*

Ercan: *“Dersleri bitirmeden”, “parayı almadan” bu tür kalıplar temel seviye konuları arasında yoktur. Öğrencilerin de anlayacağını düşünmüyorum. Öğrencilerin seviyelerine indirgenirse çok güzel bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.*

Soru Türü 72'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

İzleme sorularından söyleyeni bulma soru türüdür. İzleme videosunda geçen diyalogların kime ait olduğunu yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, ilk ünitelere ait olan soruda cümleler çok belirgin değildir. İleriki konularda daha rahat bu türde sorular hazırlanabilir. Soru türü olarak uygun ama içerik yönünden zayıf bulmuşlardır.

Onur: Nitelikli soru hazırlamak için sorunun üzerinde detaylı çalışma yapmak gerekmektedir. Sorunun cevapları ile eğitimde beklenen hedeflere ulaşmak amaçlanmalıdır. Soru metnindeki cümleler daha belirgin, net olmalıdır. Dinleme metninde rastgele birkaç cümlenin kesilmesi ile nitelikli soru olmayacağı açıktır.

Soru Türü 73'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

İzleme sorularından sıfatları gruplandırma, derecelendirme sorusudur. Mesleklerin sıfatlarla nitelendirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, hem sıfatların hem de mesleklerin konu içinde bilinmeyen yeni öğrenilen kelime grubundan olduğu için cevaplanması güç bir soru olduğunu düşünmektedirler.

Ahmet: Mesleklerin olduğu bölüme yine resimler konulmalıdır. Bizim Türkçe öğretimi eserlerinde hedef belirlemede sıkıntılı olduğumuzu düşünüyorum. Sorularda neyi öğretmek istediğimizi unutuyoruz, karıştırıyoruz. Bu etkinlikte de hedefimiz "önemli, sıkıcı, yorucu, tehlikeli, faydalı" kavramlarını öğretmek ve kullanmak ise meslekler kısmındaki kelimelerin yanına resimlerini vermemiz lazım. "O kelimeleri zaten biliyor, çağrışım yapsın." demek doğru değildir. Kimi öğrenciler tam öğrenememiş oluyor, beynini mesleğe odakladığı zaman diğer sıfatlarda zorlanıyor. Hedefimizin dışındaki tüm alan mümkün olduğunca kolaylaştırılması gerekmektedir.

Soru Türü 74'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

İzleme sorularından metinde geçen cümlelerin içindeki kelimelerin doğrularını seçmeleri istenmiştir. Metindeki bilgilere göre yakın anlamlı iki kelime verilmiş hangisinin metinde geçtiği sorulmaktadır. Katılımcılar, bu tür sorularda tema ilgili olmayan kelimelerin kullanılmasının doğru olmadığını düşünmektedirler.

Abdullah: Diğer sorularla benzer olan bu soruda sadece uygulama farklılığı vardır. Sorularda çeşitliliği artırdığı için kullanılabilir. Cümlenin içindeki seçimlik kelimelerin birbirine benzer olması gerekmektedir. Alakasız kelimelerin yazılması doğru değildir.

Soru Türü 75'ya ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

İzleme sorularından diyalogdaki boş bırakılan cümleleri tamamlama soru örneğidir. Boşluklar rastgele oluşturulmuştur. Katılımcılar, eş anlamlı kelimelerden yaygın kullanımda olanlar tercih edilmelidir görüşünü paylaşmaktadırlar.

Yıldırım: Fakat burada sunucu yerine “spiker” kullanılmış. Kendi öz kelimelerimiz varken işin kolaylığına kaçmak için bu kelimeler kullanılıyor ama ben buna karşıyım. Öğrenciye kendi öz kelimelerimiz öğretilmelidir. Kendi kelimelerimize göre yabancı kelime daha yaygın ise yaygın kullanılan tercih edilmelidir.

Soru Türü 76’ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli test sorularından tek doğru seçenekli soru türüdür. Cümleye uygun bağlaç sorulmaktadır. Katılımcılar, bağlaçların ve edatların kullanımı ile ilgili farklı düşünenler olmaktadır. Her iki düşünceden birer örnek düşünce verilmektedir.

Hamza: Bağlaçlar ve edatlar temel seviye konuları arasında değildir. Cümle aralarında ve metin içinde kullanılması doğaldır. Fakat sınavlarda, ödevlerde soru olarak kullanılması doğru değildir. Orta ve üzeri seviyelerde soru olarak değerlendirilebilir.

Osman: Ben burada yanlış görmüyorum. Seçenekler, zorluk derecesi iyi ayarlanırsa öğrenci algısıyla bunu çözebilir. “Fakat” ve “ama” aynı anlamda kullanılmaktadır. İkisini eledikten sonra diğer doğru cevabı rahatlıkla bulabilir. Diğer dillerin öğretiminde de kullanılmaktadır.

Soru Türü 77’ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan uygun olan cevabı bulma soru türüdür. Soru cevaplı kısa diyalog cümlelerinde bulunan boşlukların doldurulması istenmektedir. Katılımcılar, bu soru türüyle ilgili olumlu görüşler belirtmişlerdir fakat birden fazla cevabın doğru olmadığı görüşündedirler.

Onur: Test sorularının dil öğretimine faydasının olduğu düşünülmemektedir.

Bekir: Buradaki soru çok kısa ve temel bir konu olduğundan oldukça düşük seviyeli bir sorudur. Daha nitelikli bir sorunun içinde değerlendirilebilir. Birden fazla cevabın da olması ayrıca sorunlu bir soru olduğunu göstermektedir.

Soru Türü 78’a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan bilgi soruları türündendir. Alfbedeki harf sayısı sorulmaktadır. Katılımcılar, bu tür genel kültür sorularının gereksiz olduğunu savunmaktadırlar. Temel seviyede dilin iletişime yönelik olarak öğretilmesi görüşündedirler.

Ercan: *Öğrencilerin sesli veya sessiz harflerin sayısını bilmesi Türkçe bilgisinin olduğunu göstermemektedir ve dil öğretimi adına bir değer ifade etmemektedir. Gereksiz bir soru olduğunu düşünüyorum.*

Fatih: *Bence gerek yok. Ezberlenen her şey kısa sürede unutuluyor. Sesli ve sessiz harfin ne demek olduğunu bilen öğrenci zaten sayıp bulabilir gerektiğinde.*

Soru Türü 79'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan yanlış seçeneği bulma sorusudur. Sayıların okunuşlarının verildiği soruda hangisinin yanlış olduğu sorulmaktadır. Katılımcılar, özellikle temel seviyede yanlış seçeneğin buldurulmasının doğru olmadığını düşünmektedirler. Ayrıca öğrencinin dikkatinin ölçülmesini gereksiz olarak görmekteyiz.

Mustafa: *Bu şekilde dört doğru bir yanlış cevabın sorulması daha uygundur. Öğrencilerin karşısında doğruların daha fazla yer aldığı sorular getirilmelidir.*

Aslı: *Bu soruda dikkatle ilgili bir yanlışlık var. Bu şekilde doğru değildir. Bilgideki yanlışlığın sorulması daha doğru olacaktır. Öğrencinin dikkatini ölçmek sorunun hedefi olmamalıdır.*

Soru Türü 80'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan çok boşluklu soru türüdür. Organların fonksiyonlarıyla ilgili fiillerin seçileceği seçenekler verilmiştir. Katılımcılar, seçeneklerde amaç dışında yazım yanlışlarıyla hedef saptırılmaması gerektiği görüşündedirler.

Onur: *Kullanılabilir bir soru modelidir fakat "a" seçeneğinde olduğu gibi kelimelerin anlamlarının sorulduğu bir soruda yazım yanlışları da yapılarak öğrenciler yanıltılmamalıdır.*

Kerem: *Test mantığı bizde cazip olabilir veya öğrenci alışkın olabilir ama yabancı öğrencilerde sıkıntı oluşturmaktadır. Bir çok ülkede de tek doğru seçenekler değil de birden fazla doğrusu olan seçenekler kullanılıyor. Bu yüzden temel seviye sorularında test sorusu konusunda daha dikkatli olunmalıdır.*

Soru Türü 81'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan farklı bulma soru türündendir. Verilen 4 ulaşım aracından farklı olanı sorulmaktadır. Katılımcılar, soruya şekil açısından yaklaşmışlardır ve yanlış olduğunu belirtmektedirler.

Yıldırım: *Burada her bir sorunun tasarımı iki satır olarak yapıldığından karışıklığa neden olmuştur. Tek satır olarak düzenlenmelidir. Bu tür soruların hazırlanması için genellikle seviye dışı kelimelere müracaat edildiği görülmektedir. Burada da traktör, feribot, gemi seviyenin dışına çıkıldığını göstermektedir. Günümüzde gemilerin değil vapurların daha yaygın olarak kullanıldığı da gözönüne alınmalıdır.*

Soru Türü 82'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan boşluğa gelebilecek en uygun seçenek sorulmaktadır. Seçenekler de dil bilgisine ait bilgilerden oluşmaktadır. Katılımcılar, dil bilgisinde kullanılmayan sadece öğrencinin dikkatini ölçmeye yönelik seçenek bulunduğundan bu soru uygun görüşmemiştir.

Abdullah: *Klasik test sorusu gibi görünse de seçeneklere dikkat edildiğinde yanlış kullanımlar görülecektir. Öğrenciyi aldatacak cinsten sorular olmamalıdır. "uyuyabilmedim", "bulmayadınız", "bulamayadınız" gibi kullanımda olmayan ifadeler sorularda bulunmamalıdır. Dil eğitimi için kusurlu bir teknik olduğunu düşünüyorum.*

Soru Türü 83'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından zaman kipini değiştirme soru türündendir. Farklı zamanlarda verilen cümlelerin geçmiş zaman kipine çevrilmesi istenmektedir. Katılımcılar, dil bilgisi sorularının temel seviyede motivasyon düşürmeye neden olduğundan uygun bulmamışlardır.

Osman: *Uygulamalar öğrencinin dili etkin kullanabilmesini sağlamalıdır. Bu sorunun konuşma becerisine hiçbir faydası olmayacaktır. Yazma becerisi için de kısmen faydalı olacak bir çalışmadır. Öğrenciyi zorlamadan becerinin elde edilmesi sağlanmalıdır.*

İsmail: *Dil bilgisinin temel seviyede ele alınması motivasyon kaybına neden olmaktadır. Aynı kullanımları, dil bilgisi cümlelerini pratik cümlelerle de yapılabilmektedir. "Dün okula gitmedim. Ama bugün okula gidiyorum." şeklinde, olumlu, zaman eklerini de katarak cümleler kurulabilir. Öğrenci de sıkılmaz bu durumda.*

Soru Türü 84'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından fiil çekimi soru türündendir. Belirlenen dil bilgisi konusunda öğrenciden olumlu, olumsuz, soru formunda çekimini yapmasını istemektedir. Katılımcılar,

belirlenen dil bilgisinin temel düzeye uygun olmadığı görüşündedir. Fiil çekimini de ders kitaplarında gereksiz olarak görmekteyiz.

Onur: Fiil çekimleri kullanımın pratikte edinilmesi için kullanılmaktadır. Ama burada olduğu gibi dilek şart kipi temel seviye konuları arasında değildir. 4 temel zamanın dışında bir kip verilmemelidir. Cümlelerde geçse bile çekimleri yaptırılmamalıdır.

Soru Türü 85'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından ekleri doldurma soru türüdür. Öğrencilerden soru cümlesindeki iyelik eklerini doldurmaları istenmektedir. Katılımcılar, öğrencilere kelimeleri verip ek getirtmeye olumlu yönde yaklaşmamışlardır. Öğrencinin kendi öz cümlelerini yazmalarının daha öğretici olduğunu belirtmektedirler.

Abdullah: Soru cümleleri, olumlu / olumsuz cümleler birbirine karıştırıldığında öğrenci çok zorlanmaktadır. Bunları grup grup ayırırsak öğrenci için daha kolay olacaktır. Önemli olan öğrencinin ekleri doldurması değil, ekleri kendi cümlelerinde kullanabilmesidir. Bu yüzden bu tür uygulamalar sadece eklere aşina olması için yaptırılır. Bu alıştırmaların devamında öğrenci kendi cümlelerini aynı eklerle kurabiliyorsa o zaman iletişim becerisini kazanacaktır.

Soru Türü 86'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından ses düşmesi konu edilmiştir. Katılımcılar, ses düşmesi konusunun temel seviyede soru olarak kullanılmasını tartışmışlardır.

Mustafa: Temel seviyede ses düşmesi soru olarak kullanılmamalıdır. Kalıp olarak cümle içinde verilmelidir. Kimi kaynaklarda seçenekler içinde ses düşmesinin olduğu sorular da görülmektedir. Temel seviye konusu değildir.

Ayşe: Ayrac içinde ses düşmesinin olduğu kelimeyi verirsek öğrencilerde daha çok farkındalık olur. Yani (isim/ismi), (şehir/şehri) gibi birlikte verilip öğrencinin uygun olanı seçmesini istemek daha doğru olurdu. Çünkü temel seviyede sadece farkındalık oluşturulmalıdır.

Yıldırım: Soruda "doğru biçimde tamalayınız." denmektedir. Oysa öğrenci bunu yanlış olarak görmüyor ki, yanlış olarak görürse doğrusunu yazabilir. Gereği yok bence. Doğrusu ile birlikte verilip farkındalık oluşturulması daha güzel bence. "Aşağıdakilerden hangisi doğrudur, altını çiziniz." dense daha güzel olur.

Ercan: Ben öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok da zor bir konu gibi gelmiyor. Ses düşmesi tüm detaylarıyla birlikte değil sık kullanılan kelimeler üzerinde gösterilmeli, diye düşünüyorum.

Abdullah: *Afrikalıları Türkçe öğretirken temel seviyede böyle dil bilgisinde ayrıntıya girmemiz çok zor. Orta seviyeye bırakılması lazım. Cümlelerin arasında ses düşmesi kelime olarak geçmeli sadece. Çok dikkatli öğrencilerden soru gelirse dilimizde böyle bir kural var diye kısaca söylenip geçilebilir. Ama dil bilgisi konusu olarak anlatılmasını doğru bulmuyorum.*

Mustafa: *Bizim öğrencilerimiz için sorun olmamaktadır. Örnek verilip konu anlatılırsa kavraması zor değildir. Nasıl olsa ileriki derslerde öğrenecekse şimdi de öğretilir. Biz öğretirken zorluk çekmiyoruz.*

Soru Türü 87'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından zihin jimnastiği soru türüdür. Diğer disiplinlerden dil öğretiminde yararlanılmıştır. Sayıların öğretiminde dört işlem yaptırılmıştır. Katılımcılardan beğenenler de gereksiz görenler de olmuştur.

İsmail: *Lüzumsuz bir sorudur. Öğreticiliği yoktur.*

Onur: *Sayıların yazılımı ile güzel olmuş. Bence ilginç ve öğrencilerime ben de uygulamak istiyorum.*

Soru Türü 88'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Proje ödevlerinden poster hazırlama soru türüdür. Ünlü kişilerin resimlerinden poster hazırlanması istenmektedir. Katılımcılar, proje ödevlerinin dil öğretimini olumlu yönde etkilediğini ve yararlı olduğunu belirtmektedirler.

Osman: *İnsanların kişilik özellikleri denilince; saçının rengi, boyu, kilosu, duruşu akla gelir. Bu tür yapılar için temel seviye öğrencilerinin bilgi seviyesi yeterli değildir. Proje konuları seviyeye uygun olarak belirlenmelidir. Fiziki özellik kavramı çok geniş bir kavramdır. Bir form hazırlanarak saç rengi, göz rengi gibi bilgiler seçenekler halinde verilir ve öğrencilerin işaretlemeleri istenirse daha uygulanabilir bir etkinlik olacaktır.*

Ahmet: *Sıfatlar; şişman, zayıf, uzun, kısa gibi kelimeler verilerek öğrencilere karakterin fiziki özellikleri sorulabilir.*

Hamza: *Proje konuları üzerinde ciddi çalışılması gerekmektedir. Özel bir ekibin seviyelere göre ödev konularını tespit etmek için çalışması gerekmektedir. Ciddi eksiklikler hissediyoruz.*

Soru Türü 89'a ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında tarif etme soru türüdür. Öğrencilerden yemek tarifi yapmaları istenmektedir. Katılımcılar, dil kültür demektir, yemek de kültür farklılıkları içinde en çok konuşulan tema olduğunu bu yüzden bu konunun işlenebileceğini düşünmektedirler.

Mustafa: Yemek tariflerini öğrenciler yapabilirler. Öğrencilerimiz kendi kelime kapasiteleri ile tarif edebilmektedirler. “Siz de yemek yapıyor musunuz?” denildiğine göre daha önce yemek tarifleri işlenmiş zaten. Öğrenci kendisi yemek yapamıyor olsa bile, bir makarna yapabilir, bir çorba pişirebilir, bir yumurta kırabilir. Hatta yemek yapıp yapmadığını öğrenebiliriz. Sadece bir Belçikalı öğrencim yemek tarifini tam olarak getirmişti. Alman öğrenci zaten bizde pek yemek kültürü yok demişti. Tam istediğim gibi bir yemek tarifi getiren başka da olmamıştı.

Onur: Bazı ülkelerde kızlar kadar erkekler de yemek kulübüne katılıyorlar. Tatlı çeşitlerini falan öğrenmek istiyorlar. Derslerimizde de uygulamalarını yapıyoruz.

Soru Türü 90'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında kompozisyon yazma soru türüdür. Öğrencilerden dünya turunu hayal etmelerini ve yapılacakları yazmaları istenir. Katılımcılar, proje konularının daha somut ve detaylarının da öğrenciye verilmesini söylemişlerdir. Öğrencinin yazmasını kolaylaştıracak yol gösterici sorularla desteklenmesi gerektiğini aktarmaktadırlar.

Yıldırım: Proje ödevleri elle tutulur, daha somut ve hazırlanabilir konular olmalıdır. Öğrenciye yük olmamalıdır. Proje hazırlamakla Türkçe öğrendiğinin farkına varmalıdır.

Abdullah: Proje konuları tekrar gözden geçirilmelidir. Ülkelere, imkanlara göre esnek olabilen konular bulunmalıdır. Bu konuda ciddi çalışmalar görmek istiyorum ben de.

Soru Türü 91'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında öneri yapma soru türüdür. Öğrencilere 3 tane konu verilerek seçecekleri konu ile ilgili 10 tane öneri cümlesi yazmaları istenmiştir. Katılımcılar, bu soru türünün temel düzey öğrencisi için oldukça güç cevaplanabilir olduğunu belirtmişlerdir. Orta ve ileri düzeyde uygulanmasını önermektedirler.

İsmail: Temel seviye için çok ağır bir soru. Tavsiye cümleleri yazacak kadar kelime ve yapı bilgisi yoktur. Proje ödevi olarak da kullanılmamalıdır. Orta ve ileri seviyelerde değerlendirilmesi gereken bir uygulamadır.

İbrahim: Cümlelerin yapısı da öğretmenin varlığını ve yardımını zorunlu tutmaktadır. Daha basit bir yapıyla yazılmalıdır. Tavsiye cümlelerini de öğrencinin yazabileceğini düşünmüyorum.

Ercan: Sorunun içerisinde de seçenekler basitten zora doğru olmalıdır. Direkt zor seçeneğin başa konması da öğrenciyi yıldırmaktadır.

Soru Türü 92'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında ikaz cümleleri yazma soru türüdür. Öğrencilerden ikaz anlamına gelecek cümleler yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, bu uygulamayı yanlış bir etkinlik olarak değerlendirmişlerdir. Yabancı bir şehirdesiniz, arkadaşınıza ne tür ikazlar edersiniz, sorusu kültür aktarımı açısından düşünmüşlerdir ve kendi kültürümüzün aktarımında rahatsızlık oluşturacağına dair endişelerinden bahsetmişlerdir.

Onur: Kültür aktarımı için son derece sakat bir uygulamadır. Olumsuz düşünceler, durumlar tüm ülkelerde vardır. Ülkemizin bu kadar sıkıntılı olduğunu ifade etmemiz bizi sıkıntıya sokacaktır. Ders olarak işlenmesi yerine sınıf içi uygulamalarda öğretmenin değinmesi daha az zararlı olacaktır.

Ayşe: Yabancı kaynaklarda böyle bir konu görmedim. Niçin böyle bir konu belirlenmiş anlam veremiyorum. Kitaplar daha seviyeli olmalı. Sınıf öğretmenin yapacağı her şeyin kitapta olmasına gerek yok ki. Bu konuda ihtiyaç hissediliyorsa öğretmen kitaplarına konmasının yeterli olacağını düşünüyorum.

Osman: Bilinç altına doğrudan mesajlar var burada. Kültür aktarımında sorunlar yaşanır. Öğrencilere uyarılarla ilgili bir konu vermek istiyorsak; "Hey, dikkat et! Otobüs geliyor!" diye örnekler verebiliriz. Ne gereği var, bu şekilde kendi ayağımıza kurşun sıkmaya.

Mustafa: Bence bu tür etkinlikler öğretmen kitabında yer almalıdır. Öğretmen hafta sonunu sorabilir, başlarından geçen tehlikeli anıları anlattırabilir.

Soru Türü 95'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dinleme becerilerine yönelik kelime soru türüdür. Seslendirilen kelimelerin sıra ile işaretlenmesi istenmektedir. Katılımcılar bu soru türü ile ilgili bazı öğretmenlerin seslendirme araçlarının taşınması ve hazırlanmasından vaz geçerek kendileri seslendirmektedir. Ses araçlarının kullanılmasının önemi üzerinde durmuştur. Bu soru türünün de kullanışlı olduğu vurgulanmaktadır.

Abdullah: *Dinleme etkinlikleri önemsenmelidir. İhmal edilmemelidir. Dinleme araçlarının sınıfa getirilmesi ve derse hazırlık yapılması zahmetli olduğundan pek çok öğretmen sınıfta kendisi seslendirmektedir. Oysa başka bir cihazdan dinleyerek sorulara cevap vermesi öğretmenin dışında bir dil etkinliği malzemesinin kullanılması açısından faydalı olmaktadır.*

Soru Türü 96'e ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dinleme becerisine uygun hazırlanan cümle kalıpları soru türüdür. Sorunun muhtemel cevabı üç seçenek halinde verilmiştir. Katılımcılar, soru türünün güzel olduğunu ama seçeneklerin soru cümleleri ile ilişkili, anlamı cümleler olması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Onur: *Seçenekli soru türlerindedir. Üç cevabın da verilebileceği durumlar vardır. Öğrencilerin kendi isteklerine bağlı olarak cevaplandırabilmektedirler. Bu soruda dinleme metninin içinde geçen ifadelerle göre doğrusunu işaretlemelidirler. Güzel bir uygulama.*

İsmail: *Bu sorudan sonra öğrencilerden aynı soruları kendi durumlarına göre cevaplamaları da istenirse daha güzel olur.*

Soru Türü 97'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Yine dinleme becerisine uygun olarak hazırlanan bir sorudur. Alış veriş cümlelerinin geçtiği bir konuşmada ürünlerin fiyatları geçmektedir. Öğrencilerden fiyatları uygun ürünün etiketine yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, görsellik yönünden ve uygulama bakımından çok başarılı bulmuşlardır. Resimler gerçek resimler olursa daha iyi olacağını düşünmektedirler.

Yıldırım: *Bu tür sorular dil öğretiminde çok sık kullanılan bir soru çeşididir. Fakat burada etiketlere fiyatlarının yazılması çok güzel ve yerinde bir uygulama olmuştur. Resimlerin görselliği de sorunun niteliğini artırmaktadır.*

Ercan: *Etiketlerin yerleştirilmesi de biraz daha iyi olsaydı çok gerçekçi olacakmış. Gerçekten güzel bir uygulama olmuş.*

Soru Türü 98'ye ilişkin öğretici görüşleri şöyledir:

Dinleme becerilerine uygun hazırlanan bilet bilgileri soru türüdür. Otellerde kullanılan konuk tanıma formunun doldurulması istenmektedir. Katılımcılar, formların gerçek form olması gerektiğinin üzerinde durmaktadır.

İsmail: *Form doldurma temel seviyeye göre ağır bir konudur. Fakat adı, soyadı, doğum tarihi, telefon numarası, adres bilgileri gibi temel bazı bilgilerin sorulması durumunda uygulanabilir olmaktadır. Yabancı öğrencinin gündelik ihtiyaçları da göz önünde bulundurulursa verimli bir etkinlik olacaktır.*

Abdullah Bey: *Bence bu formlar gerçekçi olsa ve hepsi doldurtulsa daha uygun olacaktır. Çünkü formlarda "cinsiyet", "medeni hali", "kurumu" gibi bilgilerin de verilmesi gerekir.*

Araştırmacının Yorumu. Yabancı dil Türkçe öğretim elemanlarının görüşleri neticesinde şu veriler elde edilmiştir:

Her üç yayının kitaplarındaki soruları genel olarak beğenilmiştir. Eksik veya değiştirilmesi tavsiye edilen konular ise şunlardır:

- a. Öğreticiler, proje konularının ders kitabında değil öğretmen kitaplarında yer alması gerektiğini düşünmektedirler. Ders kitabında olduğu için öğrenciler tarafından uygulanması zorunlu gibi anlaşıldığı belirtmektedirler.
- b. Temel düzey bilgilerinin üzerinde olan soruların varlığını tespit etmişlerdir. Örneğin, tavsiye cümleleri içerikli soruların temel seviye öğrencilerinin cevaplayamayacağı sorular olduğu görüşündedirler.
- c. Anlatım bozukluğu olan soru yönergelerinin olduğunu belirtmektedirler.
- d. Temel seviyenin ilk konularında bazı dil bilgisi kurallarının daha sonraki konularda işlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ses düşmesi, hal ekleri, bağlaçlar, edatlar gibi.
- e. Temel seviyede uygulamalı soru türlerine daha fazla yer verilmesinin önemini vurgulamışlardır.
- f. Temel seviyede bilgi ve beceri amaçlı soruların uygun olacağı görüşündedirler. Öğrencilerin zekâsını veya dil dışı yeteneklerini ölçecek soruların uygun olmadığını düşünmektedirler.

Yazarların Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum.

Soru Türü 1 ve 2'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde konuşma diyalogları veya soru-cevap metnindeki boşluklar ele alınmaktadır. Katılımcılar boşluklara gelecek cevapların üstte verilmesinin daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Mustafa Bey: Bu soru modeli kaçınılmazdır. Her dilde ve her seviyede öğrencilere uygulanmaktadır. Fakat bazen boşlukların oranı çok fazla olmaktadır. Boşluklara ne geleceği, nasıl geleceği sıkıntı oluşturmaktadır. Gelebilecek cevaplar mastar haliyle üstte karışık olarak verilirse daha kolay olmaktadır.

Abdullah Bey: Tasarım olarak biraz daha rahat olmalı. Üst üste gelmiş yazılar.

Soru Türü 4'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru da, harflerin öğretimi aşamasında kelimelerin içindeki hedef harflerin sorulmasında da aynı soru türü kullanılmaktadır. Katılımcılar, sadece ilk konularda kullanılması gerektiğini sonraki konularda sıkıcı olacağını belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: Özellikle ilk konularda kelimelerin doğru yazımını kavrama adına faydalı olmaktadır. Ama ileriki ünitelerde sürekli uygulanması sıkıntı oluşturmaktadır.

Soru Türü 5'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Örnek metin verip benzer yeni diyalog cümleleri oluşturma; bir başka soru türü olarak kullanılmıştır. Katılımcılar, örneğe benzer hazırlanacak yeni diyalogda değişiklik yapılacak kelimenin altının çizilmesinin daha kolaylaştırıcı olacağı görüşündeler.

Sedat Bey: İlk ünitelerde öğrenciler, hangi kelimelerde değişiklik yapacağını tam olarak bilemiyor. Örnek diyalog verilse de öğrencilere açıklamak gerekiyor. Bunu daha kolay hale getirmek için değişiklik yapılacak kelimelerin altı çizilmeli veya renk farklılığı ile belirtilmelidir.

Soru Türü 6'ya ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle içindeki boşluklara küçük imgeleri ipucu olarak vererek tamamlaması istenmektedir. Katılımcılar bu tür alıştırmaların öğrenciler tarafından çok beğenildiğini ama ders kitabı değil de sınıf dışı etkinlik olarak sunulması önermektedir.

Mustafa Bey: Sadece bu tarzdan keşke bir alıştırma kitabı olsa. Tüm üniteleri kapsayan bir kitap olsaydı. Çünkü hem öğretici hem de kelimenin cümle içindeki bağlamı birlikte öğretmek için oldukça verimli olmaktadır.

Soru Türü 7'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde resimler dikkate alınarak düzgün cümle kurmaları istenmektedir. Kimi sorularda soru metnini kimi sorularda ise cevap metnini yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, Türk halk müziğinin hem içerik hem de sanatsal değerinin yüksel olduğunu ifade etmektedirler. Barış Manço resmi için de tüm dünyaya mal olmuş bir sanatçının tanıtılmasının doğal olduğunu ifade etmişlerdir.

Sedat Bey: Barış Manço'nun her şarkısında ayrı mesajlar var. Bence derslerde halk edebiyatı ürünlerinin ders içeriğinde yer alması önemlidir. Barış Manço'nun şarkılarında bu çok güzel uygulanabiliyor. Resimde de Barış Manço'nun olmasının gerekliliğini savunuyorum.

Soru Türü 8'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde öğrencilerden bir konu ile ilgili hatırlatıcı resimler verilerek onlardan örneğe benzer yeni cümleler kurmaları, resimler çizmeleri, diyaloglar yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, resmin içeriğindeki eylemlerin tartışmaya meydan vermeyecek şekilde açık olması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle tatil temalı resimlerin kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Abdullah Bey: Tatil ile ilgili resimler yardımıyla tatil planı yaptırılabilir. Yurt dışına gidecek bir öğrenci "Pasaport çıkarttıracağım, turizm firmasına telefon edeceğim, bilet alacağım" şeklinde resimler eşliğinde cümleler kurarak tatil planını paylaşabilir.

Soru Türü 11'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türü ortam resimleri ile ilgilidir. Ortamda görülen eşyalar, insanların davranışları, karakter tahlilleri gibi sorular sorulmaktadır. Katılımcılar, resimlerde tema dışı ürünlerin bulunmasını uygun görmemişlerdir. Kültürel farklılıklar da konuların içinde değinilmesinin gerektiğini vurgulamışlardır.

İbrahim Bey: Resimde ünite dışı kavramlar olsa bile onlara dikkat çekilmemelidir. Bağlamın dışına çıkılmamalıdır.

Sedat Bey: Bizim dilimizde diğer dillerden farklı olarak 'takılanlar' ve 'giyilenler' kavramı burada verilebilir. Takıları bayan resim modeli, giysileri de erkek model resmi üzerinden gösterilebilir. Resmin yan tarafına da gruplandırmaları istenebilir.

Soru Türü 12'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru yine ortam resimleri kategorisindedir. Bir insan resmi gösterilerek organlar ve bölümlerinin isimlerinin yazılması istenmektedir. Katılımcılar, bu tür resimlerin her zaman kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Sınavlarda ve ödevlerde çok detaya girecek şekilde kelime bilgisi sorulmamalıdır, görüşündedirler.

Aysun Hanım: Biz bu resmi ses düşmesi konusundan sonra yine gösterdik. İyelik eklerinde ses düşmesi sırasında da gösterdik. Yani iki defa işledik bu resmi.

Abdullah Bey: Bence ders kitaplarında olmalı ama sınavlarda, ödevlerde olmamalıdır. Sınavlardaki sorular öncelikli kelimelerle sınırlandırılmalıdır.

Soru Türü 13'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde aile, akraba ilişkileri sorulmaktadır. Birbirleri ile bağlantılar yapılarak çözümü hakkında ipucu verilmektedir. Soy ağacı düşüncesi ile ağaç üzerinde gösterilmiştir. Katılımcılar, temel seviyede çekirdek aile bilgisinden daha fazla bilgi verilmemelidir. Orta seviye kelimeleri de işlenirse öğrenciye kapasitesinin üzerinde yüklenildiğini vurgulamışlardır.

Mustafa Bey: Bu şemalar daha da parçalanmalıdır. Yani anne baba ve çocuktan oluşan bir çekirdek aile, sonra farklı bir şema daha verilerek baba veya anne ile birlikte dede, nene verilmelidir. Bu ikinci şemada çocuklar olmamalı, torunlar olmamalı yani. Sadece dede ve nenenin verilmesi için yapılmalıdır.

Soru Türü 14'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde aynı ortamla ilgili birbirinden farklı resimler verilerek aralarındaki farklılara dikkat çekilmektedir. Ortam resimleri ile ilgili yorum sorusudur. Katılımcılar, bu tür soruların öğretme yerine pekiştirici olarak kullanıldığını belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: Öğrencilerin zaman zaman derste dikkatleri dağılmaktadır. Bu tür sorularla dikkatleri toplanabilir. Resimdeki ayrıntının sorulması zekâsı olduğu kadar dikkatlerini toplamak için de işe yarayacaktır.

Soru Türü 17'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu oyun türü sorunun bulmaca şeklindedir, cevaplanması istenen kelimelerin resimleri verilmektedir. Katılımcılar, kitaplarda bulmacanın olmasını doğru bulmamaktadır. Sınıf dışı etkinlik olarak uygulama ürünlerinde olabileceğini belirtmişlerdir.

Abdullah Bey: Bulmacaların kitaplarda olmasını doğru bulmuyorum. Öğretmen kitaplarında veya etkinlik kitaplarında olması lazımdır. Ders kitabının seviyesini düşürmektedir. Kitapta olduğu için de öğretmen geçemiyor. Mutlaka yaptırılması gerekir gibi ders içinde işlemeye çalışıyor. Oysa sınıf panolarında veya eğitim kitapçıklarında olması daha yerinde olacaktır.

Soru Türü 19'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Oyunlarla ilgili bu soru türünde kelimelerin içindeki bazı harfler verilmiş ama sesli veya sessiz harfler gizlenmiştir. Katılımcılar, kitaplarda öğretici malzemelerin olmasını ama eğlendirici ürünlerin sınıf dışı etkinlikler olması gerektiğini düşünmektedirler.

Aysun Hanım: Bu tür soruların öğreticiliğini düşünmüyorum. Eğlendirme, hoş vakit geçirme, ders sırasında hafif dinlendirme maksatlı uygulanması için hazırlanmış olabileceğini düşünüyorum.

Soru Türü 21'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru kelime sorularından eşleştirme soru türüdür. Ülkelerle başkentlerin eşleştirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, ilgiye bağlı olarak ülkeler değiştirilebilir ama kitapların müşteri kitlesine göre belirlemeleri gerektiğini düşünmektedirler. Bir katılımcımız

da Afrika ülkelerinin birçok kitapta yok sayıldığını oysa Afrika ülkeleri ile de Türkiye'nin ilgilenmesi gerektiğini, birçok ticari ve politik ilişki içinde olduğumuzu özellikle belirtmiştir.

Abdullah Bey: Ben bu konuda farklı bir değerlendirme yapmak istiyorum. Tüm Türkçe kitaplarında Afrika yok sayılıyor, buralardan örnekler yok. Oysa batılı devletler buralarla ilgili buraya özgü kitaplar basıyorlar. Afrikanın büyüklüğü ve değeri ile ilgili Türkiye'de maalesef bilgiler çok yetersiz.

Soru Türü 23'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime soru türünün gruplama soru türü örneğidir. Meyve ve sebzelerin gruplandırılması istenmiştir. Resim kullanılmamıştır. Katılımcılar, kelimelerin resimleri ile birlikte, tadı, rengi ve kullanımıyla ilgili gruplandırmaların da yapılması gerektiğini düşünmektedirler.

Sedat Bey: Sebze ve meyvelerin sadece gruplandırılmasının gereği yoktur. Sebzelerin renkleri ile birlikte sorulması "yeşil salatalık, kırmızı biber" gibi daha akılda kalıcı olur. Gruplama yapılacaksa da her madde başına küçük resimlerin verilmesi daha uygun olacaktır.

Soru Türü 26'ya ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime sorularında gruplama sorularından bir başka şeklidir. Tanınmış önemli turistik yapıların madde başı yapılarak bulunduğu ülkenin ismi, dili, milliyeti yazılması istenmektedir. Katılımcılar, bu soru türü hakkında olumlu görüşlerini paylaşmışlardır.

Mustafa Bey: Türkiye'de oynanan meşhur bir oyun var. "İsim, şehir" oyunu. Aynen o oyun gibi öğrencilere ülke, dil, millet diye oynattırılabilir. Baş harf öğrencilere verilerek öğrencilerin sütunları doldurması istenebilir.

Soru Türü 27'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime bilgisi ile ilgili küçük harflerin büyük yazılmasını isteyen bir soru türüdür. Katılımcılar, bazı ülkelerde gerekli olabilir ama ders kitaplarına konmasını uygun görmemektedirler.

Sedat Bey: *Gürcü harflerinde küçük harf, büyük harf diye bir şey yoktur. Bu tür ülkelerde gerekli olduğunu söyleyebilirim. Ben öğrencilerin yazılarında bu sıkıntılarla çok sık karşılaşıyorum.*

Soru Türü 28'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından heceleme soru türüdür. Kelimelerin sesletime uygun olarak hecelere bölünmesi sorulmaktadır. Katılımcılar, ilk ünitelerde uygulanabileceğini belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: *Öğrencilere çok basit gelmektedir. Seri halde ve daha fazla sayıda tek seferde verilmelidir. İleriki ünitelerde verilmemelidir.*

Soru Türü 29'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından yanlış düzeltme soru türüdür. Her kelimenin içine bir tane yanlış harf eklenmiştir. Katılımcılar, yanlışın kitaplarda yer almasının doğru olmadığını düşünmektedirler.

Aysun Hanım: *Bence son derece sıkıntılı bu. Atılması gerekir. Bu şekilde uygulama yerine sık sık yanlış yapılan seslerin yerleri boş bırakılarak öğrencilerin doldurmasını beklemek daha doğrudur. Öğrenci zaten "odası" şeklinde yanlış yazıyor ve düzeltmeye çalışıyoruz. Kitapta da var diyerek bu yanlışın silinmesi daha uzun vakit alacaktır.*

Soru Türü 30'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Kelime soru türlerinden grup dışı kelime sorulmaktadır. Katılımcılar, bu tür sorularda kelime sayısının hedef kelimedenden çok daha fazla kullanılmasından yakınmaktadır. Temel düzeye uygun olmadığını düşünmektedirler.

Sedat Bey: *Ana dilde bile belli bir eğitimin sonunda, yaş ve tecrübenin sonunda meyve sebze ayrımını kavriyoruz. Ülkeden ülkeye değişebilen bir kavram olduğu için de öğrencinin okul çağında bilmesinin kolay olmayacağını, günlük kullanımda çok da zorunlu olmadığını düşünerek bu tür soruyu doğru bulmuyorum.*

Soru Türü 31'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde kelimeler sembollerle gösterilmektedir. Kelime sorularında dünyada kabul gören sembollerin kullanılması da etkinliğe görsellik katacak ve öğretilen kelimenin

zihinlerde kalıcı olmasını sağlamaktadır. Katılımcılar, bu soru türünü de beğendiklerini söylemişlerdir.

Abdullah Bey: Dikkat çekici, akılda kalıcı bir uygulama olmuş. Gayet güzel. Diğer ünitelere göre uygulamalar yapılabilir.

Soru Türü 34'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Duvar panosundaki bilgilerin ders içeriğine alınması uygulamasıdır. Bilgilendirme soru türüdür. Öğrencilerden acil telefon numaralarını öğrenip yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, kavramların zor olduğunu temel seviyeye göre uygun olmadığını düşünmektedirler.

Mustafa Bey: Kavramlar zor, bu cümleleri anlasa öğrenci temel seviyede olmazdı. Sadece kelimenin kolaylığı değil, cümlenin de kolaylığı esas alınmalıdır. Sözlükteki anlatımın aynen buraya alınması doğru değildir.

İbrahim Bey: "Jandarma" kavramının dışında uygulama olarak sayıların öğretilmesi için kullanılacak bir etkinliktir.

Aysun Hanım: Bu ünite de maksat sayıları öğretmekse okuma metninin içinde bunlardan bazıları işlenir ve öğrencinin sayıları okuması istenebilir. Ancak bu şekilde sayıların edinimi ve kullanımı kolay olabilir. Alıştırma kitaplarında olabilir ama ders kitabında olmasını uygun bulmuyorum.

Soru Türü 35'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Önce resim verilerek resimdeki bilgiler eşliğinde kelime eşleştirmeleri istenmektedir. Resimde hastane bekleme salonunda değişik hastalıkları olan kişiler vardır. Bu kişilerle ilgili cümleler eşleştirilmesi gerekmektedir. Katılımcılar, bu soru türünü çok beğenmişlerdir. Eşleştirmelerin de cümle oluşturması soru türünün niteliğini artırdığını belirtmektedirler.

Aysun Hanım: Bence harika bir uygulama. Hastalıklar sık karşılaştığımız durumdur. Öğrencilerin de rahatlıkla anlayabileceği açıklıkla olmuş. Ben çok beğendim ve derslerimde uygulamak istiyorum.

Soru Türü 39'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle soru türünden olan bu soruda cümle içindeki hedef kelimeye yakın iki kelime verilmiştir. Cümleye uygun olan kelimenin seçilmesi istenmektedir. Katılımcılar, soru

türünün çok yaygın kullanıldığını belirtmektedirler ve uygulamayla ilgili bir önerilerde bulunmuşlardır.

Abdullah Bey: Yuvarlak içine alma, bir örnekle gösterilmesi lazım. Öğrenciler yuvarlak içine almıyorlar kelimenin üzerini çiziyorlar. Bu yüzden üzerini çizdirme daha iyi olabilir. Örnek olarak da bir tanesinde uygulanmalıdır.

Soru Türü 41'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru türü de cümle sorularından tercüme sorusudur. Katılımcılar, uygulamanın kullanışlı ve kitaplarda bulunmasını önermektedirler. Hedef kelime ve cümleleri de toplu halde burada bulabildiklerini belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: Tercüme olmalı, bizim öğrenciler zevkle yazıyorlar. Çocuk kendi dilinden karşılığını yazmaları eğlenceli olmaktadır. Bazen unuttukları yapıları bu bölüme bakarak hatırladıkları görülmektedir.

Soru Türü 42'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Bu soru da cümle soru türünden cümlelerin sıralandığı bir sorudur. Diyalogda geçen tüm cümleler karıştırılmış, öğrenciden düzgün olarak sıralaması istenmektedir. Katılımcılar, sorgu maddesinin, diyalogun uzun olduğunu, birbirine yakın ifadelerin bulunduğunu bu yüzden sorunun sıkıntılı olduğunu düşünmektedirler.

Aysun Hanım: Özenilmemiş, üzerinde fazla çalışılmamış bir soru bu. Zorluğu bir tarafa hangi cümle ile başladığını bulmak çok zordur.

Mustafa Bey: Böyle uzun olduğunda gömleğin ilk düğmesini yanlış iliklediğinde hepsi yanlış olduğu gibi burada da hepsi yanlış olma ihtimali vardır. Temel seviyede de, orta seviyede de uzun olmasına gerek yok. Öğrenciler çok zaman harcamaktadırlar.

Soru Türü 48'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından karışık kelimelerden düzgün cümle yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, uygulamaya olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Etkinliğin uygulamasına yönelik de yöntem ve teknik önerilerini paylaşmışlardır.

Abdullah Bey: Her ünitenin içinde cümle kalıpları oluyor. Ben o cümleleri alıyorum büyüterek duvara yapııştırıyorum. Öğrencilere kendilerini ifade edecek şekilde

ezberlemelerini, kavramalarını istiyorum. Böylelikle düzgün cümle kurmalarını sağlıyorum.

Soru Türü 49'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle soru türünün tabloya göre cevap verme soru türüdür. Bir radyonun yayın akışı tablo halinde verilerek öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Katılımcılar, medya konularının olduğu bölümler sayfa tasarımı bakımından daha canlı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sedat Bey: Radyo ve televizyon gibi tamamen görsel bir olgu daha güzel bir tasarımla sunulması lazımdır. Anlaşılır değil, iç içe geçmiş gibi duruyor. Görsellik soruların anlaşılabilirliğini da artırmaktadır.

Soru Türü 50'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından düzeltme soru türüdür. Öğrencilerden cümle içindeki yanlış verilen kelimelerin doğrularını yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, bağlaçlar ve edatların temel seviye konuları içinde öğretilmesinin doğru olmadığını düşünmektedirler.

Abdullah Bey: Cümleler içinde bol örneklerle, zamanla öğrenci kendisi kavrayacaktır. Orta seviyeye geldiğinde soru olarak değerlendirilebilir ama temel seviyede doğru olduğunu düşünmüyorum.

Soru Türü 53'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle soruları kapsamında resme göre cümleler kurmaları istenmektedir. Öğrencilere birbirine yakın olgular görsel olarak verilmiş ve kalıp cümleler eşliğinde tartışmaları istenmektedir. Katılımcılar, uygulamayı çok başarılı bulmuşlar ve konuşma etkinliği içerisinde değerlendirilebileceğini belirtmişlerdir.

Aysun Hanım: Kimi katılımcılar da herkes tarafından bilinen değil de kişiden kişiye farklı yorumlanan olguların daha iyi işlendiğini savunmaktadır. Önemli olan hayati sorunların çözümünü bulmak değil, öğrencilerin düzgün konuşması, etkinliğe katılımların sağlanmasıdır.

Soru Türü 54'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından olay anlatma soru türüdür. Geçmişte yaşanmış bir olayın, olgunun anlattırılmasıdır. Burada öğrenciden son doğum günü kutlamasını anlatması istenmektedir.

Katılımcılar, sorunun içeriğini çok sade bulmaktadır. Alt başlıklar da eklenerek soru zenginleştirilmelidir, görüşündedirler.

İbrahim Bey: En güzeli geniş bir liste verilse, fiilleri de mastar halinde verilirse öğrenci kendisine göre çekimleyerek düzgün cümleler kurabilir. Güzel de bir uygulama olacaktır. Bu haliyle zayıf bir sorudur.

Soru Türü 55'ya ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle soruları içinde olumlu ve olumsuz cevap verme sorularındandır. Kısa sorulara öğrenciden hem olumlu hem de olumsuz cevap vermesi istenmektedir. Katılımcılar, sorunun içeriğine uygun olarak var/yok kavramlarıyla zenginleştirilebileceğini söylemektedir.

Mustafa Bey: Bu soru modeli güzel ama belki bir alt model olarak "var mı / yok mu" diye sorulması lazım. Günlük kullanımda oldukça yaygın olarak kullanıldığı için.

Soru Türü 57'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle soruları kapsamında karşılık kelimelerden cümle kurma sorusudur. Bu soruda kelime sayısı fazla verilerek öğrenciler bu kelimelerden kendi cümlelerine uygun olanları seçerek cümle kuracaklardır. Katılımcılar, kelimelerin düzeye uygun olmadığı görüşündedirler.

Abdullah Bey: Bir de "enfes, nefis, kürdan, ısmarlamak" gibi kelimelerin temel seviyeye uygun kelimeler olmadığı muhakkaktır. Soruların metin kısmına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Soru Türü 59'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından uygun kelimeyi yazma soru türüdür. Cümlelerde boş bırakılan yerlere üstte verilen soru zarflarının yerleştirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, uygulamanın başarılı olduğunu diğer ünitelerde de benzer soru türlerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sedat Bey: Boşluklara soru zarflarının yerleştirilmesi gerçekten yararlı bir uygulama olmuş. Çünkü dil öğretiminde soru cümleleri en geç kazanılan bir beceri olmaktadır.

Soru Türü 60'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından grup yapma soru türüdür. Köy ve şehir için ayırt edici özellikler verilmiştir. Bu özelliklere göre öğrencilerden cümleleri gruplandırmaları istenmektedir. Katılımcılar, metinde geçen kavramların konuşma diline uygun olması ve öğrencinin yakın çevresi ile ilgili konuların seçilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Temel seviye için köy olgusu uzak çevre olarak değerlendirmişlerdir.

Aysun Hanım: Öğrenciler köy ortamlarını bilmiyor olabilir. Öğrencinin köy ortamını hayal etmesini istemek de doğru değildir. Yakın çevreden, her gün karşılaşılabileceği ortamlar seçilmelidir. Doğru / yanlış soruları şeklinde olsaydı daha kullanışlı olabilirdi.

Sedat Bey: “Metro kullanıyorlar” gibi anlatımlarda, cümle yapılarına biraz daha dikkat edilirse güzel bir uygulamadır. Köy hayatını sorması da zor değil bence. Köy kavramı her yerde olabilir, herkes bilir.

Soru Türü 62’e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Paragrafın içindeki eksik kelimeyi bulma sorusudur. Metnin bütününde bir olay anlatılmaktadır. Olayın akışına göre boş bırakılan yerlere uygun kelimelerin getirilmesi istenmektedir. Katılımcılar, soru türünün iyi olduğunu ama metnin içeriğinde çok eksikler dile getirilmiştir. Kullanılan kelimelerin özenle seçilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Mustafa Bey: Özetleme, yazma yerine dinleme metni olarak değerlendirilse imiş çok daha başarılı olunurmuş. Sorunun kurgusu güzel olmuş.

Aysun Hanım: Ayrıca metnin içeriğine bakınca “Bir iki duble” ne demek bu? Sınıf ortamında işlenecek bir konu mudur bu? Galiba gece kulüplerinde kullanılan bir kitap bu. Ders kitaplarında kullanılan metinler daha sağlıklı, örfi ve ahlaki değerlere uygun olmalıdır. Günümüz Türkiye’sine yakışmayan bir soru olmuş.

Soru Türü 68’a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından cümlenin sahibini yazma soru türüdür. Metinde geçen konuşmalar dikkate alınarak cevaplanır. Katılımcılar, bu soru türünün her üniteye kullanılamayacağını, en güzel de meslekler ünitesinde kullanılabileceği görüşündedirler.

Abdullah Bey: Sadece meslekler ünitesi için olsaydı çok güzel bir uygulama olurdu. Her üniteye uygun değildir. Uygun olan ünitelerde hazırlanabilir.

İbrahim Bey: *Öğrenci bu soruda her maddeye “ben” diye yazsa hiçbir şey diyemeyiz. Bu sorunun üzerinde biraz daha çalışılması lazımdır.*

Soru Türü 72'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından eşleştirme soru türündendir. Uzun cümleler ikiye ayrılarak sebeple sonuç karıştırılmış ve eşlerinin bulunması istenmiştir. Katılımcılar, bu soru türünün çok iyi uygulanabileceğini belirtmişlerdir. Kelime sayısının abartılması durumunda sıkıntı olacağını da ayrıca belirtmişlerdir.

Aysun Hanım: *Çok güzel bir soru modeli. Tüm ünitelerde uygulamak isterim. Cümlelerin nasıl başladığını nasıl bitirildiğini kavramaları için çok yararlı olacağını düşünüyorum.*

Soru Türü 75'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

İzleme sorularından diyalogdaki boş bırakılan cümleleri tamamlama soru örneğidir. Boşluklar rastgele oluşturulmuştur. Katılımcılar, bu soru türünün her ünite de kullanıldığını ve genelde olumlu görüşlerini belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: *Çok kullanılan bir soru türüdür. Sık sık kullanılmaktadır. İzleme etkinliklerinde izleme öncesi, izleme sırasında ve izleme sonrasında da uygulanabilir bir soru türüdür.*

Soru Türü 76'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli test sorularından tek doğru seçenekli soru türüdür. Cümleye uygun bağlaç sorulmaktadır. Katılımcılar, edatların soru metinlerinde kullanılmasının doğru olmadığı görüşündedirler. Edatların kullanım yerleri ile ilgili soruların olmasının daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Aysun Hanım: *Edatların soru olarak temel seviyede kullanılmasını doğru bulmuyorum. Ben hiç sınavlarda böyle bir soru sormadım. Ödevlerimde de yapmadım.*

Mustafa Bey: *Bu soru şöyle değiştirilirse daha uygun olacağını düşünüyorum: “Ders çalışıyorum. Çünkü.....” seçeneklerden bir tanesi de “yarın sınavım var.” Bu şekilde bağlaçların ve edatların sorulması değil de, kullanım yeri sorulmuş olur.*

Soru Türü 78'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan bilgi soruları türündendir. Alfabedeki harf sayısı sorulmaktadır. Katılımcılardan alfabedeki harf sayısını gereksiz görenler de uygun olduğunu düşünen de olmuştur.

Abdullah Bey: Benim için teoriden çok pratiği önemlidir. Sessizlerin sayısı yerine kelimelerin içindeki sessiz harfleri sorsak daha yararlı olurdu. Sayısını bilmesinin Türkçeyi kullanmasında hiçbir faydası olmayacaktır.

Sedat Bey: Bence öğrenilmesinde sakınca görmüyorum. Genel kültür olarak bilsinler. Çok zor bir şey istenmiyor. Bazı öğrenciler genel kültür bilgilerine çok önem verirler. Burada biz öğretiyoruz.

Soru Türü 80'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan çok boşluklu soru türüdür. Organların fonksiyonlarıyla ilgili fiillerin seçileceği seçenekler verilmiştir. Katılımcılar, soru türünün kullanılabilceğini ama bu soruda içerik sıkıntısı olduğunu belirtmişlerdir.

Mustafa Bey: Sadece dizgi hatası olarak değerlendirmiştim ama seçeneklerde "anlarsın" kelimesini görünce anladım. Kesinlikle sorunlu bir soru. Amaç, niyet belli değildir.

Soru Türü 82'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Çoktan seçmeli sorulardan boşluğa gelebilecek en uygun seçenek sorulmaktadır. Seçenekler de dil bilgisine ait bilgilerden oluşmaktadır. Katılımcılar hem test sorularında çok özen gösterilmesi hem de temel düzeyde de test sorularına fazla yer verilmemesi gerektiğini belirtmişlerdir.

İbrahim Bey: Test sorusunun cevaplanması kolay olsa da soru hazırlama aşaması çok zahmetli ve yorucudur. Burada fazla özen gösterilmemiş, dikkat eksikliği ve uygulama hataları da olan sorudur. Çıkarılmalıdır.

Soru Türü 85'ya ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından ekleri doldurma soru türüdür. Öğrencilerden soru cümlesindeki iyelik eklerini doldurmaları istenmektedir. Katılımcılar, soru türünün çok yoğun bir şekilde kullanıldığını ama bu soru metninde örnek bulundurulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Abdullah Bey: *Örnek verilirse bu tür etkinlikler öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi için etkili olmaktadır.*

Soru Türü 87'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından ses düşmesi konu edilmiştir. Katılımcılar, dil bilgisi sorularının kullanıma yönelik olması, bilgi ölçücü soru olmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Mustafa Bey: *Temel seviyede dil bilgisi konuları sezdirilerek öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu soruda olduğu gibi ses düşmesini soru olarak ele alınmasını doğru bulmuyorum. Ses düşmesinin cümlenin içinde geçmesi, soru olarak kullanılmaması gerektiğini düşünmekteyim.*

Soru Türü 88'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Proje ödevlerinden poster hazırlama soru türüdür. Ünlü kişilerin resimlerinden poster hazırlanması istenmektedir. Katılımcılar, yetişkinler için kullanılmayacağını ama küçük yaştaki öğrenciler için kullanılabileceğini düşünmektedirler.

Aysun Hanım: *Zorlama bir sorudur. Takımın toplu bir resmini bulup oyuncular mı tanıtılacak. Kaç tana özellik söyleyebilir ki öğrenciler.*

Soru Türü 89'a ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında tarif etme soru türüdür. Öğrencilerden yemek tarifi yapmaları istenmektedir. Katılımcılar, aynı proje ödevinin ikincisi ile ilgili eleştiriler yapmışlardır. Tarif konusunun daha iyi düşünülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Abdullah Bey: *Eviniz neresi, İstanbul Üniversitesi neresi, bunu öğrencinin başarmasını nasıl istiyoruz. Uygulanabilir çalışmalar yaptırmak gerekmektedir. Tariflerle ilgili daha kolay bilgiler istenmelidir. Biz her gün yol tarifi mi yapıyoruz? Gündelik kullanımda ne kadar yeri vardır? Yönleri, sağ, solu, aşağı, yukarı gibi bir kısım kavramların verilmesi yeterlidir.*

Soru Türü 93'e ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında ikaz cümleleri yazma soru türüdür. Öğrencilerden ikaz anlamına gelecek cümleler yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, ikaz cümleleri ile ilgili

bilgilerin verilmesini olumlu karşılamaktadırlar fakat uygulamada dikkat edilmesi gerekenleri de eğitim psikolojisi açısından değerlendirmişlerdir.

Mustafa Bey: Ben bazı eserlerde trafik kazaları veya iş kazaları ile ilgili çok acımasızca, ürkütücü resimler kullanıldığını gördüm. Eğitim psikolojisinde bunun son derece zararı olduğu belirtilmektedir. Bu konuya da dikkat edilmelidir.

Soru Türü 98'ye ilişkin yazarların görüşleri şöyledir:

Dinleme becerilerine uygun hazırlanan bilet bilgileri soru türüdür. Otellerde kullanılan konuk tanıma formunun doldurulması istenmektedir. Katılımcılar, temel düzeyde form doldurmanın yardımsız mümkün olmayacağı için sadece temel birkaç bilginin sorulması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Sedat Bey: Temel seviye öğrencileri desteksiz olarak bu tür ihtiyaçlarını gideremez zaten. Form doldurma etkinliğinin erken olduğunu düşünüyorum. Orta seviyede kullanılması gerekmektedir. Gerçek formların kullanılması ayrıca önemlidir. İyi bir düşüncedir.

Araştırmacının Yorumu. Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında mesleki tecrübesi olan ve bu alanda kitap yazan yazarların görüşleri neticesinde şu veriler elde edilmiştir:

- a. Tasarımla ilgili görünümün rahat olması, yazıların üst üste, sıkışık olmaması gerektiği vurgulanmıştır.
- b. Her soruda örnek verilmesinin yararlı olacağını belirtmişlerdir.
- c. Sorulardaki madde sayılarının fazlalığı soruların niteliğini düşürdüğü görüşündedirler.
- d. Bulmacaların ders kitaplarında değil, ek uygulama kitapları, alıştırma kitapları veya öğretmen kitaplarında bulunmasının daha uygun olduğunu düşünmektedirler.
- e. Pratikte öğrencinin kullanamayacağı bilgilerin kitaplarda yer verilmemesi gerektiğini belirtmektedirler. Örneğin, yiyeceklerin meyve-sebze şeklinde gruplandırılmasının pratikte işe yaramadığını düşünmektedirler.

Öğrencilerin Soru Türlerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Odak grup görüşmesi uygulamasında öğrenciler soru türlerinin hepsine görüş bildirmişlerdir. Fakat görüşler tekrar analiz edilirken benzer olanlar tekrar olmaması için bazı soru türleri yazılmamıştır. Soru türlerine yönelik öğrenci görüşleri de şöyledir.

Soru Türü 1'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde konuşma diyalogları veya soru-cevap metnindeki boşluklar ele alınmaktadır. Katılımcılar, konu dışı kavramların anlaşılma güçlüğüne yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Jeevan: Bazen boşlukları anlamıyoruz. Boşluklar sadece ünite ile ilgili olmalıdır. Ünite dışından başka kelimeler olursa anlamıyoruz. Bir de çok uzun olmamalı.

Soru Türü 4'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Seçenekli soru türü olan bu soru da, harflerin öğretimi aşamasında kelimelerin içindeki hedef harflerin sorulmasında da aynı soru türü kullanılmaktadır. Katılımcılar, yetişkinler için bu tür soruların uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Emil: Bu tür sorular küçük yaştakiler için iyi ama yetişkinler için gerek yok. Çok vakit kaybı olmaktadır. Yetişkinlerin çok zamanı olmuyor. Çalışanlar var, işten sonra derse gelenler var. Yetişkinlerin kelimeleri öğrenmesi için kendine vakit ayırması yeterlidir. Yetişkinler sınıftaki ders zamanını daha etkin kullanmak istemektedirler.

Soru Türü 7'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde resimler dikkate alınarak düzgün cümle kurlmaları istenmektedir. Kimi sorularda soru metnini kimi sorularda ise cevap metnini yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, resim ve konu yerine seslendirmelerin anlaşılır ve pürüzsüz olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Aksana: Sanatçının resmi önemli değil de, müzikle Türkçe öğretiminde sesleri anlaşılır olan sanatçılar bizim için daha iyi oluyor. Sanatçının kendisi değil. Bazı

sanatçıların ne dediğini hiç anlamıyoruz. Bilgisayar resmi ile ilgili de modern olması zorunlu değil. Resmin anlaşılır olması önemlidir.

Soru Türü 11'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türü ortam resimleri ile ilgilidir. Ortamda görülen eşyalar, insanların davranışları, karakter tahlilleri gibi sorular sorulmaktadır. Katılımcılar, konu dışı kelimenin metinde olması durumunda sorulara yansımaması gerektiğini düşünmektedirler. Fakat farklı ünitelerin kavramlarının karıştırılmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Dalila: İnsan psikolojisinde alışılmışın dışındakiler daha fazla dikkat çeker. Farklı olanı daha çabuk öğrenir. Her üniteye birkaç tane farklı kelime koyarak algıda seçicilikle o kelimeleri de daha kolay öğrenebilirler. Ünite karıştırılmamalıdır, konunun dışına çıkılmamalıdır.

Soru Türü 13'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde aile, akraba ilişkileri sorulmaktadır. Birbirleri ile bağlantılar yapılarak çözümü hakkında ipucu verilmektedir. Soy ağacı düşüncesi ile ağaç üzerinde gösterilmiştir. Bu tür sorularda birbiri ile ilişkili resimler bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki ile yorum yapılabilen resimlerdir. Aile, akrabalık ilişkileri, hastalıklara göre organların isimleri, mesleklere göre yapılan işler, aletler gibi konularda resimler kullanılmaktadır. Katılımcılar, sınavlarda temel kavramların sorulması gerektiğini savunmuşlardır.

Amparo: Resimde göremediğimiz kelimeleri (ing. Aunt, uncle, grandson) ne demek diye tek tek soruyorduk. Hocamızda anlatırken zorlanıyor, tek tek resim çiziyordu. Oysa kitapta hepsi olsaydı merak edenler oraya bakabilirdi. Ama sınavlarda sadece en gerekli olanlar sorulmalıdır.

Michael: Diğer dillerde de bazı kavramlar yok. Mesela İngilizcede amca-dayı kavramları yerine aynı kelime kullanılmaktadır. Bu yüzden kitapta değil belki ama duvarda veya tahtaya yansıtıldığında Türkçe ile birlikte İngilizce de yazılmalıdır ki tam olarak anlaşılsın.

Soru Türü 16'ya ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Oyun türünün bulmaca kelime sormacalı soru türüdür. Fakat burada bulunacak kelimelerin resimleri de verilmiştir. Katılımcılar, resimli bulmaca uygulamasını çok beğendiklerini belirtmişlerdir.

Samnang: Öğrenciler de bu (resimli) uygulamayı çok beğenmişlerdir. Diğer ünitelerde de böyle yapılmalıdır. Her zaman öğrenciye kolay olacak şekilde hazırlanmalıdır. Herkes zeki olamaz. Ama zeki olmayanlar da sürekli görerek öğrenebilir. Öğretmenin amacı zekileri tespit etmek değil herkesin öğrenmesini sağlamak olmalıdır.

Soru Türü 17'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bir önceki soru türüne benzemektedir. Bu oyun türünün bulmaca şeklinde cevaplanması istenen kelimelerin resimleri verilmektedir. Katılımcılar, etkinlik türünün çok olmasının kalıcılığı artıracığını ama yetişkinler için uygun olmadığını belirtmektedirler.

Khan: Dili bilmeyen herkes çocuk gibidir. Kelimelerle oynayarak sürekli kelimeleri görecekler ve akıllarda kalıcı olmaktadır. Fakat yetişkinler için biraz sıkıcı olabilir.

Soru Türü 20'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde hedef kelimeler yan yana dizilmiş, her kelimenin arasına bir farklı harfle ayrılmış. Öğrencilerden yabancı olan bu harfleri bularak kelimeleri ayırmaları istenmektedir. Katılımcılar, rastgele kelimeler değil de düzgün cümleler olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Michael: Çok güzel fakat kelime değil de düzgün bir cümlenin kelimeleri ayrılrsa daha iyi olur. Cümlenin tamamını da öğrenciler görmüş olurlar. Ben bir kitapta görmüştüm. Bir paragraftaki cümlelerin kelimelerinin tamamını kestirmiş sonra da öğretmenimiz okutturmuştu. 'Benşimdiparktaoturuyorum.' gibi.

Murat: Böyle tek satıra çok kelime değil de, bir satıra üç kelime olsa sonra da 4-5 satır olsa çok daha iyi olurdu.

Soru Türü 23'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Kelime soru türünün grupta soru türü örneğidir. Meyve ve sebzelerin gruptandırılması istenmiştir. Resim kullanılmamıştır. Katılımcılar, grupta soru türünün dili kullanıma yönelik olmadığını düşünmektedirler.

Alex: *Temel seviye öğrencisi zaten yavaş yavaş ve çok yanlışlarla konuşmaya çalışmaktadır. Bu sorunun gerekli olmadığını düşünüyorum.*

Mohammad: *Meyve ve sebzelerin isimlerini bilse yeterlidir. Bir meyveye yanlışlıkla sebze derse çok sıkıntı değildir. Ama bu konu derste işlenirken çok vakit geçirilmektedir. Gereği yok bence.*

Soru Türü 26'ya ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Kelime sorularında gruplama sorularından bir başka şeklidir. Tanınmış önemli turistik yapıların madde başı yapılarak bulunduğu ülkenin ismi, dili, milliyeti yazılması istenmektedir. Katılımcılar, soru metninde resimleri ile birlikte isimlerinin de olmasının daha iyi olacağını düşünmektedirler.

Dalila: *Küçük resimleriyle birlikte olması lazım. Sadece resim olmaz. İsmi de olsun ki dikkatli öğrenciler öğrenebilsinler. Öğrenciler kendi metinlerini, cümlelerini yazarken kültürel varlıkların kelimeleri ile yazmaları, yazılarını güzelleştirir.*

Soru Türü 27'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Kelime bilgisi ile ilgili küçük harflerin büyük yazılmasını isteyen bir soru türüdür. Katılımcılar, Latin alfabesinin kullanılmadığı ülkelerde kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Samnang: *Latin alfabesini kullanmayan ülkelerde gereklidir. Mesela ben Kamboçyalıyım. Bizim dilimizi öğrenmek isteyenler sadece alfabeyi üç ayda ancak öğrenebiliyorlar. Öyle yerlerde gereklidir. Ama kitabın içinde değil de öğretmenin ders notlarında olsa yeterlidir. Çünkü Latince pek çok dil var. Latin harflerini bilmeyen öğrenci sayısı çok yoktur. Daha çok benzer ama karıştırılan harfler üzerinde durulmalıdır.*

Soru Türü 29'a ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Kelime sorularından yanlış düzeltme soru türüdür. Her kelimenin içine bir tane yanlış harf eklenmiştir. Katılımcılar, yanlışların düzeltilmesinin gerekli olduğunu ama doğru yazımının tekrarla sağlanabileceği görüşündedirler.

Folami: *Sık yapılan yanlışların ders olarak gösterilmesi gerekiyor. Çünkü öğrenciler yanlışlarının farkına varamıyorlar ve uzun süre aynı kelimeyi hep yanlış yazmaya devam edebiliyor. Bir yerde kesilmesi için yanlış gösterip tüm sınıfa anlatılması gerekmektedir.*

Erkebulan: *Burada yanlış olan kelimenin yanına iki veya üç defa doğru kelime tekrar tekrar doğru şekilde yazdırılabilir.*

Elena - *Harf eksiltili alıştırmalar daha faydalı bence.*

Soru Türü 30'a ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Kelime soru türlerinden grup dışı kelime sorulmaktadır. Her seçenekte dört kelimenin içinden grup dışı olan kelime sorulmaktadır. Katılımcılar, kelimelerin cümle içinde kullanılmasının daha yararlı olacağını bu soru türünün çok gerekli olmadığını belirtmişlerdir.

Almas: *Bence yiyecekler, içecekler ünitelerinde çok fazla kelime verilmesine gerek yoktur. Cümle kurmak daha önemlidir. Öğrenci ihtiyacı olduğu kelimeyi sözlükten veya eşyaların üzerine bakarak öğrenebilir. Çok fazla kelime öğreneyim derken cümleleri öğrenmesi gecikiyor. Cümleler üzerinde durmak lazım. Bu etkinlik temel seviyede gereksizdir.*

Soru Türü 31'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türünde kelimeler sembollerle gösterilmektedir. Kelime sorularında dünyada kabul gören sembollerin kullanılması da etkinliğe görsellik katacak ve öğretilen kelimenin zihinlerde kalıcı olmasını sağlamaktadır. Katılımcılar, resimlerin hepsinin anlaşılır olmadığını resimli olmasının daha iyi olacağını düşünmektedirler.

Khan: *Bence resimli olsa daha güzel olurdu. Her öğrenci bunları anlayamaz. Resmi mi çözecek, yabancı kelimeyi mi düşünecek. İşi daha da zorluyor ve öğrenmeyi geciktiriyor. Mesela burada '4.' resimde ne var, ben anlayamadım.*

Soru Türü 34'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Duvar panosundaki bilgilerin ders içeriğine alınması uygulamasıdır. Bilgilendirme soru türüdür. Öğrencilerden acil telefon numaralarını öğrenip yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, acil telefonlarını temel seviye öğrencisinin kullanamayacağını belirterek uygun görmemiştir.

Mohammad: *Bence ders kitaplarında herkesin işine yarayacak şeyler olmalıdır. Acil telefonlar temel seviye öğrencisinin işine yaramayacaktır. Zaten tek başına yabancı olarak yaşayamazlar. Mutlaka yanında Türkler vardır. Ben temel seviyede iken bu numaraları arayıp da yardım isteyemem ki. Hiçbir arkadaşım da bugüne kadar*

aramamıştır. Başka öğrencilere de sorabilirsiniz. Yüz bin öğrenciden kaç tanesi acil telefonları aramıştır ki? Ama sınıfta panoda olabilir, kitabın arka sayfalarında olabilir. Gerektiğinde öğrencinin ulaşabileceği bir yerde olsun.

Soru Türü 35'ya ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Önce resim verilerek resimdeki bilgiler eşliğinde kelime eşleştirmeleri istenmektedir. Resimde hastane bekleme salonunda değişik hastalıkları olan kişiler vardır. Bu kişilerle ilgili cümleler eşleştirilmesi gerekmektedir. Katılımcılar, resimli soru türlerinin daha etkili ve cazip olduğunu belirtmiştir.

Aksana: Temel seviyede resimli olan her şey güzeldir. Burada da çok akıllıca yapılmış. Çok güzel olmuş.

Soru Türü 41'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Bu soru türü de cümle sorularından tercüme sorusudur. Katılımcılar, kitaplarda tercüme bölümüne gerek olmadığı görüşündedirler.

Almas: Ben her kelimeyi tercüme ediyorum zaten. Olsa da olur, olmasa da ben yine de tercüme ediyorum.

Mohammad: Dil öğrenirken bence tercümeye gerek yok. Öğrenciler kendi dillerine ne kadar çok tercüme ederse o kadar zor öğrenirler. Türkçeden Türkçeye daha çabuk öğrenir. Ben ilk günlerden itibaren kendi dilimi hiç kullanmadım.

Soru Türü 47'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından paragraf yazma soru türüdür. Paragrafta bulunması gereken cümleler üstte soru cümlesi olarak verilmiştir. Öğrencilerden soruları cevaplayarak paragrafı şekillendirmeleri istenmektedir. Katılımcılar, soru metninde soru cümlelerinin olmasını oldukça yararlı olduğu görüşündedir.

Emil: Paragrafın iyi olması için sorularla öğrenciye yardım edilmiş. Çalışma nasıl olacak biliyorlar. Bence çok güzeldir. Her ünitelerde yazma çalışması olmalıdır. Yazma becerisine Türkçe derslerinde pek önem verilmiyor.

Soru Türü 50'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından düzeltme soru türüdür. Öğrencilerden cümle içindeki yanlış verilen kelimelerin doğrularını yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, zarfların soru olarak kullanılmasının doğru olmadığı görüşündedirler.

Murat: Ben bunları günlük konuşmada kullanıyorum ama bir sınav yapsanız 50 puandan fazla alamam. Her zaman karıştırıyorum. Tam olarak öğrenemiyorum. Cümlelerin içindeki anlamdan çıkarabiliriz. Temel seviyede olmasına gerek yok. Zaten temel seviyede uzun cümleler verilmemesi gerekiyor.

Soru Türü 53'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle soruları kapsamında resme göre cümleler kurmaları istenmektedir. Öğrencilere birbirine yakın olgular görsel olarak verilmiş ve kalıp cümleler eşliğinde tartışmaları istenmektedir. Katılımcılar, soru türünü çok olumlu görüşleri vardır. Tartışılacak hayvanlarla ilgili farklı görüşleri olanları da şöyledir:

Elena: Hikâyede var ya, kaplumbağa ile tavşan konuşabilir. Bu hikâyeyi herkes biliyor. Her öğrencinin konuşabileceği bir uygulama. Bence güzel.

Folami: Hoca herkesten açıklama isterse her öğrenci farklı cevap verecek. Öğrenci tartışmak zorunda kalacaktır. Cevabı kolay olsa her çocuk onu söyleyeceği için konuşulacak bir şey de olmaz o zaman.

Soru Türü 54'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından olay anlatma soru türüdür. Geçmişte yaşanmış bir olayın, olgunun anlatılmasıdır. Burada öğrenciden son doğum günü kutlamasını anlatması istenmektedir. Katılımcılar, uygulanması yararlı bir soru türü olarak değerlendirmişlerdir.

Almas: Seçenekler verildiğinde A-2 öğrencisi için çok kolay olacaktır. Bence seçenek vermeye gerek yok. Öğrenciler kendi cümlelerini yazsınlar öğretmenler de kontrol etsinler. Öğrenciler mutlu anlarını kolaylıkla yazabilirler.

Soru Türü 55'ya ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle soruları içinde olumlu ve olumsuz cevap verme sorularındandır. Kısa sorulara öğrenciden hem olumlu hem de olumsuz cevap vermesi istenmektedir. Katılımcılar, dilin pratikte kullanımı için oldukça yararlı olduğunu düşünmektedirler.

Mohammad: *Pratik kullanım için çok faydalı bence. Olumlu, olumsuz birlikte düşünmüş olur. Ama isimlerde, sıfatlarda da böyle yapılırsa çok iyi olur.*

Soru Türü 60'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından grup yapma soru türüdür. Köy ve şehir için ayırt edici özellikler verilmiştir. Bu özelliklere göre öğrencilerden cümleleri gruplandırmaları istenmektedir. Katılımcılar, köy ile ilgili bir temanın uzak çevre olduğunu düşünmemektedirler. Soru türünün kullanımının yararlı olduğunu düşünmektedirler.

Elena: *Bence her öğrenci köyü bilir. Gitmese de yine de bilir. Elbette okul – market gibi farklı yerlerde olabilir. Ama köy–şehir olması sıkıntı değildir.*

Emil: *Köy hayatını bilmeyen yoktur. Gitmese de filmlerden, köyden gelenlerden öğreniyorlar. Çok sıkıntı olacağını düşünmüyorum.*

Soru Türü 67'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Paragraf içindeki ekleri tamamlama sorusudur. Ekler de ad durum ekleri ve şimdiki zaman ekleri ile sınırlandırılarak boş bırakılmıştır. Katılımcılar, dil bilgisi sorularında eklerin sorulmasının doğru olmadığını düşünmektedirler.

Erkebulan: *Türkçede çok ek var. Biz nereden bileceğiz hangi ek geleceğini. Dil bilgisi çok kolaylaştırılmalıdır. Tek bir konudan ek getirilmesi lazım sadece. Bu soruda sadece şimdiki zaman veya sadece durum ekleri sorulmalıydı.*

Soru Türü 71'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Cümle sorularından eşleştirme soru türündendir. Uzun cümleler ikiye ayrılarak sebeple sonuç karıştırılmış ve eşlerinin bulunması istenmiştir. Katılımcılar, soru modelinin çok iyi olduğunu ama kelime sayısının fazla olduğunu düşünmektedirler.

Folami: *Cümleler uzun olursa öğrenciler kelime kelime sorular soracak, anlamaya çalışacaktır. Çok güzel bir soru modeli ama uzun olduğu için zor olmaktadır. Kısa cümleler olursa daha iyi olur. Bir de “çünkü, ama” gibi bağlaçlarla yapılırsa daha anlaşılır olur.*

Soru Türü 87'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Dil bilgisi sorularından zihin jimnastiği soru türüdür. Diğer disiplinlerden dil öğretiminde yararlanılmıştır. Sayıların öğretiminde dört işlem yaptırılmıştır. Katılımcılar, sayıların öğretimi ile ilgili bu uygulamanın ders kitabında olmasını uygun görmemektedirler.

Aksana: Ben kendi dilimdekileri bilmiyorum. Eminim Türklerde de bilmeyenler vardır ama güzel Türkçe konuşuyor olabilirler, güzel Türkçe konuşmak için gerekli değildir. Bence genel kültür sorusudur bu. Sınavda sorulmamalıdır.

Jeevan: Bence iyidir. Ben zevkle yaparım. Buradaki sayılar öyle çok zor hesaplar değildir. Küçük çocuklar yapamayabilirler belki.

Aksana: Bence hiç iyi değil. Benim hesabım iyi değildir. Her sayıyı rakamla yazacağım sonra hesap yapacağım, sonucunu yine yazı ile yazacağım. Böyle bir soru benim 5-10 dakikamı alır. Bir de sınavda sorarlarsa çıldırırım herhalde. Ben böyle sorular olursa yapmam.

Khan: Sadece sayıların Türkçesini öğretmek için matematik öğretmeye gerek yok ki.

Amparo: Ders kitaplarında değil de alıştırmaya kitaplarında bulunursa çeşitlilik olabilir.

Soru Türü 89'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında tarif etme soru türüdür. Öğrencilerden yemek tarifi yapmaları istenmektedir. Katılımcılar, öğrenciler için fazla zor olmadığını düzeylerine göre cümleler kurabileceklerini belirtmektedirler.

Erkebulan: Öğrenciler tarif edebilirler. Kısa cümlelerle yazabilirler. İsimleri, fiilleri öğreniyorlar zaten. Bence yapabilirler, bize yaptırdılar ve biz yapabiliyorduk.

Soru Türü 92'ye ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Proje ödevleri kapsamında ikaz cümleleri yazma soru türüdür. Öğrencilerden ikaz anlamına gelecek cümleler yazmaları istenmektedir. Katılımcılar, bu tür uygulamaların pratikte sık karşılaşıldığı için etkinliklerle beslenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Samnang: Öğretmek lazımdır. Derslerde kullanılmalıdır. Türkçe kitaplarında olması Türkiye'ye zarar vermez ki. Her ülkede var.

Jeevan: Bunlara hiç gerek Hocam. bunlar zaten bilinen şeyler. Başına gelince öğrenecek bazı şeyleri de. Yabancı dil öğrenmeye gelen bir kişi bu kadar bilgiyi de biliyordur.

Khan: Evlere ayakkabı ile girilmeyeceğini öğretmek gerekir. Yabancı dil için değil kendi dilimizi öğrenirken, arkadaşlar arasında konuşurken de bu tür sıkıntıları konuşuyoruz zaten.

Soru Türü 98'e ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

Dinleme becerilerine uygun hazırlanan bilet bilgileri soru türüdür. Otellerde kullanılan konuk tanıma formunun doldurulması istenmektedir. Katılımcılar, bu soru türünün çok gerekli olduğunu, diğer temalarda da benzer formlar hazırlanmasının dil öğretiminde etkili olacağını belirtmişlerdir.

Aksana: Bu tür formlar mutlaka olmalı. Çok değişik formlar da derslere getirilmelidir. Telefon başvurusu, internet başvurusu, otel randevusu gibi pek çok form getirilmelidir.

Elena: Bence elektronik eşyalarda garanti belgesi formu da gereklidir. Ev kiralama formu, yurttaki kalanlar için öğrenci bilgileri formu gibi pek çok formla karşılaşıyoruz. Bu formları doldururken Türkçe pek çok kelimeyi de öğreniyoruz. Yani ders boşa geçmiyor ki.

Araştırmacının Yorumu. Yabancı dil Türkçe öğretiminde temel seviyeyi bitirmiş öğrencilerin görüşleri neticesinde şu veriler elde edilmiştir:

- a. Kitaplarda kültürel unsurlar olsa da günlük yaşamda kültürel unsurlarla daha fazla karşılaştıklarını, özellikle araştırma ve proje ödevlerinde kültürel unsurlara daha fazla yer verilmesinin ihtiyaç olduğunu,
- b. Bazı sorularda ne istendiğinin anlaşılmadığını, soruların şekil ve içerik olarak daha açık olması gerektiğini,
- c. Dinleme metinlerinin seslendirmesinin doğal ortamdan alınmasını ve seslendirmesinin temiz olmasını,
- d. Bazı konularda çok fazla alıştırma olduğu halde bazı konularda soruların yetersiz olduğunu,

- e. Resimli sorular çok anlaşılır ve kolay olduğunu, sorularda görselliğin etkili olduğunu,
- f. Türkçedeki eklerin öğrencileri kaygılandırıldığını, temel seviyede eklerin çok fazla anlatılmaması gerektiğini belirtmektedirler.

Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yabancı dil Türkçe öğretimi ders kitaplarında ölçme değerlendirme uygulamaları kapsamında hazırlanan soru türleri tespit edilmiş elde edilen veriler hakkında uzman öğretim elemanları, kitap yazarları ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

Bu bölümde araştırmanın bulguları ışığında konular başlıklar altında tartışılmaktadır.

Tartışma

Araştırmamızdan elde edilen bilgiler doğrultusunda kimi soruların öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Ölçme değerlendirme için hazırlanan soruların dil seviyelerine uygun olması için; kelime hazinesi, yaş ve kültür birikimi, dil bilgisi yapıları, sınav araçlarının tasarımı gibi sınırlayıcılara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan kitapların kimi yerlerinde öğrencinin yaş seviyesi, kültür düzeyleri, kelime dağarcığı gibi seviye belirleyiciler açısından yeterli düzeyde özen gösterilmediği tespit edilmiştir. Ressamların resim yaparken tuvalin üzerine fırçasını yaklaştırması ve kullanma sırasındaki ciddiyeti ve özen göstermeleri gibi; sınav hazırlayanlar tarafından da kelimelerin, resimlerin, içeriklerin seçiminde aynı hassasiyeti göstermesi gerekir. Soruların anlaşılır olmayışı veya yanlış anlaşılabilir içerikte olması, psikolojik etkiler içermesi sorunun değerini düşürmektedir.

Dil becerileri kapsamında öğrencilerin hangi seviyede kazanımlar elde ettiklerini ölçüm araçlarıyla tespit etmek hem bireyin tanınması hem de eğitim sürecinin geleceği açısından son derece önemlidir. Oysa bazı sorularda öğrencilerin kazanımları yerine öğrencinin edindiği bilgilerin pekiştirilmesi için fazlaca tekrarlar göze çarpmaktadır.

Yabancı dil öğretimi disiplinler arası bir eğitim sürecidir. Sanattan edebiyata, spordan alışverişe kadar her türlü olgu yabancı dil öğretiminin içeriğinde yer almaktadır. Bu yüzden öğretmenlerin, ders araçlarının, eğitim ortamının kültürel zenginliğe sahip olması gerekmektedir. İncelenen ders kitaplarında kültürel öğelere yer verildiği, diğer kültürlerle ait bilgilerin yer aldığı görülmüştür.

Eğitim programlarının bir ögesi olan ölçme değerlendirme, yapılan eğitimin niteliğini kontrol etmeyi sağlayarak önemli bir rol üstlenir. Eğitim–öğretim sürecinde öğrencilerin belirlenen amaçlara ne kadar ulaştıklarını tespit etmek ve öğrenme eksikliklerini belirlemek, aynı zamanda gelişim seviyelerini izleyebilmek için ölçme ve değerlendirmeye gereksinim vardır (Yıldırım ve Karakoç, 2009). Dil öğretimi sağlıklı yöntemlerle yürütülmezse dil becerilerinin gelişmesine katkı sağlamayacaktır.

Senemoğlu (2011) bellek türlerinin içinde bahsettiği duyuşal kayıt dönemi, dil öğretiminde ders içindeki ilk öğrenme aşamasıdır. Öğrenci sınıfta öğrendiği kelime ve dil yapıları geçici olarak belleğe alınır. O bilgilerin edinilmesi, işlenmesi ile kısa süreli belleğe, sonrasında kullanılmasıyla da uzun süreli belleğe yerleşmesiyle ancak öğrenilmiş olacaktır. Öğrenci açısından bakınca genel kabule göre sınavların içeriğindeki konular gerekli diğer konular daha az gerekli olarak görülür. Sınav soruları eğitim sürecindeki bilgilerin tamamını kapsamazsa hem uzun süreli belleğe yerleşmeyecek hem de bazı bilgilerin gereksiz öğrenildiği anlayışına sebep olacaktır. Araştırmanın kapsamındaki ders kitaplarında bazı kavramların öğretim sürecinde işlendiği halde soru metinlerinde yer almadığı görülmüştür.

Ölçme ve değerlendirme çalışmaları, eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi, her aşamada ortaya çıkan sonuçların tespit edilmesi, eksikliklerin tamamlanması ve varsa

yanlılıkların düzeltilmesi imkânını verir (Bağcı, 2007). Bu açıdan ölçüm sonrasında elde edilen verilerin eğitimin içeriğini ve süresini etkilemektedir.

Sınıf içi etkinlikleri ve ödevlerde üst düzey düşünme becerisine yönelik etkinlikler yapılabilir. Fakat sınav esnasında cevaplaması uzun zaman gerektiren ve zekâ ölçücü, düşünme becerisine yönelik sorular sorulmamalıdır. Arzu edilmese de sınav soruları eğitimi yönlendirmektedir. Sınavlarda üst düzey düşünme becerilerine yönelik sorular bulunduğu anda eğitime de yansıyacaktır. Dili kullanan birey sınav süresinde sağlıklı düşünemediğinde bu tür sorulara cevaplar veremeyecektir. Bu durum öğrencinin dildeki eksikliğini değil düşünce becerisindeki yetersizliğini göstermektedir.

Salt dil bilgisini öğreten testler yerine iletişimi kolaylaştırıcı testlere ağırlık verilmelidir. İletişimi sağlayan olguların canlandırılması esnasında kullanılan dilin düzgün olması için gerekli olan dil bilgisi ihtiyacını karşılayacaktır. Dil bilgisi konularını iletişim kapsamında ve iletişimin bir parçası olarak görülmektedir. Yeri geldiğinde, öğrenilmesi gerektiğinde dil bilgisi konusu verilmektedir.

Dil edinim süreçlerinde bireysel farklılıklar olmaktadır. Hızlı, kolay veya zor öğrenenler olduğu gibi dil becerileri arasında da farklılıklar olmaktadır. Bir öğrencinin konuşma becerisi hızlı geliştiği halde diğer öğrencinin yazma becerisinin daha hızlı geliştiği görülebilmektedir. Diğer becerileri iyi olduğu halde konuşma becerisi zayıf diye öğrencilerin yeni kura geçmesine engel olmak doğru değildir. Zayıf olan becerileri bir sonraki kurda yoğunlaştırılarak edinmesi sağlanabilir. Ödevler ve proje çalışmalarının neticesinde eğitimin içeriği ve süresi yeniden düzenlenmelidir.

Yeni öğrenenlere Türkçe derslerini veren öğretim elemanlarının soru hazırlama konusunda yetiştirilmesi, lisans öğrencilerinin de bu beceriyi elde ederek bölümlerinden

mezun olmaları gerekir. Soru sorma teknikleri, değerlendirme ölçütleri, sınava giren öğrencilerin psikolojik ve sosyal baskıları hakkında bilgiler kazanması gerekmektedir.

Öğretmen Türkçenin farklı dillerde olmayan, onlardan ayrılan kelime, mana ve kullanım hususiyetlerinden elden geldiğince haberdar olmalıdır ki bunu öğrenciye yansıtabilsin (Güler, 2012). Öğretmenler, ölçme değerlendirme uygulamalarından önce öğrencilerini bu farklılıklardan haberdar etmesi gerekmektedir.

Türkçe sınav merkezlerinde sorular Türkçe dersleri veren öğretim elemanlarınca hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Üniversitelerimizde yeteri kadar yabancı dil öğretimi alanında ölçme değerlendirme uzmanı yetiştirilmediği için ölçme değerlendirme uzmanlarından sadece danışmanlık hizmeti alınabilmektedir.

Öğrencilerin çevresindeki olay ve olguların çeşitliliğini göz önünde bulundurarak soruların içeriği hazırlanmalıdır. Çevresinde olmayan ve kullanmayacağı bilgiler lüzumsuz olarak metinlerin içeriğinde bulunmamalıdır. Araştırmacı araştırma kapsamındaki ders kitaplarında çiftlik hayatı, 50 yıl sonraki teknolojik gelişmeler gibi günlük hayatta kullanımı pek sık olmayan konular tespit etmiştir. Bunların yerine temel seviyede market alış veriş, ev işleri, misafirlik gibi her gün karşılaşılan konuların daha fazla yer alması gerekmektedir.

Konuşma dilindeki kelime sıklığı sözlüğü, literatür ve kaynak taraması modeli ile argo, konuşma dili, deyimlerin ve atasözlerin ne kadar ve hangi seviyede yer aldığı gibi konular dil öğretiminin en önemli konu başlıklarıdır. Yabancı öğrencilerin buldukları şehirlerdeki ağız farklılıklarından da haberdar edilmesi gerekmektedir. Örneğin; İstanbul ağzı, “*N’oluyor*”, “*N’aber*”, “*gelcem*” gibi dilin kullanımı ile ilgili yerelliğin kazandırılmasının yanında sık kullanılan kelime gruplarından, anlam kaymalarından haberdar edilmesi gerekmektedir.

Yardımcı fiillerle ilgili sorulara dikkat edilmelidir. Şekil yönünden değil anlama yönünden ele alınmalıdır. Özellikle yeterlilik fiilinin öğretiminde '*zaman bildiren iki kip ekinin bir araya gelmesinden oluşuyor*' kolaycılığında kaçınılmalıdır. Şekil yönünden oldukça kolay olmasına rağmen kullanım alanları bakımından son derece karışık bir konudur. Diğer yabancı dillerin öğretiminde olduğu gibi Türkçe öğretiminde de bileşik zamanlar zor konulardandır. Ana dilde Türkçe öğretiminde bile sorunlar yaşadığımız bu hususta yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel seviyede öğrencinin karşılaşmasının gereği yoktur. Bu konulara kalıp olarak ve anlam bakımından ele alınmalıdır. Temel seviye dil bilgisi konuları içinde yer almamalıdır. Türkçe öğretim kitapları incelendiğinde birleşik fiillerin sadece şekil yönünden öğretildiği, alıştırmaların da sadece şekil yönünden öğrenilip öğrenilmediğinin ölçüldüğü görülmüştür.

Dil öğretimi ne kadar çok uyaranlı bir ortamda sürdürülürse o oranda hedefe ulaşılabilir ve öğrenen durumundaki bireyler temel dil becerilerini istenilen seviyede edinebilirler (Göçer, 2007). Eğitim sürecinde uyaranların niteliği ve uygulanma şekli, bireyleri hedef dili öğrenmeye karşı isteklendirmektedir. Öğrenme hevesini kırarak türde olan bol uyaranlı uygulamaların yararı olmamaktadır. Uyaranların da birbirini tamamlayacak şekilde sıralanması ve uygulanması gerekmektedir.

Kitaplarda çok farklı dil bilgisi terimlerinin kullanılması, dil ve anlatım yönüyle tutarsızlığın olduğunu göstermektedir. Bu tutarsızlıklara, isim/ad, fiil/eylem, zamir/adıl, zarf/belirteç, sıfat-fiil/ortaç, yönelme durumu/e hali vs. gibi örnekleri de gösterebiliriz. Bu durum öğrencilerin kavramları karıştırmalarına neden olmaktadır (Karadüz, 2006). Özellikle dil bilgisindeki temel kavramlarda birliğin sağlanmasının ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Günümüz eğitim dünyasında toptancı eğitim yerine bireylerin ön plan çıkarıldığı, öğrenci merkezli eğitimin benimsendiği görülmektedir. Her bireyin algısı, ilgisi, isteği, ihtiyacı farklı olduğu için eğitim sürecinde de planlama ve uygulama safhalarında bireye dönük çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu araştırmada ele alınan farklı soru türleri ülkemizdeki eğitimin bireyselleşmenin önünü açacak niteliktedir. Aynı konuda birçok soru türüyle eğitimin niteliği arttırılacak, dil öğretim becerilerine göre düzenlenmiş farklı soru türüyle de konunun detaylarına girilmiş olacaktır.

Ayrıca sözlü dilin kelime sıklığının bilinmesi öğrenenlerin sözlü iletişim etkinliğini arttıracaktır. Dil öğretimi çok boyutludur. Yazılı, görsel, iletişimsel, duyuşal tüm kazanımların sağlanması gerekmektedir. Dilin kullanımında ihtiyaç duyulan her becerinin kazanılması gerekmektedir. Yazılı eserlerin okunması, tercüme edilmesi, yazışmalar kadar sosyal hayatın içinde de dilin iyi bir şekilde kullanılmasının sağlanması gerekmektedir.

Örgün eğitimde verilen derslerde günlük hayattan kesintiler olmalıdır. Ama önemli olan programlı olmayan ama kendiliğinden öğrenilen bilgilerin ölçmenin içine dâhil edilip edilmeyeceğidir. Yabancı öğrencileri en çok ilgilendiren vize işlemleri, oturma işlemleri ile ilgili derslerde bilgi verilmemektedir. Bu tür günlük hayatta ihtiyaç olduğu halde örgün eğitimde karşılaşılmayan konuların hem öğretim planlarına hem de ölçme uygulamalarına alınması gerekmektedir.

Öğrencilerin hayallerini, düşüncelerini tasarlama yerine somut ders araçları ile ders uygulamaları yapılmalıdır. Örneğin, lokantada bulunan hazır menülerden birini göstererek *'Hangi soru kullanılabilir?'* cümlesi daha işlevsel olacaktır. Ele aldığımız eserlerde az da olsa bu durumun gözetilmediği yerlere rastlanmıştır.

Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili ölçme değerlendirme çerçevesinde hazırlanan araştırmamızda Türkçe öğretimindeki uygulamalar yeniden ele alınmış nitelikli öğretimin yapılması için gerekenler tespit edilmiştir. Son yıllardaki yayın çeşitliliğinin artması ile yayınların nitelik açısından gün geçtikçe gelişme gösterdiği görülmüştür.

Günümüzde Türkçenin öğretilmesi ile ilgili alan yazın ve akademik yazıların yayınlanmasında, akademik çalışmalarda çok büyük bir ivme yakalanmıştır. Gelişmelere bakıldığında daha uzun süre de devam edeceği görülmektedir.

Türkçe öğretimi alanında yapılacak akademik çalışmalar yabancıların yaptığı araştırmaların tercümesi niteliğinde olmamalıdır. Onların yaptıklarının bir de Türkçe öğretiminde yapılması alan çalışmalarını zayıflatacaktır. Yabancı kaynaklar mutlaka okunup istifade edilmelidir ama Türkçenin yapısına uygun araştırmalar, incelemeler yapılmalıdır.

Uzman öğretmenler yabancı dil Türkçe öğreticiliği alanında yetişen yeni adaylara soru türleri hakkında daha fazla üzerinde durulması gerektiğini belirtmişlerdir. Sınıf içi ve sınıf dışı tüm etkinliklerde kullanılacak ders araçlarının sayısı, soru türlerinin çeşitliliğinin artırılması ve ders araçlarının kolay ulaşılabilir olmasının önemi üzerinde durmaktadırlar.

Araştırmamıza katılan öğrenciler, soruların niteliğinin düşük olması durumunda öğretimin sıkıcı ve etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Bireysel farklılıklardan dolayı öğrenci merkezli eğitim uygulamaları, yabancı dil Türkçe öğretiminde de gereklidir. Sınavlarda, ödevlerde, projelerde, seviye belirlemelerde soru türlerinin çok çeşitli olması, bireyin ihtiyaçlarına uygun soru türlerinin tespit edilmesi ayrı bir dikkat ve özen gerektirmektedir. İletişime dönük, işbirlikçi, işlevsel, etkileşimli, aktif

uygulamalara uygun ölçme değerlendirme üzerinde daha fazla çalışılması gerektiği görülmüştür.

Soru türünün her birisi için görsel algılama boyutlu sorular ilgi çekici olmaktadır. Bu sebeple edinim aşamasında ve ölçme değerlendirme aşamasında bu yetinin değerlendirilmesi gerekir. Sorularda kullanılacak görsel algılamada örneklendirme üzerinde çalışılmalıdır. Bunun için kelime kartları, cümle kartları, posterler, resimli bulmacalar gibi eğitimde sıklıkla kullanılan malzemelerden ödevlerde ve sınavlarda sıklıkla kullanılmasının ihtiyacını ortaya koymuştur.

Araştırmamızın bulgular ve yorumlar kısmında görüldüğü gibi sorularda içerik, görsellik ve seviyeye uygunluk gibi üç açıdan eksiklikler tespit edilmiş bundan sonraki çalışmalarda bu eksiklikleri giderecek ürünlere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Öneriler

Çalışmamızın bu son bölümünde araştırmamızdan elde edilen bulgular ve tartışmalar ışığında dilimizi öğrenmeye başlayan misafir öğrencilerimize, değerli öğretim elemanlarına, uzman kitap yazarlarına, akademik çalışmalarda ilgili saha araştırmacılarına önerilerde bulunulacaktır.

Öğrencilere öneriler.

Yeni bir dil öğrenme çok karmaşık bir olgudur. Öğrenme süreci karmaşık yapılar üzerinde çalışılarak gerçekleşmektedir. Yeni dili “*hatasız öğrenmek*” mümkün değildir. Dolayısıyla ölçme değerlendirme çalışmalarında eksik bilgiler öğrenciyi yıldırmamalıdır. Diğer taraftan dil öğrenim süresi kişiden kişiye değişmektedir ve yoğun dil kurslarında eğitim

süresi 5–10 ay kadar sürebilmektedir. Dil öğrenme uzun süreli ve devamlı çalışma gerektiren bir süreçtir, sabırlı olmayı gerektirmektedir.

Türkçe öğretiminde kullanılan soru türlerinde kültürel unsurların yer aldığı görülür. Öğrendiğiniz dilin konuşurları misafirperver olduğu için çoğu zaman sizi bir aile ferdi gibi kabul ederek konuşurlar. Araştırma projelerinizde, uygulamalı sorularda bu durumun göz önüne alınması yararlı olacaktır.

Dil ediniminde okuma alışkanlığı çok önemlidir. Fakat okunan her metnin ana dilde seslendirilmiş ürünlerini bulmak gerekir. Özellikle temel düzeyde dinleyerek okuma alışkanlığının telaffuz çalışmalarında çok faydası olduğu görülmektedir. Ders kitaplarının dinleme metinleri yeterli olmayabilir. Daha fazla kaynaktan temel seviye dinleme ürünleri temin edilerek, seslendirmeleri ile birlikte takip edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğretim elemanlarına öneriler.

Diğer disiplinlerde olduğu gibi dil öğreticilerinin hatasız, mükemmel öğretmen olması beklenemez. Fakat beğenilen, saygı duyulan öğretmenlerin farkı; daha fazla öğretme yeteneğinin olması, onları farklı kılan akıllardan silinmeyecek aktiviteleri yapmalarıdır. Bu sebeple öğretmenlerimiz ders işleme tekniklerinden ne kadar çok teknik bilirse ve uygularsa, öğrencilerine de sevdirek uygularsa iyi derecede öğretmen olacaktır. Çalışmamızın çıktılarında birisi de etkinliklerdeki soru türlerinin bir araya getirilmesidir. Soru türlerinin çeşitliliği uygulamada daha fazla başarıyı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğretici öğrencisini çok iyi tanımalı, öğrenme amaçlarını bilmeli, ihtiyacına göre de yol haritası çizmelidir. Öğrencisine hedef dili edinebilmesi için nasıl yardımcı olabileceğini açık olarak belirtmelidir. “*Ben sana dili öğreteceğim*” değil “*Dili öğrenmende ben sana*

yardımcı olabilirim.” düşüncesini benimsemesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Öğretmen bilgiye ulaşmanın yollarını öğretmeli, öğretim sürecinde ihtiyaç duyacağı doküman, kitap, ses malzemeleri gibi ders araç ve gereçleri temininde yardımcı olmalıdır. Öğrenci kendi kendine öğrenme hevesinde olmalı, öğretmenini sadece danışman/rehber olarak görmelidir. Öğretmenler etkinliklere uygun soru türlerini belirleyip öğrencisini yönlendirebilir.

Araba kullanmayı öğrenme aşamasında olan birisi radyodaki bilgilere dikkat edemez. Dikkat etmeye kalkarsa da arabayı kullanamaz. Bu yüzden yan uyarıcıların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Eğitim ortamında ve sınav salonlarında, sınav malzemelerinin çevresinde dikkati dağıtacak ses ve görüntülerin kaldırılması gerekmektedir.

Öğretmen adaylarına her şeyden önce soru sorma becerisi kazandırılmalıdır. Başta bilişsel basamaklar taksonomisi olmak üzere farklı amaçlara hizmet eden sorulara kaynaklık eden bilişsel beceriler, gereği gibi öğretilmeli; alt bilişsel becerilerden ziyade üst bilişsel becerilere yönelik soru sorma becerisi kazandırılmalıdır.

Öğretim elemanları yazım kurallarını tam olarak bilmeli, noktalama ve yazım yanlışları kesinlikle yapmamalıdır. Bunun sağlanabilmesi için de zaman zaman hizmet içi eğitim programları ile öğretmenler desteklenmelidir. Hizmet içi eğitim programlarında da ürün dosyası, gelişim çizelgesi, soru türleri, değerlendirme şekilleri üzerinde durulması gerekmektedir.

Öğretim elemanları öğrenci hatalarının düzeltilmesi konusunda yaptığı açıklama ve düzeltme eylemlerinin başarısını hemen beklememelidir. Bazı hatalar uzun uğraşlar gerektirmektedir. Hataların bazıları uygulamalarla, bazılarının da zamana bırakılması gerekebilir.

Ana dilde bile hata yapmanın önüne geçilemediği düşünülerek yabancı dilde hata yapmalar anlayışla karşılanmalıdır. Fakat ana dille yabancı dilde yapılan yanlışlar aynı değildir. Ana dilinde yazan birisi 'traş' kelimesini 'traş' şeklinde yazarak yazım yanlışları yaparken yabancı dil öğrenen birisinin 'geliyroum' şeklinde yanlışlar yaptığı görülebilmektedir. Fakat ana dili kullanıcılarının 'geliyroum' şeklinde yazdığı hiç görülmemektedir. Dolayısıyla yazım yanlışlarının sebebi farklı olduğu için çözüm önerileri de farklı olacaktır.

Öğretim elemanları tarafından öğrenci hatalarının ciddi olarak analiz edilmesi gerekmektedir. Gruba, yaş seviyesine, kültür seviyesine göre yanlışlarda sürekli değişme görülür. Yanlışlar dikkate alınarak eğitimin içeriği sürekli güncellenmelidir.

Öğrencilere verilen her diyalog veya paragraf metninde mutlaka selamlaşma, teşekkür etme gibi her öğrencinin bileceği cümle kalıpları bulunmalıdır. Her hangi bir öğrenci; metinden hiç bir şey anlamayacağı bir metinle karşılaşmamalıdır. Öğrenci; *"metnin yüzde altmışını, yüzde seksenini anlıyorum ama anlamadıklarım veya yeni karşılaştığım kısımlar var"* diye düşünmelidir.

Temel seviye öğrencileri farklı ülke, farklı kültür, farklı çevrede yaşadıkları için bilgi gerektirecek pek çok şeye ihtiyaç duyarlar. Öğretim sürecinde ele alınması gerektiği gibi ölçmede de bu durum dikkate alınması gerekmektedir. Biletin nerede satıldığı, bir adrese nasıl gidilebileceği, okul kayıtlarının nerede yapıldığı, diğer şehirlere ne ile gidilebileceği gibi sorular sınavlarda, alıştırılarda, ödevlerde, projelerde yer almalıdır. Bunun yanında ikaz/yasaklama bilgilerine de ihtiyaç vardır. Bayan/erkek tuvaletinin ayrı olabileceği, evcil hayvanların içeri alınmadığı, sigara içilmediği, yüksek sesle konuşulmayacağı, içeri yiyeceklerle

girilemeyeceği mekânlar gibi uyarı levhaları da derslerde ve ölçmede yer alması gerekmektedir.

Metinlerde, yararlanılan kaynaklarda öğretim süreci boyunca kültürel unsurlar gereği kadar yer almalıdır. Fakat ölçme değerlendirme aşamasında kur sınavlarında kültürel unsurların kendileri ile ilgili kısımlardan soru bulundurulmamalıdır. Zira öğrenci Türkleşmek için değil Türkçe öğrenmek için gelmektedir. Sınavlarımızda Türkçe bilgisi ölçülmelidir, Türklük bilgisi yer almamalıdır. Dinini, yaşantısını, kültürel değerlerini bırakmadan sadece Türkçe öğrenmek isteyenler elbette olacaktır. Onların bu değer verdiği hususlara saygı duyulması gerekmektedir.

Bu çalışmada birçok soru türü sergilenmiştir. Bu soru türleri uzun emek verilerek hazırlanmış olsa da bazıları bir takım öğrencilerin sevmeyeceği, hoşlanmayacağı türden olabilir. Bu durum öğrencinin yaş seviyesine, ilgisine, kendi ülkesindeki eğitim sistemine, günlük olaylara bağlı olarak gerçekleşebilir. Bu soru türleri; sıkıntı olacaksa, istenmiyorsa geri çekilmelidir. Soruların isteğe bağlı olarak cevaplanması istenmelidir. Örneğin; eşleştirme öğrenciler tarafından sevilse de resimleri tamamlama soru türleri, bazı öğrenciler tarafından çocukça ve zaman kaybı olarak değerlendirilebilir. Bu durumda ilgiye göre soru türlerinde değişiklik yapılabilirdir.

Öğretim elemanları yaşanabilir bir dil öğrenme ortamı oluşturmalıdır. Seralarda bitkilerin sağlıklı yetişebilmesi için gerekli olan sıcaklık miktarı, verilmesi gereken su miktarı, verilmesi gereken besinlerin miktarı (gübre gibi) bellidir ve aksatmadan uygulanır. Ölçme değerlendirmede de aynı uygulama gerçekleştirilmelidir. Bireylerin toplum içinde rahat yaşayabilecekleri ortamlar resimlerle, seslerle, videolarla nitelikli ürünler kullanılarak sorular hazırlanmalıdır. Hayal ürünü görüntü ve yazılardan sakınılmalıdır.

Alanyazın yazarlarına öneriler.

Diğer dillerin öğretimine yönelik hazırlanmış kitaplar mutlaka incelenmelidir. Günümüzde Türkiye’deki birçok üniversite yayınlarında çıkan eserlere baktığımızda maalesef sadece diğer üniversitelerin kitapları masanın üzerine konmuş, bunların bir başka serisi şeklinde yeniden hazırlandıkları görülmektedir. İçerik ve konu dağılımlarında farklılık görülmemekte, doğruluğu test edilmediği için yanlış uygulamalar aynen diğer kitaplarda da görülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi dil öğretim malzemelerinde eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Kitaplar için seçilen metinlerin içeriklerinin gündelik hayattan seçilmesi, dinleme etkinliklerinde normal ana dili konuşucularının olması, olay ve olguların geçtiği ortamların iyi yansıtılması gibi hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. İstanbul’da şehir hayatı sürececek olan bir yabancıya köy hayatı ile ilgili resimler, sesler, metinler verilmesi durumunda öğrencinin ilgisini çekmeyecek, ihtiyaçlarını da gidermeyecektir.

Pratik hayatta sık sık karşılaşılabilecek eyleme dönük kelime ve ifadelerin de eserlerde işlenmesi gerekmektedir. Örneğin;

“Hayır, onu değil şunu istiyorum.”

“Ben buraya koymuştum ama şimdi yok.”

“Onu ben aldım.” gibi cümleler kalıp halinde verilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin gündelik sözlü kullanımlarda sık sık karşılaşılabilecekleri hayret, şaşırma, korkma gibi duygu yüklü kavramlara da metinlerde yer verilmelidir.

‘Öyle mi, inanmıyorum!’

‘Hayır, olamaz! Ben öyle yapamam!’

‘Allah korusun, kaza yapacaktın!’

'Lütfen yardım edin!'

Yabancı dil Türkçe kitapları incelendiğinde görülecektir ki, kitaplar arasında terim kargaşası vardır. Özellikle dil bilgisi terimlerinde çok fazla farklılık görülmektedir. Bu farklılık eğitim sistemine, konuların içeriklerine hatta ölçme değerlendirmeye de yansımaktadır.

Araştırmacılara öneriler.

Yanlış çözümlenmeleri ölçme değerlendirme alanında önemli bir husustur. Yanlışların tekrar edilmemesi, eksiklerin giderilmesi için önemli fırsatlar verir.

Öğrencilerin hatalarından yola çıkılarak;

- a. Düzeltilebilir hatalar,
- b. Düzeltilemez hatalar,
- c. Öğrencinin kendi kendine düzeltebileceği hatalar diye hata türlerine göre çalışmalar yapılmalıdır.

Ayrıca dil öğretiminde *“doğru bilinen yanlışlar”* şeklinde bir araştırma yapılmalıdır. Yaygın olarak yapılan yanlışların hata olarak fark edilmeden yapıldığı, düzeltilmediğinde de kalıcı bilgiye dönüşme riskinin olduğu konular belirlenmelidir.

Yabancı dil öğretim elemanlarınca sık sık dile getirilen; *“Ana dilinizle kesinlikle düşünmeyin, her zaman hedef dilde düşünün.”* önerisinin ne derece doğru olduğu, öneri ile bu becerinin kazanılmasının güçlüğü, uygulamaya nasıl yansıtılabileceği üzerinde çalışma yapılması gerekmektedir.

İngilizce, Almanca ve Fransızca gibi dillerde *“Lehmann Okulu”*, *“Amsterdam Okulu”*, *“Paris Okulu”* gibi kavramlar vardır. Buralarda dille ilgili çok büyük çalışmalar

yapılmıştır. Türkçede de dilin öğretilmesiyle ilgili köklü kurumların, yapısalcı okulların, geniş imkânları olan araştırma merkezlerinin olması gerekmektedir. Yabancı dil Türkçe öğreticileri bu okulların desteği ile yetişmelidirler.

Dil yapıları farklı öğrencilerin dili kullanım eksikleri belirlenip dil yapılarına göre çözümler üretilip bunların raporlandırılması gerekmektedir. Daha sonra eğitimcilerle ve uygulayıcılarla bu bilgiler paylaşılmalıdır.

Kaynaklar

- Açık, F. (2008). *Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi*. (Doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12.
- Aşık, U. (2007). *Yabancılar için temel Türkçe sözcük varlığının oluşturulması*. (Yüksek Lisans), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aydemir, Y., ve Çiftçi, Ö. (2008). Edebiyat öğretmeni adaylarının soru sorma becerileri üzerine bir araştırma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 103.
- Bağcı, H. (2007). Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatıma ve yazılı anlatım derslerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 21, 43.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçenin öğretiminde temel söz varlığının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 13(Bahar).
- Baş, B. (2010). Söz varlığı araştırmalarında veri çarpıklığı ve eğitime yansımaları. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2).
- Bayraktar, H. (2012). Yabancı dilde iletişimsel yeterlilik kavramının tarihçesi ve dil öğretimine yansımaları *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Bölükbaş, F. (2013). Dil öğretiminde işbirlikli öğrenme. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (1 ed., Vol. 1). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bölükbaş, F., Keskin, F. (2010). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımındaki işlevi. *Turkish Studies*, 5(4).
- Çelikkaya, T., Karakuş, U., Öztürk Demirbaş, Ç. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 57.
- Demir, A. (2010). *Yabancılara Türkiye Türkçesi öğretiminde kültürlerarası yaklaşımdan hareketle metinlerin incelenmesinde dikkat edilecek noktalar*. (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi.
- Demir, T. (2013). Türk dillilere (soylulara) Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Vol. 1). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Demirel, Ö. (1978). Yabancı dil öğretimi ve tam öğrenme. *Eğitim ve Bilim*, 3(14), 46-50.
- Demirel, Ö. (1998). Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. S. Topbaş (Ed.), *Türkçe Öğretimi* (145 ed., Vol. 1066). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Demirel, Ö., Demir, K., İşcan, C. D., Tuncel, İ., Karacaoğlu, C. (2008). Çoklu zeka kuramına dayalı etkinliklerin erişimi, tutum ve öğrenmelerin kalıcılığına etkisi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1).

- Derman, S. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (Vol. 1). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Durmuş, M. (2013). Dil öğretiminin erken dönemleri ve dil bilgisi-çeviri yöntemi. M. Durmuş ve A. Okur (Eds.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (1 ed., Vol. 1). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3).
- Erkır, B. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce "sözde denkteşler (false cognates)" listesinin oluşturulması ve bu listenin eğitimsel olarak kullanılması*. (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erkman, F. (2000). *Türkçe örneklerle dile genel bir bakış*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Göçer, A. (2007). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Dil Dergisi*, 137, 30-46.
- Göçer, A., Gürkan, T., Aydın, C. (2012). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kaynakçası. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 32(Güz).
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Güler, E. B. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde "öğretmen" unsuru. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 5(2), 129.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye'de yabancı dil öğretim süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1).

Gümüş, O., Buluç, B. (2007). İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımının Türkçe dersinde akademik başarıya etkisi ve öğrencilerin derse ilgisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 49, 7.

Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 123.

Güzeliş, C. (2005). *DEÜ II. Aktif Eğitim Kurultayı Bildiriler Kitabı; Yaşam boyu öğrenme aracı olarak Bloom'un bilişsel basamakları: Akademik yaşamda ölçme ve değerlendirme*. İzmir.

<http://www.enkisa.com>. (08.03.2013). from <http://www.enkisa.com>

İşcan, A. (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde suggestopediannın (Telkin yöntemi) kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 6(1).

İşcan, A. (2012). Yabancı Dil olarak Türkçe dinleme öğretimi *yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Karadüz, A. (2006). İlköğretim Türkçe dil bilgisi kitaplarının "öğreticilik" kavramı bağlamında eleştirisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 13-31.

Karadüz, A. (2009a). Türk dili ve edebiyatı eğitimin hedefleri kapsamında ölçme ve değerlendirmede kullanılan soru nitelikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 17-31.

Karadüz, A. (2009b). Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme uygulamalarının "yapılandırmacı öğrenme" kavramı bağlamında eleştirisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 189-210.

- Karadüz, A. (2010). Yapılandırmacı paradigma bağlamında türkçe derslerinde öğrenme ortamları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14).
- Kaya, C. (2006). *Dilbilim dil öğretimi ve çeviribilim yazıları; tasdik ve ret gerektiren olumsuz soruların cevabı olarak 'evet' ve 'hayır'ın kullanımı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılınç, A., ve Duru, H. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi. A. Kılınç, A. Şahin (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kırmızı, F. S. (2011). Yaratıcı yazma ürünlerinin bazı ölçütler açısından değerlendirilmesine ilişkin nitel bir çalışma. *Dil Dergisi*, 151.
- Kocaman, A. (1983). Yabancı dil öğretiminde yeni yönelimler. *Türk Dili, Dil Öğretim Özel Sayısı*, 379.
- Köksal, D., Varışoğlu, B. (2012). Yabancı dil öğretiminde temel ilke ve kavramlar. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Köse, D. (2008). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sınavların hazırlanması ve uygulanması. *Ankara Üniversitesi, Dil Dergisi*, 139.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 13.
- Mackay, I. (1997). *Soru sorma sanatı* (A. Bora, O. Cankoçak, Trans.). Ankara: İlkaynak Yayınları.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı. *Milli Eğitim Bakanlığı <MEB>*.

- Melanlıoğlu, D. (2013). Türkçe öğretim programındaki dinleme kazanımlarının ölçme değerlendirme yöntemleri bakımından sınıflandırılması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6).
- Öncü, H. (2009). Ölçme ve değerlendirmede yeni bir yaklaşım: portfolyo değerlendirme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1).
- Özbay, M., Melanlıoğlu, D., Büyükkiz, K. K., Uyar, Y. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi için ölçme ve değerlendirme soruları* (P. D. C. BİROL, P. D. M. ÖZBAY Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Özçelik, D. A. (2010). *Test hazırlama kılavuzu* (Vol. 4). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve İşlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 8(1).
- Özdemir, O. (2012). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni B1 seviyesinin yabancı dil olarak türkçe öğretiminde uygulanması üzerine bir çalışma. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 3.
- Özgen, M. (2008). Dilbilgisinden kullanıma bilişsel yaklaşım çerçevesinde işe dayalı dil öğretim malzemesi oluşturma önerisi. *Ankara Üniversitesi, Dil Dergisi*, 141.
- Özgen, M. (2010a). Türkçe soru tümceleri ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi materyallerindeki yeri. *Dil Dergisi*, 150.
- Özgen, M. (2010b). *Türkçe soru tümcelerinin öğretimi*. (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Porzig, W. (1990). *Dil denen mucize* (Ç. V. ÜLKÜ, Trans. Vol. 1). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Razı, S. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe okuma öğretimi. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (Vol. 2). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sarıçiyil, F. (2008). *İstek ve emir kiplerinin öğretimi*. (Yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Semerci, Ç., Bektaş, C. (2005). İnternet temelli ölçmelerin geçerliğini sağlamada yeni yaklaşımlar. 4(1).
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (20 ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Susüzer, K. (2006). *Oyun yoluyla Fransızca öğretimi*. (Yüksek lisans), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Sülüşoğlu, B. (2008). *İşe dayalı dil öğretim malzemelerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması*. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şahin, M. (2008). *Güvenlik Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları zorluklar*. (Yüksek lisans), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, Y. (2007). Yabancı dil öğretiminin eğitimsel ve dilbilimsel temelleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 465.
- Şahinel, M. G., Spangenberg, E., Pıtraklı, O., Öz, V., Kalkan-Özoğluöz, M., Parlatur, F., Toraman, Ç. (2006). *Ortaöğretim kurumları 10, 11 ve 12 sınıf ikinci yabancı dil Almanca dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Şen, Ü. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 1(2), 69-89.

- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitapları üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- TELC, L. T. (2012). Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi. 2012 by telc GmbH, Frankfurt am Main Printed in Germany: TELC GmbH, Frankfurt/Main, Almanya.
- Temel, A. (2010). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. *Maltepe Üniversitesi*.
- Tok, M. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma*. (Doktora tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Toprak, D. (2010). *Yabancı dil olarak Türkçe derslerindeki çalışma biçimlerinde yeni yönelimler* (Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi
- Tosun, C. (2005). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1).
- Tunçel, H. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde sözlü türkçenin kelime sıklığı ve yaygınlığını belirleme çalışması*. (Yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Turgut, M. F. (1990). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları* (Vol. 7. Baskı). Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Tüm, G. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde drama tekniğinin rolü. *Turkish Studies*, 5(3).
- Türkyılmaz, M. (2008). Dil ve anlatım dersinde bir ölçme aracı olarak yazılı sınavların kullanımını konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3).

- Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı* (Vol. 2). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uzun, N. E. (2006). Türkçenin öğretimi için soru tümcesi türleri üzerine bir sınıflama denemesi. *Ankara Üniversitesi, Dil Dergisi*, 131.
- Ünsal, G. (2008). Yazma öğretimi. *Ankara Üniversitesi, Dil Dergisi*, 142.
- Ünsal, G. (2009). Türkçede soru durumları. *The Journal Of The Institute Of The Middle East Studies*, 28(1), 112.
- Üstüner, A., Şengül, M. (2004). Çoktan seçmeli test tekniğinin Türkçe öğretimine olumsuz etkileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 197.
- Yalçın, S. K., Özek, F. (2006). Söz varlığının temel dil becerilerinin ve akademik disiplinlerin kazanımına olan etkileri. *Milli Eğitim*, 35(171).
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Vol. 9). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F., Karakoç, Ö., Başak. (2009). Türkçe dersi öğretim programının ölçme değerlendirme ögesi hakkında öğretmen görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 92.
- Zengin, R. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alıştırmalar*. (Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.

Ekler

Ek A: Soru Türleri Listesi

1 Ek A Araştırmayı Yapan : Hüseyin DURU huseyinduru@gmail.com

Aşağıdaki boşlukları diyaloga göre doldurunuz.

A: Merhaba. Benim Osman. adın ne?
 B: adım Serdar.
 A: oldum.
 B: Ben de

Örnekteki gibi yeni diyaloglar yazınız.

1. A: Marketten ne aldın?
 B: Bir kilo zeytin, bir kutu salça ve bir şişe süt aldım.
 A: Kaç lira ödedin?
 B: 15 lira ödedim.

2. A:?
 B:
 A:?
 B:
 2 kg peynir - 1 paket yoğurt
 2 litre yağ - 20 TL

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1.: Çok yolcu taşır, motorlu bir kara yolu taşıdır.
 2.: Genellikle çift at çeker. Turistik bir binek arabasıdır.
 3.: Deniz üzerinde insan ve yük taşır.
 4.: Raylar üzerinde gider, insan ve yük taşır.
 5.: Hava yolu taşıdır. İnsan ve yük taşır.

Örnekteki gibi tamamlayın.

1. Bu akşam yemeğe dışarı çık..... ?
 2. O, seni akşam ara..... ?
 3. Bu kitapları dolaba koy..... ?

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Bu gömlek mi? Evet, Hayır,
 2. Çantada kitap var mı? Evet, Hayır,
 4. Okulda ders var mı? Evet, Hayır,
 5. Çay sıcak mı? Evet, Hayır,

Boşlukları doğru biçimde tamamlayın.

1. Onun (isim) ne?
 2. Sizin (şehir) nerede?
 3. Senin kaç (oğul) var?

Örnekteki gibi yazınız.

Örnek: MERHABA

1. G _ R _ Ü _ Ü R _ Z
 2. _ O _ B _ L _ K
 3. H O _ G _ D İ _ _ _
 4. İ _ İ _ Ü _ L E _
 5. S _ L A M _ N A L _ Y K _ M

Örnekteki gibi tamamlayın.

1. Sen..... defter..... nerede?
 2. Siz..... adres..... ne?
 3. Ben..... ev..... büyük.
 4. O..... kardeş..... öğretmendir.
 5. Biz..... sınıf..... çok geniş.

Resimdeki kişiler ne yapıyor? Boşluklara yazınız.

1. Şarkı söylüyor.

2.

B. İZLEME SIRASINDA

1. Aşağıdaki boşlukları filme göre doldurunuz.

Spiker : Adınız ne?
 Sermet : Adım Sermet.
 Spiker :?
 Sermet : Iraklıyım. Bağdat'ta Işık Lisesi'nde okuyorum. sınıfta öğrenciyim.
 Spiker : Çok güzel Türkçe konuşuyorsunuz. Başka dil biliyor musunuz?
 Sermet : Evet, biliyorum.

16 Bulalım

Köy mü, Şehir mi?

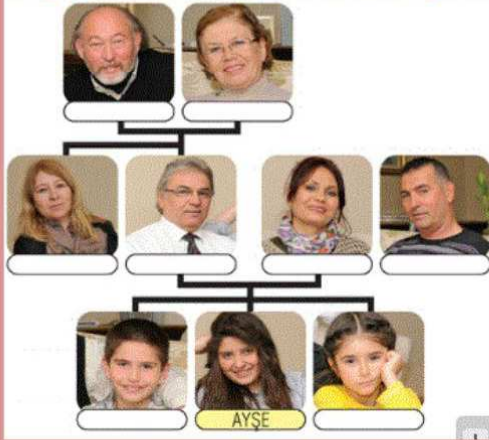
11. 1. Sebze ve meyveler her zaman taze. (köy)
 2. Kalabalık ve gürültülü. (_____)
 3. Hava daha temiz. (_____)
 4. Eğlence merkezleri yok. (_____)
 5. Metro kullanmak mümkün. (_____)

Aşağıdaki kelimeleri resimlerle eşleştiriniz.

12.

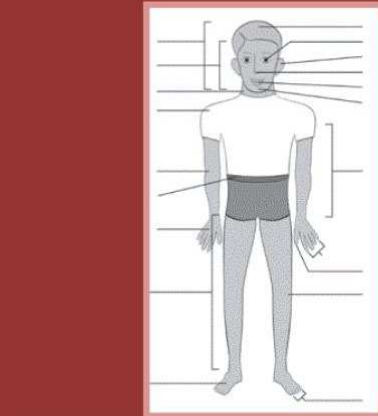
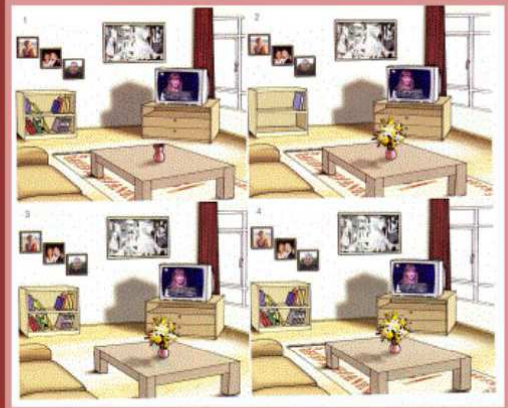
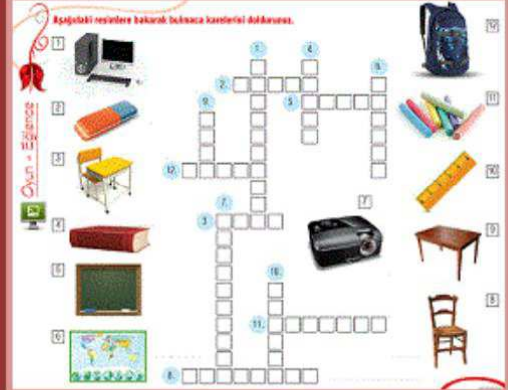
2. Aşağıdaki boşluklara uygun akraba isimleri yazınız.

Aşağıdaki kelimeleri tablodan bulunuz ve işaretleyiniz.

14.

Aşağıdaki ülkelerle başkentleri eşleştiriniz.

18. 1. Yunanistan a. Ankara
 2. Türkiye b. Pekin
 3. Hindistan c. Yeni Delhi
 4. Çin d. Londra
 5. İngiltere e. Atina

19. 1. Aşağıdaki sorularla cevapları eşleştiriniz.

1. Bu ne?	a. Bu, Türkçe öğretmeni.
2. Bu, defter mi?	b. Doksan beş.
3. Bu, bir çanta mı?	c. Evet. Bu, bir çanta.
4. Bu, kim?	d. Bu, kalem.
5. Bu, kaç?	e. Hayır. Bu, defter değil.

20. Aşağıdaki resimlerle uygun kelimeleri eşleştiriniz.

1.	a. Tat almak
3.	c. Yürümek
4.	d. Görmek
5.	e. Koklamak

21. Ülkenizde hangi sebze ve meyveler yetişiyor? Yazınız.

SEBZE	MEYVE
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

22. 7. Aşağıdakileri eşleştirilim.

1. Derslerini bitirmeden	a. odadan çıkıp gitti.
2. Osman yanına para almadan	b. çocuklarıyla övünür
3. Gözlüklerimi takmadan	c. kimseye kapıyı açma.
4. Tartışmadan sonra arkasına bakmada	ç. uyuyamam.

23. Aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi yeniden yazınız.

Örnek: masa → MASA

1. öğretmen	
2. kitap	
3. küçük harf	
4. tahta	
5. kalem	

24. Örnekteki gibi yanlış kelimelerin doğrusunu yazınız.

Örnek: garaej: garaj

1. mardivan	
2. bahça	
3. pencera	
4. oturma odası	
5. tüvalet	

25. Karışık harflerden ders isimleri yazınız.

1. ORCAAFYĞ	
2. RİHAT	
3. RTEKÜÇ	
4. RBİİGSAALY	
5. ZKÜMİ	
6. GİLİECNİZ	
7. MATKİTEMA	
8. AYİMK	

26. Örnekteki gibi anlamlı kelimeler yazınız.

1. SAN-YE-DAL	: SANDALYE
2. RET-MEN-ÖĞ	:
3. TE-VİZ-YON-LE	:

27. Aşağıdaki tabloyu yandaki resimden faydalanarak doldurunuz.

	Ülke	Başkent	Dil	Milliyet
Piramitler			Arapça	
Eyfel Kulesi	Fransa			Fransız
Boğa Güreşleri			İspanyolca	
Efes Antik Kent		Ankara		
Kremlin Sarayı	Rusya			
Pizza Kulesi			İtalyanca	
Tac Mahal		Yeni Delhi		Hintli
Çin Seddi	Çin			

4

Ek A

Araştırmayı Yapan : Hüseyin DURU

huseyinduru@gmail.com

Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi doldurunuz.

burun / boyun / parmak / masa / sandalye / mutlu / çalışkan
/ zengin / fakir / tembel / geniş / yakın / hasta / zayıf

Örnek: A S K I L I K

1. ___ S T ___
2. T ___ M ___ L
3. Z ___ Y ___ F
4. ___ A S ___
5. M ___ T L ___

28.

Acil Telefonlar

Polis _____

İtfaiye _____

İlk Yardım/Ambulans _____

Elektrik Arıza _____

Su Anza _____

Doğalgaz Arıza _____

Jandarma _____

29.

4. Aşağıdakileri tercüme ediniz.

1. Hoşça kalın. :
2. Güle güle. :
3. Günaydın :
4. Merhaba :
5. Memnun oldum. :
6. Adınız ne? :
7. Nasılsınız? :
8. İyi günler. :

30.

3. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bir haftada kaç saat dersiniz var?
2. Bugün Türkiye kaçınıcı ders?
3. Okulunuzda hangi günler tatil?
4. Yarın günlerden pazar mı?
5. Sahi günü kimya var mı?

31.

Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

1.?
 2. Kebap çok güzeldi.?
 3. Ahmet Bey sabah evde kahvaltılı etti.?
 4. Hayır, Fatih Bey köftayı beğenmedi.?
 5. Evet, kıymalı börek çok lezzetliydi.?
- Öğle yemeğinde yayla çorbası, yaprak sarması ve soslu makarna vardı.

35.

Aşağıdaki karışık kelimelerden anlamlı ve kurallı cümleler kurunuz.

1. var / odasında / televizyon / oturma
.....
2. yok / odamda / bilgisayar / benim
.....
3. bahçeli / bir evimiz / müstakil / var / bizim
.....
4. yanında / var / buzdolabının / fırın
.....
5. odalı / kiralık / üç / var mı? / eviniz
.....

32.

Aşağıdaki kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. pişirmek
.....
2. soymak
.....
3. tadına bakmak
.....
4. sipariş etmek
.....
5. ısmarlamak
.....

33.

8 Aşağıdaki cümleleri kullanım ve sınıftaki arkadaşlarımızla bir diyalog yazalım.

- Senin adın ne?
- Nasılsın?
- Nerelisin?
- Memnun oldum.

34.

Aşağıdaki soruları tabloya göre cevaplayınız.

Günler	Saatler	Programlar
Pazartesi	10.15	Haberler
Salı	18.00	Spor Haberleri
Çarşamba	16.00	Radyo Tiyatrosu
Cuma	14.20	Müzik Saati

1. Müzik Saati, ne zaman başlayacak?
.....
2. Spor Haberleri, saat kaçta başlayacak?
.....

Aşağıdaki cümleleri görülen geçmiş zamana çeviriniz.

36.

1. Aşçı, sebze yemeği hazırlıyor.

.....

2. Ayşe Hanım iki kilo pırasa alacak.

.....

3. Perşembe günü markete gidiyoruz.

.....

37.

1. Ellerimle

2. Gözlerimle

3. Kulaklarımla

Yukarıdaki boşlukları doldurunuz.

A) dokunurum / görürüm / anlarsın

B) görürüm / iştirim / dokunurum

C) dokunurum / görürüm / iştirim

D) dokunurum / görürüm / dokunurum

38.

Aşağıdaki tablodan örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

	kilo	süt	
.....	paket	zeytin	almak istiyorum.
	tane	kola	alacağım.
	litre	makarna	
		ekmek	
		konserve	

Örnek 1 kilo zeytin almak istiyorum.

-
-
-

39.

2. Evinizi anlatınız.

- Apartmanda mı, müstakil mi?
- Kaç odalı?, Odalarda neler var?
- Bahçesi var mı?
- Kira mı, sizin mi?
- Eviniz şehirde mi, köyde mi?

Benim evim;

.....

.....

.....

Örnekteki gibi kendinizi anlatınız.

Adım Sevgi. 15 yaşındayım. Boş zamanlarımda genellikle müzik dinlerim, sinemaya giderim. Futboldan hoşlanmam. Bu yüzden asla futbol oynamam.

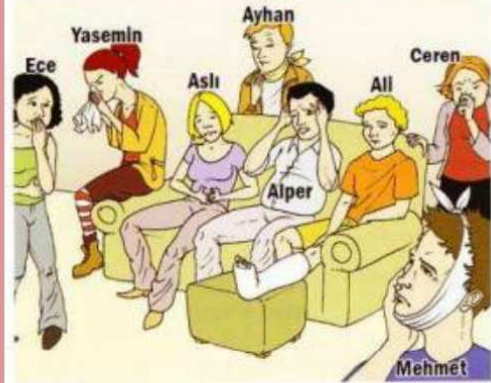
.....

.....

.....

40.

23 Eşleyelim

41.

- Aslı'nın dişi ağıyor.
- Mehmet'in başı ağıyor.
- Alper'in öksürüyor.
- Ali'nin nezle.
- Yasemin karnı ağıyor.

42.

2. Dinleyiniz ve duyduğunuz rakamı uygun kutucuğa yazınız.

43.

3. Aşağıdaki kelimeleri uygun başlıklara altına yazınız.

44.

Farklı olan kelimeyi işaretleyiniz. (✓)

1. ayva karpuz vişne havuç
 2. soğan salatalık kiraz patlıcan
 3. mantar çilek kavun muz
 4. bezelye portakal marul kabak
 5. fasulye havuç elma soğan

45.

Doğru cevabı yuvarlak içine alınız.

1. Bir (çanta / şişe) süt almak istiyorum.
 2. Süpermarkette parayı (kasiyere / garsona) ödüyorum.
 3. Tezgâhtar paketleri (şişeye / rafa) koyuyor.
 4. İnsanlar süpermarkette meyve ve sebzeleri (alışveriş arabasıyla / kamyonla) taşıyor.
 5. Tezgâhtar eli (terazide / rafta) tartıyor.

46.

Doğru cevabı diyaloga göre işaretleyiniz. (✓)

1. A: 2. A: Nasılsın? 3. A:
 B: Merhaba B: B: Görüşürüz.
 Merhaba Sen nasılsın? Merhaba
 Sağ ol. Ben de Görüşmek
 Görüşürüz. İyiyim. Görüşmek üzere.

47.

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) (320) Üç yüz yirmi sıfır
 B) (510) Beş yüz on
 C) (610) Altı yüz on
 D) (826) Sekiz yüz yirmi altı

48.

Türk alfabesinde kaç sessiz harf vardır?

- A) 29 B) 8 C) 21 D) 4

49.

Aşağıdaki test sorularını cevaplayınız.

1. "Ders çalışıyorum yarın sınav var."
 Yukarıdaki boşluğu doldurunuz.
 A) ama B) çünkü C) de D) fakat

50.

4. Aşağıdaki cümleleri diyaloga göre sıralayınız.

- Lena sen söyle. Bu ne?
 Evet. Bu, kalem. Hasan otur.
 Hasan, bu ne?
 Hayır. Bu, harita değil.
 Evet. Bu, defter.
 Sen söyle David. Bu ne?
 Bu, kalem.
 Bu, harita
 Bu, defter.

51.

Aşağıdaki tabloyu resimlere göre doldurunuz.

1	Berber	
2		Ders anlatıyor.
3	Şoför	
4		Mektup dağıtıyor.
5	Terzi	

52.

1.2 Diyaloga göre doğru cümlelerin başına "D"; yanlış cümlelerin başına "Y" yazınız.

1. () Birinci ders bilgisayar.
 2. () Eski ders programında matematik var.
 3. () Yeni ders programında Türkçe yok.
 4. () Şimdi iki saat fizik var.
 5. () Matematik dersi cuma günü.

53.

Cümlelerdeki hataları örnekteki gibi düzeltiniz ve cümleleri yeniden yazınız.

Önek: Sınıfta bütün öğrenci vardı.
Sınıfta birkaç öğrenci vardı.

1. Dolapta bazi kitap vardı.

2. Dün gece birçok süt içtim.

SEVGİ GENELLİKLE MÜZİK DİNLER

Sevgi 15 yaşında. O, benim en iyi arkadaşım. O, genellikle müzik dinler. Bağlama çalar.

O, televizyon seyretmez. Çünkü televizyon programlarını çok sevmeyiz. Ama ara sıra konsere gider.

2.3 Aşağıdaki boşlukları metne göre doldurunuz.

1. Adı

2. Yaşı

3. Hobileri

Yazalım

Sınıftan birkaç arkadaşınızla birlikte aşağıdaki sözcüklerden yararlanarak bir diyalog yazın.

acı- / ısmarla- / ye- / iç- / bit- / hesabı al- / yer ayır- / hesabı öde- / hesap / fiyat / tuz / biber / mönü / garson / kürdan / lezzetli / tuzlu / acı / enfes / nefis / yağlı / taze / bayat

1. Aşağıdaki yanlışlıkları düzeltelim.

1. Ben 24 yaşındasın.

2. Masada üç kitaplar var.

3. Sınıfta hiç öğrenciler var.

4. Türkiye’te 75 milyon insan var.

5. Biz genç değilsin.

A: Affedersiniz, size okul yıllarınızla ilgili birkaç soru sorabilir miyim?

B: Tabii, ama çok uzun zaman önceydi. Hah ha!

A: Kaç yaşında okula başladınız?

B: Yedi yaşında.

A: Kreşe ya da anaokuluna gitmediniz mi?

B: Yo, gidemedim. Çünkü bizim zamanımızda bu okullar yaygın değildi. Çocuklara anneler ya da büyükanneler

1. Aşağıdaki tabloyu filme göre doldurunuz.

	Önemli	Sıkıcı	Yorucu	Tehlikeli	Faydalı
Doktorluk					
Polislik					
Şoförlük					
Öğretmenlik					
Ev hanımlığı					

10 Yerleştirelim

ne • nasıl • niçin • neden • hangi • kim
ne zaman • nerede

1. A: Ne _____ içiyorsun?

B: Çay içiyorum.

2. A: Murat _____ konuşuyor?

B: Murat çok hızlı konuşuyor.

3. A: Ankara’ya _____ geliyorsunuz?

B: Hafta sonu geliyoruz.

1. Metni uygun ad durum ekleri ve şimdiki zaman eki ile dolduralım.

Engin Bey bir doktor. O İzmir’..... yaşa..... . O hafta içi 06.00’ kalkıyor. Çık..... . 08.00’da iş..... başla..... . 13.00’da öğle yemeği yiyor. 18.00’de Ev..... yemek yiyor, gazete oku....., televizyon izle..... . Saat 23.30’da Engin bey ve eşi hafta sonları dışarı..... çık..... . Onlar sinema.....

4 Bu cümleleri kim söylüyor? Tahmin edelim ve yazalım.

1. Benim ablam yok, bir ağabeyim var. (.....)

2. Öğrencilerimi çok seviyorum. (.....)

3. Evde en küçük benim. (.....)

4. Her akşam ders çalışıyorum. (.....)

5. Hastalara ilaç veriyorum. (.....)

Seyrediniz ve boşluklara uygun isimler yazınız.

1. : Bu, Osman. Bu da Ömer.

2. : İyi değilim Osman.

3. : Soyadım Kara.

4. : Sağ ol Osman.

2. Metinde hangi soruların cevapları var? İşaretleyelim.

- 64.
1. Levent kaç yıldır evli? ()
 2. O, doğum günlerinde neler yapıyor? ()
 3. O, doğum günü partisi yapıyor mu? ()
 4. O, doğum günlerinde ne tür hediyeler alıyor? ()
 5. O, özel günleri seviyor mu? ()

15 Özetleyelim

Sanık anlatıyor...

- 65.
- Saat beşte _____ çıktım. _____ çok bozduktu. _____ için Likya Bar'a _____ . Bir iki duble _____ , Sonra Akün _____ "Cesur Yürek" filmi _____ . Filmden sonra eve _____ .

17 Tabelaya bakalım, yanıtlayalım

6. KAT	Sınıflar 18, 19, 20, 21, 22, 23
5. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 13, 14, 15, 16, 17
4. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 9, 10, 11, 12
3. KAT	Öğretim Elemanları Sınıflar 5, 6, 7, 8
2. KAT	İdare Amirliği Sınıflar 1, 2, 3, 4
1. KAT	Öğrenci İşleri Dil Kütüphanesi

- 66.
1. Kütüphane kaçınca katta?
Birinci katta
 2. Öğrenci işleri kaçınca katta?
 3. 4 numaralı sınıf kaçınca katta?

10 Düzeltelim

- 67.
1. Paris İngiltere'de.
Paris İngiltere'de değil, Fransa'da.
 2. Berlin İtalya'da.
 3. Ferrari ucuz bir araba.

Diyaloğu dinleyelim. Formdaki boşlukları dolduralım.

OTEL FORMU

ERDEM OTEL, ANKARA			
Adı:	Soyadı:	Günay
Adres:	Gül Mahallesi,	Sokak No:
	Emek / Ankara		
Telefon no:	Geliş tarihi: 11.2012
Oda numarası:	Gün sayısı:

68.

Aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

	OLUMLU	OLUMSUZLUK	SORU
Ben	okusam	söylemesem	yesem mi?
Sen	gel.....	otur.....	yap..... mı?
O	git.....	tut.....	iç..... ?
Biz	çalış.....	al.....	yürü..... ?
Siz	dinle.....	ver.....	sev..... ?
Onlar	oyna.....	seyret.....	çiz..... ?

69.

4. Aşağıdaki soruların cevaplarını harflerle yazalım.

- 70.
1. seksen dört – kırk altı =
 2. otuz iki + yirmi beş =
 3. seksen dokuz + kırk iki =
 4. kırk beş / dokuz =
 5. altmış altı + otuz üç =

YAZMA

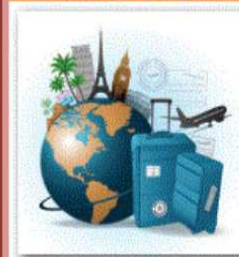
7 Aşağıdaki konulardan birini seçelim ve bu konuda 10 tavsiye yazalım.

- 71.
- Genç bir insanın yaşlı bir insana yardımcı olması için neler tavsiye edebilirsiniz?
 - Fakir insanlara yardım etmek için ne yapabiliriz?
 - Okulda başarılı olmak için neler yapabilirsiniz?

Doğum gününüzde neler yaptınız? Yazınız.

72.

YAZMA

- 73.
- 9 Hep birlikte dünya turuna çıkıyoruz. Nerele gidelim? Neler yapalım? Önerilerimizi yazalım.

9

Ek A

Araştırmayı Yapan : Hüseyin DURU

huseyinduru@gmail.com

74.

11. Aşağıdaki resimlere bakalım. Bir resim seçelim. Bu resmi bir arkadaşımıza anlatalım. "Hangi resim?" diye soralım.

75.

Aşağıdaki resimlerin yerine kelimeleri yazarak metni tamamlayınız.

76.

Aşağıdaki sıfatları bulalım. Örnekteki gibi çiftler hâlinde yazalım.

açalışkangincejküçükkıyimgüzeldyumuşaksıcakñçirkindbün

Örnekteki gibi anlamlı kelimeler yazınız.

1. manav
2. _____
3. _____

77.

2. Tekrar dinleyiniz ve duyduğunuz sporu işaretleyiniz.

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

Aşağıdaki soruları cevaplayalım.

78. 1. 11 kişilik bir spor. Kalecisi var. İki takım karşılıklı oynuyor. F_____
2. Ünlü Rus bir yazar. En ünlü kitabı Suç ve Ceza. D_____
3. Ünlü bir Türk yazar. Nobel ödülünü aldı. En ünlü kitabı " Kar ". O_____ P_____
4. Latin Amerikalı ünlü bir futbolcu. Çocukken sakatlık yaşadı. Kısa boylu ama çok iyi futbol oynuyor. M_____
5. Osmanlı zamanındaki ünlü mimar. İstanbul'daki en ünlü eseri Süleymaniye Camisi. M_____ S_____

1. Resimlere bakarak örnekteki gibi sorular ve cevaplar yazınız.

79. Yılan mı daha tehlikeli, timsah mı?
Bence timsah, yılandan daha tehlikeli.

1.? (Yavaş)

Yılan

Timsah

Kaplumbağa

Salyangoz

14 Metne ekleyelim

80. Ben bu savaşı sahnede yaptım. Ama savaşmak çok kötü.
- Bu yüzden savaşlardan nefret ediyorum. Bu yüzden yaşamak istemiyorum.

1. Aşağıdaki boşluklar için en uygun seçeneği işaretleyelim.

81. 1. Dün akşam rahat
- a. uyumam b. uyuyabilmedim c. uyuyamadım ç. uyuyamam
2. Bu kelimenin anlamını sözlükten
- a. bulabilmedin iz b. bulayamadınız c. bulmayadınız ç. bulabilirsiniz

Sevdiğiniz bir takımı ve oyuncularını fotoğraflarla tanıtınız.

82. **Proje Ödevi**

Ünlü kişilerin fotoğraflarını bularak altlarına fiziki özelliklerini yazınız.

YA SİZ?

Siz de yemek yapıyor musunuz? En iyi hangi yemeği yapıyorsunuz? Tarif edelim.

YAZMA

10 Yabancı bir şehirde başınıza neler gelebilir? Örnekteki gibi cümleler yazalım. Dikkat et! Çantayı çalabilirler.

16 Arkadaşımıza, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinden evimizi tarif edelim.

Ek B: Uzman Öğretmen Görüşme Formu

Ek B

Uzman Öğretmen Görüşme Formu

Adı Soyadı :
Çalıştığı Kurum : Mesleki Tecrübesi: (yıl)

Değerli Hocam,

Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında akademik bir araştırmada kullanılmak üzere **uzman görüşü** almak için **"odak grup görüşmesi"** yapılacaktır. Sizin katkınızla elde edilen verilerin doğasına sadık kalınarak bilimsel bir sonuç elde etmek istenmektedir. Görüşme sonrasında verilerin doğru anlaşıldığını kontrol için özetle tekrar edilecektir. Ayrıca eklemek istediğiniz düşüncelerinizi de belirtebilirsiniz.

Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

(Görüşme kayıtlarının üçüncü bir kişiyle paylaşılmayacağı, görüşmemiz neticesinde size her hangi bir zarar gelmeyeceği, görüşme neticesinde memnun kalınmayan bir durum olduğunda kaydın tekrar size verebileceği, görüşmenin tamamının gizli tutulacağını vurgulamak istiyorum. Ayrıca görüşme yaptığım kişilerin isimleri veya anımsatıcı bilgileri araştırmamın raporlandırılması aşamasında kesinlikle paylaşılmayacaktır.)

Araştırmacı Hüseyin DURU

SORULAR

1. Ekteki soru türlerinden en sık kullandığımız soru hangisidir?
2. Öğrencinin kültür ve bilgi birikimlerini sınavlarda dile getirmesine yönelik sorularınız oluyor mu? Bunlar için hangi tür soruları tercih ediyorsunuz?
3. Sınavlarda açık uçlu sorularınız oluyor mu? Bireye göre değişen, yoruma dayalı sorular sorduğunuz oluyor mu? Sorularınızın cevapları kesin midir, yoruma imkân verir misiniz? Sınavlarda varsayım içeren sorular hakkında ne düşünüyorsunuz? "Eğer benim yerimde olsaydınız ne düşünürdünüz?" şeklinde açık uçlu sorular sorulabilir mi?
4. Ödevler, sınavlar, projeler başlığı altında ne gibi çalışmalar yapılabilir? Ürün dosyası (portfolyo), gelişim çizelgesi, soru türleri hakkında neler düşünüyorsunuz? Siz böyle bir çalışma yaptınız mı?
5. Sınavlarda toplam puan üzerinden (Örn. 100 puanın üzerinden) +10/+20 puan verme gibi uygulamaları nasıl buluyorsunuz? Çan eğrisi yapıyor musunuz? Öğrenci istenilen bilginin tersine cevap vermesi durumunda eksi (-) puan verilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Ölçüm sonrasındaki değerlendirmede uygulama kişilere göre değişmektedir. Puanlama hatalarını en aza indirmek için neler yapılmalıdır?
7. Yabancı dil öğretiminde ölçme değerlendirmenin, sınavların gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Sınıf içi etkinlikleri sürecinde değerlendirme yapılırsa yeterli olmaz mı?
8. Dile olan hâkimiyeti çok iyi bile olsa, okuması, yazması çok iyi bile olsa (konuşma organını peltek, kekeme vs.) 'biyolojik olarak' dilinden kaynaklı düzgün konuşamıyorsa değerlendirme nasıl olmalıdır?
9. "Ne oldu ya!", "Hocam bu ne ya!", "Kafayı mı yediniz hocam?" şeklindeki konuşma dilindeki argoya kayan ifadeleri olursa puanlandırma nasıl olmalıdır?
10. Ölçme değerlendirmenizi, öğrencilerin dili kullanacakları alanlarla ilgili düzenleyebiliyor musunuz?
11. Sınavın zamanını önceden bildirmek gerekir mi? Haber vermeden sınav yapılabilir mi? Sınavdan önce sorular hakkında bilgi verilmeli midir?
12. Bilginin işlenmesi için öğrencinin "**düşünme becerilerine**" sahip olmasını nasıl sağlıyorsunuz, eksik olduğunu düşündüğünüz öğrenciye neler yapıyorsunuz? (Eleştirel düşünme becerisi vs.)
13. Ölçme değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için öğretim elemanlarına yönelik yapılan eğitici programlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Hizmet içi seminerlerin içeriği ne olmalıdır? Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu konular nelerdir?

Ek C: Öğrenci Görüşme Formu

Ek C

Öğrenci Görüşme Formu

Adınız Soyadınız: Türkiye’de bulunma süreniz :

Ülkeniz : Yaşınız :

Cinsiyetiniz : Türkçe seviyeniz :

Bildiğiniz diller :

Değerli arkadaşlar,
*Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında akademik bir araştırmada kullanmak üzere **öğrencilerin görüşünü** almak için “**odak grup görüşmesi**” yapılacaktır. Sizin katkınızla elde edilen verilerin doğasına sadık kalınarak bilimsel bir sonuç elde etmek istenmektedir. Görüşme sonrasında verilerin doğru anlaşıldığını kontrol için özetle tekrar edilecektir. Ayrıca eklemek istediğiniz düşüncelerinizi de belirtebilirsiniz.*

Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

(Görüşme kayıtlarının üçüncü bir kişiyle paylaşılmayacağı, görüşmemiz neticesinde size her hangi bir zarar gelmeyeceği, görüşme neticesinde memnun kalınmayan bir durum olduğunda kaydın tekrar size verilebileceği, görüşmenin tamamının gizli tutulacağını vurgulamak istiyorum. Ayrıca görüşme yaptığım kişilerin isimleri veya animatörcü bilgileri araştırmamın raporlandırılması aşamasında kesinlikle paylaşılmayacaktır.)

Araştırmacı Hüseyin DURU

SORULAR

- Türkçe öğreniminizin hangi beceriye odaklı olduğunu düşünüyorsunuz? / Dil öğretimi becerilerinden hangisinde başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz? (*okuma, dinleme, konuşma, yazma, dil bilgisi*)
- Öğrenmenize fayda sağladığını düşündüğünüz etkinlikleri sıralayınız. (1., 2., 3., 4., 5.)
 Ödevler Projeler Performans ödevleri Kur sınavları Ünite/Haftalık Sınavlar
- Soru türlerinin hangilerinde kendinizi daha rahat hissediyorsunuz?
 Eşleştirme Test Boşluk doldurma Sorulara cevap vermek
 Cevaplara uygun soru sorma Resimli sorular Açıklama, paragraf soruları
 Kısa cevaplı, boşluk doldurmalı sorular
- Sınavlardaki / ödevlerdeki puanlarınızın sınıf içinde duyurulmasını, değerlendirilmesini nasıl görüyorsunuz?
- İşbirlikçi öğrenme modeline göre arkadaşlarınızla birlikte, grup olarak yaptığınız performans ödevleri hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Hangi tür öğrenme etkinliklerinden hoşlanıyorsunuz?
 Serbest okuma Yazma Dinleme Konuşma
 Seyretme Sınıf içi Oyunları Bilgisayar uygulamaları
- Temel seviye Türkçe dil bilgisi öğretiminde en zorlandığınız konu hangisidir?
 İyelik ekleri (**Benim** masam) Ek fiil (**Ben** öğretmenim)
 Şimdiki Zaman (Gidi**yor**.) Geçmiş Zaman (Gitti**).**
 Gelecek Zaman (Gide**cek**.) Geniş Zaman (Gider**er**.)
 Hal ekleri (ev**e**, ev**den**, ev**i**, ev**e**) Diğer (.....)

Ek D: Yazarlarla Görüşme Formu

Ek D

Yazarlarla Görüşme Formu

Adı Soyadı :
 Çalıştığı Kurum : Mesleki Tecrübesi: (yıl)

Değerli Hocam,

Yabancı dil Türkçe öğretimi alanında akademik bir araştırmada kullanılmak üzere **alan yazarlarının görüşünü** almak için "**odak grup görüşmesi**" yapılacaktır. Sizin katkınızla elde edilen verilerin doğasına sadık kalınarak bilimsel bir sonuç elde etmek istenmektedir. Görüşme sonrasında verilerin doğru anlaşıldığını kontrol için özetle tekrar edilecektir. Ayrıca eklemek istediğiniz düşüncelerinizi de belirtebilirsiniz.

Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

(Görüşme kayıtlarının üçüncü bir kişiyle paylaşılmayacağı, görüşmemiz neticesinde size her hangi bir zarar gelmeyeceği, görüşme neticesinde memnun kalınmayan bir durum olduğunda kaydın tekrar size verilebileceği, görüşmenin tamamının gizli tutulacağını vurgulamak istiyorum. Ayrıca görüşme yaptığım kişilerin isimleri veya anımsatıcı bilgileri araştırmamın raporlandırılması aşamasında kesinlikle paylaşılmayacaktır.)

Araştırmacı Hüseyin DURU

SORULAR

1. Esere başlamadan önce diğer dillerde hazırlanmış kitapları inceliyor musunuz?
2. Soru türlerinin çeşitliliğini nasıl sağlıyorsunuz?
3. Konuşma dilini kitaplara aksettiriyor musunuz? Niçin?
4. Sınavlarda açık uçlu sorularınız oluyor mu? Bireye göre değişen, yoruma dayalı sorular sorduğunuz oluyor mu? Sorularınızın cevapları kesin midir, yoruma imkân verir misiniz? Sınavlarda varsayımsal sorular hakkında ne düşünüyorsunuz? "Eğer benim yerimde olsaydınız ne düşünürdünüz?" şeklinde açık uçlu sorular sorulabilir mi?
5. Öğrencinin kültür ve bilgi birikimlerini sınavlarda dile getirmesine yönelik sorularınız oluyor mu? Bunlar için hangi tür soruları tercih ediyorsunuz?
6. Ödevler, sınavlar, projeler başlığı altında ne gibi çalışmalar yapılabilir? Ürün dosyası, gelişim çizelgesi, soru türleri hakkında neler düşünüyorsunuz?
7. Ölçüm sonrasındaki değerlendirmede uygulama kişilere göre değişmektedir. Puanlama hatalarını en aza indirmek için neler yapılmalıdır?
8. Yabancı dil öğretiminde ölçme değerlendirmenin gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Sınıf içi etkinlikleri sürecinde değerlendirme yapılırsa yeterli olmaz mı?
9. Dile olan hâkimiyeti çok iyi bile olsa, okuması, yazması çok iyi bile olsa (konuşma organını peltek, kekeme vs.) 'biyolojik olarak' dilinden kaynaklı düzgün konuşamıyorsa değerlendirme nasıl olmalıdır?
10. "Ne oldu ya!", "Hocam bu ne ya!", "Kafayı mı yediniz hocam?" şeklindeki argoya kayan ifadeler olursa puanlandırmanız nasıl olur?
11. En sık kullandığınız soru türü hangisidir?
12. Sınavdan önce sorular hakkında bilgi verilmeli midir?
13. Ölçme değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için öğretim elemanlarına yönelik yapılan eğitici programlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Hizmet içi seminerlerin içeriği ne olmalıdır? Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu konular nelerdir?